

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

”Jokerit Putinin propagandaliigassa” – Jääkiekkosarja valtatyökaluna?

Miten Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat kuvasivat KHL:ää ja sen toimintaa
pehmeän vallan näkökulmista tarkasteltuna vuosina 2013–2022

Santeri Eerola

Pro gradu -tutkielma

Politiikkatieteet, valtio-oppi

Lapin yliopisto

2024

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Jokerit Putinin propagandaliigassa” – Jääkiekkosarja valtatyökaluna? Miten Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat kuvasivat KHL:ää ja sen toimintaa pehmeän vallan näkökulmista tarkasteltuna vuosina 2013–2022

Tekijä: Santeri Eerola

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet, valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 133

Vuosi: 2024

Tiivistelmä: Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen, miten suomalaista mediatoimijoista Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat kuvaavat ja käsittelevät venäläisjohtoisen jääkiekkosarja KHL:n toimintaa pehmeän vallan teorioiden näkökulmasta katsottuna. Suomalainen media on koko sarjan olemassaolon ajan ollut suhteellisen kiinnostunut KHL:stä, varsinkin sarjan suomalaisjoukkueen Helsingin Jokereiden kautta. Kuitenkin suomalaisen median KHL:ää koskeva käsittely on ollut yleisesti suhteellisen kriittistä ja sarjan on muun muassa kuvattu olevan eräänlainen valtapoliittinen pehmeä vaikuttamistyökalu Venäjän valtiolle.

Tutkielman teoreettisena viitekehystenä toimii Joseph S. Nyen pehmeän vallan teoretisoinnit. Pehmeällä vallalla tarkoitetaan vaikuttamista, jossa valtio pyrkii muokkaamaan yleisiä mielipiteitä muun muassa viehättävien kulttuurituotteiden, eli tässä kontekstissa jääkiekkosarja KHL:n avulla. Tutkielmassa pyrin selvittämään, miten Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa näkyy pehmeän vallan teoretisoinnin kannalta relevantteja asioita KHL:ää käsiteltäessä. Tutkielman aineistona toimii Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien KHL:ää käsittelevät verkkoartikkelit vuosina 2013–2022. Aineiston analyysimetodina toimi tulkitseva diskurssianalyysi. Metodin avulla muodostin kolme erillistä diskurssia, jotka kuvastavat aineiston käsityksiä ja tulkintoja KHL:stä ja sen toiminnasta. Kyseiset diskurssit ovat: 1) tiedostetun valtatyökalun ja vallankäyttäjän diskurssi, 2) KHL:n viehätysvoimaa lisäävä diskurssi ja 3) menetetyn viehätysvoiman diskurssi.

Tutkielman tuloksista voidaan huomata, että media tuotti Venäjälle pehmeää valtaa Jokereiden KHL-ajan alussa. Kuitenkin suhtautuminen muuttui pikkuhiljaa kriittisemmäksi, kun erityisesti mediayhtiöiden poliittisen toimituksen osastoilla ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota KHL:n poliittiseen ulottuvuuteen. Toisaalta aineiston urheilutoimituksen osastoilla kesti KHL:n poliittisen ulottuvuuden tunnistaminen suhteellisen kauan. Tässä tutkielmassa on esitetty ja tarkasteltu useita erilaisia skenaarioita ja teemoja liittyen KHL:n perimmäiseen tarkoitukseen ja Jokereiden rooliin sarjassa. Vaikka aineiston tulkinnat kyseisistä kysymyksistä ovat olleet spekulatiivisia, voidaan todeta, että KHL:llä ja Jokereilla on ollut vähintään jonkintasoinen poliittinen tarkoitus Venäjän pehmeiden strategisten tavoitteiden edistäjänä.

Avainsanat: Jääkiekko, KHL, pehmeä valta, pehmeä vaikuttaminen, tulkitseva diskurssianalyysi, urheilupoliittikka

X Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tutkijapositio ja tutkimusproblematiikka	5
3. Urheilu vallankäyttäjien resurssina	7
3.1. Jääkiekko poliittisena työkaluna	10
<i>Punakone ja kylmä sota</i>	12
<i>KHL ja vastakkainasettelun uusi aika</i>	15
<i>Helsingin Jokerit ja KHL</i>	19
3.2. Jääkiekon yhteiskunnallinen merkitys Suomessa	21
4. Pehmeä valta	24
<i>Pehmeä valta ja julkisuusdiplomatia</i>	28
<i>Pehmeä valta ja valtiobrändäys</i>	30
4.1. Pehmeän vallan ja urheilun välinen suhde	31
4.2. Pehmeä valta Venäjän työkaluna	33
<i>Suuret urheilutapahtumat Venäjällä</i>	35
<i>KHL pehmeän vallan työkaluna?</i>	38
<i>Epäonnistuneet pehmeän vallan strategiat?</i>	41
5. Aineisto ja menetelmä	43
5.1. Aineisto	45
5.2. Tulkitseva diskurssianalyysi	47
6. Tiedostetun valtatyökalun ja vaikuttamisen diskurssi	48
6.1. Kuka käyttää valtaa KHL:ssä?	49
6.2. Imagonhallinta ja kulttuurinen vaikuttaminen	55
6.3. KHL Venäjän suurvalta-aseman palauttajana	61
7. KHL:n viehätysvoimaa lisäävä diskurssi	65
7.1. Kiinnostus Venäjää ja KHL:ää kohtaan	67
7.2. NHL:n uusi haastaja	72
7.3. Positiivisten haastatteluiden vaikuttavuus	75
8. Menetetyn viehätysvoiman diskurssi	80
8.1. Jokereiden liittyminen KHL:ään ja optimismi uudesta sarjasta (2013–2016)	81
8.2. Jokereiden kriisit ja koventunut suurvaltapoliittinen ilmapiiri (2017–2020)	86
8.3. Propagandaliigasta veriruplaliigaksi (2021–2022)	92
9. Johtopäätökset	99
Lähteet	104
Aineisto	104
Kirjallisuus	114
Muut lähteet	128
 <i>Taulukko 1. Kaikki KHL:ssä pelanneet joukkueet</i>	 18
<i>Taulukko 2. Kovan ja pehmeän vallan erottaminen</i>	25
<i>Taulukko 3. Venäjän urheilukisojen pehmeän vallan strateginen pakettimalli</i>	36
<i>Taulukko 4. Aineistolähteiden määrä luokiteltuna vuosittain</i>	46
<i>Taulukko 5. Malli, jossa Venäjä saa KHL:n ja median kautta haalittua pehmeää valtaa</i>	66

1. Johdanto

Valtiot ja erilaiset vallanpitäjät ovat sekaantuneet urheilutoimintaan jo antiikin Kreikan ajoista lähtien. Alun perin motiivit sekaantumiseen olivat sotilaalliset, koska väestön fyysisen kunnon nähtiin vaikuttavan suoraan armeijan iskukykyyn ja suoritustasoon. Urheilun kansansuosion kasvettua se on tarjonnut yhä enenevässä määrin erilaisia resursseja vallanpitäjille tavoitteidensa ajamiseen. Organisoitua urheilua on 1800-luvulta lähtien tarkasteltu urheilullisten tulokulmien ohella myös kansakuntien voimasuhteiden heijastumana. Urheilu kansainvälistyi ensimmäisen maailmansodan jälkeen, ja se tarjosi vallankäyttäjille ulkopoliittisen lisätyökalun valtioiden markkinoimiseen. Samaan aikaan perinteinen käsitys urheilusta rauhantekijänä alkoi hiljalleen muuttua. Tehokkaimpia urheilun valjastajia poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi olivat 1900-luvun totalitaariset valtiot, kuten Natsi-Saksa ja Neuvostoliitto. (Riordan 1998, 1–2; Jokisipilä 2014, 22–24.)

Neuvostoliitossa jääkiekko oli suurin ja tärkein urheilupropagandan työkalu. Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkue, niin sanottu ”punakone” oli kommunistisen suurvallan menestyksekkäin symboli kansainvälisessä kilpaurheilussa. (Jokisipilä 2014, 10–11.) Kylmän sodan päätyttyä ja Neuvostoliiton hajottua venäläinen jääkiekkoilu on jäänyt kauaksi neuvostoaikojen saavutuksista. Venäläisen jääkiekkoilun palauttamiseksi neuvostoaikojen menestyksen tasolle perustettiin vuonna 2008 Venäjän valtaeliitin johdolla uusi venäläisjohtoinen ylikansallinen jääkiekkosarja KHL (Kontinental Hockey League). Suomalaisjoukkue Helsingin Jokerit oli sarjassa mukana syksystä 2014, vuoden 2022 helmikuuhun asti. Jokerit poistui sarjasta Venäjän aloitettua kansainvälisen oikeuden vastaisen laajamittaisen hyökkäyssodan Ukrainassa. KHL:n on yleisesti mielletty olevan maailman toiseksi arvostetuin jääkiekkosarja pohjoisamerikkalaisen NHL:n (National Hockey League) jälkeen (ks. esim. Palomäki 10.9.2009; Ojala 2021, 11; Helfrick 3.7.2023).

Tässä pro gradu -tutkielmassani tarkastelen sitä, miten suomalaisista mediatoimijoista Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat käsittelevät ja kuvaavat KHL:ää, sekä sen toimintaa pehmeän vallan teorioiden näkökulmasta. Pyrin selvittämään, miten Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa näkyy pehmeän vallan teoretisoinnin kannalta relevantteja asioita KHL:ää käsiteltäessä. Pehmeällä vallalla tarkoitetaan vaikuttamista, jossa pyritään muokkaamaan yleisiä mielipiteitä muun muassa kulttuurituotteiden, eli tässä kontekstissa KHL:n avulla. Tämän tutkielman tutkimuskysymyksenä toimii: *Miten pehmeä valta ja pehmeä vaikuttaminen*

ilmenee KHL:ssä Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien diskurssien kautta? Tutkielmassa analysoin kyseisten medioiden diskursseja tulkitsevan diskurssianalyysin menetelmin. Tulkitseva diskurssianalyttinen menetelmä näkyy tässä tutkielmassa erityisesti siinä, kun aineiston tuottamaa sosiaalista todellisuutta pyritään tarkastelemaan ja ymmärtämään kokonaisvaltaisesti tunnistamalla yleisempiä diskursseja, jotka kuvaavat käsiteltävää ilmiötä. Tässä tutkielmassa sanaa *media* käytetään yleisenä synonyyminä sähköisille joukkoviestimille, ja erityisesti aineistona toimivan digitaalisen median verkkoartikkeleille.

Suomalainen media on aina ollut suhteellisen kiinnostunut KHL:stä ja sen toiminnasta. Kiinnostus sarjaa kohtaan lisääntyi huomattavasti vuonna 2013, kun Helsingin Jokerit ilmoitti siirtyvänsä kotimaisesta pääsarjasta SM-liigasta KHL:ään kaudesta 2014–2015 eteenpäin. Pääosin suomalainen media on harrastanut KHL:stä uutisoidessaan perinteistä urheilujournalismia, jossa keskitytään otteluiden raportointiin sekä sarjassa mukana olevien pelaajien ja valmentajien haastatteluihin. KHL:stä ja sen toiminnasta uutisoidessaan suomalainen media on kuitenkin kiinnittänyt suhteellisen paljon huomiota sarjan taustalla nähtäviin ei-urheilullisiin teemoihin, kuten sarjan poliittisuuteen, taloudelliseen kannattamattomuuteen ja epäselviin omistajakuvioihin. Lisäksi KHL:n koko olemassaolon motiivi on kyseenalaistettu mediassa useaan otteeseen. Mediassa on toistunut usein väite, jonka mukaan KHL on Venäjän valtion pehmeän vallan lisäämiseen tarkoitettu työkalu (ks. esim. Paananen 9.3.2014; Hiitelmä 4.9.2018; Rantanen 2.9.2020). Myös tieteellisessä tutkimuskirjallisuudessa suomalaisjoukkueen mukanaoloa sarjassa on kuvattu mahdolliseksi Kremlin informaatiokampanjan ja pehmeän vaikuttamisen osa-alueeksi (ks. Alafuzoff et al. 2020, 146–147; Kari & Hellgren 2021, 166; Särkivuori & Laine 2024).

Lähes koko KHL:n historian ajan suomalainen media on yleisesti käsitellyt sarjaa suhteellisen kriittisesti: Esimerkiksi vuonna 2014 Helsingin Sanomissa KHL:n kuvattiin olevan ”muutakin kuin jääkiekkoa”, viitaten sarjan poliittiseen ulottuvuuteen (Konttinen & Rantanen 19.10.2014). Vuonna 2018 Ilta-Sanomissa kysyttiin, ”Onko Jokerit osa Venäjän propagandakoneistoa?” (Lempinen 17.1.2018). Kriitikki KHL:ää kohtaan yltyi vuoden 2022 helmikuun jälkeen, kun maailmanpoliittinen tilanne muuttui Venäjän suurhyökkäyksen jälkeen huomattavasti. Suomalaisjoukkue Jokerit poistui sarjasta, ja mediassa esitettiin väitteitä, kuten: ”Propagandan yksi ulottuvuus – jääkiekkosarja KHL – ehti tunnetusti tunkeutua myös Suomen urheilun ytimeen” (Lempinen 18.5.2022), sekä ”Jokerit oli osa Venäjän propagandakoneistoa. Se oli Putinin syötti, [joka] meni läpi jo ennen sen asettamista. Siitä huolimatta moni suomalaisen

jääkiekon suurmies lankesi siihen niin pahasti, että silmät tosiasioilta suljettiin vuosikausiksi”. (Riihentupa 7.5.2022.)

Jääkiekkoa käsittelevässä tieteellisessä tutkimuksessa suosittuina aiheina ovat olleet muun muassa yleisötutkimus (ks. esim. Crawford 2001), ottelutapahtumaa käsittelevä tutkimus (ks. esim. Ramshaw 2014), lajikulttuurin tutkimus (ks. esim. Pappas, McKenry & Catlett 2004; Alsarve 2021), faniuden tutkimus (ks. esim. Crawford & Gosling 2004; Andrijiw & Richardson 2023), sukupuoliroolien tarkasteluun lajissa keskittyvä tutkimus (ks. esim. DiCarlo 2016) sekä eri seurojen ja sarjojen talouteen keskittyvä tutkimus (ks. esim. Carlton, Frankel & Landes 2004). Jääkiekosta on lisäksi tehty monia lajiansalyseja liikuntatieteellisen tutkimuksen saralla (ks. esim. Pesola 2009; Rouvali 2014) sekä lääketieteellinen tutkimus on käsitellyt erityisesti lajille ominaisia loukkaantumisia ja vammoja (ks. esim. Plassche et al. 2023). Suurin osa lajin kansainvälisestä tutkimuksesta tulee Pohjois-Amerikasta, ja varsinkin sen yhteiskuntatieteellisessä tutkimuskentässä jääkiekkoa on käsitelty suhteellisen paljon kylmän sodan aikaisen vastakkainasettelun ja suurvaltakamppailun kautta (ks. esim. Soares 2014; Dichter 2014).

Suomessa yhteiskuntatieteellistä tutkimusta jääkiekosta, mediasta ja vallan välisistä yhteyksistä on tehty lajin suuren suosioon nähden varsin vähän. Aiheeseen liittyviä pro gradu -tutkielmia jääkiekon saralla on tehty lähinnä mediaan keskittyen muun muassa seuraavin painopistein: Laura Lahti (2022) vertaili naisten ja miesten jääkiekkomaajoukkueita koskevaa uutisointia Helsingin Sanomissa. Anssi Toivo (2019) tarkasteli jääkiekkouutisteksteissä käytettäviä metaforia, sekä Jonas Högnäs (2016) käsitteli metaforien käyttöä väkivaltaista taklausta käsittelevissä jääkiekkoartikkeleissa.

Myös jokakeväisiä jääkiekon MM-kisoja ja kotimaista mediaa käsitteleviä pro gradu -tutkielmia on tehty: Esimerkiksi Vinski Virtanen (2021) käsitteli valtapelin näyttäytymistä urheilujournalismissa vuoden 2021 MM-kisojen kisaisännöiden siirron vaiheissa. Elina Penttinen (2013) käsitteli vuoden 2012 MM-kisojen saamaa mediajulkisuutta Helsingin Sanomissa, sekä Lauri Hyppölä (2014) käsitteli urheilujournalismin kliseitä ja tyyliä vuoden 2013 MM-kisojen kontekstissa. Myös Olli Dahlberg (2016) tutki suomalaisuusdiskurssin rakentumista Ilta-Sanomissa ja Urheilulehdessä vuoden 2011 MM-kisoja koskevissa uutisoinneissa.

KHL:ää ja suoraan pehmeää valtaa käsittelevää tutkimusta ei ole löytynyt saatavilla olevista tietokannoista, vaikka Venäjän pehmeän vallan strategioita on tutkittu ja analysoitu muutoin suhteellisen laajasti. Urheilun kytkemistä Venäjän pehmeän vallan strategioihin on tutkittu monipuolisesti esimerkiksi suurten urheilukisojen, kuten olympialaisten kautta. Kuitenkin KHL:ää osana Venäjän urheilupolitiikkaa ja sen eri pehmeitä strategioita käsittelevää tutkimusta on olemassa varsin vähän. Näin ollen tämän tutkielman voidaan todeta olevan nykyisessä maailmantilanteessa ehdottoman relevantti, kun huomioidaan aiheen merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle.

KHL:ää käsittelevää tieteellistä tutkimusta tämän tutkielman kontekstissa on tehty muutamia. Esimerkiksi Tuomas Forsberg (2021) on käsitellyt sarjan poliittisuutta kulttuurisen diplomatian ja valtiovoiman käsitteen kautta sekä Joakim Särkivuori ja Antti Laine (2024) ovat käsitelleet KHL:ää koskevaa uutisointia ja Jokereiden journalistista kattavuutta Helsingin Sanomissa. Muuta KHL:ää käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia on tehty muun muassa sarjan organisatorisesta kehitymisestä (Altukhov, Mason & Osokin 2020) sekä Jokereiden ja KHL:n taloudellisista ja juridisista haasteista kaupallisuuden ja ammattimaisuuden näkökulmista (Backman & Carlsson 2020). Konstantin Fuks (2013) käsitteli pro gradu -tutkielmassaan perinteisen latvialaisen joukkueen Riian Dinamon uutta nousua jääkiekon eliittitasolle KHL:ssä. Lisäksi Annastiina Hemmi (2019) pro gradu -tutkielmassaan tarkasteli Jokereiden kotiyhteisön sosiodemografiaa, sekä mielipiteitä ottelutapahtumista ja KHL:ään siirtymisestä.

Seuraavassa kappaleessa käyn läpin tämän tutkielman tutkimusproblematiikkaa ja omaa tutkijapositionia käsiteltävästä aiheesta. Tämän jälkeen tarkastelen ja esittelen urheilun, vallankäytön ja vallankäyttäjien välistä symbioosia, syventyen tutkielman aiheena olevaan jääkiekkoon. Tämän jälkeen esittelen tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimivan Joseph Nyen pehmeän vallan valtateorian, sekä tarkastelen pehmeän vallan ja urheilun välistä monipuolista suhdetta syventyen tutkielman aiheena olevaan Venäjään ja KHL:ään. Tämän jälkeen esittelen tutkielman aineiston ja menetelmän. Ensimmäinen tulosluku käsittelee sitä, miten ja millä tavoin aineisto on tiedostanut KHL:n olevan tietynlainen valta- ja vaikuttamistyökalu. Toinen tulosluku käsittelee aineiston artikkeleista ilmeneviä teemoja, joiden voidaan nähdä tuottaneen KHL:n kautta Venäjälle pehmeää valtaa. Kolmas tulosluku käsittelee kronologisesti aineiston suhtautumista KHL:ään sekä sitä, miten maailmanpoliittiset tapahtumat ovat vaikuttaneet Venäjän pehmeän vallan vähenemiseen myös KHL:ää koskevassa

uutisoinnissa. Johtopäätökset-osiossa esittelen tutkimustulokset tiivistetysti sekä hahmottelen mahdollisen jatkotutkimuksen paikkoja aiheeseen liittyen.

2. Tutkijapositio ja tutkimusproblematiikka

Oman ”jääkiekkoasiantuntijuuteni”¹ kautta olen seurannut KHL:ää suhteellisen tiiviisti koko sarjan olemassaolon ajan. Sarjan seuraaminen on painottunut mediajulkisuudessa esitettyihin sarjatapahtumiin, ja seuraaminen on ollut kiihkeimmillään, kun sarjan ympärille on ilmaantunut erilaisia mediakriisejä. Lisäksi olen tehnyt kandidaatin tutkielmani samasta aihepiiristä vuonna 2021, keskittyen siihen, miten media on tunnistanut KHL:n olevan pehmeän vallan työkalu. Käsiteltävä pro gradu -tutkielmani ikään kuin täydentää ja syventää aikaisempaa kandidaatin tutkielmaani, varsinkin kun median suhtautumisessa KHL:ään on vuoden 2021 jälkeen tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Olen tässä tutkielmassa pyrkinyt käsittelemään aihetta tutkimuskysymyksen kautta mahdollisimman avoimesti ja objektiivisesti, ilman että olen antanut omien aikaisempien ennako-oletuksieni vaikuttaa työn objektiivisuuteen. On kuitenkin todettava ja tunnistettava, että aikaisempi KHL:n seuraaminen ja kandidaatin tutkielman tekeminen on haastanut jollain tasolla tämän tutkielman objektiivisuutta. Olen tunnistanut tämän realiteetin työn aloittamisesta lähtien, jotta olen pystynyt tarkastelemaan käsiteltävää aihetta mahdollisimman neutraalisti.

Jari Eskolan ja Juha Suorannan mukaan on luonnollista, että tutkijalla on aikaisempaa kokemusta tutkimuskohteesta. Tämä aikaisempi kokemustieto voi pitää sisällään myös erilaisia hypoteeseja siitä, mitä tutkimus voi mahdollisesti tuoda esiin. Hypoteesien olemassaolo on sallittua, mutta tällöin on huomattava, että tutkielman tarkoituksena ei ole todistaa kyseisiä hypoteeseja todenmukaisiksi. Tutkielman vaativa objektiivisuus tällöin muodostuu ikään kuin oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta. (Eskola & Suoranta 1998, 16–20.) Tämän subjektiivisuuden tunnistamisen olen huomioinut tämän tutkielman työstämisen alusta lähtien, juuri tunnistamalla omat ennako-oletukset tutkittavasta aiheesta.

Kun halutaan tutkia, miten Venäjän valtiojohto pyrkii hankkimaan KHL:n kautta pehmeää valtaa, tulisi ensisijaisena aineistona tutkia KHL:n organisaation omia sisäisiä tiedonantoja ja puheenvuoroja. Kuitenkin niiden tutkiminen tämän tutkielman puitteissa ei ole mahdollista,

¹ Jääkiekkoasiantuntijuudella korostan sitä, kuinka jääkiekko lajina ei ole ollut minulle ainoastaan harrastus, vaan se on ollut läsnä mielenkiinnon kohteena päivittäisessä elämässäni lapsuudesta asti.

koska KHL:n organisaatio ei ole julkisesti tiedottanut tai käsitellyt tarkastelussa olevia asioita. KHL:n hallintoneuvoston kokousasiakirjat eivät ole julkisia, joten sarjan mahdollisia pimeitä vaikuttamisstrategioita ei voida suoraan tutkia. KHL:n organisaation viralliset tiedotteet julkisuudessa ovat hyvin mitänsanomattomia ja niissä selkeästi pyritään välttämään sarjan kannalta ongelmallisten aiheiden käsittelyä. Täten asiaa tarkasteltuani päätin tutkia sitä, miten suomalaisista medioista Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat kuvaavat ja tulkitsevat KHL:n toimintaa pehmeän vallan näkökulmista tarkasteltuna. Suomalaisen median tulkintojen tutkiminen ei siis ole mielekkäin aineisto tässä viitekehyksessä, vaan ensisijainen aineisto olisi KHL:n organisaation omat viralliset tiedonannot, mikäli halutaan suoraan osoittaa KHL:n olevan tiedostettu vaikuttamistyökalu Venäjän valtiolle.

Tässä tutkielmassa viitataan useasti historioitsija Markku Jokisipilään ja kansainvälisen oikeuden professori Tuomas Forsbergiin. Sekä Jokisipilä (ks. esim. 2014; 2022) että Forsberg (ks. esim. 2021) ovat käsitelleet jääkiekon poliittisuutta kirjallisuudessa ja heidän tieteellinen asiantuntemuksensa aiheen parissa on merkittävä. Tämä näkyy myös aineistosta tuloslukuissa, kun molemmat henkilöt ovat olleet median haastateltavana KHL:n poliittiseen ulottuvuuteen liittyen. Näin ollen Jokisipilän ja Forsbergin käsitykset, mielipiteet ja teoretisoinnit KHL:ään liittyen ovat merkittävässä roolissa tässä tutkielmassa.

Tutkielmassani käytän myös usein yleistä termiä *länsimaat*, kuvatessa esimerkiksi valtioiden joukkoa, joihin Venäjä pyrkii kohdistamaan pehmeää vallankäyttöä. On kuitenkin huomattava, että Venäjän voidaan nähdä pääasiassa KHL:n kautta pyrkivän vaikuttamaan enemmänkin jääkiekosta kiinnostuneisiin Länsi-Euroopan maihin, kuin niin sanottuihin *länsimaihin*. Esimerkiksi Australia ja Uusi-Seelanti mielletään kuuluvaksi länsimaiden piiriin, mutta Venäjän KHL:n kautta tapahtuvan pehmeän vallankäytön ei voida nähdä ulottuvan Oseaniaan asti. Myös käsitteenä *länsimaat* on myös suhteellisen epämääräinen käsite, joka kulloisessakin asiayhteydessä voi muuttaa merkitystään (ks. esim. Pennanen & Jouhki 2016). *Länsimaat* tai *länsi* ei ole mikään virallinen toimija, liitto tai yhteistyöryhmä, joten siihen kokonaisena ryhmänä viittaaminen on ongelmallista (Pennanen & Jouhki 2016, 14–15). Käytän kuitenkin tässä tutkielmassa kyseistä käsitettä paremman puutteessa, huomioiden käsitteen ongelmallisuuden.

3. Urheilu vallankäyttäjien resurssina

Michel Foucaultin valtateoriaa mukaillen valta ilmenee erityisesti yhteiskunnallisena valtana, kun yhteiskunnan jäsenet sisäistävät yhteisön uskomukset, normit ja arvot omaksi vakaumukseksi. Tällöin valtasuhteet ovat sidottu monimutkaiseen ja verkostoituneeseen rakenteeseen, joka läpäisee koko yhteiskunnan ja ulottuu kaikkialle. Foucaultin valtateorian mukaan myös urheilussa käytettävä valta on täten yhtä merkityksellistä kuin kaiken muunkin yhteiskunnallisen elämän osa-alueella, koska urheilun rooli yhteiskunnissamme on merkittävä. (Foucault 1978, 93.)

Urheilu ja urheileminen ovat kasvaneet sosiaalisena toimintana kiinteäksi osaksi moderneihin yhteiskuntiin. Urheilusta on muovaantunut ajan mittaan suosittu ajanviettotapa ja sosiaalinen ilmiö, johon kuuluu ammatillisuuden lisäksi harrastaminen, fanittaminen ja seuraaminen. Näin ollen urheilusta on kehittynyt kulttuurimme yksi keskeisimpiä elementtejä. Urheilu erottaa meidät arkielämästä ja tarjoaa meille värikkäitä tunnepitoisia elämyksiä, dramaattisuutta ja sosiaalisia kokemuksia, joita on mahdotonta korvata. Mitä intensiivisempi ja kontaktipitoisempi urheilulaji on, sitä todennäköisemmin se herättää kuluttajissa merkittäviä tunnepitoisia kokemuksia.

Historioitsija J.A. Mangan kuvaa osuvasti urheilun olevan eräänlainen peili, josta kansat, yksilöt ja yhteiskuntaluokat näkevät itsensä. Tämä peili on innostuksen, masennuksen, turvallisuuden, epävarmuuden, ylpeyden, nöyryytyksen, yhdentymisen ja irtautumisen lähde. Manganin mukaan urheilu on hiljalleen syrjäyttänyt jopa uskonnot voimakkuudessaan kiihottaa ihmisten intohimoja. (Mangan 1999, vii.) Täten ei ole ihme, että urheiluun ja erityisesti kaupalliseen ammatillisurheiluun suhtaudutaan monissa yhteiskunnissa ja valtioissa erittäin vakavasti. Kilpailu ja kilpaileminen yhteiskunnallisena prosessina on luonteeltaan herkkä kiistoille ja konfliktien syttymiselle.

Urheilukuluttajien kokemat suuret tunteet jopa yksittäisessä urheiluottelussa voivat pahimmillaan johtaa hauraiden ja herkkien valtiosuhteiden kriisiytymiseen. Esimerkiksi jalkapallossa vuonna 1969 käyty Hondurasin ja El Salvadorin välisen ottelusarjan nähdään sytyttäneen verisen kansainvälisen konfliktin ja valtioiden välisen sotatilan, jossa noin 2 000 ihmistä sai surmansa. Kyseistä konfliktia onkin kuvattu termillä ”jalkapallosota” (ks. esim. Nygård & Gates 2013, 239; Luckhurst 27.6.2019). Suosittu kirjailija George Orwell kuvaili värikkäästi vuonna 1945 huippu-urheilun olevan *sotaa ilman luoteja*. Hän perusti väitteen

näkemykseensä, jonka mukaan urheilu kansakuntien välistä hyvää tahtoa ajavana instituutiona toimiikin päinvastoin. Orwell katsoi kansainvälisten urheilukisojen johtavan ”vihan orgioihin” kilpailujen kasvaneen vakavuuden ja väkivaltaisuuden vuoksi. (Beck 2013; Jokisipilä 2014, 25.)

Urheilun kehityttyä globaaliksi ilmiöksi 1900-luvun alussa vallankäyttäjät tunnistivat viimeistään urheilun merkityksellisen aseman. Samalla urheilun potentiaalisuus työkaluna poliittisten tavoitteiden ajamiseen tunnistettiin. Urheilu on aina ollut tehokas väline väestön kontrolloimiseksi ja ohjailemiseksi. Maailmansotien välisenä aikana fyysisen urheilemisen ja urheilusuorituksien rinnalle kehittyi myös uusi poliittisen vaikuttamisen kanava urheiluun: urheilutapahtumien kautta vaikuttaminen. Esimerkiksi Natsi-Saksan järjestämät vuoden 1936 Berliinin kesäolympialaiset voitiin nähdä suorana propagandatapahtumana, kun järjestäjät pyrkivät tarinallistamaan kisojen tapahtumia oman poliittisen ideologian resurssiksi TV:n, lehdistön ja radion avulla ². (Large 2007, 63).

Urheilun ja varsinkin huippu-urheilun suuren merkityksellisyyden vuoksi vallankäyttäjät ovat ottaneet urheilun ja urheilutapahtumien kautta tapahtuvan vaikuttamisen osaksi omaa poliittista työkalupakkiaan. Sekä demokraattiset että autoritaariset valtiot ovat omaksuneet urheilun olevan merkittävä yhteiskunnallinen instituutio ja toimija ³. Valtiot pääosin käyttävät sisäpoliittisissa yhteyksissä urheilua hyödykseen, kun ne pyrkivät urheilun avulla muun muassa edistämään kansanterveyttä, lisäämään kansalaisten keskinäistä solidaarisuutta ja yhteenkuuluvuutta, lujittamaan kansakunnan yhteisiä arvoja, lisäämään vallassa olevan hallituksen legitimitettä sekä kohentamaan kansalaisten mielialoja ja maanpuolustushenkeä. Urheilun voidaan todeta olevan merkittävä resurssi nationalistisissa ja isänmaallisissa arvoissa ja aatteissa. Valtiot voivat käyttää urheilua myös ulkopoliittisissa yhteyksissä hyödykseen, kun ne pyrkivät muun muassa lisäämään valtion kansainvälistä arvovaltaa, hakemaan tukea ja hyväksyntää valtion ulkopoliitikalle, levittämään positiivista kuvaa valtiosta maailmalle ja näyttäytymään muiden valtioiden kansalaisille houkuttelevalta ja mielenkiintoiselta maalta. (Jokisipilä 2014, 23.)

Selvin ulkopoliittinen vaikuttamismuoto, jolla valtiot ja vallankäyttäjät ovat käyttäneet urheilua hyödykseen ovat erilaiset valtiojohtoiset urheilutapahtumien boikotit. Valtiot harjoittivat

² Berliinin kesäolympialaisten järjestelytoimikunnan johtaja Theodor Lewald korostikin ennen kisojen alkua, kuinka ainutlaatuinen mahdollisuus kisat ovat juuri propaganda-arvonsa vuoksi (Large 2007, 63).

³ Urheilun tärkeys ja merkitys ilmenee muun muassa huomattavan suurissa rahasummissa, joita valtiot käyttävät urheilun sekä erityisesti huippu-urheilun kehittämiseen ja tukemiseen.

erityisesti kylmän sodan aikakaudella kansainvälisten urheilutapahtumien boikotointeja, kieltäytymällä lähettämästä urheilijoitansa kansainvälisiin urheilutapahtumiin. Tunnetuimmat urheilukisojen boikointitapaukset nähtiin vuonna 1980 ja 1984: Neuvostoliiton järjestämiä vuoden 1980 kesäolympialaisia boikotoi Yhdysvaltojen johdolla 67 länsiblokin⁴ valtiota. Boikotti oli vastatoimi Neuvostoliiton vuoden 1979 sotilaalliselle hyökkäykselle Afganistaniin. Yhdysvaltojen järjestämiä vuoden 1984 kesäolympialaisia boikotoi Neuvostoliiton johdolla 18 itäblokin valtiota. Boikotin voitiin nähdä olevan vastaboikotti ja eräänlainen kostotoimi länsiblokin vuoden 1980 kesäolympialaisten boikotoinneille⁵. Urheilutapahtumien boikotoinneilla nähdään olleen suuri rooli myös esimerkiksi Etelä-Afrikan apartheid-hallinnon kaatamisessa (Allison & Monnington 2005, 6).

Urheilun avulla valtiot saavat mahdollisuuden voittaa propagandavoittoja samalla tavoin kuin voitokkaissa sodankaltaisissa taisteluissa, kuitenkin ilman sotilaallisia toimia ja tuhlaamatta kalliita resursseja. Huippu-urheilun avulla voidaan hurrata ja häikäistä urheilukuluttajia ja kulloisen yhteiskunnan edustajia, samalla tavalla kuin musiikki ja taide herättävät niiden kuluttajissa kulttuurisesti kiinnostusta ja ihailua. Kuitenkin eri kulttuurien ja yhteiskuntien musiikin ja taiteen paremmuutta on miltei mahdotonta perustavanlaatuisesti mitata ja vertailla keskenään, koska jokaisella on omat yksilölliset mieltymyksensä ja makunsa kyseisistä kulttuurituotteista. Urheilun ja varsinkin jääkiekkjoukkueiden suorituksien objektiivinen mittaaminen on otteluiden lopputuloksien muodossa kiistatonta. Ei siis ole ihme, miksi kylmän sodan kuumimmat taistelut käytiin juuri urheilun parissa. Historiantutkija Jokisipilä kuvaakin osuvasti, kuinka kylmässä sodassa ”urheilusta tuli korkean profiilin kulttuurinen taistelukenttä, jolla vastakkaisia ideologisia blokkeja edustavat kilpailijat kamppailivat paremmuudesta median välittäessä tapahtumat globaalille yleisölle” (Jokisipilä 2014, 29).

Boikoteista ja muista urheiluun liittyvistä kielteisistä ilmiöistä huolimatta urheilun avulla voidaan myös syventää ja parantaa valtioiden välistä kanssakäymistä, ja samalla edesauttaa kansainvälistä rauhaa. Suuret urheilutapahtumat kokoavat vuosittain eri urheilulajien kilpailijat ja yleisön yhteen osaksi laajempaa yhteisöä ja kansainvälistä urheiluliikettä. Urheilutapahtumassa mukana olevat toimijat verkostoituvat keskenään, joka on omiaan

⁴ 67 valtion joukkoa ei voida täysin sanoa ”länsiblokiiksi”, koska boikotoijien joukossa oli kylmän sodan vastakkainasettelun jaottelulla itäblokkiin kuuluneita valtioita, kuten esimerkiksi Kiina ja Somalia. Huomionarvoista kuitenkin oli se, että boikotti oli Yhdysvaltojen hallituksen järjestämä ja johtama (ks. esim. Houlihan 1997, 2).

⁵ Boikotointien tavoitteena oli saavuttaa laajempia diplomaattisia tavoitteita kylmän sodan kontekstissa (Allison 2005, 2).

lisäämään kulttuurien kohtaamisia ja keskinäistä yhteisymmärrystä eri valtioiden kansalaisten välillä. Esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä vuosina 1971–1972 harjoitettu niin sanottu ”ping pong ⁶ -diplomatia” on esimerkki urheilun avulla tehdystä yhteistyöstä, joka luo uusia valtioidenvälisiä suhteita sekä rauhanomaista kulttuurivaihtoa. Lisäksi esimerkiksi YK:n yleiskokous toteaa vuoden 2005 päätöslauselmassaan A/RES/60/1, kuinka urheilun avulla kansakunnat voivat edesauttaa rauhan ja kehityksen etenemistä, vahvistaen suvaitsevaisuutta ja keskinäisen ymmärryksen ilmapiiriä (YK 2005, 31).

3.1. Jääkiekko poliittisena työkaluna

Urheilusosiologian professorin Kalevi Heinilän mukaan voidaan yleisesti sanoa, että joukkueurheilu houkuttelee enemmän katsojia kuin yksilölajit. Yleisön ja katsojien on psykologisesti helpompaa samaistua joukkueeseen kuin yksittäiseen urheilijaan. On helpompi sanoa ja samaistua sanontaan ”meidän joukkueemme voitti” kuin esimerkiksi ”meidän Paavo Nurmi voitti”. (Vuolle 1998, 103.)

Historioitsija Bruce Berglund kuvaa jääkiekon olevan ”maailman nopein peli” (Berglund 2020). Fyysisenä, kontaktipainotteisena, suosittuna ja yleisöystävällisenä joukkueurheilulajina jääkiekko soveltuu hyvin uniikin lajidynamiikkansa vuoksi lajiksi, jota voidaan käyttää poliittisesti hyödyksi. Poliittisen hyväksikäytön potentiaalisuus ja voimakkuus vaihtelee alueellisesti jääkiekon suosion mukaan. Esimerkiksi Joose Palonen on tutkimusartikkelissaan osoittanut, kuinka lajin synnyinmaassa Kanadassa jääkiekkoa on historiallisesti käytetty suurten pelaajasankareiden kautta poliittisesti hyödyksi, erityisesti osana kanadanranskalaisten identiteettikamppailuja. Palosen mukaan ”jääkiekkoilun ympärillä käydään jatkuvasti uusia (tai avataan vanhoja) poliittisia kamppailuja”. (Palonen 2011, 92.) Jääkiekko on ollut Kanadalle ja kanadalaisille myös keino erottautua Yhdysvalloista ja sen laajasta alueellisesta vaikutusvallasta urheilun saralla (Mason 2002). Myös esimerkiksi Itä-Saksa pyrki ja osittain onnistui erottautumaan jääkiekon MM-kisojen voitokkaiden keskinäisten otteluiden avulla Länsi-Saksasta ja sen länsimaisesta identiteetistä (Dichter 2014). Slovakian voittama jääkiekon maailmanmestaruus vuonna 2002 vahvisti maan kansallista identiteettiä niin, että maa erottui positiivisena ilmiönä vanhasta tšekkoslovakialaisesta identiteetistä (Barrer 2007).

⁶ Ping pong -käsite tulee pöytätenniksestä. Ping pong -diplomatian voidaan nähdä luoneen perustan Kiinan ja Yhdysvaltojen kahdenvälisen valtiosuhteen avautumiselle (Nygård & Gates 2013, 239).

Jokaiselle urheilulajille on kehittynyt ajan kuluessa omanlainen ja uniikki lajikulttuuri, jonka keskeisiä elementtejä ovat muun muassa lajikieli, tavat, riitit, moraalissäännöt ja seremoniat (Heinilä 2000a, 293). Jääkiekon nähdään ylläpitävän ja edustavan hypermaskuliinista kulttuuria, joka ilmenee esimerkiksi lajin väkivaltaisuutena ja kovuutena. Jääkiekkokulttuuriin katsotaankin kuuluvan eräänlainen ”machomaisuus”. (Ks. esim. Alsarve 2021.)

Niin sanottuun ”jääkiekkosanastoon”, eli jääkiekkoilussa käytettävään lajikieleen ja termeihin kuuluu paljon ilmaisuja, jotka ovat voimakkaita, väkivaltaisia, militaristisia ja jopa sotaisia: Esimerkiksi jääkiekkokaukaloa usein kutsutaan *taistelukentäksi* ja jääkiekkomaalin edustaa *sota-alueeksi*. Hyvillä joukkueilla on paljon *tulivoimaa*, isot taklaukset mielletään hyviksi *pommeiksi* tai *miinoiksi* ja suurinumeroisia tappio-otteluita kutsutaan *teurastuksiksi*. Myös useiden jääkiekkotähtien lempinimet kuvastavat jääkiekkosanaston voimakkuutta ⁷. Jääkiekkosanaston väkivaltainen piirre on läsnä universaalisti kaikissa kielissä. (Jokisipilä 2014, 42–45; Toivo 2019, 30–34, 63–64.)

Jääkiekon menestyksellinen pelaaminen peräänkuuluttaa pelaajien henkistä ja fyysistä aggressiivisuutta. ⁸ Voidaankin sanoa, että jääkiekko-ottelun voittaja ratkaistaan tehdyillä maaleilla, ja tehdyt maalit ansaitaan kovalla fyysisellä työllä. Tämä fyysinen työ pitää sisällään henkisen yliotteen saamisen vastustajasta aggressiivisuuden avulla, niin että vastustaja halutaan saada ikään kuin psykologisesti pelkäämään oman joukkueen voimakkuutta. Nick Pappas, Patrick McKenry ja Beth S. Catlett ovatkin osoittaneet tutkimuksessaan, kuinka väkivaltaisuus, väkivallalla pelottelu, sekä henkisen- ja fyysisen yliotteen tavoittelu tekee jääkiekkoon oman uniikin lajidynamiikkansa. Tämä dynamiikka erottaa jääkiekon muista suosituista kontaktilajeista. (Pappas, McKenry & Catlett 2004.) Toisin sanoen, usein voittava jääkiekkojoukkue on myös eräällä tapaa aggressiivisempi kuin vastapuoli. Jääkiekko eroaakin muista suosituista joukkueurheilulajeista väkivaltaisen luonteensa vuoksi. Juuri väkivaltaisuuden voidaan nähdä olevan syynä lajin suuren suosioon. ⁹

Jääkiekon lajikulttuurin voidaan siis sanoa ylläpitävän aggressiivista, maskuliinista ja väkivaltaista imagoa, joka ruokkii lajin suosiota. Tämä suosittu lajikulttuuri osaltaan houkuttelee tietynlaista ”machomaista”, tai maskuliinista imagoa tavoittelevia vallankäyttäjiä

⁷ Kuten esimerkiksi Pavel ”the Russian Rocket” Bure, Doug ”the Killer” Gilmour, Antti ”the Finnish Fortress” Niemi ja Kalle ”Killeri” Shalstedt.

⁸ Jääkiekon aggressiivisuus ja fyysisyys ilmenee muun muassa pelin sisällä tapahtuvien nyrkkitappeluiden ja kovien, vastustajaa vahingoittavien taklauksien kautta.

⁹ Jääkiekkoa on tosin pyritty eliittitasolla viime vuosina uudistamaan vähemmän väkivaltaisempaan suuntaan (ks. esim. Plassche et al. 2023).

lajin pariin. Vallankäyttäjän osallistuessa erilaisiin jääkiekon näytösotteluihin, tai jääkiekollisiin PR-tilaisuuksiin, hän assosioituu myös machomaiseksi jääkiekkoihmiseksi. Tällöin vallankäyttäjän esiintyessä jääkiekko-ottelussa, hän ilmentää itseään myös väkivaltaisen ja maskuliinisen lajikulttuurin edustajana.

Teknologian kyllästämänä urheiluna jääkiekkoon liittyvät olennaisesti viihde- ja liiketoiminta, joiden kautta lajin toimintaympäristöä kehitetään jatkuvasti. Erityisesti mediailmiönä jääkiekkoon liittyy paljon kansallisuutta ja kansallisia arvoja vahvistavia rituaaleja esimerkiksi kansallishymnien soittamisen ja erilaisten yhteiskuntaa tukevien teemaotteluiden muodossa ¹⁰. Tältä osin jääkiekon voidaan nähdä tukevan myös vallitsevia yhteiskuntarakenteita sekä vallassa olevia vallankäyttäjiä.

Punakone ja kylmä sota

Kanadalaisen diplomaatin Robert A.D. Fordin mukaan kansainvälinen urheilu Neuvostoliitossa oli vähintään 90 prosenttia poliittista toimintaa (Soares 2014, 254). Tunnetuin ja onnistunein poliittisen toiminnan ja vaikuttamisen projekti kenties koko urheilumaailmassa oli Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkueen, eli punakoneen urheilutoiminta. Punakone (*Krasnaya Mashina*) voitti lähes kaiken mahdollisen voitettavissa olevan, eikä jäänyt yhdestäkään jääkiekon arvokisoista ilman mitalia vuosina 1954–1991.

Neuvostoliitossa järjestäytynyt urheilutoiminta yleistyi vasta 1930-luvulla, ja samoihin aikoihin pallopelien lajikulttuuri alkoi syntyä. Neuvostoliitossa ryhdyttiin 1930-luvulla myös kehittämään kilpaurheilua osaksi kommunistista järjestelmää, jonka tavoitteena oli todistaa muille vastakilpailijoille kommunistisen järjestelmän ylivoimaisuus. Urheilun havaittiin eräällä tapaa olevan tehokas propaganda-ase, varsinkin valtiojärjestelmien vertailujen kilpailussa. Neuvostoliitto ja sen urheilujohto ryhtyivätkin vuonna 1946 tukemaan voimakkaasti järjestäytyneen jääkiekon kehitystä maassa. Ennen toista maailmansotaa jääkiekolla ei ollut lähes minkäänlaisia perinteitä tai historiaa Neuvostoliitossa ¹¹. (Kivinen, Mesikämnen & Metsä-Tokila 2000, 27–30.)

¹⁰ Esimerkkejä teemaotteluista kotimaisessa SM-liigassa: Syöpäyhdistyksen tukeminen (Saipa.fi 21.9.2023), sotaveteraanityön tukeminen (Hpk.fi 2.12.2022), sateenkaariyhteisön tukeminen (Koskinen 28.10.2019).

¹¹ Huomattavaa onkin, että Neuvostoliiton ensimmäinen virallinen jääkiekko-ottelu pelattiin vasta vuonna 1946, kun esimerkiksi Suomessa ensimmäinen virallinen jääkiekko-ottelu pelattiin jo vuonna 1928 (Leijonat.fi).

Jääkiekon kehittyessä Neuvostoliitossa, maan jääkiekkoilun isänä tunnettu Anatoli Tarasov ryhtyi soveltamaan omalaatuista ja edistyksellistä pelitapaa, jossa pelaajista tehtiin taitavampia, nopeampia, sekä joukkuekeskeisempiä. Neuvostoliiton pelitavassa korostui joukkueen yhtenäinen, taktinen, organisoitu ja järjestelmällinen toiminta yksilötaitojen kustannuksella. Pelitavassa yksilö oli ikään kuin kokonaisuuden palveluksessa. (Kivinen, Mesikämmen & Metsä-Tokila 2000, 31–33; Jokisipilä 2014, 113–122.) Kylmän sodan aikaista neuvostokiekkoa kuvataan taktisuutensa, tehokkuutensa, kylmyytensä ja epäinhimillisen ylivoimansa vuoksi jopa ”robottimaiseksi” (Berglund 2020, 15, 97).

Punakoneen pelityylissä juuri kollektiivisuus edusti kommunistisuutta parhaimmillaan. Punakoneen pelaajat edustivat Neuvostoliitossa neuvostoihmisen (*homo sovieticus*) ylivoimaisuutta ja inhimillisen ihmispotentiaalin huippua. Punakoneen menestystä käytettiin myös todisteena kommunismin ylivertaisuudesta muissa jääkiekosta kiinnostuneissa valtioissa. Näin ollen Neuvostoliiton valtiojohdon oli luontevaa ottaa punakone eräänlaiseksi lemmikikseen ja koko kansakunnan mainostajaksi merkittävän menestyksen vuoksi. Tämän johdosta jääkiekosta muodostuikin neuvostoliittolaisen eliitin urheilulaji. Armeija ja salainen poliisi olivat Neuvostoliiton jääkiekkoprojektin olennaisia osia, mikä osoittaa sen tärkeyden maan valtiojohdolle. (Soares 2014, 254, 283.)

Jääkiekkokaukalossa koko kylmän sodan kovimmat urheilutaistelut käytiin kommunistisen Neuvostoliiton ja kapitalististen Yhdysvaltojen sekä Kanadan välillä. Jääkiekko-ottelut kyseisten valtioiden välillä ei ollut enää pelkästään jääkiekkoa, vaan ne olivat nähtävänä myös taisteluina poliittisen järjestelmän ja ideologian paremmuudesta. Kanadan ja Neuvostoliiton välinen ensimmäinen parhailla mahdollisilla kokoonpanoilla pelattu vuoden 1972 Summit Series -otteluserja kuvataan olleen ”otteluserja, joka muutti jääkiekkoa ikuisesti” (ks. esim. Morrison 2022). Taasen Lake Placidissa järjestetyissä vuoden 1980 talviolympialaisissa Yhdysvaltojen altavastajana saavuttamaa voittoa ”voittamattomasta” Neuvostoliitosta kuvataan termillä ”miracle on ice – ihme jäällä” (ks. esim. Trusdell 2015). Merkittävä amerikkalainen urheilulehti Sports Illustrated on jopa kuvannut ”ihmeen jäällä” olleen 1900-luvun merkittävin urheiluhetki (Byrne 22.2.2024).¹²

¹² Suurvaltojen välisen yksittäisen otteluvoiton merkitystä kuvaa myös Disneyn vuonna 2004 julkaisema suuren mittaluokan ”Miracle – unelma voitosta” -elokuva, joka perustuu juuri Yhdysvaltojen tekemään ihmeeseen vuoden 1980 talviolympialaisissa.

Kanadalainen NHL-tähti Phil Esposito on kuvannut Kanadan ja Neuvostoliiton välisten ottelusarjojen olleen ”ei enää peliä vaan sotaa, meidän elämäntapamme vastaan heidän” (Soares 2014, 283). Voidaankin sanoa, että kylmän sodan aikaiset pelitavat jääkiekossa ilmensivät laajemmin myös kylmän sodan yhteiskuntia, ideologista taistelua ja valtiojärjestelmiä: siinä missä neuvostokiekko perustui joukkueen yhteiseen organisoituun toimintaan ja joukkuekeskeisyyteen, perustui pohjoisamerikkalainen pelitapa lähinnä enemmän pelaajien voimakkuuteen, yksilötaitoon ja kovuuteen.

Historioitsija Jokisipilä esittääkin, kuinka jääkiekon saralla ja punakoneen menestyksellä ”Neuvostoliitto tuli todella lähelle kylmän sodan voittamista” (Jokisipilä 2014, 317). Ei siis ole ihme, että nykyiset venäläiset muistavat neuvostokiekon edustavan maansa ylivertaisuutta ja se herättää heissä edelleen nostalgisia tunteuksia voittamattomasta suurvallasta. Neuvostoliitto pystyi voittamaan kaupallisessa ja suosituksessa pohjoisamerikkalaislähtöisessä lajissa kapitalistiset maat omintakeisella kollektiivisella pelitavallaan, samalla osoittaen kapitalistiperäisessä lajissa ikään kuin kommunistisen ja kollektiivisen pelitavan ylivertaisuuden. Neuvostoliiton jättämästä perinnöstä juuri punakoneen saavuttama menestys oli suuruudessaan omaa luokkaansa, josta kaikki venäläiset voivat olla edelleen varauksetta aidosti ylpeitä.

Uudistusmielisen Neuvostojohtajan Mihail Gorbatšovin ajamat uudet ja avoimemmat glasnost ja perestroika -politiikat aiheuttivat neuvostokiekkojärjestelmän osittaisen romahtamisen, kun 1980-luvun lopussa neuvostokiekon suurimmat tähdet loikkasivat parempien tulojen perässä niin sanottuun vihollisen leiriin pohjoisamerikkalaiseen NHL:ään. Ensimmäisten luvottomien loikkausten jälkeen neuvostosysteemi pyrki hallitsemaan NHL:ään lähtijöiden määrää vaatimalla lähtöön viranomaisten lupaa. Neuvostoliiton romahdettua pelaajien lähtemistä ei enää kyetty sääntelemään, mikä aukaisi lopullisesti neuvosto- ja venäläispelaajien virran Pohjois-Amerikkaan. (Fuks 2013, 21–23.)

Neuvostoliiton romahdettua myös venäläinen urheilujärjestelmä romahti, koska huippu-urheilussa ei enää voitu tukeutua valtion avokätiseen rahoitukseen. Yrityksistä huolimatta kaupallisuuden eetosta ei saatu kytkettyä huippu-urheilun liiketoimintaan ja infrastruktuuriin nopeasti. Kommunistisen järjestelmän jälkeinen jääkiekkojärjestelmä Venäjällä ei pysynyt läntisten liiketoimintaan perustuvien ammattilaisjääkiekkosarjojen perässä. Venäjän korkeimmat jääkiekkosarjat ”Kansainvälinen liiga” (1992–1996) ja myöhemmin ”Superliiga” (1996–2008) pyrkivät jäljittelemään länsimaisia sarjoja, mutta kyseisiltä sarjoilta puuttuivat

taloudelliset resurssit, organisaatiojärjestelmä ja asiantuntemus ollakseen tarpeeksi houkuttelevia ulkomaalaisille, tai edes tasokkaille venäläisille pelaajille. (Fuks 2013, 23–24.) Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen venäläiset eivät pystyneet menestymään totuttuun tyyliin jääkiekon arvokisoissa, vaikka venäläiskiekon supertähdet dominoivat ottelutapahtumia NHL:ssä ¹³.

Pietarissa vuonna 2000 järjestetyt jääkiekon MM-kisat olivat ensimmäiset suuret urheilukisat Venäjän maaperällä sitten Neuvostoliiton hajoamisen. Venäjän maajoukkueessa oli mukana 15 NHL-pelaajaa, joten odotukset joukkuetta kohtaan olivat suuret. Kuitenkin kotiturnauksessaan venäläinen jääkiekko saavutti absoluuttisen nollapisteensä ja Venäjä romahti sijalle 11 ¹⁴. Katastrofaalinen sijoitus kotikisoissa herätti myös korkeimman valtiojohdon huolen suosikkilajin tilasta. 1990-lukua ja 2000-luvun alkua onkin kuvattu venäläiskiekon ”pimeyden ajaksi”. (Fuks 2013, 24–25.) Viimeistään Pietarin MM-kisat osoitti venäläisille, kuinka punakoneen menestyksen aika oli ohi (Salmi & Jokisipilä 2022, 62).

Venäjän kansallinen jääkiekkoliitto ryhtyi jopa maahantuontibisnekseen vuonna 1995, jolloin se alkoi tuomaan Venäjälle valtiojohdon luvalla alkoholia ja tupakkatuotteita. Venäjän jääkiekkoliiton puheenjohtaja Valentin Sych teloitettiin työmatkallaan vuonna 1997 mafiatyyliin. (Berglund 2020, 223.) Sychin teloituksen voidaan olettaa johtuneen sekaantumisesta venäläisen mafian liiketoiminta-alueelle. Myös NHL:ssä suuria palkkoja nauttineiden venäläiskiekkopelaajien kuvataan 1990-luvulla olleen jonkinlaisessa yhteistyössä venäläisen mafian kanssa, mikä osaltaan kertoo maan jääkiekon ja laajemmin koko venäläisen urheilun ja yhteiskunnan silloisesta alennustilasta. (Vladimirova 2020, 19–21.)

KHL ja vastakkainasettelun uusi aika

Venäläistä jääkiekkoa ja myös koko venäläistä urheilujärjestelmää ryhdyttiin kehittämään Vladimir Putinin tultua valtaan. Putin antoi entisille neuvostokiekkolegendoilta urheiluministeri Vjatšeslav Fetisoville ja Venäjän jääkiekkoliiton puheenjohtaja Vladislav Tretjakille ¹⁵ tehtävän uudistaa maan jääkiekkojärjestelmä niin, että venäläiset jääkiekkotähdet

¹³ Mainittakoon esimerkiksi Pavel Bure, Aleksandr Mogilny ja Sergei Fjodorov. Lisäksi NHL-seura Detroit Red Wingsin 90-luvun menestyksen takana voidaan nähdä olleen ”The Russian Five” -kentällinen, joka koostui ainoastaan venäläispelaajista (ks. esim. Khan 27.10.2020).

¹⁴ Pietarin vuoden 2000 MM-kisat saivatkin venäläisittäin lisänimen ”Pietarin häpeä jäällä”.

¹⁵ Sekä Fetisov että Tretjak ovat lisäksi olleet Venäjän duuman jäseninä Yhtenäisen Venäjän, eli Putinin valtuutetun edustajina (Jokisipilä 2014, 316; Salmi & Jokisipilä 2022, 65).

voisivat pelata jääkiekkoa kotimaassaan, sekä tienata samantasoisia summia kuin Pohjois-Amerikassa. Tavoitteena lisäksi oli venäläiskiekon aseman vahvistaminen, jotta pohjoisamerikkalainen yksinapainen hegemonia jääkiekon parissa haastettaisiin. Fetisovin ja Tretjakin tehtävän lopputulemana oli uuden venäläisjohtoisen kansainvälisen eurooppalais-aasialaisen ammattilaissarjan perustaminen, joka pyrki haastamaan pohjoisamerikkalaisen NHL:n ja jonka rakenne kopioitaisiin NHL:stä. Kremlissä uuden sarjan kehittämisestä kiinnostuttiin huomattavasti, ja erilaiset valtionyhtiöt alkoivat muun muassa Gazpromin johdolla kehittää sponsorointi- ja rahoitusjärjestelmiä uuden sarjan perustamiseksi. Tavoitteena oli saada mahdollisimman paljon tasokkaita joukkueita sarjaan mukaan aina Keski-Eurooppaa myöden. (Fuks 2013, 25; Backman & Carlsson 2020, 507–508; Vladimirova 2020, 22.)

Julkisuuteen ilmoitettiin vuoden 2008 helmikuussa uuden Kontinental Hockey Leaguen (KHL, *Kontinentalnaja hokkeinaja liga*) syntymisestä. Sarjan toimitusjohtajaksi tuli Gazpromin hallituksen varapuheenjohtaja ja sen viennistä vastaavan Gazprom Exportin pääjohtaja Aleksandr Medvedev. Sarjan ensimmäiselle sarjakaudelle 2008–2009 sarjaan tuli mukaan 24 joukkuetta Venäjältä, Valko-Venäjältä, Kazakstanista ja Latviasta. (Fuks 2013, 33.)

Presidentti Putin oli johtavassa roolissa sarjan taustalla: Putin mobilisoi hänelle lojaalien oligarkkien rahoitustuen sarjalle, ja sen joukkueille (Forsberg 2021, 209). Putin kuvasi vuonna 2008 KHL:n auttavan palauttamaan yhtenäisen humanitaarisen alueen Neuvostoliiton jälkeiselle alueelle ja vuonna 2009 hän visioi KHL:stä kehittyvän yleiseurooppalainen jääkiekkosarja (emt). Täten Putinin kuvailuja tarkastellen KHL:llä voidaan nähdä venäläisen jääkiekkoilun kehittämisen lisäksi olevan poliittisia tarkoitusperiä. Sarjan perustaminen ajoittuu hyvin aikajanelle, jolloin Venäjä on yleisesti alkanut harjoittamaan nykyistä ulkopoliittikkaansa, jossa länttä haastetaan erinäisin tavoin.

Alkuvuosinaan KHL pystyi houkuttelemaan korkeahkolla palkalla lähinnä itäeurooppalaisia pelaajatahtiä NHL:stä sarjaan mukaan ¹⁶. KHL pystyi tarjoamaan NHL:ään verrattuna alemman ketjuhierarkian pelaajille suurin piirtein samantasoista palkkaa sekä isompaa roolia, jonka vuoksi KHL lohkaisi ison osan eurooppalaisia NHL-pelaajista omaan sarjaan ¹⁷. Tutkimuskirjallisuudessa lisäksi arvioidaan, että venäläiset joukkueet pystyivät

¹⁶ Sarjassa pelasikin vuosien 2008–2012 aikana muun muassa NHL:ssä mainetta niittäneet Pavol Demitra, Jaromír Jágr, Aleksei Jašin, Aleksei Kovaljov ja Jevgeni Nabokov.

¹⁷ Kaudella 2003–2004 NHL:ssä 30 prosenttia pelaajista oli eurooppalaisia, kun taas kaudella 2011–2012 eurooppalaisten osuus NHL-pelaajista oli enää 22 prosenttia. Tästä voidaan päätellä KHL:n houkutteleen huomattavan osan eurooppalaisista pelaajista omaan sarjaansa. Venäläisten, tšekkiläisten ja slovakialaisten pelaajien määrä NHL:ssä puolittui KHL:n perustamisen jälkeen. (Berglund 2020, 255.)

houkuttelemaan viranomaisten suostumuksella ulkomaalaisia pelaajia KHL:ään tarjoamalla heille verovapaita sopimuksia (Appel 2011, 156; Berglund 2020, 224).

KHL:n edustajat suunnittelivat 64 joukkueen yleiseurooppalaista sarjaa, jossa olisi joukkueita konferensseittain muun muassa Keski-Euroopasta ja Skandinaviasta. (Forsberg 2021, 209–210.) Venäjän valloitettua Krimin niemimaan kansainvälisen oikeuden vastaisesti vuonna 2014 sarjan laajennussuunnitelmat muuttuivat entistä epärealistisemmaksi, varsinkin lännen asettamien pakotteiden ja siitä seuranneen taloustilanteen heikentymisen jälkeen. Länsilaajennuksen jäätyä jumiin KHL käänsi katseensa Aasian jääkiekkomarkkinoille, jonka tuloksena kiinalainen Kunlun Red Star liittyi sarjaan vuonna 2016.

KHL ei julkaise talouslukujaan ja sarjan joukkueiden heikohko taloustilanne on herättänyt laajaa keskustelua ja ihmettelyä mediassa: esimerkiksi Helsingin Sanomat uutisoi vuonna 2015 jopa 11 sarjan joukkueella olevan ongelmia palkanmaksussaan (Miller 19.8.2015). Venäjän heikentyneen taloustilanteen vuoksi KHL on menettänyt vetovoimaansa, kun se ei ole enää pystynyt tarjoamaan NHL:n kanssa vertailukelpoisia palkkoja pelaajille. Tämän seurauksena KHL ei ole enää pystynyt kilpailemaan tähtistatuksen pelaajista samaan tyyliin kuin sarjan alkuvuosina. KHL:n pelaajamateriaalin heikentyminen on luontaisesti vähentänyt sarjan kiinnostavuutta suomalaisissa ja muissa ulkomaalaisissa jääkiekkokuluttajissa. Myös sarjan alkuvaiheessa käyty julkinen keskustelu ja uhittelu NHL:n todellisesta haastamisesta maailman parhaimpana jääkiekkosarjana on tyrehtynyt täysin, eikä sarja ole pystynyt todellisuudessa haastamaan NHL:ää enää millään todellisella mittarilla.

Suurista suunnitelmista huolimatta KHL:ssä on pelannut joukkueita ainoastaan viidestä EU-maasta: Suomesta Helsingin Jokerit, Latviasta Dinamo Riika, Tšekistä Lev Praha, Slovakiasta Slovan Bratislava, sekä Lev Poprad ja Kroatiaasta Medveščak Zagreb. Tällä hetkellä sarjassa on joukkueita Venäjän lisäksi ainoastaan Valko-Venäjältä, Kiinasta ja Kazakstanista.

Admiral Vladivostok (2014–2020, 2021–)	Kunlun Red Star (2016–)
Ak Bars Kazan (2008–)	Lada Toljatti (2008–2010, 2014–2018, 2023–)
Amur Habarovsk (2008–)	Lev Poprad (2011–2012)
Atlant Moskova (2008–2015)	Lev Praha (2012–2014)
Avangard Omsk (2008–)	Lokomotiv Jaroslavl (2008–2011, 2012–)
Avtomobilist Jekaterinburg (2009–)	Medveščak Zagreb (2013–2017)
Barys Astana (2008–)	Metallurg Magnitogorsk (2008–)
Dinamo Minsk (2008–)	Metallurg Novokuznetsk (2008–2017)
Dinamo Moskova (2008–)	Neftehimik Nižnekamsk (2008–)
Dinamo Riika (2008–2022)	Salavat Julajev Ufa (2008–)
HK Donbass (2012–2014)	Severstal Tšerepovets (2008–)
HK Himik Voskresensk (2008–2009)	Sibir Novosibirsk (2008–)
HK MVD Moskova (2008–2010)	SKA Pietari (2008–)
HK Sotši (2014–)	Slovan Bratislava (2012–2019)
HK Vityaz Podolsk (2008–)	Spartak Moskova (2008–2014, 2015–)
Jokerit Helsinki (2014–2022)	Torpedo Nižni Novgorod (2008–)
Jugra Hanty-Mansijsk (2010–2018)	Traktor Tšeljabinsk (2008–)
	TsSKA Moskova (2008–)

Taulukko 1. Kaikki KHL:ssä pelanneet joukkueet. Suluissa joukkueen mukanaolo sarjassa ¹⁸

KHL:n perustamisen jälkeen Suomen A-maajoukkue on koostunut pääosin KHL:ssä pelanneista suomalaisista. Tällöin voidaan sanoa, että KHL:n merkitys suomalaiselle urheilulle ja jääkiekolle on urheilullisesti ollut hyvin suuri. Suomalaiset KHL-pelaajat olivat merkittävässä rooleissa varsinkin vuosien 2011, 2019 ja 2022 Suomelle kultaa voittaneissa MM-joukkueissa, sekä vuonna 2022 kultaa voittaneessa olympiajoukkueessa. Suomalaisia pelaajia KHL:ssä on ollut noin 40–50 pelaajaa kausittain. ¹⁹ Kaudella 2023–24 suomalaisista sarjassa oli jäljellä ainoastaan hyökkääjä Teemu Pulkkinen. Pulkkinen päätti jäädä pelaamaan KHL:ään vuoden 2022 laajamittaisen hyökkäyssodan alettua on saanut laajaa kritiikkiä mediassa (ks. esim. Kosunen 1.5.2024).

¹⁸ KHL:n sarjajärjestelmä on suljettu, eli sarjassa ei ole karsintoja. Tällöin joukkueet eivät voi tippua sarjasta tai nousta sarjaan karsintojen kautta. Sarjaan mukaan haluavan joukkueen tulee erikseen hakea sarjasta sarjapaikkaa.

¹⁹ Lisäksi Suomen maajoukkueen nykyhistorian lähes kaikki entiset päävalmentajat, kuten Jukka Jalonen (Pietarin SKA ja Jokerit), Lauri Marjamäki (Jokerit), Kari Jalonen (Torpedo Nižni Novgorod ja Lev Praha), Erkki Westerlund (Jokerit ja Salavat Julajev Ufa) ja Raimo Summanen (Avangard Omsk) ovat kaikki toimineet KHL:ssä päävalmentajana.

Helsingin Jokerit ja KHL

Helsingin Jokerit on perinteinen ja menestynyt jääkiekkoseura, jonka suurimmat saavutukset ovat kolme Euroopan mestaruutta, sekä kotimaisessa SM-liigassa kuusi Suomen mestaruutta. Urheilullisten saavutuksien lisäksi Jokerit on ollut taloudellisesti Suomen suurin jääkiekkoseura. Jokereiden identiteetti juontuu itähelsinkiläisistä työläislähiöistä, ja Jokerit on toiminut suomenkielisenä seurana vastapainona ruotsinkieliselle paikalliskamppailijalle HIFK:lle (Talja 2018, 61–62).

Jokerit henkilöityy vahvasti entiseen pääomistajaansa Harry ”Hjallis” Harkimoon, joka kehitti Jokereiden organisaatio- ja markkinointistrategian NHL-joukkueen kaltaiseksi kaupalliseksi brändi- ja urheilutuotteeksi. Jokereita ja Harkimoa onkin kuvattu Suomen huippujääkiekon kaupalliseksi moottoriksi (Backman & Carlsson 2020, 506). Varsinkin 2000-luvulla muihin joukkueisiin verrattuna Jokereiden pelaajabudjetti oli SM-liigassa merkittävä (Karjalainen 2007, 19). Suuresta budjetista huolimatta Jokerit saavutti 2000-luvulla SM-liigassa ainoastaan yhden mestaruuden, vuonna 2002. Samalla Jokereiden kausia vaivasivat epätasaiset otteet, ja seura alisuoriutui varsinkin pelaajabudjettiin nähden jatkuvasti.

Voidaan katsoa, että samaan aikaan 2000-luvulla Jokereiden perinteinen identiteetti itähelsinkiläisenä työläisjoukkueena alkoi muuttumaan tietynlaiseksi ”rahaa tuhlaavaksi ostojoukkueeksi”, kun vuosina 1999–2008 seuran toimitusjohtaja toimineen Matti Virmasen aikakaudella Jokerit teki useita merkittävän luokan epäonnistuneita pelaajahankintoja. Virmasen aikakautta leimasi myös jatkuvat mittavat taloudelliset tappiot, ja joukkueen nähtiin kuluttavan huomattavan yliampuvia summia pelaajiinsa ²⁰.

Jokereiden ja sen kotihallin Helsinki-hallin (entinen Hartwall Areena) silloinen pääomistaja Harkimo pyrki vuosia luomaan uutta eurooppalaista sarjajärjestelmää, joka yhdistäisi jääkiekon eurooppalaiset suurseurat saman sarjajärjestelmän alle. Harkimon mukaan pelkästään suomalainen markkina-alue ei ollut Jokereille, ja sen kansainvälistä huipputasoa olevalle monitoimiareenalle tarpeeksi suuri. (Huttunen 15.11.2010; Miettinen 16.11.2010; Forsberg 2021, 214.) Voidaankin tukita, että Harkimon tarkoituksena oli saada uusilla suunnitelmilla Jokereiden jääkiekkotoiminta ja Helsinki-hallin areenatoiminta taloudellisesti kestäväälle

²⁰ Rahantuhlausväitteet kohdistuivat erityisesti Virmaseen, jonka väitettiin hankkivan pelaajat ”scouttaamalla teksti-TV:tä, kaikki parhaat tänne ja heti -periaatteella”, eli kiinnittäen huomiota ainoastaan pelaajien tehtyihin tehopisteisiin kokonaisvaltaisuuden sijaan (ks. esim. Lempinen 29.4.2010).

pohjalle. Yrityksistä huolimatta Eurooppa-liigaa ei kyetty koskaan luomaan suunnitelluin tavoin. Kyseinen liiga olisi luonnollisesti kasvattanut sarjassa pelaavien joukkueiden painoarvoa ja tarjonnut uusia taloudellisia mahdollisuuksia suuremman liikevaihdon avustuksella. Tällöin myös Jokereiden heikot taloudelliset tulokset olisivat voineet muuttua positiivisemmiksi.

Harkimo ilmoitti kesäkuussa 2013 järjestetyssä tiedotustilaisuudessa myyneensä Helsinki-hallin venäläisille oligarkeille Gennadi Timtšenkolle sekä Arkadi ja Roman Rotenbergin perheelle. Kyseisistä oligarkeista tuli myös Jokereiden vähemmistöosakkaita 49 prosentin osuudella. Loput 51 prosenttia osakkeista jäivät pääomistaja Harkimolle. Sekä Timtšenko että Rotenbergin perheen jäsenet ovat presidentti Putinin sisäpiiriläisiä sekä hänen pitkän linjan tukijoitaan. Samassa tiedotustilaisuudessa kerrottiin Jokereiden siirtyvän pelaamaan KHL:ään kaudesta 2014–15 alkaen. Sopimuksen kauppahintaa ei tuotu esiin julkisuuteen. (IS-STT 28.6.2013; Forsberg 2021, 214–215.) Pohjoismaalaisessa eliittijääkiekossa vastaavaa loikkausta toisen valtion sarjajärjestelmästä toiseen ei ollut aikaisemmin nähty, joten siirron voidaan sanoa olleen historiallinen koko suomalaiselle urheilulle ja jääkiekolle.

Jokereiden vähemmistöomistajat Timtšenko ja molemmat Rotenbergit joutuivat vuonna 2014 Ukrainan tapahtumien johdosta Yhdysvaltain hallinnoimalle, Venäjää vastaan suunnatulle pakotelistalle. Vähemmistöomistajien joutuminen pakotteiden piiriin vaikeutti Jokereiden rahaliikennettä ja aiheutti muun muassa maksuongelmia. (Taloussanomien 6.8.2015.) Jokerit ilmoitti keväällä 2019 Harkimon ostaneen Jokereiden kaikki osakkeet ja myyneensä ne kiekkolegenda Jari Kurrille. Kurrin hankittua osakkeet itselleen järjestettiin suunnattu osakeanti, jossa 40 prosenttia Jokereista hankki venäläisen Nornickel -konsernin suomalainen tytäryhtiö Nornickel Harjavalta. Nornickel -konsernin pääomistaja on venäläinen oligarkki Vladimir Potanin, jonka varallisuuden kerrotaan olevan Venäjän suurin. Potaninilla kuvataan olevan myös erittäin läheiset suhteet presidentti Putiniin. (Descalsota 21.3.2022.) Potaninin ja hänen tytäryhtiönsä tulo vähemmistöomistajaksi helpotti Jokereiden taloudellista toimintaa, koska Potanin ei ollut vielä tällöin lännen asettamilla pakotelistoilla ²¹.

Jokerit menestyi urheilullisiin odotuksiin nähden KHL:n runkosarjassa kohtuullisen hyvin, mutta pudotuspeleissä joukkue ei päässyt kertaakaan konferenssien välierää, eli toista pudotuspelikierrosta pidemmälle. KHL-jakson aikana Jokereihin kohdistui laajasti negatiivista

²¹ Lopulta myös Potanin asetettiin loppuvuodesta 2022 pakotteiden piiriin (BOFIT 22.12.2022).

julkisuutta muun muassa huonon taloustilanteen, erikoisten talouskuvioiden, ja vähemmistöomistajiensa Putin-kytkösten vuoksi (ks. esim. Konttinen & Rantanen 19.10.2014; Sillanpää 1.9.2018). Suurin negatiivinen mediahuomio Jokereihin kohdistui syksyllä 2020, kun joukkue tiedotti pelaavansa Valko-Venäjän Minskissä vilpillisistä presidentinvaaleista alkaneista väkivaltaisista mielenosoituksista huolimatta. Mielenosoitukset henkilöityivät presidenttidiktaattori Aljaksandr Lukašenkan vastustamiseen, joka on tullut tunnetuksi Jokereiden vastustajajoukkue Dinamo Minskin eräänlaisena kummisetänä. Pelaamalla ottelun Jokerit olisivat osoittaneet välillisen tukensa Lukašenkalle. Ottelu kuitenkin peruttiin viime tingassa pelaajien turvallisuuteen vedoten. Mediassa on esitetty eriäviä näkemyksiä siitä, mikä lopullisesti aiheutti ottelun perumisen (ks. esim. Arponen 3.9.2020; Hoffrén 3.9.2020).

Venäjän tunnusti 22.2.2022 Ukrainassa sijaitsevien Donetskin ja Luhanskin separatistialueiden itsenäisyyden. Samana päivänä Jokerit tiedotti jatkavansa pelaamistaan KHL:ssä normaalisti, koska joukkueella on ”sitovat sopimukset ja velvoite niiden noudattamiseksi” (Moilanen & Teiskonlahti 23.2.2022). Venäjän aloitettua kaksi päivää myöhemmin laajamittaisen kansainvälisen oikeuden vastaisen hyökkäyssodan Ukrainassa, ilmoitti Jokerit vetäytyvänsä pian alkavista KHL:n pudotuspeleistä. Jokereiden mukaan kauden jatkaminen ”vallitsevassa maailmantilanteessa” olisi mahdotonta. Huomioitavaa on se, miten Jokerit viittasi ”vallitsevalla maailmantilanteella” Venäjän suurhyökkäykseen. (Lahtinen 25.2.2022.) Jokerit tiedotti virallisesti poistuneensa KHL:stä 5.4.2022, kun KHL:n seuraavan kauden joukkueet julkistettiin (Isokoski 5.4.2022).

Negatiivisesta julkisuudesta huolimatta Jokerit oli kolmanneksi tunnetuin urheilubrändi ja parhaiten tunnetuin seurabrändi Suomessa vuonna 2017. Samana vuonna suomalaiset kuluttajat ja yritykset arvioivat Jokereiden brändin vahvemமாகsi kuin KHL:n brändin. (Suopuro 17.6.2017; Laukkanen 2017, 49.) Näin ollen voidaan sanoa Jokereiden kiinnostaneen laajasti suomalaisia urheilukuluttajia ja yrityksiä aikana, jolloin joukkue oli mukana KHL:ssä.

3.2. Jääkiekon yhteiskunnallinen merkitys Suomessa

Sponsor Insightin tuottaman galluputkimuksen mukaan jääkiekko on ollut vuodesta 2006 lähtien suomalaisten mielestä kiinnostavin urheilulaji (Mähkä 2015, 120; Ojala 2021, 9; Sponsor Insight Finland 14.3.2024). Suomen miesten maajoukkueen ensimmäisen vuonna 1995 voittaman MM-kultamitalin jälkeen jääkiekon asema Suomen suosituimpana urheilulajina on

ollut kiistaton (Toivanen 2015, 212). Suomalaisessa urheilukentässä jääkiekko on irtautunut muista lajeista täysin omalle tasolleen, joten on perusteltua kuvata lajin olevan moderni epävirallinen kansallislaji.²²

Kimmo Isotalo esittää jääkiekkoa käsittelevässä väitöskirjassaan kolme keskeistä syytä siihen, miksi urheilulajeista juuri jääkiekko kehittyi nykyiseen hallitsevaan asemaan Suomessa: Ensiksi suomalainen ilmasto mahdollisti lajin kokeilemisen ja lajin kehittymisen luonnonolosuhteissa, tarjoten yhä edelleen tärkeän mahdollisuuden lajin matalan kynnyksen harrastamiselle. Toiseksi kaupungistuminen kiihdytti jääkiekon suosiota, koska kaupunkilaiselämässä ja jääkiekossa voidaan nähdä olevan samoja yhteiskunnallisia elementtejä, kuten esimerkiksi kiirettä, nopeasti muuttuvia tilanteita ja aggressiivisuutta. Perinteisemmät suomalaisten suosimat urheilulajit, kuten paini, hiihto ja yleisurheilu edustavat enemmän agraarista yhteiskuntaa, joten kaupungistuneessa yhteiskunnassa ne ovat jääneet takavasemmalle. Kolmanneksi A-maajoukkueen nousu kuuden parhaan maan joukkoon 1960- ja 1970-luvun vaihteessa ja sitä seuranneet ensimmäiset menestysvuodet 1980- ja 1990-luvuilla ruokkivat suomalaisten kansallistunnetta niin, että jääkiekko alkoi erottumaan selvästi muista lajeista. (Isotalo 2021, 45–46.)

Suomalaisen jääkiekon lippulaivana tunnettu miesten A-maajoukkue on menestyessään perinteisesti synnyttänyt riehakkaita kansanjuhlia, jotka ovat yhdistäneet kansalaisia iästä, sukupuolesta ja sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Muun muassa vuoden 2011 MM-kisojen kultamitalien juhlintaa kuvataan seuraavasti: ”Yöllä kauhea huuto päällä koko kerrostalossa, lähikirkon suntio meni soittamaan kirkon kelloja” (Välimäki 2015, 249). Kirkonkellojen soittaminen maajoukkueen menestyessä kertoo siitä, kuinka jääkiekon aiheuttamia tuntemuksia voidaan parhaimmillaan verrata jopa hengelliseen kokemukseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Jokisipilä kuvaa jääkiekon asemaa ja merkitystä Suomalaisessa yhteiskunnassa osuvasti maajoukkueen kautta:

Jääkiekosta onkin jatkuvan menestyksen vuoksi tullut Suomessa jotain urheilua suurempaa. Millään toisella asialla ei tämän päivän Suomessa ole samanlaista ihmiset liikkeelle saavaa ja kansakuntaa yhdistävää voimaa kuin arvokisoissa aina voitosta taistelevalla Leijona-joukkueella²³ (Jokisipilä 2022, 108).

²² Siinä missä Suomen virallisen kansallisurheilulajin pesäpallon voidaan nähdä olevan niin sanottu ”perinteinen” kansallislaji.

²³ ”Leijonat” on Suomen miesten A-maajoukkueen yleisesti tunnettu lempinimi.

Jokisipilä kuvaakin jääkiekon olevan suomalaisen urheilujärjestelmän kruununjalokivi. Laji on Suomen selkeä ykkönen yleisömäärissä, liikevaihdossa, sponsorirahoituksessa, medianäkyvyydessä ja laji-infrastruktuurissa. Suomalaisen jääkiekon asema perustuu saavutettuun kansainväliseen urheilumenestykseen, sekä siihen kytkeytyvään vuosikymmenten mittaiseen sankaritarinaan. (Jokisipilä 2022, 39–40, 109.) Muihin suomalaisia kiinnostaviin urheilulajeihin verrattuna jääkiekko on selkeästi edelläkävijä kaupallisen viihdeurheilun ja urheiluammattilaisuuden saralla.

Kasper Saari kuvaakin pro gradu -tutkielmassaan jääkiekon olevan suomalaisille tärkeä yhdistävä asia: ”jääkiekko kansallisena symbolina tyydyttää identiteettimotiiveja, joten suomalaisilla on mahdollista samaistua jääkiekon kautta suomalaisuuteen ja rakentaa kansallista identiteettiä” (Saari 2019, 65–66). Voidaan sanoa, että pienelle maalle kansainvälinen menestys suhteellisen suurehkoissa lajissa on nostanut jääkiekon suomalaisen yhteiskunnan paalupaikalle. Muihin suuriin joukkueurheilulajeihin verrattuna varsinaisia eliittimaita jääkiekon kansainvälisellä kentällä on vähän, mikä taas on mahdollistanut Suomen nousun myös arvokisajärjestäjien joukkoon. MM-kotikisat ja niiden aiheuttama ”kisahype” ovat taas houkutelleet entistä enemmän ihmisiä jääkiekon pariin. Jääkiekko on suomalaisille merkittävä asia, ja se tarjoaa varsinkin jokapäiväisten MM-karkeloiden aikaan unohtumattomia kokemuksia kansalaisille urheilun parissa. Ei siis ole sattumaa, että kyselytutkimuksissa jääkiekkoa on kuvattu ”koko kansan yhteiseksi jutuksi” sekä ”suomalaisia yhdistäväksi ja yhteisöllisyyttä luovaksi lajiksi” (Leinonen 2015, 200–202). Suomalaisessa yhteiskunnassa jääkiekko nauttii ainutlaatuisesta asemasta ja lajin suuri merkitys koko suomalaiselle yhteiskunnalle on täysin kiistaton.

On kuitenkin huomattava, että suomalaisten mielenkiinto jääkiekkoa kohtaan ei kohdistu ainoastaan maajoukkueen seuraamiseen: Suomessa on pelattu 9 virallista NHL:n runkosarjaottelua, jotka ovat poikkeuksetta olleet loppuunmyytyjä ²⁴. Sponsor Insightin tuottaman tutkimuksen mukaan NHL on suomalaisten seuratuin kansainvälinen urheilusarja (Sponsor Insight Finland 25.3.2024). Suomessa jääkiekkokuluttajat seuraavat aktiivisesti NHL:ää ja sen tapahtumia tiiviisti, aikaerosta huolimatta. Lisäksi suomalaiset voivat seurata muun muassa televisioista tärkeimpien kansainvälisten otteluiden ja turnausten lisäksi kotimaisista jääkiekkosarjoista korkeinta SM-liigaa, toiseksi korkeinta Mestistä sekä naisten

²⁴ Suomessa pelataan jälleen kaksi NHL:n runkosarjaottelua marraskuussa 2024. Lisäksi ilmaiskanavilta näkyvät NHL-ottelut ovat keränneet suuret katsojamäärät: esimerkiksi vuonna 2022 Suomessa pelattuja NHL-otteluita vähintään kolme minuuttia seurasi hieman alle miljoona TV-katsojaa (Uusitupa 8.11.2022).

SM-liigaa. Ulkomaisista eliittisarjoista suomalaiset televisiot näyttävät NHL:n lisäksi muun muassa ruotsalaista SHL:ää (Swedish Hockey League) ja sveitsiläistä NL:ää (National League). Voidaankin todeta, että suomalaiset ovat kiinnostuneita jääkiekosta sen kaikissa eri muodoissaan, kuitenkin niin että massojen päähuomio kohdistuu jokakeväisiin MM-karkeloihin.

4. Pehmeä valta

Harvardin yliopiston professori Joseph Nye teoretisoima pehmeän vallan, pehmeän voiman tai pehmeän vaikuttamisen käsite on saanut merkittävän aseman kylmän sodan jälkeisessä kansainvälispoliittisessa tutkimuksessa sekä teoreettisissa keskusteluissa. Nye toi käsitteen esiin ensimmäistä kertaa julkiseen keskusteluun vuonna 1990 julkaistussa kirjassaan ”Bound to Lead: The Changing Nature of American Power”. Termit pehmeä valta, pehmeä voima tai pehmeä vaikuttaminen ovat suora käänös englanninkielisestä termistä *soft power*, sekä suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa näillä termillä viitataan yleisesti samaan asiaan.

Pehmeällä vallalla tarkoitetaan vaikuttamista, jossa pyritään vaikuttamaan muihin valtioihin toimijavaltion vetovoiman avulla. Valtio, jolla on suuri määrä pehmeää valtaa voi saada todennäköisemmin kansainvälispoliittiset tavoitteensa läpi. Pehmeä valta on kyky saada haluttuja lopputuloksia mieluummin houkuttelun kuin perinteisen pakottamisen tai käskyttämisen avulla. Pehmeä valta on kykyä vaikuttaa muihin valtioihin viehättävyyden, houkuttelevuuden, kiehtovuuden ja vetovoiman avulla. Nye mukaan yksi valtio voi vaikuttaa muihin valtioihin kolmella tavalla: ”kepillä” (*uhkilla*) ja ”porkkanalla” (*kannustimilla*), jotka kuuluvat kovien vallankäytön keinojen piiriin. Kyseisiä keinoja täydentää kolmas tapa, joka on *houkuttelevuus*. Houkuttelevuus on pehmeän vallankäytön keino. Valtio tavoittelee pehmeällä vallalla itselleen hyvää imagoa, jotta se saa tietynlaista ihailua muilta valtiolta, ja sen kansalaisilta. Näin muut valtiot alkavat todennäköisemmin toimimaan toimijavaltion halujen ja tavoitteiden mukaisesti. (Nye 2004, x-xiii.)

Pehmeän vallan vastakohtana on ”kova valta” (*hard power*) ja kovat vallankäytön keinot, joilla tarkoitetaan perinteisempiä vallankäytön keinoja, kuten rahallisia lahjoituksia, avustuksia, kauppasaartoja ja sotilaallisia voimakeinoja. Pehmeä valta on keino päästä haluttuun lopputulokseen, niin että muiden valtioiden kanssa tehdään yhteistyötä kovien vallankäytön keinojen sijaan. Pehmeillä vallankäytön keinoilla saavutettujen tavoitteiden katsotaan olevan

pysyvämpiä kuin kovilla vallankäytön keinoilla saavutetut tavoitteet, koska pehmeä valta on piilevämpää ja havaitsemattomampaa. Vallankäyttö toimii parhaiten, kun vallankäytön kohde ei itse tunnista olevansa vaikutuksen alaisena. Sekä kovalla, että pehmeällä vallalla on kuitenkin yhteinen ja sama tavoite: *saada toinen valtio tekemään jotain, mitä kyseinen valtio haluaa*. Vaikka pehmeän ja kovan vallan tavoitteena on sama lopputulos, eroavat ne toimintatavoiltaan, miten haluttuun lopputulokseen päästään. (Nye 2004, x-xiii.)

	Kova valta	Pehmeä valta
Valtion käyttäytymismalli	Komentaminen Pakottaminen Suostuttelu Agendan muokkaaminen Viehättävyys Vetovoima	Sitouttaminen
Sopivimmat käytettävät resurssit	Pakotteet Rangaistukset Voimankäyttö Maksut Lahjonnat	Instituutiot Arvot Kulttuuri Politiikat

Taulukko 2. Kovan ja pehmeän vallan erottaminen Nyen teoretisointia mukaillen (Nye 2004, 8)

Nyen mukaan valtio, joka osaa yhdistää pehmeän ja kovan vallan strategiat toimivasti toisiinsa käyttää ”älykästä valtaa” (*smart power*). Ideaalivaltio tällöin pystyisi esimerkiksi käyttämään pehmeän vallan vetovoimaa kovan vallan pakottamisen, tai esimerkiksi sotilaallisten toimien oikeuttamisena. (Nye 2004, 32, 147; Nye 2008 94, 107–108.) Valtiolla ei kuitenkaan tarvitse olla suurta määrää kovaa valtaa, jotta sen pehmeä valta toimisi: esimerkiksi Vatikaanivaltiolle voidaan nähdä olevan paljon maan uskonnollisesta merkityksestä peräisin olevaa pehmeää valtaa, huolimatta Josif Stalin kuuluisasta lausahduksesta, ”kuinka monta sotilasdivisioonaa paavilla on?” (Nye 2004, 9). Varsinkin pienemmillä valtioilla on saatavissa vain rajattu määrä kovaa valtaa, jonka vuoksi he pyrkivät hankkimaan pehmeää valtaa vaikutusvaltansa lisäämiseen. Esimerkiksi kolmen miljoonan asukkaan arabiöljyvaltio Qatar on pyrkinyt yhä enenevässä määrin vaikuttamaan erilaisilla pehmeän vallan strategioilla muiden valtioiden kansalaisten mielikuviin maasta, ja erottautumaan kansainvälisessä kontekstissa muiden arabimaiden joukosta (Brannagan & Giulianotti 2014; Grix & Brannagan 2016).

Valtioiden voimakkuutta on mitattu perinteisesti tekijöillä, kuten väestön määrällä, talouden volyymillä ja sotilaallisella voimakkuudella. Nyen mukaan tämä lähestymistapa on ollut harhaanjohtava, koska se näkee valtaresurssit ainoastaan aineellisina tai aineettomina raakamateriaaleina, riippumatta siitä päästäänkö näillä resursseilla haluttuun lopputulokseen. Esimerkkinä tästä Nye mainitsee puheenvuoroja, joilla viitataan Kiinan tai Intian kasvavaan valtaan, näiden valtioiden suureen väestömäärään, sekä lisääntyneisiin taloudellisiin ja sotilaallisiin resursseihin. Voidaanko näiden resurssien tarjoama kapasiteetti muuttaa halutuiksi tuloksiksi, riippuu maan taidosta muuntaa resurssit strategioiksi, jotka tuottavat kyseisiä haluttuja tuloksia. Näin ollen Nyen mukaan lopputuloksilla on merkitystä, eikä olemassa olevilla resursseilla. (Nye 2021, 197–199.)

Kovan vaikuttamisen työkalut ovat lähinnä vain valtiollisten toimijoiden hallussa, kun taas pehmeän vaikuttamisen työkalut ei ole aina valtion säädeltävissä. Kulttuurituotteet, kuten elokuvat, kirjat ja musiikki tuottavat ”kotivaltiolleen” pehmeää valtaa. Kyseisten tuotteiden ulkomaiset kuluttajat voivat ikään kuin ihailla niiden tekijöitä ja tekijävaltioita, riippuen kuitenkin tuotteen markkinoinnin tyylistä ja tasosta. Ei-valtiolliset toimijat voivat kuitenkin myös vähentää kulttuurituotteellaan valtion olemassa olevaa pehmeää valtaa: Esimerkiksi Vietnamin sodan aikana yhdysvaltalainen populaarikulttuuri oli ristiriidassa Yhdysvaltain hallituksen virallisen politiikan kanssa. Populaarikulttuurin vastustus sotaa kohtaan oli omiaan vähentämään Yhdysvaltojen pehmeää valtaa. Samalla Yhdysvaltojen käyttämiä kovan vallankäytön keinoja kyseenalaistettiin laajasti niin kotimaassa kuin ulkomailla. (Nye 2004, 14–15.)

Valtion pehmeä valta perustuukin ensisijaisesti kolmeen resurssiin: 1) *kulttuuriin*, 2) *poliittisiin arvoihin* ja 3) *ulkopolitiikkaan*. Oman kulttuurin vienti muihin valtioihin, ulkopoliitiikan legitiimisyys ja kansainvälisten arvojen tunnustaminen ja niiden mukaisesti toimiminen lisäävät valtion houkuttelevuutta muiden valtioiden ja niiden kansalaisten silmissä. Houkuttelevuus taas lisää valtion pehmeää valtaa. Kulttuurilla on monia ilmenemismuotoja, ja ne ovat joukko käytäntöjä, jotka luovat yhteiskunnalle merkitystä. Kulttuurin osalta on luontevaa erottaa kaksi eri tasoa: korkeakulttuuri, johon kuuluu esimerkiksi kirjallisuus, taide ja koulutus sekä populaarikulttuuri, joka taas keskittyy massaviihhteeseen. (Nye 2004, 11.) Tutkielmassani käsiteltävän jääkiekkosarja KHL:n voidaan katsoa kuuluvan populaarikulttuurin ja massaviihteen piiriin.

Nye kuvaa, kuinka vetovoimaa synnyttävät parhaiten poliittiset arvot, jotka vastaavat universaaleja arvoja sekä sitä, miten valtio harjoittaa ulkopoliittikkaansa pohjautuen näihin universaaleihin arvoihin (Nye 2004, 11). Lisäksi Nye kuvaa, kuinka monet länsimaiset arvot, kuten demokratia, ihmisoikeudet ja yksilönvapaus ovat itsessään hyvin viehättäviä ja ne voivat olla voimakkaan vetovoiman lähteitä (Nye 2004, x, 55). Voidaankin teoretisoida, että Nyen mukaan länsimaiset liberaalidemokraattiset arvot ovat houkuttelevampia kuin muut ei-länsimaiset arvot ja tällöin länsimaalaiset arvot myös tuottavat enemmän pehmeää valtaa.

Toisaalta voidaan myös todeta, että Nyen käsitys liberaalidemokratian universaaliudesta ja viehättävyydestä on kärsinyt tietynlaista inflaatiota viime vuosikymmenen aikana, kun otetaan huomioon monien länsimielisten valtioiden, kuten esimerkiksi Yhdysvaltojen, Puolan, Unkarin ja Turkin kehitys epädemokraattisempaan suuntaan. Samaan aikaan myös monissa eurooppalaisissa valtioissa monet kollektivistiset ja jopa totalitarististyyppistä ajattelua ihannoivat liikkeet ovat saaneet kannatusta enenevissä määrin. Ympäri maailmaa demokratiaa ei nähdä enää niin viehättävänä, kun on totuttu. Suuret demokraattisia arvoja ylistävät hankkeet esimerkiksi Lähi-idässä eivät ole tuottaneet toivottuja tuloksia. Kulttuurihistorioitsija David Van Reybrouck kuvaa dilemmaa osuvasti: kaikki tuntuvat haluavan ja kannattavan demokratiaa, mutta kukaan ei enää tunnu uskovan siihen (Van Reybrouck 2016, 1). Tällöin voidaan myös katsoa, että Nyen käsitys liberaalidemokratian universaalisesta viehättävyydestä on ongelmallinen.

Vincent C. Keating ja Katarzyna Kaczmarska kokevatkin Nyen oletuksen liberaalidemokraattisten arvojen universaalisesta viehättävyydestä ongelmalliseksi erityisesti Venäjää käsiteltäessä. Heidän mukaansa usein pehmeää valtaa käsittelevät tutkimukset tekevät implisiittisen oletuksen siitä, kuinka pehmeä valta voi olla peräisin vain liberaaleista arvoista (Keating & Kaczmarska 2019, 2). Heidän mielestään oletus siitä, että Venäjän ja venäläinen poliittinen ja sosiaalinen ideologia ei voi olla houkuttelevaa, saa tutkijat ymmärtämään Venäjän pehmeän vallan puhtaasti instrumentaalisella tavalla. Tämä taasen asettaa Venäjän pehmeän vallan tuottamisen valokeilaan, ja estää ymmärtämästä Venäjän toimintaa muuna kuin jonkinlaisena propagandana tai ideologisena aggressiona. Toisin sanoen, kun venäläisten konservatiivisten arvojen ei oleteta olevan itsessään houkuttelevia, keskittyvät tutkijat liian usein pehmeän vallan kulttuurilliseen puoleen. (Emt., 2–3.)

Hyvänä esimerkkinä Keatingin ja Kaczmarskan tarkoittamasta ongelmallisesta oletuksesta voidaan mainita Jonathan Grixin, Paul M. Brannaganin sekä Donna Leen tekemä tutkimuksen

johtopäätös, jonka mukaan tietyt Venäjän harjoittamat politiikat eivät näytä viehättäviltä ulkomaissa, eivätkä ne toimi pehmeän vallan keräämisessä. Esimerkkinä tällaisesta venäläisestä politiikasta Grix, Brannagan ja Lee mainitsevat muun muassa seksuaalivähemmistöjä syrjivät lait. (Grix, Brannagan & Lee 2019, 54.) Heidän tekemänsä johtopäätöksen voidaan nähdä yleisesti soveltuvan käytettäväksi länsimaisen liberalismiin kontekstissa, mutta ei suoraan esimerkiksi konservatiivisen islamin ja länsimaisen konservatiivikristillisten ryhmien kontekstissa. Voidaan teoretisoida, että seksuaalivähemmistöjä syrjivät politiikat voivat jopa päinvastaisesti olla jonkinasteisen viehättävyyden lähde fundamentalististen ja konservatiivisten arvojen omaavien ryhmien parissa.

Tuomas Forsberg ja Sirke Mäkinen kyseenalaistavat Nyen pehmeän vallan ”vetovoiman” määrittelyn mielekkyyttä: katsojan silmissä oleva vetovoima ei ole resurssi, jota voidaan hallita ja käyttää, eikä ole olemassa objektiivista määritelmää, mitä oikeanlainen ja toimiva vetovoima on (Forsberg & Mäkinen 2021, 5). Tutkijoiden on lähes mahdotonta määritellä ja vertailla vetovoiman paremmuutta tai kuvata mitä on ”hyvä vetovoima”, ilman omia subjektiivisia kulttuurillisia mieltymyksiä. Näin ollen esimerkiksi tiedeyhteisön länsimaiset jäsenet pitävät helpommin länsimaisia liberaalidemokraattisia arvoja vetovoimaisempina kuin muut, joka asettaa rajoitteita vetovoiman ja sen toiminnan syvälliselle ymmärtämiselle.

Nyen teorialat pehmeästä vallasta nousivat tiedeyhteisön suureen tietoisuuteen viimeistään 2000-luvun alussa. Pehmeää valtaa on käsitelty erityisesti nousevia valtioita, kuten Kiinaa, Intiaa ja Venäjää koskevissa tutkimuksissa. Nyen mukaan pehmeän vallan käsitteen laaja käyttö on joskus merkinnyt käsitteen väärinkäyttöä synonyyminä lähes mille tahansa muulle kuin sotilaalliselle vallankäytölle. Nyen mukaan pehmeä valta on pikemminkin kuvaava kuin normatiivinen käsite. (Nye 2011, 81.)

Pehmeä valta ja julkisuusdiplomatia

Nye jatkaa pehmeän vallan teoretisointia lisäten siihen *julkisuusdiplomatian* käsitteen. Nyen mukaan julkisuusdiplomatia on työkalu, jolla pehmeän vallan tarjoamat resurssit (kulttuuri, poliittiset arvot ja ulkopoliittikka) mobilisoidaan käytettäväksi muita valtioita kohtaan. Mikäli valtion julkisuusdiplomatia toimii hyvin ja se tuottaa pehmeää valtaa, valtion ei tarvitse pakottaa toista valtiota toimimaan sen halujen mukaisesti. Julkisuusdiplomatialla houkutellaan muiden valtioiden kansalaisia kiinnittämään huomioita kyseisiin resursseihin, muun muassa

kulttuuriviennin avulla. Mutta jos maan kulttuurin, arvojen ja politiikkojen sisältö eivät ole houkuttelevia, julkisuusdiplomatia ei tuota pehmeää valtaa. (Nye 2008, 95–96, 108.) Tutkielman aiheena oleva KHL on hyvä esimerkki venäläisestä kulttuuriviennin tuotteesta, jolla muiden valtioiden kansalaisia yritetään houkutella näkemään ja tuntemaan Venäjä muun muassa vetovoimaisena ja houkuttelevana maana.

KHL:n ohella hyvä esimerkki venäläisestä kulttuurituotteesta on Venäjän valtiollinen uutismedia Russia Today (RT), jonka voidaan nähdä pyrkivän julkisuus- ja kulttuuridiplomatian avulla havittelemaan pehmeää valtaa. RT on suunnattu Venäjän ulkopuoliselle yleisölle, ja se on onnistunut saamaan suhteellisen laajan kansainvälisen yleisön. RT:n suosio on perustunut siihen, että se on tarjonnut vaihtoehdon BBC:n ja CNN:n kaltaisille suurille uutispalveluille, tarjoamalla vaihtoehtoisia venäläisiä näkökulmia globaaleihin tapahtumiin. Putin on kuvannut RT:n tehtävän olevan anglosaksisen monopolin murtaminen globaaleissa tietovirroissa. (Flew 2016, 288–289.) Putin on myös kuvannut KHL:n tehtävän olevan haastaa pohjoisamerikkalainen NHL-sarja, koska ”jääkiekko on menettänyt paljon sen jälkeen, kun vastakkainasettelu pohjoisamerikkalaisen ja neuvostojääkiekon välillä päättyi” (ks. esim. Kontinen 4.9.2020). Tässä kontekstissa KHL:n on osa samaa kulttuurituotteiden vastakkainasetteluiden prosessia, kun sen tavoitteena on haastaa NHL jääkiekkomaailman ykkössarjana.

Tehokas julkisuusdiplomatia toimii kaksisuuntaisen kadun tavoin: siihen kuuluu sekä kuuntelu, että puhuminen. Tämä tarkoittaa sitä, että valtion on myös kuunneltava vaikutuksen kohteena olevia valtioiden tarpeita, eikä ainoastaan pyrittävä houkuttelemaan sitä erilaisin keinoin. Jotta tämä kahdenvälinen keskustelu ja informaatiovaihanta tuottaa pehmeää valtaa, tulee kohdeyleisön ymmärtää välitetyt viestit halutulla tavalla. Tällöin kohdeyleisön, eli vaikutuksen alaisena olevan valtion ja sen kansalaisten tärkeän roolin ja arvojen ymmärtäminen on merkittävää. (Nye 2008, 103.)

Tutkielmassani tutkin pehmeän vallan ilmenemistä suomalaisen median diskursseissa, joten tässä kontekstissa suomalaisen median ja sen kohdeyleisön ymmärtämisellä on KHL:n pehmeän vallan toiminnan kannalta ratkaiseva merkitys. Kommunikaatiolla ja medially on suuri rooli julkisuusdiplomatian toiminnassa. Valtiot muokkaavat julkisuusdiplomatiastrategioitaan muuttuneessa maailmanpoliittisessa ympäristössä, sillä informaatioteknologian kehitys on tuonut valtioiden rinnalle uusia ei-valtiollisia toimijoita julkisuusdiplomatian arsenaaliin. Imagonmuokkaus ja valtiobrändäys on keskeinen resurssi pehmeän vallan

toiminnassa, jossa ei-valtiollisilla toimijoilla voidaan nähdä olevan suuri rooli, juuri esimerkiksi ulkomaisen median myötä. (Hocking 2005, 30–41.)

Medialla voidaan nähdä olevan suuri rooli pehmeän vallan haalimisessa, koska media pystyy toimimaan kansainvälisessä politiikassa agendojen asettajana ja portinvartijana, kun se määrittelee ja säätelee tiedonkulkua yleisölle. Informaatioteknologian suuri ja nopea kehitys on saanut aikaan globaalin avoimen informaation leviämisen. (Hocking 2005, 30–31.) Informaation määrällä ei sinänsä ole merkitystä, vaan informaation laadulla. Tällöin valtavat informaatioiden joukot kilpailevat yleisön huomiosta ja informaatio, joka pystyy saamaan huomiota itselleen kerää valtaresurssit. (Livingston 2002, 122.) Myös haluttua informaatiota välittävän uutismedian toimintakulttuurin ymmärtäminen on keskeistä pehmeän vallan välittymistä tarkastellessa, kun journalistinen kulttuuri voi vaihdella esimerkiksi maittain. Tällöin tuotettuun informaatioviestin rakenteeseen ja sen vastaanottoon tulee kiinnittää erityistä huomiota. (Bebawi 2017, 162.) Mikäli yleisön mielestä informaatio vaikuttaa propagandalta, vähentää se informaation tuottavan tahon uskottavuutta ja mainetta (Nye 2004, 107).

Pehmeän vallan kerääminen edellyttää taitavaa viestintää, joka huomioi nämä realiteetit. Pehmeän vallan avulla valtio voi saada ulkomaisen riippumattoman median toistamaan haluttua informaatiota, halutulla tavalla. Mikäli KHL:ää ja sitä koskevaa kotimaista mediakeskustelua halutaan tarkastella osana Venäjän pehmeän vallan arsenaalia, voidaan todeta, että ulkomaista jääkiekkoa ja jääkiekkosarjaa koskeva uutisointi on laadukas tiedonvälittäjä, joka tuskin vaikuttaa lukijalle propagandistiselta tiedonvälitykseltä.

Pehmeä valta ja valtiobrändäys

Valtiobrändäys on julkisuusdiplomatian eräänlaisena alalajina kenties tärkein työkalu, jonka avulla maksimoidaan valtion pehmeää valtaa. Valtiobrändäyksessä valtio pyrkii viestimään muille valtioille ja sen kansalaisille oman valtionsa mahdollisuuksista ja houkutuksista, sekä pyrkii erottumaan muista. Imagonmuokkauksen voidaan nähdä olevan tärkeä osa valtiobrändäystä. Pehmeän vallan ja julkisuusdiplomatian tavoitteena on vaikuttaa ulkopuolisiin yleisöihin ja houkuttaa heitä informaatioita organisoivan valtion maailmakatsomukseen. Valtiobrändäyksellä voidaan katsoa olevan täysin samankaltainen tavoite. (Bolin & Miazhevich 2018, 536.) Valtiobrändäyksen puhetapa on lupaavaa ja hienosteleva, joka houkuttelee erityisesti valtioita, joilla on valmiiksi heikko kansainvälinen

imago tai maine (Melissen 2005, 20). Tämä tulkinta sopii myös tutkielmassani käsiteltävään Venäjään, ja sen kansainväliseen imagoon.

César Jiménez-Martínez tarkastelee tutkimusartikkelissaan median roolia valtiobrändäyksessä, sekä pehmeän vallan maksimoimisessa. Jiménez-Martínezin mukaan media ja mediaorganisaatioissa toimivat henkilöt ovat eräänlaisia vallanhaltijoita, jotka muokkaavat symbolisia representaatioita rakentamalla ja toteuttamalla sosiaalista todellisuutta. Pehmeän vallan toiminnan kannalta tulisi tunnistaa, ettei media ole pelkkä väline tai työkalu, vaan toimija, joka osallistuu viestintään itsenäisesti. Valtioiden pehmeän vallan strategioissa usein oletetaan, että viestit tietystä valtiosta kulkevat vapaasti toiseen valtioon. Tämä lähestymistapa jättää huomioimatta sen, miten myös muut toimijat, kuten juuri media ja esimerkiksi kulttuuri luovat myös omaa todellisuutta ja mielikuvia samasta aiheesta. (Jiménez-Martínez 2021.) Myös Göran Bolin, Per Ståhlberg sekä Galina Miazhevich teoretisoivat asiaa samoin: valtiobrändäyskampanjoita on analysoitu tieteellisesti, mutta näissä analyyseissa on suurelta osin kuvattu media passiivisena toimijana ja valtion työkaluna, eikä median roolia ole ymmärretty kokonaisvaltaisesti (Bolin & Ståhlberg 2015, 3066; Bolin & Miazhevich 2018, 529).

4.1. Pehmeän vallan ja urheilun välinen suhde

Urheilun hyväksikäyttöä eräänlaisena työkaluna pehmeän vallan saamiseen on tutkittu tieteellisessä tutkimuskentässä laajasti. Urheilun on osoitettu olevan toimiva työkalu pehmeän vallan haalimiseen, tai sen maksimoimiseen (ks. esim. Nygård & Gates 2013; Grix & Houlihan 2014; Grix, Brannagan & Houlihan 2015; Grix & Brannagan 2016; Grix, Brannagan & Lee 2019; Dubinsky 2019).

Valtioilla on toisistaan eroavia ja erilaisia tavoitteita suurten urheilukisojen järjestämisestä saatavan julkisuustilan imagohyödyn suuntaamiseen. Esimerkiksi Kiinan järjestämien vuoden 2008 kesäolympialaisten tarkoituksena voidaan nähdä olleen Kiinan globaalin statuksen muuttaminen alueellisesta suurvallasta globaaliksi suurvallaksi (Grix, Brannagan & Lee 2019, 79). jalkapallon MM-kisat vuonna 2006 järjestäneen Saksan katsotaan pyrkineen raikastamaan tahraista kansainvälistä kuvaansa maailmanlaajuisesti, sekä tuntemaan itsensä ”kulttuurin valtiona”, kun taas kesäolympialaiset vuonna 2012 järjestänyt Iso-Britannia pyrki olympialaisten avulla edistämään brittiläistä kulttuuria ja liiketoiminnan mahdollisuuksia.

BRICS-maiden (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) voidaan laajemmin katsoa tavoittelevan suurten urheilukisojen kisaisännöydellä painoarvon kasvattamista kansainvälisellä kentällä. Suuret urheilukisat tarjoavat kehittyville valtioille eräänlaisen esiinnousun maailmannäyttämölle, jolloin he pääsevät vähintään hetkellisesti suurten ja vaikutusvaltaisten valtioiden joukkoon. (Grix & Houlihan 2014, 573, 576, 588; Grix & Brannagan 2016, 255–263.) Sami Kolamo tutkimusartikkelissaan esittää jopa, että urheilun suur tapahtumiin panostaminen ja niihin liittyvät valmistelut näyttävine piirteineen ovat todiste eräänlaisesta ”propagandan renessanssista” (Kolamo 2019, 19).

Jonathan Grix, Paul M. Brannagan ja Donna Lee kuvaavat, kuinka valtioiden toiminnassa on yleisesti suuressa kuvassa tapahtunut strateginen siirtymämuutos kovan vallan käytöstä pehmeän vallan keräämiseen, kun valtiot pyrkivät Nyen (2004, 1) sanoin voittamaan kansalaisten ”sydämet ja mielet” (*hearts and minds*) omalle puolelleen. Osana kyseistä muutosta suurten urheilutapahtumien painoarvo on kasvanut entisestään, kun niiden avulla voidaan lisätä valtion arvovaltaa, tai parantaa sen kansainvälistä imagoa. Valtiot näkevät suuret urheilutapahtumat osana laajempaa diplomaattista työkaluvarastoaan. Moniulotteisen luonteensa vuoksi suuret urheilutapahtumat kattavat kaikki ulottuvuudet, joita pidetään tärkeänä pehmeän vallan tuottamisessa. Grix, Brannagan ja Lee määrittelevät kyseisiksi ulottuvuuksiksi kulttuurin, turismin, kaupunki- ja valtiobrändäyksen, perinteisen diplomatian ja kansainvälisen kaupan. (Grix, Brannagan & Lee 2019, 26, 31.)

Suurista urheilutapahtumista saatava myönteinen vaikutus järjestäjävaltion imagoon on muuttunut tervetulleesta seurauksesta merkittäväksi perusteeksi investoida kyseisten tapahtumien järjestämiseen. Valtiot voivat hyödyntää eliittuurheilua kulttuurillisena ilmiönä, niin kotimaisten, kuin kansainvälisten poliittisten tavoitteiden saavuttamisessa. Kotimaassa eliittuurheilua voidaan käyttää muun muassa kollektiivisen yhtenäisen identiteetin vahvistamiseen ja niin sanotun hyvinvointitunteen luomiseen. Kansainvälisessä kontekstissa kansainvälinen urheilumenestys, kansallisen joukkueen menestyminen, tai onnistunut urheilun suur tapahtuman järjestäminen tarjoaa resursseja pehmeän vallan haalimiseen: menestyessään valtiot voivat pyrkiä houkuttelemaan muita arvoillaan ja kulttuurillaan, sekä saada heitä haluamaan samoja asioita kuin toimijavaltio haluaa, heijastamalla tietynlaista imagoa ulkomaiselle yleisölle. (Grix & Houlihan 2014, 573, 576.) Kansainvälinen urheilumenestys tai menestyksellinen suuren urheilutapahtuman järjestäminen tarjoaa tilaisuuden valtioille ja sen johtajille vakuuttaa valtiosta kiinnostuneita ulkomaalaisia kuluttajia maan arvoilla ja

kulttuurilla saavutusten, periaatteiden, mielikuvien ja visioiden avulla (Grix, Brannagan & Houlihan 2015, 470).

Suurten urheilutapahtumien yhteydessä tapahtuman järjestävä isäntäkaupunki pyritään markkinoimaan houkuttelevana paikkana, jotta se maksimoi mahdollisten turistien ja investoijien huomion. Tehokas markkinointikampanja suuren urheilutapahtuman yhteydessä tarjoaa mahdollisuuden ei ainoastaan muokata, vaan uudelleenkeksiä imagoa ja mielikuvia isäntäkaupungista, sekä myös koko järjestäjävaltiosta. (Golubchikov & Slepukhina 2014, 167.) Esimerkiksi aikaisemmin esillä olleen Qatarin hallinnon yhtenä suurimpana tavoitteena voidaan nähdä olevan maan vetovoiman kasvattaminen paremman tunnettavuuden avulla. Maata pyritäänkin saamaan ihmisten yleiseen tietoisuuteen erityisesti juuri urheilun avulla. Qatarin hallinto pyrkii myös muuttamaan ja muokkaamaan ihmisten negatiivisia stereotypioita arabikansoista. Qatar kärsii laajemmasta Lähi-idän stereotyyppisestä mielikuvasta turvattomana ja epävakana maanosana, joka muun muassa verottaa maan turismia ja rajoittaa maan elinkeinoelämän potentiaalia. Valtion tukeman urheilun ja eritoten Qatarissa vuonna 2022 järjestettyjen jalkapallon MM-kisojen tavoitteena onkin erottaa Qatar muista Lähi-idän valtioista, näyttäen sen edistyksellisenä ja turvallisena valtiona. (Grix & Brannagan 2016.)

Toisaalta muun muassa Nikos Lekakis on kritisoinut pehmeän vallan teorioiden ja urheiludiplomatian teorianmallien välistä runsasta käyttöä kansainvälisten suhteiden tutkimuskirjallisuudessa. Kritiikissään Lekakis esittää kolme pointtia: Sekä pehmeän vallan, että urheiludiplomatian väliset teorianmallit käsittävät vain yhden uusliberalistisen paradigmaulottuvuuden, joten tutkimukset ovat vailla teoreettista merkitystä kansainvälisissä suhteissa. Tutkimukset kyseisestä aiheesta eivät tarjoa mielekästä alustaa suurten urheilutapahtumakampanjoiden todellisen kansainvälisen vaikutuksen ymmärtämiselle. Lisäksi kyseisiä käsitteitä on venytetty liikaa, tai niitä on popularisoitu siinä määrin, että ne näyttävät olevan ristiriidassa oman ontologiansa kanssa. (Lekakis 2019, 4–5.)

4.2. Pehmeä valta Venäjän työkaluna

Entisissä Varsovan liiton maissa tapahtuneet länsimieliset väri vallankumoukset ja vallankumousyritykset 2000-luvun puolivälissä käynnistivät tapahtumasarjoja, joiden seurauksena Venäjän vaikutusvalta alueella alkoi laskemaan. Länsimielisyyden kasvaminen, sekä venäläismielisten regiimien vallan väheneminen Venäjän maantieteellisessä etupiirissä

huolestutti maan hallintoa, sekä presidentti Putinia. Kreml näki länsimielisyyden kasvamisen Itä-Euroopassa amerikkalaisena ekspansionismina ja osoituksena Yhdysvaltain toimivasta pehmeästä vallasta (Osipova 2017, 347).

Pehmeän vallan konseptin avulla Kreml on pyrkinyt edistämään taloudellista, poliittista ja sosiokulttuurillista integraatiota entisissä Neuvostotasavalloissa, jotta Venäjän vaikutusvalta kyseisissä valtioissa säilyisi yhä vahvana. Pehmeän vallan idea ja siihen liittyvät strategiat otettiin viralliseksi osaksi Venäjän ulkopoliittista doktriinia vuonna 2013, tähdäten juuri esisijaisesti entisiin Neuvostotasavaltoihin. Pehmeän vallan avulla Venäjän voidaan nähdä pyrkivän eräänlaiseen revisionismiin, kun se pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaansa kansainvälisessä yhteisössä. Venäjän vaikutusvallan kasvupyrkimykset kohdistuvat vahvasti sen lähialueisiin, kuten juuri Suomeen. (Sergunin & Karabeshkin 2015, 347, 349–350.)

Venäjän pehmeän vallan kulttuurillinen viehättävyys perustuu venäläiseen korkeakulttuuriin ja sen houkuttelevuuteen. Venäjän kulttuurilliseen viehättävyyteen liittyy olennaisesti näkemys ”venäläisestä maailmasta” (*Russki mir*), jolla tarkoitetaan etnisistä venäläisistä, venäjänkielisistä ja -mielisistä koostuvaa ryhmää, joiden venäläisyyttä tulisi Venäjän johdolla edistää, tukea ja suojella. Putin myönsi ”venäläisen maailman” -näkemyselle virallisen aseman Venäjän ulkopolitiikan doktriinina vuonna 2022. (Osipova 2017, 350; Vilmusenaho 6.9.2022.) Venäläisen pehmeän vallan kulttuurilliseen strategiaan kuuluu aiemmin käsitellyn mediatoimija RT:n lisäksi esimerkiksi vuonna 2008 Venäjän ulkoministeriön alaisuuteen perustettu Rossotrudnitšestvo -virasto. Viraston tarkoituksena on kulttuurivaihdon mahdollistaminen sekä venäläisen kulttuurin aseman vahvistaminen vieraissa valtioissa. Muun muassa Venäjän entinen presidentti Dmitri Medvedev on kuvannut viraston olevan avaininstrumentti pehmeän vallan maksimoimisessa ²⁵. (Sergunin & Karabeshkin 2015, 354–355; Osipova 2017, 350.) Tärkeä osana Venäjän kulttuurillisen pehmeän vallan strategioita toimii myös ortodoksinen kirkkokunta, jonka alueellinen vaikutus varsinkin Itä-Euroopassa ja Keski-Aasiassa on merkittävä (Henne 2022, 106).

Venäjän on yleisesti tunnustettu muiden valtioiden ohella käyttävän erilaisia pehmeän vallan strategioita vahvistaakseen sekä kansallista, että kansainvälistä imagoaan. Samalla Venäjä pyrkii kohottamaan profiiliaan suurvaltana. Osana pehmeän vallan strategioita urheilu ja erilaisten urheilukilpailujen järjestäminen näyttelee suurta osaa Venäjällä (ks. esim. e Castro

²⁵ Virastolla on edustustoja ympäri maailman. Esimerkiksi Helsingissä sijaitseva Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus on Rossotrudnitšestvo -viraston alainen toimija.

2018; Grix & Kramareva 2017; Medvedev 2021; Krieger, Hao & Gering 2023). Venäjä pyrkii hyödyntämään urheilua imagonsa virkistämiseen, koska se haluaa lievittää kuvaansa heikentyvänä suurvaltana. Venäjä pehmeän vallan avulla pyrkii tuomaan vaihtoehdon vallitsevalle läntiselle maailmalle ja länsimaiselle kulttuurille (Medvedev 2021, 232).

Alexandra Vladimirova on osoittanut tutkimusartikkelissaan, kuinka urheilun ja Venäjän valtaeliitin suhde on hyvin läheinen: Urheilun ja urheilutapahtumien tukeminen parantaa liiketoiminnan mahdollisuuksia, edistää uramahdollisuuksia ja lähentää suhteita myös itse presidentti Putiniin. Vladimirovan mukaan Venäjällä käytännöllisesti lähes jokaisella oligarkilla ja valtion ylimmillä virkamiehellä on yhteyksiä urheiluun. Venäläiset oligarkit myös ikään kuin kilpailevat toisiaan vastaan keskinäisestä paremmuudesta omistamiensa KHL-joukkueiden kautta. (Vladimirova 2020, 7, 36, 39.)

Myös valtaeliitin ja urheilijoiden suhde Venäjällä voidaan nähdä läheiseksi, erityisesti juuri jääkiekossa: Vuoden 2017 lopussa, hieman ennen Venäjän presidentinvaaleja NHL:n venäläinen supertähti Aleksandr Ovetškin perusti julkisen liikkeen ”PutinTeam” ilmoittaakseen tukensa presidentti Putinille. Liikkeen perustamisen aikaan Putinin suosio oli Venäjällä laskussa, joten voidaan teoretisoida liikkeen tarkoituksen olleen Putinin kannatuksen turvaaminen ja kasvattaminen. Ovetškin perusteli liikkeen perustamista vahvoin sanoin: ”Yhdistykäämme ja näyttäkäämme kaikille yhtenäinen ja vahva Venäjä!”. Liikkeeseen liittyi myöhemmin myös monia venäläiskiekkoilijoita ja urheilijoita, sekä muita tunnettuja venäläisiä julkisuuden hahmoja. (Vladimirova 2020, 44–45.) Liikkeen syntyminen kertoo, kuinka venäläisiä urheilijoita, ja heidän kansainvälistä mainettaan voidaan tarvittaessa käyttää Venäjän sisäpolitiikassa hyödyksi, vahvistaen Putinin valta-asemaa. Jääkiekko suosittuna urheilulajina tarjoaakin Putinille mieluisan väylän poliittiseen imagoaikuttamiseen.

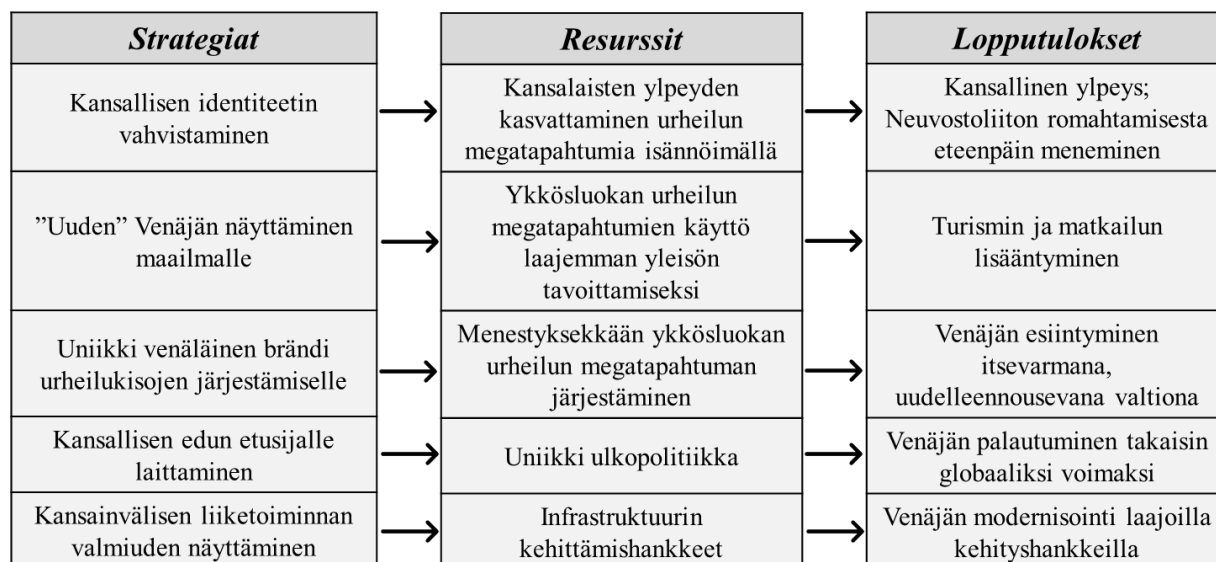
Suuret urheilutapahtumat Venäjällä

Neuvostoliiton hajottua 1990-luvun alussa Venäjän valtionjohto ei presidentti Boris Jeltsinin johdolla osoittanut urheilua tai urheilumenestystä kohtaan lähes minkäänlaista kiinnostusta (Jokisipilä 2014, 315). Putinin noustessa valtaan, ja varsinkin 2010-luvulle tultaessa urheilutapahtumiin ja urheilumenestykseen on kiinnitetty paljon huomiota ja valtion resursseja. Pehmeän vallan tavoittelu näkyy juuri muun muassa suurten urheilutapahtumien hankkimisena. Suurten urheilutapahtumien yhteydessä massiivisten investointien avulla

uudelleenrakennetut kisakylät ja ehostatut kaupungit ovat muodostaneet hallitsevan osan Venäjän alueellisen kehityksen strategioista (Golubchikov & Slepukhina 2014, 166).

Venäjällä onkin järjestetty 2010-luvulla monia suuria urheilukisoja, kuten: Sotšin talviolympialaiset 2014, jalkapallon MM-kisat 2018, opiskelijoiden monilajisen urheilutapahtuman universiadi 2013, yleisurheilun MM-kisat 2013, uinnin MM-kisat 2015, jääkiekon MM-kisat 2016 sekä vuonna 2021 Venäjä oli yksi jalkapallon EM-kisojen kisapaikoista. Lisäksi vuonna 2023 Venäjällä oli tarkoitus järjestää, sekä miesten jääkiekon MM-kisat, että nuorten jääkiekon U20-MM-kisat, mutta molemmat tapahtumat siirrettiin pois Venäjältä vedoten pelaajien, median, fanien ja toimitsijoiden turvallisuuteen (IIHF 26.4.2022).

26

Taulukko 3. Venäjän urheilukisojen pehmeän vallan strateginen pakettimalli, jolla urheilutapahtumia käytetään poliittisesti hyödyksi (Grix, Brannagan & Lee 2019, 60)

Venäjän urheiluministeriö on avoimesti todennut tavoitteekseen saada mahdollisimman paljon venäläishenkilöitä erilaisiin kansainvälisiin urheilu- ja lajiliittoihin, sekä organisaatioihin (Krieger, Hao & Gering 2023, 7). Tällä Venäjä pyrkii systemaattisesti saamaan kansainvälistä vaikutusvaltaa myös taustalla olevien urheiluorganisaatioiden avulla. Kyseisten organisaatioiden vastuulle kuuluvat esimerkiksi erinäisten kansainvälisten kisojen

²⁶ Mainittakoon, että kyseisten tapahtumien siirtämisen pääsyynä voidaan pitää Venäjän räikeät kansainvälisen oikeuden rikkomukset ja laiton hyökkäys Ukrainaan.

suorituspaikkojen valitseminen. Venäjä on toiminut monien suurten urheilukisojen näyttämönä, joten on oletettavaa, että urheilukisojen isännöiminen on osa laajempaa Venäjän pehmeän vallan strategiaa.

Vuonna 2008 perustettiin KHL:n ohella myös venäläisjohtoinen kansainvälinen VTB United-koripallosarja, jonka organisaatorakenne on hyvin samanlainen kuin jääkiekkoliiga KHL:llä. Sarjan pääsponsorina toimii venäläinen valtio-omisteinen pankki VTB ²⁷. Tähän kontekstiin sopii myös hyvin vuonna 2008 perustettu KHL pohjoisamerikkalaisen, maailman suosituimman jääkiekkoliigan NHL:n haastajana. VTB Unitedin ja KHL:n perustaminen 2000-luvun lopussa osoittaa, kuinka myös ylikansalliset urheilusarjat todennäköisesti kuuluvat Venäjän pehmeän vallan valtiolliseen arsenaaliin, kun tarkastellaan Venäjän halukkuutta järjestää myös erilaisia suuria urheilutapahtumia.

Sotšin vuoden 2014 talviolympialaisia voidaan pitää venäläisen pehmeän vallan urheiluvaikuttamisen lippulaivaprojektina (Forsberg 2021, 208). Sotšin olympialaisista tehdyt analyysit kuvaavat, kuinka Venäjä käytti huomattavan summan rahaa, yli 50 miljardia Yhdysvaltain dollaria välittääkseen poliittisia viestejä ulkomaille, jossa Venäjä näytetään modernina rikkaan kulttuuriperinnön omaavana eurooppalaisena imperiumina (Makarychev 2016, 208; Dubinsky 2019, 162). Sotšin kisat rakennettiin tarkoituksella eräänlaiseksi Venäjän suurvaltastatuksen paluun näyttämöksi (Krieger, Hao & Gering 2023, 4).

Sotšin vuoden 2014 talviolympialaisten jälkeen paljastunut laaja venäläisurheilijoiden dopingkäryaalto on osoittanut, kuinka Venäjän valtio ja sen urheilusta vastaavat toimielimet valjastivat systemaattisesti maan antidopingjärjestöt kehittämään, hallinnoimaan ja salaamaan valtakunnallista dopingohjelmaa. Dopingkäryjen paljastuttua venäläiset viranomaiset FSB:n johdolla pyrkivät hiljentämään uhkailemalla käryjen niin sanotut ”ilmiantajat”, joka ilmentää valtion harjoittamaa valtaa ja vahvaa roolia venäläisessä dopingjärjestelmässä. Samalla tapaus osoittaa, kuinka Venäjän valtio pyrkii käyttämään eliittuurheilua poliittisesti hyödykseen. (Harris & Dowling 2020, 108, 117.) Dopingohjelman tavoitteena voidaan nähdä ollen urheilumenestyksen avulla saatu kansainvälisen vetovoiman ja viehättävyyden kasvattaminen, eli toisin sanoen pehmeän vallan lisääminen.

²⁷ Sarjassa on ollut mukana kolme suomalaisjoukkuetta: Loimaan Bisons (2014–2016), Torpan Pojat (2011–2012) ja Espoon Honka (2010–2011). Muut VTB-liigan joukkueet ovat koostuneet pääosin itäeurooppalaisista ja venäläisistä joukkueista (ks. esim. Basket.fi 20.7.2014).

Jonathan Grix ja Nina Kramareva tutkimusartikkelissaan kuvaavatkin, kuinka Venäjän pehmeän vallan strategiaan kuuluu, erityisesti tarkastellessa Sotšin talviolympialaisia kansainvälisen houkuttelevuuden kasvattamisen ohella tärkeä sisäpoliittinen ulottuvuus. Useammat valtiot pyrkivät käyttämään suurten urheilutapahtumien yhteydessä pehmeää valtaa ulospäin, ulkomaiselle yleisölle suuntautuvalla tavalla, jolla pyritään nostamaan valtion imagoa. Venäjän pehmeän vallan strategia taas kohdistuu uniikilla tavalla kansainvälisen yleisön lisäksi kotimaiseen yleisöön, jolle pyritään esittämään Venäjä modernina ja ”eteenpäin katsovana” maana. Grix ja Kramareva esittävätkin, kuinka Venäjän pehmeän vallan strategioiden päätavoitteena voidaan nähdä olevan venäjän kansalaisten ja muiden valtioiden venäläisvähemmistöjen kansallisen itsetunnon ja patrioottisuuden voimistaminen. (Grix & Kramareva 2017.)

Sotšin olympialaisissa sodankaltainen retoriikka oli jatkuvasti läsnä, jonka venäläiset urheiluseuraajat yhdistivät kulttuurisotaan Venäjän ja lännen välillä. Tämän seurauksena Venäjän Sotšin olympialaisissa saavuttaman menestyksen voidaan katsoa olleen yhdistävänä kulttuurisymbolina venäläisille samantasoinen kuin jopa toisen maailmansodan suuret patrioottiset kokemukset. Samalla uusi kulttuurisymboli loi pohjaa uudesta voimakkaasta Venäjästä. (Grix & Kramareva 2017, 464.) Andrey Makarychev ja Alexandra Yatsyk osoittavatkin tutkimusartikkelissaan, kuinka Sotšin olympialaiset ja Krimin valloitus voidaan prosesseina rinnastaa toisiinsa, kun tarkastellaan niiden merkitystä Venäjän ja Putinin suurvaltastatukselle. Molempien tapahtumien voidaan nähdä lisänneen merkittävästi venäläisten kansallistunnetta, ja motiivit kyseisten projektien suorittamiseen nähdään olevan todennäköisesti samat. (Makarychev & Yatsyk 2014.)

KHL pehmeän vallan työkaluna?

KHL on eräänlainen kolmannen asteen suuri urheilutapahtuma, koska sen huomio on tiettyssä maantieteellisessä osassa: Euroopassa ja Aasiassa. KHL:n kaltaisia, osittain pienempiä maantieteellisesti rajattuja urheilutapahtumia ei juurikaan ole tutkittu pehmeän vallan näkökulmista. Näiden pienempien tapahtumien kiinnostus globaalisti on luonnollisesti huonompi, verrattuna varsinkin suuriin urheilutapahtumiin. Toisaalta niiden riskit epäonnistua pehmeän vallan maksimoinnissa ovat pienemmät kuin ensimmäisen asteen suurissa

urheilutapahtumissa. Kuitenkin KHL:n kaltaisten tapahtumien ja sarjojen potentiaali pehmeän vallan saamiseen on suuri. (Black 2014, 13–14.)

Tuomas Forsberg on tutkinut KHL:ää ja sen toimintaa ”kulttuurisen diplomatian tai valtiovoiman” (*cultural statecraft*) käsitteen kautta. Forsbergin mukaan tämä sateenvarjomainen käsite tarjoaa paremmat mahdollisuudet tutkia аспектеja, jotka eivät ole suoraan liittyviä sotilaalliseen tai taloudelliseen toimintaan, kuten Nyen pehmeän vallan teorit. Forsbergin kuvaama kulttuurillinen diplomatia perustuu suostutteluun ja vaikutusvaltaan, jotka havitellaan arvojen, informaation ja mielikuvien rakentamisen avulla. (Forsberg & Smith 2016, 129–131; Forsberg 2021.) Kulttuurillisen diplomatian voidaankin sanoa olevan eräänlainen pehmeän vallan alakäsite.

Forsbergin mukaan KHL:n toiminnan motiivit eivät ole taloudellisia. Esimerkiksi KHL:n otteluiden lähetyssopimukset ovat suhteellisen halpoja, joten KHL ei saa ottelulähetyksistä tarvittavia tuottoja sarjan ylläpitämiseksi. (Forsberg 2021, 210.) Esimerkiksi vuonna 2019 KHL jakoi sarjan joukkueille noin 5,5 miljoonaa euroa tv-oikeuksista, kun taas kotimaisen SM-liigan vastaava jakopotti sarjan joukkueille oli noin 23 miljoonaa euroa (Uusitupa 6.9.2019). Kyseiset summat kertovat myös osittain KHL:n heikohkosta kiinnostavuudesta, kun sarjan tv-oikeuksista maksettavat korvaukset ovat huomattavan pienet. Toisaalta samalla KHL:n voidaan myös katsoa haluavan markkinoida sarjaa mahdollisimman laajalle, eikä maksimoida ottelulähetyksestä tulevia tuottoja. KHL on pyrkinyt varsinkin sarjan alkuaikoina levittäytymään ja perustamaan joukkueita nopeasti läntisen Euroopan isoihin kaupunkeihin, kuten esimerkiksi Lontooseen ja Berliiniin, vaikka sarjan toiminta on ollut tappiollinen koko olemassaolonsa ajan. Voidaankin selvästi sanoa, että sarjalla voidaan nähdä olevan suuri poliittinen merkitys Venäjälle pehmeän vallan haalimisessa. Forsbergin mukaan KHL:n poliittista roolia ei tule aliarvioida (Forsberg 2021, 206). Joakim Särkivuori ja Antti Laine taasen tutkimusartikkelissaan suoraan toteavat, kuinka Venäjän KHL-projekti ja sen laajentuminen länteen voidaan nähdä pehmeän vallan muotona (Särkivuori & Laine 2024, 1).

Mikäli KHL:n toiminnan ei nähdä perustuvan taloudellisen voiton tuottamiseen, on oikeutettua kyseenalaistaa sarjan perimmäistä tarkoitusta. Suurten jääkiekkosarjojen, kuten kotimaisen SM-Liigan ja pohjoisamerikkalaisen NHL:n tarkoituksena on tuottaa sarjalle ja sarjan joukkueille taloudellisia voittoja, joiden avulla toimintaa kehitetään. Ulkopoliittisen instituutin johtaja Mika Aaltola kuvaa, kuinka on mahdollista, että Jokerit olisi voinut toimia KHL:n kautta

myös rahanpesuvälineenä, jolla olisi yhteyksiä korruptioon ja Venäjän harjoittamiin vaaleihin sekaantumisiin (Aaltola 2019, 81).

Forsberg kuvaa, kuinka Putin oli vahvana vaikuttajana sarjan synnyn taustalla. Putin sai mobilisoitua tarvittavat resurssit sarjan synnyttämiseen hänelle lojaaleilta oligarkeilta ja isoilta valtionyrityksiltä, kuten esimerkiksi kaasujätti Gazpromilta. KHL:n ensimmäinen toimitusjohtaja Aleksandr Medvedev oli juuri Gazpromin vientiosaston pääjohtaja vuosina 2006–2014. Medvedevin seuraaja Dmitri Tšernyšenko taas nimitettiin Venäjän varapääministeriksi vuonna 2020. Forsberg teoretisoi, kuinka nimityksistä voidaan nähdä valtaeliitin ja KHL:n välinen läheinen suhde (Forsberg 2021, 210–211). Taasen Sergey Altukhov, Daniel Mason ja Nikita Osokin tutkimusartikkelissaan toteavat, kuinka juuri valtionyhtiö Gazpromin sarjassa olevan suuren roolin myötä KHL:n voidaan sanoa olevan lähes valtionaalainen, tai sen hallinnassa oleva kokonaisuus (Altukhov, Mason & Osokin 2020, 490).

Forsbergin mukaan KHL:n tapaisia urheilusarjoja voidaan pitää kulttuurisen integraation välineinä sekä kansallisesti, että kansainvälisesti. KHL:n avulla Venäjän imago on kohentunut Suomessa positiivisemmaksi, mutta KHL ei ole onnistunut luomaan Suomeen suurta kannattajakuntaa. KHL:n näkyminen jokapäiväisessä toiminnassa, kuten esimerkiksi erilaisissa urheilu-uutisissa ja otteluraporteissa tuo Venäjää lähemmäksi jääkiekkokuluttajia, ja se vahvistaa Venäjän maabrändiä, lisäten Venäjän pehmeää valtaa. Forsberg kuitenkin huomauttaa, että mikäli kuluttajalla on jo valmiiksi negatiivinen käsitys Venäjästä, ei KHL:n pehmeä houkuttelevuus enää houkuttele, tai muuta kyseisiä negatiivisia käsityksiä. (Forsberg 2021, 220–221.)

KHL on Venäjän kansallisen jääkiekkoliiton RIHF:n alainen sarja, joten KHL:n voidaan nähdä olevan vähintään osittain riippuvainen Venäjän valtiollisista urheiluviranomaisista. Esimerkiksi Suomen SM-liiga ja pohjoisamerikkalainen NHL eivät ole kansallisten jääkiekkoliittojen hallinnassa, vaan ovat omia itsenäisiä yhtiöitään. RIHF ja KHL ovat lisäksi kytkeytyneet toisiinsa vahvasti: Esimerkiksi yksi Jokereiden vähemmistöomistajista ja entisen Hartwall Areenan edelleen omistava Gennadi Timtšenko on toiminut samaan aikaan RIHF:n hallituksen puheenjohtajana ja KHL:n hallituksen puheenjohtajana. (Altukhov, Mason & Osokin 2020, 490.)

Venäjän eliittuurheilun dopingskandaalista seuranneen kohun ollessa huipussaan vuonna 2017 Kansainvälinen olympiakomitea (KOK) oli aikeissa kieltää kokonaan venäläisurheilijoiden

osallistumisen vuoden 2018 talviolympialaisiin. Samaan aikaan KHL ilmoitti, ettei se pidä suunniteltua ottelutaukoa tulevien olympialaisten aikana, jos KOK päättää sulkea Venäjän ulos talviolympialaisista. Toisin sanoen, KHL uhkasi olla päästämättä sarjassa olevia pelaajia osallistumaan olympialaisiin, mikäli venäläiset suljetaan kokonaan olympialaisten ulkopuolelle. KOK lopulta päätti päästää tietyin rajoituksin venäläisurheilijat olympialaisiin, jonka seurauksena myös KHL piti suunnitellun ottelutauon. (Emt.) Tapaus osoitti sen, miten KHL:ää voidaan tarvittaessa käyttää valtiojohdon ja urheiluviranomaisten taholta kiristyskeinona ja työkaluna, jotta Venäjä saa tavoitteensa läpi kansainvälisessä kontekstissa.

KHL:n joukkueille jaettavan tulonjakojärjestelmän yksi erikoisuuksista on se, että kyseisillä tuloilla voidaan rahoittaa vain KHL:n hallinnon hyväksymiä hankkeita. Käytännössä hyväksyttävät tuettavat hankkeet ovat olleet erilaiset tapahtumaparannukset, sekä stadionlaajennukset. KHL:n hallinto on pyrkinyt rohkaisemaan joukkueitaan panostamaan viihdelaatuun juuri näyttävien tapahtumien ja parempien stadioneiden kautta. (Altukhov, Mason & Osokin 2020, 490, 493.) Ottelutapahtuman ja ottelupaikan paremman viihdearvon tavoittelulla pyritään näyttämään KHL ja sen joukkueet viehättävänä urheiluna, josta tulisi olla kiinnostunut sekä kotimaassa että ulkomailla.

Epäonnistuneet pehmeän vallan strategiat?

Venäjällä pehmeä valta nähdään eräänlaisena epäsuoraan manipulaatioon tarkoitettuna työkaluna, jonka tavoitteena on länsimaalaisen vaikuttamisen torjuminen ja Venäjän viehättävyyden sekä vetovoiman lisääminen. Venäjän pehmeän vallan strategioiden toiminnan tarkoituksena näyttääkin olevan valtiojohtoisen vastahegemonisen aselman luominen länsimaiselle valtiolliselle ja ei-valtiolliselle pehmeälle vallalle. (Kiseleva 2015, 324.) Venäläinen käsitys pehmeästä vallasta rinnastuu käytännössä jonkintasoiseksi vastapropagandaksi länsimaita kohtaan. Tämä on nähtävissä esimerkiksi mediakanava RT:n kehityksestä propagandistiseen ja erityisesti Yhdysvaltoja kritisoivaan suuntaan. (Alafuzoff et al. 2020, 61.)

Nyen mukaan Venäjän pehmeän vallan strategioiden perusvirheenä on oletus siitä, että pehmeän vallan jakautuminen olisi jonkintasoista vallanjaon nollasummapeliä. Venäläiset pehmeän vallan strategiat ovat omia etuja puhtaasti ajavia toimia, joissa kansainvälisiin kumppaneihin suhtaudutaan epäluuloisesti tai jopa vihamielisesti. Nyen mukaan kaikki valtiot

voisivat hyötyä toisistaan, nähdessään toisensa houkuttelevina valtioina. Tällöin toisen valtion keräämä pehmeä valta ei olisi automaattisesti joltain toiselta valtiolta pois. (Nye 29.4.2013; Sergunin & Karabeshkin 2015, 352.)

Venäläiselle pehmeän vallan strategioille ominaista on, että ei-valtiollisilla ja kaupallisilla toimijoilla ei juurikaan nähdä olevan merkitystä sekä niiden mobilisointi pehmeän vallan tuottamiseen on heikkoa. Venäjä ei ole pystynyt hyödyntämään kansalaisjärjestöjensä potentiaalia pehmeän vallan keräämisessä. Ne kansalaisjärjestöt, jotka ovat virallisesti mukana Venäjän pehmeän vallan strategioissa ovat tosiasiaa puolivaltioillisia järjestöjä. On kuitenkin huomattava, että esimerkiksi Yhdysvaltojen pehmeän vallan ylivoimaisuudella juuri ei-valtiollisten ja kaupallisten toimijoiden, kuten Hollywood-elokuvien ja musiikin painoarvon nähdään olevan suuri. (Sergunin & Karabeshkin 2015, 358; Rutland & Kazantsev 2016, 402.)

Venäjän pehmeän vallan strategioiden onnistumista on heikentänyt maan käyttämät kovan vallan keinot, jotka heikentävät maan olemassa olevaa pehmeää valtaa. Venäjä on eräällä tapaa epäonnistunut määrittelemään pehmeän valtansa tavoitteita. Lisäksi Venäjän valtiojohto ei ole pystynyt erottamaan pehmeän ja kovan vallan toimintatapoja toisistaan. Venäjän valtiojohton valtastrategioissa kovan ja pehmeän vallan strategiat ovat yhdistyneet toisiinsa huomattavan usein, eikä niiden välistä instrumentaalista eroa ole pyritty erottamaan. Toisin sanoen, Venäjän pehmeän vallan tuottamiseen tähtäävät strategiat eivät ole onnistuneet kovinkaan hyvin, eikä Venäjän valtiojohto ole kyennyt ymmärtämään pehmeän vallan luonnetta kokonaisvaltaisesti. (Wilson 2015, 295–296; Sergunin & Karabeshkin 2015, 348; Rutland & Kazantsev 2016, 395, 409; e Castro 2018, 17.)

Esimerkiksi Venäjä on saavuttanut pehmeällä vallalla kansainvälistä hyväksyntää ja tunnettavuutta muun muassa Sotšin olympialaisten ja jalkapallon MM-kisojen kautta, mutta niistä kerätyt resurssit ovat valuneet hyvin äkkiä hukkaan vähintään länsimaisessa kontekstissa kovan vallankäytön seurauksena. Esimerkkinä Venäjän käyttämistä kovan vallankäytön keinosta on Ukrainan sodan molemmat vaiheet, Georgian sota, sekaantuminen Syyrian sisällissotaan ja alati koveneva aggressiivinen ulkopoliittikka etupiirijakovaatimuksineen muita valtioita kohtaan. Toisaalta Grixin ja Kramarevan teoretisoinnin mukaan Venäjän pehmeän vallan strategiat ovat osoittautuneet ainakin sisäpoliittisessa kontekstissa toimivaksi: Putinin ja muun valtionhallinnon suosion voidaan nähdä kasvaneen Venäjällä, varsinkin Sotšin vuoden 2014 talviolympialaisten jälkeen. (Grix & Kramareva 2017, 472.)

Jotta urheilutapahtumasta saatava pehmeä valta maksimoidaan, tulee tapahtuman olla onnistunut ja sen julkisuuskampanjan tulee olla myönteinen. Paul M. Brannagan ja Richard Giulianotti käyttävät termiä ”pehmeä voimattomuus” (*soft disempowerment*) kuvatessaan Qatarin vuoden 2022 jalkapallokisojen rakennusvaiheen uutisoinnin aiheuttamaa negatiivista julkisuutta, jossa nostettiin esiin muun muassa siirtotyölaisten epäinhimilliset työskentelyolosuhteet ja työläisten suuri kuolleisuus. Pehmeällä voimattomuudella tarkoitetaan prosessia, jossa pehmeän vallan haalimiseen tarkoitettu strategia alkaakin toimimaan päinvastaisesti, eli heikentämään maan kansainvälistä imagoa ja houkuttelevuutta. (Brannagan & Giulianotti 2014, 154–155, 162.) Pehmeän voimattomuuden käsitettä voidaan myös soveltaa käytettäväksi käsiteltäessä Venäjän ja KHL:n toimintaa, kun KHL:n toiminta on aiheuttanut julkista ihmettelyä ja yleisesti negatiivissävyytteistä käsittelyä muun muassa Minskin syksyn 2020 tapahtumien aikana. Näin ollen Venäjän käyttämät kovan vallankäytön keinot ovat aiheuttaneet pehmeää voimattomuutta Venäjälle.

5. Aineisto ja menetelmä

Media toimi urheiluviihteen välittäjänä ja sillä on valtaa vaikuttaa urheilusta kertovien artikkeleiden aiheuttamiin mielikuviin. Urheilun ja median välinen suhde on symbioottinen, kun molemmat osapuolet hyötyvät toisistaan ja ne hyödyntävät toisiaan. Median markkinoitumisen ja urheilun kehityksen myötä urheilujournalismi on muuntunut yhä selkeämmin urheiluviihteeksi (Ojajärvi, Valtonen & Pyykkönen 2013, 36). Tämä näkyy selvästi aineistossa, kun perinteinen urheilutuloksien raportointiin keskittyvä journalismi on tehnyt tilaa suomalaistoimijoiden, kuten esimerkiksi pelaajien, valmentajien ja muiden taustahenkilöiden yksityiselämään ja uratarinoihin keskittyville artikkeleille. Median lisäksi julkista kuvaa urheilusta muovaavat itse urheilutoimijat, erilaiset urheiluagentit ja PR-organisaatioiden mediatuotteet. Lisäksi erilaisten viestintäteknologiapalveluiden esiinnousu, kuten esimerkiksi Instagram, X (entinen Twitter) ja Facebook ovat antaneet urheilutoimijoille suoran kanavan välittää haluttuja viestejä urheiluseuraajille, ilman perinteisen median harjoittamaa valikointia ja viestinmuokkausta.

Median välittämiä viestejä tarkastellessa on huomattava, että välitetyt viestit käyvät tietyn journalistisen muokkaus- ja tuotantoprosessin läpi. Journalisteilla, artikkelin kohteella, lukijakunnalla ja itse mediaryityksellä on omat, usein eriävätkin odotukset kyseisestä

artikkelista. Journalistin toimintaa ohjaa journalistinen ammattietiikka, sekä hänen omat henkilökohtaiset intressinsä ja mieltymyksensä, jotka näkymättömästi saattavat vaikuttaa artikkelin kuvaamaan todellisuuteen. Journalistin toimintaa ohjaa myös tietynlainen markkinamekanismi, kun journalistit pyrkivät uutisoimaan ja käsittelemään teemoja, joille lukijakunnassa on kysyntää. Lisäksi journalistin edustama mediayritys pyrkii tuottamaan liiketaloudellista voittoa tuotetuilla artikkeleilla, jolloin lukijoiden määrä pyritään maksimoimaan. (Lehtonen 2002, 62–63.)

Mediayritys pyrkii maksimoimaan varsinkin verkkoartikkeleiden kohdalla sivulla käyvän lukijakunnan, joka väistämättä näkyy usein artikkeleiden kielellisyydessä, lähinnä tietynlaisen ylisianallisuuden, värikkyuden, sensaatiohakuisuuden ja niin sanotun ”klikkiotsikoinnin” kautta. Urheilujournalismissa on myös oma kielellinen logiikkansa: Heinilän mukaan ”urheilujournalismi on tajuntateollisuutta, joka täyttää väkevillä tunne-elämyksillä ihmisten tajuntaa” (Heinilä 2000b, 276). Tällöin on huomattava, että urheilua käsittelevät media-artikkelit ovat myös kielellisyydessään ”väkevämpiä” kuin niin sanotut normaalit uutisartikkelit. Tämän tutkielman aineistossa kielellinen väkevyys on huomattavan läsnä, kuten seuraavien kappaleiden tuloslukuista voidaan huomata.

Media itsessään tuottaa erilaisille tahoille pehmeää valtaa ja osallistuu sen jakamiseen, kun media rakentaa sosiaalista todellisuutta artikkeleissaan. Media-artikkeleiden kirjoittaminen tapahtuu journalistisen tavan mukaan, jossa artikkeleissa olevia kuvauksia ja kuvaustyyplejä valitaan, poissuljetaan ja sisällytetään. Nämä kuvaukset tarjoavat ”vain” tietyn version todellisuudesta, joka heijastaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Tällöin toimittajat kirjoittaessaan artikkeleita kaventavat ja lisäävät todellisuuden rajoja, sekä asettavat sosiaalisen todellisuuden parametrit käsiteltävästä aiheesta. (Bebawi 2017, 159.)

Medialla on merkittävää poliittista ja sosiaalista valtaa, kun se käsitteellistää, kuvaa ja representoi vallitsevaa todellisuutta. Toimittajat kuvatessaan tapahtumia ja asioita tarjoavat niistä näkökulmia ja kertomuksia, joiden kautta kyseiset asiat ja tapahtumat koetaan. Toimittajat määrittelevät ongelmia ja tulkitsevat niitä valitsemalla, kontekstualisoimalla ja korostamalla kerrottavan tarinan tiettyjä puolia. Tällöin tutkittaessa pehmeää valtaa ja sen toimintaa on oleellista tunnistaa, että artikkeleita kirjoittavat journalistit ovat merkittäviä, mutta osaltaan näkymättömiä vallanhaltijoita. Journalistien voidaan nähdä olevan portinvartijan roolissa, kun he päättävät, minkälainen ja minkä tyylinen informaatio ja viesti kussakin artikkelissa tuodaan esiin.

5.1. Aineisto

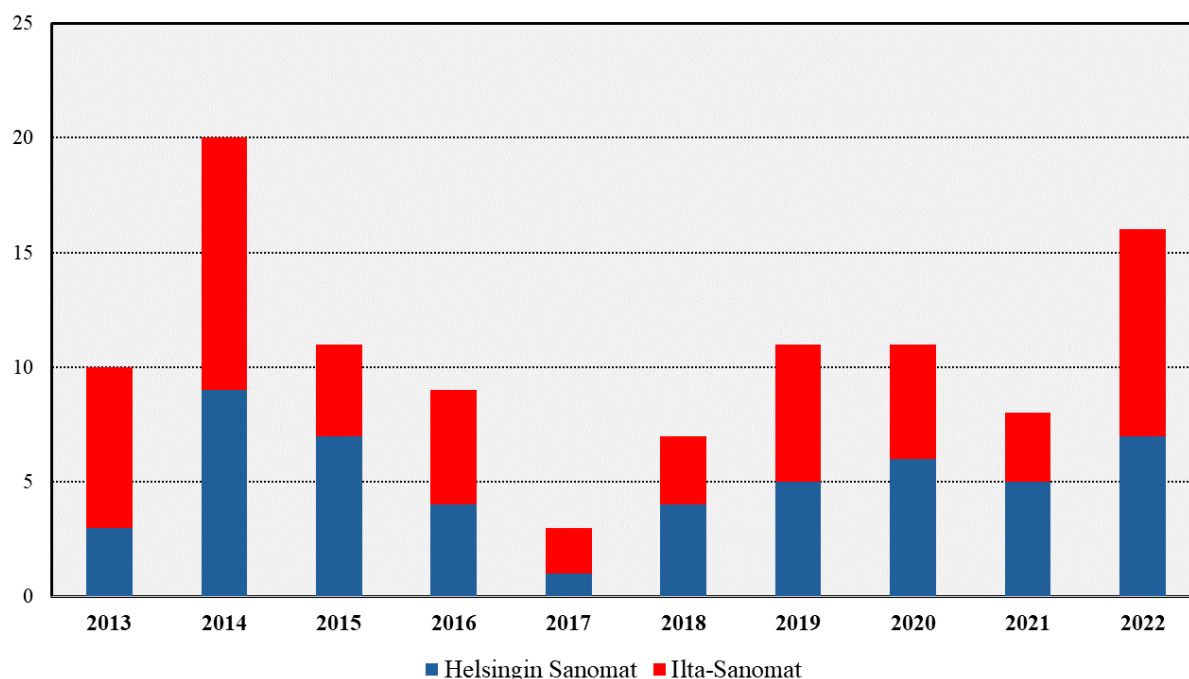
Tutkielmani aineistona toimii Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien KHL:ää koskevat verkkoartikkelit vuosilta 2013–2022, joissa on pehmeän vallan teorioiden kannalta aiheeseen liittyvää käsittelyä sarjasta. Rajausta on mielekästä aloittaa vuodesta 2013, koska kyseisen vuoden kesäkuussa Helsingin Jokerit ilmoitti siirtymisestään KHL:ään. Tämän jälkeen suomalainen media on ollut luonnollisesti erityisen kiinnostunut sarjasta, koska suomalainen urheilujoukkue ulkomaisessa sarjassa on ollut hyvin epätavallista ja uutta suomalaisille urheilukuluttajille. Rajauksen päättäminen taas vuoteen 2022 on perusteltua, koska kyseisen vuoden helmikuussa alkanut Venäjän suurhyökkäys Ukrainaan aiheutti länsimaisten joukkueiden ja pelaajien poistumisen KHL:stä. KHL:stä käytiin vielä loppuvuodesta 2022 tietynlaista jälkipyykkiä mediassa, ja sarjan jättämää perintöä pohdittiin laajasti. Vuoden 2022 jälkeen suomalaisessa mediassa on tapahtunut huomattava taantuminen KHL:n kiinnostavuudessa, muiden venäläistä urheilua käsittelevien artikkeleiden ohella, vaikka itse sarjaa tällä hetkellä vielä pelataankin.

Suomalaisen median verkkoartikkelit soveltuvat tutkielman aineistoksi hyvin, kun venäläisestä mediasta luotettavaksi katsottavaa tietoa on todella hankalaa saada. Juuri suomalaisen median esittämien tulkintojen tutkiminen tässä kontekstissa on lisäksi mielekästä, koska Venäjän harjoittama osittainen mediasensuuri ei yllä Suomeen asti.

Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa KHL:ää on käsitelty hyvin laajasti ja monipuolisesti verrattuna muihin suomalaisen median toimijoihin. Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien KHL:ää koskeva käsittely ylittää lisäksi perinteisen urheilujournalismin rajat. Molemmat mediat ovat käsitelleet KHL:ää monipuolisesti muun muassa kolumnien, mielipidekirjoitusten, pääkirjoitusten, haastattelujen, henkilökuvien ja perinteisemmän tulosuutisoinnin kautta. Kun kyse on suomalaisesta mediasta, käsitellään aineistossa KHL:ää pääosin suomalaisen joukkueen Helsingin Jokereiden, muiden sarjassa mukana olevien suomalaistoimijoiden sekä suomalaisyleisölle tutujen nimien kautta. Suomalaisen median kiinnostus on ollut heikonlainen muita KHL-joukkueita kohtaan, joissa ei ole ollut suomalaistoimijoita mukana.

Sekä Helsingin Sanomat että Ilta-Sanomat ovat Sanoma Median Finland Oy:n alaisia mediayhtiöitä. Helsingin Sanomat tavoittaa sekä printtiversiona, että verkossa noin 2,2

miljoonaa suomalaista viikoittain, kun taas Ilta-Sanomien tavoittavuus molemmissa kanavissa nousee yli 3 miljoonaan suomalaiseen viikoittain (Sanoma 2023, 27). Näin ollen voidaan todeta, että molempien medioiden tavoitettavuus on erittäin suuri suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa.

Taulukko 4. Aineistolähteiden määrä luokiteltuna vuosittain

Aineistolähteet on kerätty Helsingin Sanomien (www.hs.fi) ja Ilta-Sanomien (www.is.fi) verkkosivuilta. Aiheeseen sopivia artikkeleita on näistä lähteistä löytynyt 106 kappaletta, joista 51 on Helsingin Sanomista ja 55 Ilta-Sanomista. Aineiston artikkelit ovat yhdistelmä urheilujournalismia, talousjournalismia, viihdejournalismia ja poliittista journalismia.

Tutkimusaineisto on kerätty kyseisten verkkosivujen arkistoista hakutoiminnon avulla, käyttämällä aiheeseen liittyviä olennaisia hakusanoja. Aineistoon on kerätty teemoittain artikkeleita, jotka sopivat mielekkäästi tutkielman teoreettiseen viitekehykseen, eli pehmeän vallan teoretisointiin. Aineiston artikkeleista esille tulleet pääteemat luokiteltiin analyysikysymysten avulla omiksi diskursseiksi, joiden lopputuloksina ovat tämän tutkielman tulosluvut. Kyseiset pääteemat ovat:

- 1) Artikkelit, jotka tunnistavat KHL:n poliittisen merkityksen ja vaikutuksen
- 2) Artikkelit, jotka eivät tunnista KHL:n poliittista merkitystä
- 3) Artikkelit, joiden kautta median suhtautumista KHL:ään voidaan tarkastella ajan mittaan kehittyneenä prosessina

Pääteema 3 antaa mahdollisuuden tarkastella median suhtautumisen kehitystä KHL:ää kohtaan loogisesti varsinkin Helsingin Jokereiden kontekstissa, kun aikajanalla on selvä alku- ja loppupiste. Teemojen päällekkäisyyden vuoksi osaa aineiston artikkeleista käsitellään useammassa tulosluvussa, kun ne antavat käsiteltävästä aiheesta uusia mielekkäitä ulottuvuuksia.

5.2. Tulkitseva diskurssianalyysi

Aineistoni analyysitapana toimii tulkitseva diskurssianalyysi, joten tutkielmani menetelmäsuuntaus on laadullinen. Diskurssianalyysin taustalla on sosiaalinen konstruktionismi, jossa tarkastelu kohdistuu sosiaalisen todellisuuden ja sen tuottamien merkityksien ymmärtämiselle. Tapoja millä suomalainen media kuvaa ja tulkitsee KHL:n toimintaa on tärkeää analysoida, koska se tuottaa ja muokkaa olemassa olevia käsityksiä sosiaalisesta todellisuudesta ja ympäröivästä maailmasta. Professori Eero Suonisen mukaan ”Diskurssianalyysi on kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä” (Suoninen 1999, 19). Tällöin voidaan sanoa diskurssianalyysin olevan mielekäs analyysimenetelmä tutkielmani laadulle. Diskurssianalyysista tulkitsevan tekee se, kun pyritään tunnistamaan yleisiä diskursseja, joissa tuotetaan ja ylläpidetään jaettuja merkityksiä ja tulkintoja. Tulkitsevassa diskurssianalyysissä fokus on siis kokonaiskuvan ymmärryksessä ja analysoinnissa (Phillips & Hardy 2002, 9–10; Pynnönen 2013, 27–28). Tulkitseva diskurssianalyysi antaa mielekkään tavan analysoida aineistoa osana vuorovaikutuksellista toimintaa, joka rakentuu sosiaalisessa todellisuudessa. Tutkijan positio diskurssianalyysissä on näin ollen olla tulkitseva, joka ikään kuin näkyy tutkijan ja aineiston välisenä vuoropuheluna. (Juhila 1999, 212–213; Heracleous & Barrett 2001, 756.)

Olen käsitellyt ja analysoinut aineiston seuraavien analyysikysymysten avulla:

- Minkälaisia asioita ja tavoitteita KHL aineiston mukaan ajaa?
- Miten KHL mediajulkisuuden valossa pyrkii tavoitteisiinsa?
- Mitä KHL:n ja sen toiminnan nähdään merkitsevän Venäjälle mediasta välittyvän kuvan perusteella?
- Kuka tai mikä hyötyy mediajulkisuuden valossa KHL:n toiminnasta?
- Miten KHL:n johtoa ja sen toimintaa kuvataan?
- Miten KHL:ää yleensä ottaen kuvataan Suomen mediassa?

Olen löytänyt aineistosta kolme erillistä päädiskurssia, jotka käsittelevät KHL:ää teoriaani suhteutettuna mielekkäällä tavalla. Nämä kolme päädiskurssia ovat: 1) *Tiedostetun valtatyökalun ja vaikuttamisen diskurssi*, 2) *KHL:n viehätysvoimaa lisäävä diskurssi* ja 3) *Menetetyn viehätysvoiman diskurssi*. Analysoin seuraavaksi kyseisiä päädiskursseja pehmeän vallan teorioiden avulla, eli täydennän ja käsittelen aineistoa valitusta teoreettisesta näkökulmasta. Tällöin pystyn vastaamaan tutkimuskysymykseen: *Miten pehmeä valta ja pehmeä vaikuttaminen ilmenee KHL:ssä Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien diskurssien kautta?* Tulen esittelemään tuloslukuissani sitaatteja aineistosta, jotka kuvastavat median diskursseja teoriaan nähden.

6. Tiedostetun valtatyökalun ja vaikuttamisen diskurssi

Ensimmäisessä tulosluvussa käsittelen ja kuvaan sitä, miten aineisto suhtautuu KHL:n ja Venäjän valtion väliseen suhteeseen. Tämän tulosluvun artikkeleissa media tunnustaa ja tunnistaa KHL:llä olevan tietynlainen poliittinen ulottuvuus, joten sarjan voidaan sanoa olevan diskurssin mukaisesti *tiedostettu valtatyökalu, jolla pyritään vaikuttamaan*. Tämän diskurssin artikkeleissa konsensus on se, että Venäjän valtio pyrkii KHL:n kautta lisäämään tietoisesti omaa valtaa, mutta harvassa artikkelissa puhutaan itse pehmeästä vallasta, tai sen hankkimisesta. KHL:n kuvataankin olevan enemmänkin eräänlainen vaikuttamistyökalu kulttuurisesti ja imagollisesti. Osa artikkeleista painottaa, miten sarjassa mukana oleminen on osa jonkinlaista pimeää ulottuvuutta, ”jonka tarkoitusta emme vielä tiedä”.

Tutkielman teorian esittelyosiossa kuvasin, kuinka Nyen mukaan pehmeä valta toimii parhaiten piilevänä, kun vaikutuksen alaisena olevat toimijat eivät tunnista olevansa vaikutuksen alaisena. Tämän diskurssin käsittelyosion artikkelit vähentävätkin Venäjän ja KHL:n pehmeää valtaa, kun niissä tunnistetaan ja teoretisoidaan valtiojohtoisuutta KHL:ssä, sekä tuodaan KHL:n niin sanottua ”pimeää puolta” vaikuttamistyökaluna esiin. Tällöin myös artikkeleiden lukijat tulevat enemmän tietoiseksi KHL:n poliittisesta merkityksestä, ja kyseenalaistavat sarjan perimmäistä tarkoituspää, joka puolestaan rapauttaa mahdollisen vaikuttamistyökalun toimintaa. Lukijat tulevat ikään kuin tietoiseksi siitä, miten Venäjällä ja KHL:ssä jääkiekko saattaa olla osa politiikkaa, vaikka usein KHL:ää edustavat tahot julkisissa keskusteluissa toisin väittävätkin.

6.1. Kuka käyttää valtaa KHL:ssä?

Aineiston artikkelit kyseenalaistavat laajasti KHL:n perimmäisen tarkoituksen, sekä sarjan legitimitetti toiminnalleen näyttää olevan epäselvä. Aineistossa pohditaan useasti, kuka todellisuudessa käyttää valtaa KHL:ssä ja kuka vastaa sarjan toiminnasta. Pehmeän vallan näkökulmasta on tärkeä teoretisoida sitä, miten KHL:n tapauksessa pehmeä valta rakentuu hämärretyn vallankäytön kautta. KHL-joukkueiden omistussuhteet ovat hyvin epäselvät ja ne henkilöt, jotka käyttävät KHL:n kautta valtaa näyttävät olevan myös epäselviä tai ne ovat tarkoituksellisesti piilotettu julkisuudelta. KHL:ssä jatkuvia tappioita kuittaavat joukkueiden omistajat näyttävät aineiston mukaan olevan suurimmaksi osaksi mukana tukemassa sarjan toimintaa vain epäselvän bisnesmahdollisuuden vuoksi.

Vallankäyttäjän kiintymys ja kiinnittyneisyys urheiluun voi olla voimakas komponentti, kun hänestä pyritään tuottamaan tietynlaista henkilökulttia (Arnold 2018, 131). Kuten KHL:ää koskevissa teoriaosioissa kuvaan, Putinin roolin voidaan nähdä olleen vahva sarjan synnyn taustalla. Putin onkin tuonut jääkiekkoharrastustaan esiin julkisuuskuvansa erilaisten näytösotteluiden kautta, vaikka hänet on tunnettu aikaisemmin enemmänkin judoharrastuksestaan (Vladimirova 2020, 6). Jääkiekkoharrastuksen voidaankin katsoa olevan judoa niin sanotusti mediaseksikkäämpi harrastus, kun Putinin julkisuuskuvaa pyritään vahvistamaan tietynlaisella maskuliinisuutta huokuvalla Venäjän James Bond -tyyppisillä mielikuvilla ²⁸.

Aineistossa Putinin sekä muun Venäjän poliittisen vallan ja KHL:n välisen suhteen kuvataan olevan hyvin läheinen. Esimerkiksi Mika Koskinen Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa sarjaa seuraavasti: ”koko KHL on valjastettu ajamaan Kremlin asiaa. KHL on Putinin suojelusta nauttivien oligarkkien pyörittämä sirkus.” (Koskinen 21.11.2014.) Konttinen taas Helsingin Sanomissa mieltää KHL:n olevan poliittinen hanke:

Jääkiekko on politiikkaa, ja varsinkin se on sitä ”mannermaisessa jääkiekkoliigassa” KHL:ssä. Vuonna 2008 perustettu KHL on alun pitäen läpeensä poliittinen hanke, jonka keksijäksi on ilmoittautunut itse Venäjän presidentti Vladimir Putin. (Konttinen 4.9.2020.)

Aineistossa esiintyy paljon väitteitä siitä, miten KHL on Putinin ja Venäjän valtiojohton eräänlainen ”lemmikki” tai ”lempilapsi” (ks. esim. Virtanen 21.12.2021; Teiskonlahti

²⁸ Esimerkiksi Foxall kuvaa, miten Venäjällä Putin on ”markkinoitu” entisenä salaisen palvelun agenttina ja urheilullisena johtajana Bondin tyyliseksi maskuliiniseksi seikkailuhahmoksi (Foxall 2013, 139).

3.3.2022). Aineistossa myös kuvataan KHL:n olevan Putinin ”henkilökohtainen pr-instrumentti” ja KHL-joukkueiden olevan Putinin ”käsinukkeja” (Rantanen 2.9.2020). Tarvittaessa myös KHL:n otteluohjelmaan kuvataan tehtävän ottelusiirtoja, jos ottelu on ollut tarkoitus järjestää samaan aikaan Putinin kampanjatilaisuuden kanssa (Leppänen 1.3.2018). Lisäksi sarjan kerrotaan olevan Putinin itsetunnon nostamiseen tarkoitettu instrumentti (Nieminen 4.8.2014). Putinin roolin tärkeyttä KHL:ssä tukee myös tutkimuskirjallisuus: KHL:ää tutkinut Forsberg kuvaa Putinin mobilisoineen hänelle lojaalien oligarkkien rahallisen tuen sarjalle, joten Putinin voidaan sanoa olleen vähintään sarjan toiminnan mahdollistaja (Forsberg 2021, 209).

Helsingin Sanomissa Ulkopoliittisen instituutin vanhempi tutkija Matti Pesu kuvaa KHL:llä olevan ”ilmiselvästi” poliittinen rooli, todeten samalla KHL:n olevan pehmeän vallan projekti (Teiskonlahti 26.2.2022). Myös SM-liigan silloinen puheenjohtaja ja rahoituksen professori Vesa Puttonen kuvaa, kuinka ”KHL on Venäjän ylimmän johdon hanke”, lisäten miten ”Olemme tekemisissä ilmiön kanssa, jonka kaikkia taustavaikuttimia emme ymmärrä.” (Konttinen & Rantanen 19.10.2014).

KHL:n poliittisuutta voidaan perustella esimerkiksi sillä, miten vuonna 2016 sarjaan liittyneen kiinalaisen Kunlun Red Starin ja KHL:n välinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin Putinin ja Kiinan presidentti Xi Jinping välillä (Konttinen 4.9.2020). Kummallakaan presidentillä ei ole ainakaan varsinaista virallista roolia kummassakaan organisaatiossa, joten kyseinen allekirjoitus huokuu poliittisuutta. Maailman parhaana ja johtavana jääkiekkosarjana tunnetussa NHL:ssä tämä olisi todella erikoista ja jopa ennenkuulumatonta, jos valtioiden poliittisia johtajia sekaantuisi yksityisten joukkueiden ja sarjan toimintaan tällä tavoin. Putin on jopa korostanut erikseen haastattelussa, kuinka juuri hänen Kiinan vierailullaan sovittiin Red Starin liittymisestä KHL:ään (President of Russia 3.2.2022). NHL:ssä kyseiset yhteistyötilaisuudet hoidetaan joukkueiden omistajien ja sarjan johdon kesken. Tutkimuskirjallisuudessa Jyri Backman ja Bo Carlsson kuvaavatkin, kuinka koko Kunlun Red Starin perustaminen ja KHL:ään liittyminen on tapahtunut Kiinan ja Venäjän korkeimpien poliittisten tahojen tuella (Backman & Carlsson 2020, 516). Tämä on omiaan lisäämään spekulatiota siitä, kuka tosiasiallisesti viime kädessä harjoittaa KHL:ssä valtaa.

Putinin asemaa ja toimintaa KHL:n taustalla voidaan sanoa siis hyvin vahvaksi ja sillä voidaan spekuloida olevan jokin muu tarkoitusperä kuin pelkän urheilullisen menestyksen tukeminen. Kunlun Red Starin ja KHL:n välisen yhteistyösopimuksen allekirjoittaminen on hyvä esimerkki

siitä, miten Putin julkisen vallan edustajana on ottanut yksityisten toimijoiden, kuten joukkueiden omistajien roolin pehmeän vallan edistämässä. Putin ikään kuin ilmentää itseään julkisuudessa KHL:n johtohahmona. Luultavasti tällä voidaan haluta viestiä epäsuorasti urheilukuluttajille kuka viime kädessä vastaa sarjan toiminnasta ja toteutuksesta.

Aineistossa spekuloidaan myös KHL:n edesauttavan poliittisia nimityksiä: esimerkiksi sarjan entinen toimitusjohtaja Dmitri Tšernyšenko nimitettiin alkuvuodesta 2020 Venäjän varapääministeriksi. Putinin kerrotaan olevan nimityksen takana (Konttinen 4.9.2020). Nimityksen perusteella voidaan saada vahva mielikuva siitä, miten KHL:ssä toimiminen edesauttaa myös henkilön poliittista uraa. Tämä heikentää KHL:n uskottavuutta ja väitteitä sarjan epäpoliittisuudesta. Myös tutkimuskirjallisuus tukee aineiston väitettä: Forsberg kuvaa Tšernyšenson uuden nimityksen kertovan valtaeliitin ja KHL:n välisestä läheisestä suhteesta. Tšernyšenko oli myös Sotšin vuoden 2014 talviolympialaisten järjestelykomitean puheenjohtaja. Tällöin hänen roolinsa voidaan katsoa olevan merkittävä Venäjän urheilun kautta tavoiteltavan pehmeän vallan strategioiden takana. (Forsberg 2021, 210–211.)

KHL-joukkueet tuottavat paljon taloudellisia tappioita omistajilleen. Suuri osa kuluista syntyy matkustuskuluista, johon vaikuttaa pitkät välimatkat. Tällöin myös niin sanotun tuottavan bisneksen mahdollisuus on huono, kun rakenteellisia kuluja on todella paljon. Miksi rakenteellisesti tappiollista toimintaa halutaan tukea? Tappioihin on miltei mahdotonta vaikuttaa, kun ne johtuvat maantieteellisistä realiteeteista. Aineistossa kuvataan KHL-joukkueita omistavien oligarkkien olevan mukana KHL:n toiminnassa muun muassa siksi, että valtiojohto ikään kuin palkitsee heidät tappiollisen toiminnan pyörittämisestä valtion erilaisilla urakoilla ja toimeksiannoilla heidän yrityksilleen. Esimerkiksi Vesa Rantanen Ilta-Sanomissa kuvaa KHL-seuran omistamisen olevan ”lupamaksu, jonka avulla seuroja omistavat oligarkit saavat jatkaa tuottoista bisnestään Venäjän valtion kanssa.” (Rantanen 2.9.2020). Tällä Rantanen tarkoittaa sitä, että osa KHL-joukkueiden omistajista omistavat joukkueita ikään kuin pakosta, mikäli he haluavat jatkossa saada valtionurakoita itselleen.

Myös Helsingin Sanomissa Jussi Konttinen ja Lasse Rantanen spekuloiivat samaa asiaa:

Suurin osa KHL-joukkueista on isojen tehtaiden tai aluehallintojen rahoittamia. Joukkueiden sanotaan olevan oligarkkien harrastuksia, mutta saattaisi olla oikeampaa puhua jonkinlaisesta verosta tai pääsymaksusta urakoiden äärelle. [...] Vakoojia, valtopoliittikkia, välistävetäjiä ja epämääräistä rahaa. Mihin Jokerit on oikein mennyt mukaan? (Konttinen & Rantanen 19.10.2014.)

Konttinen ja Rantanen lisäksi kuvaavat, kuinka KHL:n olemassaolo on pitkälti riippuvainen joukkueet omistavista oligarkeista ja heidän rahoituksestaan. Kun rahoitus loppuu, niin loppuu myös joukkueen tai joukkueiden toiminta. Näin kävi muun muassa tšekkiläiselle Lev Prahan joukkueelle: joukkue lopetti toimintansa, kun Venäjän valtion omistama kaasuyhtiö Gazprom lopetti joukkueen rahoittamisen. (Emt.)

Lisäksi Jari Tervo Helsingin Sanomien kolumnissa kuvaa, kuinka oligarkit pyörittävät KHL:ää, jotta he saavat Putinilta luvan ”ryöstää” Venäjän luonnonvaroja:

Putin on antanut miljardööreilleen oikeuden ryöstää Venäjää puhtaaksi. Sen vuoksi he antavat Putinille, mitä tämä haluaa: pyörittävät jääkiekkoliiga KHL:ää, rakentavat kisakyliä, pystyttävät suuruudenhulluja palatseja, palkitsevat Putinin tyttöystäviä ja heidän äitejään sekä isoäitejään. (Tervo 31.1.2021.)

Jos KHL-joukkueiden omistajat saavat joukkueiden omistajana toimimisesta eräänlaisia valtion pussista maksettavia palkintoja, on selvää, että he ovat toiminnassa mukana, koska Putin ja hänen hallintonsa haluaa heidän tekevän niin. Putinin voidaan nähdä valjastaneen joukkueet omistavat oligarkit pitämään sarjaa pystyssä ja tukemaan sarjan toimintaa ilman velvoitteita esimerkiksi urheilullisesta ja taloudellisesta menestymisestä. KHL:n johdolla on siis hyvä syy pitää joukkueiden omistajat mukana toiminnassa, jotta KHL:n toiminta voi jatkua samanlaisena.

Monet omistajat kertovat olevansa mukana esimerkiksi ”bisnesmahdollisuuden” vuoksi (ks. esim. Sillanpää 1.9.2018). Silti on selvää, että KHL-joukkueen omistaminen on todella huonoa liiketoimintaa merkittävien rakenteellisten kulujen vuoksi, vaikka joukkue saisikin esimerkiksi paljon erilaisia lippu- ja mainostuloja. Eri asia on jos ”bisnesmahdollisuudella” tarkoitetaan parempaa tai luvattua mahdollisuutta saada valtionurakoita omalle yritykselleen, joka voidaan taas rinnastaa korruption rajamaille.

Osa omistajista on mukana useamman joukkueen toiminnassa ja omistamisessa, mikä herättää epäilyksiä jonkintasoisista eturistiriitatilanteista. Esimerkiksi NHL:ssä on suoraan kielletty useamman kuin yhden joukkueen omistaminen (Sharp, Moorman & Claussen 2010, 272–276). Aineisto lisäksi esittelee, kuinka huomattava osa joukkueiden omistajista on jollain tavalla kytköksissä presidentti Putiniin ja sidoksissa Venäjän korkeimpaan valtaan. Esimerkiksi Jokereiden entiset venäläiset osaomistajat Gennadi Timtšenko, Rotenbergin perhe ja Vladimir Potanin ovat kaikki Putinin läheisiä ystäviä, ja kuuluvat niin sanottuun ”Putinin lähipiiriin”. (Ks. esim. Sillanpää 1.9.2018; Nieminen 22.12.2021; Riihentupa 7.5.2022.) Timtšenkon kuvataan olevan jopa Putinin ”ykköspankkiiri”, joka hallinnoi Putinin miljardiomaisuutta

(Rantanen 20.1.2022). Helsingin Sanomien artikkelissa Ulkopoliittisen instituutin tutkija Katri Pynnöniemi kuvaakin KHL:n olevan ”Putinin ydinryhmän toimintaa”, joka suomalaisten urheilukuluttajien tulisi tiedostaa (Konttinen & Rantanen 19.10.2014).

Aineistossa käsitellään paljon Jokereiden heikkoja talouslukuja. Taloudellisia tappioita käsitellessä Jokereiden entinen toimitusjohtaja Jukka Kohonen Helsingin Sanomien haastattelussa kuvaa, miten ”Moskova eli KHL:n pääkonttori ja venäläis-suomalaiset omistajat hoitavat tappiot”, lisäksi miten tappiot ovat vain ”investointeja”, koska ”Jokerit lisää KHL:n brändiuskottavuutta” (Miettinen 10.3.2016). Kohosen kommentit lisäävät epäilyksiä KHL:n ja Jokereiden toimintalogiikasta, koska venäläiset tahot, katto-organisaatio KHL mukaan lukien maksavat tappiot huolimatta toiminnan ”laadusta”. Taloudellisesti Jokereiden aika KHL:ssä olikin murheellinen: joukkue teki noin 10 miljoonan alijäämäisen tappiollisen tuloksen vuosittain ja se oli täysin riippuvainen vähemmistöomistajiensa, eli venäläisten oligarkkien pääomalainoituksesta. Jokereiden rahoitusjärjestelmän voidaan sanoa olleen erikoinen: venäläiset vähemmistöomistajat kuittasivat seuran vuosittaiset alijäämäiset tappiolliset tulokset omista rahoistaan, suomalaisten pääomistajien Harkimon ja Kurrin puolesta. (Forsberg 2021, 215; Lempinen 1.7.2022.) Vieläkin erikoisemmaksi talouskuvion tekee se, että venäläiset vähemmistöomistajat maksoivat myös suomalaisille pääomistajille ansiotuloa, vaikka itse seura teki jatkuvasti mittavia taloudellisia tappioita (ks. esim. Suvinen 8.11.2023). Tällöin normaaliin liiketoimintaan kuuluva tulosvastuu näyttää olleen Jokereiden kohdalla olematon.

Ilta-Sanomien haastattelussa Jokereiden silloinen osaomistaja Roman Rotenberg vastaa Jokereiden taloutta koskevaan kritiikkiin ylimielisen oloisesti:

Se miten seuran rahoitus on järjestetty ei ole tärkeää, tärkeää on se miten joukkue pärjää kaukalossa. Bisnes on bisnestä ja urheilu on urheilua. Jokerien kannattajien kannattaisi vain keskittyä jääkiekkoon. (Hiitelä 17.2.2016.)

Rotenbergin kommentit kuvastavat tietynlaista valkopesua, koska niin sanottu ”bisnes” on normaalissa joukkueurheilussa seurojen toiminnan ja tulevaisuuden elinehto. Täten kannattajien tulisi olla huolissaan tappiollisista tuloksista, mikäli heitä kiinnostaa seuran toiminnan jatkuvuus. Toisin sanoen, kaupallista kilpaurheilua ei ole mahdollista erottaa Rotenbergin kuvaamasta ”bisneksestä”.

Pehmeän vallan näkökulmasta on tärkeää miettiä kuka toimintaa rahoittaa. Toiminnan rahoittaja haluaa yleensä saada rahankäyttönsä jonkinlaista vastinetta ja KHL-joukkueiden tapauksessa on vaikeaa uskoa, että oligarkit olisivat mukana vain epämääräisen harrastuksen

vuoksi. On tärkeää miettiä, kuka hyötyy mistäkin: oligarkit saavat todennäköisesti tappiollisesta toiminnasta palkintoja valtiolta, ovat toiminnassa mukana Putinin hallinnon tahdosta, ja Venäjä saa tai pyrkii saamaan lisää pehmeää valtaa lännessä KHL:n toiminnan myötä. Voidaan sanoa, että joukkueiden omistajat ovat ikään kuin Putinin bulvaaneja, kun he omistavat joukkueita Putinin tahdon mukaisesti. Tällöin omistajat saavat omistamisestaan palkintoja ja Putin pystyy käyttämään joukkueita ja sarjaa omaksi poliittiseksi hyödykseen.

Tältä kantilta on helpompaa uskoa aineiston diskurssit valtionurakkapalkinnoista todenmukaisiksi. Helsingin Sanomien artikkelissa Sami Sillanpää esittää hyvän esimerkin palkintona annetusta valtionurakasta: Artikkelissa kerrotaan Jokereiden entisen osaomistajan ja Dinamo Moskovon pääomistajan Arkadi Rotenbergin Stroigazmontaž-yhtiön saaneen valtiolta merkittävän sopimuksen, jossa yhtiö valtuutettiin rakentamaan Putinille merkittävän Kertšin sillan (Sillanpää 1.9.2018). Kyseinen silta yhdistää laittomasti vallatun Krimin Venäjän emämaahan, joten sen status on huomattavan symbolinen Venäjän valtiojohdolle.

KHL:n toiminnan legitimizeetti voidaan todeta olevan suhteellisen hataralla pohjalla, kun sitä tarkastellaan Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien artikkeleiden diskurssien kautta. Miksi kukaan omistaja omistaisi omasta halustaan joukkueen, joka ei tuota muuta kuin taloudellista tappiota sen omistajalle? Jopa KHL:n varatoimitusjohtaja Ilja Kotševrin myöntää, ettei yksikään KHL-seura tuota taloudellista voittoa (Konttinen & Rantanen 19.10.2014). KHL:n toiminnan taustalla näkyy vahvasti oligarkkien kautta vaikuttava Putinin valtiokoneisto. Sarjan valtiojohtoisuutta tukee valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisu, jonka mukaan jääkiekko ja jääkiekon strateginen viestintä nauttii presidentti Putinin luottamusta ja suojelusta. Putinin antama poliittinen tuki KHL:ää ja sen joukkueita rahoittaville yrityksille ja niiden omistajille on osoitus siitä, että ”tässä valossa jääkiekkjoukkue Jokerit on osa laajempaa KHL-operaatiota, missä sen venäläisrahoittajat toimivat oman agendansa puitteissa eli Venäjän presidentin asettamien odotusten mukaisesti.” (Alafuzof et al. 2020, 146–147.)

Vaikka sarjassa on selkeitä ongelmallisuuksia ja piilomotiiveja omistussuhteissa, on kuitenkin muistettava, että varsinkin venäläisessä kulttuurissa ja taloudessa näyttämisenhalu luo oman ulottuvuutensa. Näyttämisenhalu voi luoda erikoisen piirteen urheilujohtamiseen: Oligarkeilla ei välttämättä ole mitään erityisempää piilomotiivia rahoittaa tappiollista joukkuetta, vaan he haluavat näyttää ja ilmaista tukensa seuralle ja kaupungille, koska heillä on huomattavasti varallisuutta tehdä niin. KHL:ssä on myös olemassa omistajia, jotka rahoittavat toimintaa tietynlaisena velvollisuutena joukkueen kaupunkia kohtaan. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi

joukkueita, jotka sijaitsevat kaupungissa, missä terästeollisuus työllistää suuren osan sen asukkaista. Tällöin on myös luonnollista, että teräsyritys sponsoroi kaupungin oman jääkiekkjoukkueen toimintaa, koska sen merkitys kaupungille ja sen asukkaille on hyvin suuri. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta joukkueesta on esimerkiksi Metallurg Magnitogorsk, jonka toimintaa rahoittaa paikallinen metalli- ja teräsyhtiö Magnitogorski metallurgitseski kombinat, MMK. (Keltanen 22.11.2013.) Samanlaisia ilmiöitä pienoiskoossa löytyy myös suomalaiselta urheilukentältä, varsinkin pienemmissä kaupungeissa ²⁹.

6.2. Imagonhallinta ja kulttuurinen vaikuttaminen

Pehmeällä vallalla pyritään hallitsemaan ja kohottamaan pehmeää valtaa havittelevan valtion imagoa. Nyen mukaan hyvällä imagolla saadaan viehättävyyden ja houkuttelevuuden kautta vaikutusvaltaa muiden valtioiden ja sen kansalaisten silmissä. Tämän vaikutusvallan avulla pehmeän vallankäytön kohteena olevan valtion toimintaa voidaan helpommin pyrkiä muokkaamaan vieraan valtion tahdon mukaiseksi. (Nye 2004, x-xiii.) Osa aineistosta pyrkii vastaamaan edellisen aladiskurssin kysymyksiin, jotka ihmettelevät sarjan tarkoitusta ja sitä, mihin Venäjä sarjalla pyrkii vaikuttamaan. Tässä aladiskurssissa esittelen ja tulkitSEN aineiston käsityksiä siitä, miksi Venäjä pyrkii käyttämään KHL:ää hyödykseen.

Kun suomalainen media kuvaa ja tulkitsee KHL:n havittelevan pehmeää valtaa, on siitä suuri osa eräänlaista imagonhallintaa. Tämän tavoitteena on saada Venäjä tunnetummaksi ja houkuttelevammaksi maaksi ja raikastaa Venäjän imagoa kansainvälisesti. Venäjän valtiojohdon imagonhallinnalla on myös havaittavissa sisäpoliittinen tavoite, kun se pyrkii kasvattamaan valtionsisäistä kansallistunnetta KHL:n avulla. Syy, miksi Venäjän valtiojohto näkee tarpeen imagon kohottamiselle, on selvästi nähtävillä: länsimaalaisilla ihmisillä voidaan nähdä olevan yleisesti suhteellisen negatiivinen mielikuva Venäjästä. Kylmän sodan ideologinen häviäminen ruokkii tätä negatiivista kuvaa edelleen paljon. Lisäksi julkisuudessa olleet ihmisoikeusongelmat, koventunut vastakkainasettelu ja suurvaltapoliittinen ilmapiiri eivät ainakaan paranna ihmisten mielikuvia. Kylmän sodan häviäjän ja Neuvostoliiton leima vaivaa Venäjää vielä nykypäivänä, vaikka sen hajoamisesta on jo yli kolme vuosikymmentä.

²⁹ Mainittakoon esimerkkeinä jääkiekon saralta muun muassa SM-liigassa pelaava TPS, jonka jatkuvan tappiollisen toiminnan mahdollistavat videopeliyritys Supercellista tunnetut multimiljonäärit (ks. esim. Teiskolahti & Hakola 9.9.2023).

Tosin on huomattava, että suurin osa tämän tutkielman aineistosta on ajalta ennen Venäjän kansainvälisen oikeuden vastaista suurhyökkäystä Ukraina, joka on koventanut huomattavasti yleistä asenneilmapiiriä Venäjää kohtaan. Tämä asenneilmapiirin koventuminen näkyy vahvasti myös aineistossa. Varsinkin suurhyökkäyksen jälkeisenä aikana Venäjän voidaan nähdä ikään kuin pyrkineen hankkimaan ja elvyttämään tietynlaista imperialistista Neuvostoliiton suurvaltaidentiteettiä takaisin.

KHL:n voidaan nähdä aineiston mukaan pyrkivän muokkaamaan tätä negatiivista mielikuvaa Venäjästä positiivisempaan suuntaan. Imagonmuokkaamista pyritään suuntaamaan pääasiassa Venäjän ulkopuolisiin länsimaihin, kuten juuri esimerkiksi Suomeen. Esimerkiksi Helsingin Sanomien artikkelissa tutkija Forsberg kuvaa, kuinka ”Ulospäin KHL:ää markkinoidaan englannin kielellä”, sekä sarjassa ”Korostetaan liigan kansainvälisyyttä, ei venäläisyyttä” (Sillanpää 1.9.2018). Tämä kertoo siitä, kuinka sarjaa pyritään markkinoimaan ulospäin englantia ymmärtävälle, jääkiekosta kiinnostuneille kuluttajille. Forsberg lisää, kuinka sarjan markkinoinnissa suurin vaikutus kohdistuu nuoriin, joiden kuva nyky-Venäjästä on ikävä. KHL tasapainottaa kyseisiä sävyjä ja nuoret näkevät, että Venäjällä tapahtuu normaaleja ja kiinnostavia asioita. Forsberg lähestyy asiaa vielä lisäten, kuinka ”venäläiset ymmärtävät, että poliittinen hyöty menee pilalle, jos hanke tehdään liian poliittiseksi.” (Emt.) Voidaan siis tulkita, että Forsberg mieltää sarjan imagonhallinnalla olevan poliittisia tarkoitusperiä.

Forsberg jatkaa teeman kuvaamista myös Ilta-Sanomien artikkelissa:

KHL on Venäjälle vähintäänkin yhtä paljon positiivisen imagorakentamisen kuin vaaralliseksi katsotun informaatiovaikuttamisen väline. [...] Suomeen KHL on tuotu myös siksi, että täällä opittaisiin tietämään lisää asioita Venäjästä – esimerkiksi, että maassa on muutakin kuin Moskova ja Pietari. (Lempinen 17.1.2018.)

Aineistossa toistuu Jokereiden tärkeys sarjan positiiviselle imagolle, koska se on ainoa joukkue, jonka voidaan sanoa tulevan länsimaalaisesta maasta. Aineistossa kuvataankin, kuinka Jokereiden saaminen sarjaan vuonna 2013 oli sarjan imagon kannalta todella merkittävä asia. Sarjaan haviteltiin samaan aikaan mukaan myös muita eurooppalaisia jääkiekkomaita kuten esimerkiksi Ruotsia ja Sveitsiä, mutta ne kieltäytyivät. (Sillanpää 1.9.2018.) Toisin sanoen KHL:lle Jokereiden saaminen sarjaan mukaan oli imagollisesti merkittävä saavutus, kun se samaan aikaan pyrki houkuttelemaan muiden länsimaiden joukkueita sarjaan mukaan. Jokerit on ainoa KHL:ssä pelanneista joukkueista, jonka juuret eivät ole entisen itäblokin maassa. Tämän vuoksi Jokereiden merkitys KHL:lle oli kokoaan suurempi, kun se oli KHL:n laajentumispyrkimyksille eräänlainen läntinen näyteikkuna, sekä aito todiste sarjan

kansainvälisyydestä ja viehättävyydestä läntisessä maassa. KHL osoitti Jokereiden kautta, miten sarjalle on Euroopassa kysyntää, vaikka voidaan katsoa, että ilman venäläisrahoitusta ja areenakauppoja Jokerit ei olisi todennäköisesti sarjaan päätenyt. Jokereiden ja KHL:n kautta myös suomalaisyrityksille tarjoutui ainutlaatuinen mahdollisuus päästä toimimaan Venäjän ja Aasian markkinoille tavalla, joka olisi ollut huomattavasti vaikeampaa ilman Jokereiden läsnäoloa KHL:ssä. Jo KHL:n perustamisen yhteydessä sarjaan pyrittiin saamaan suomalaisista joukkueista mukaan muun muassa Oulun Kärpät, Tampereen Tappara ja Espoon Blues. Kärpät ja Tappara pitivät KHL:ää liian uutena ja epävakana sarjana, jotta olisivat liittyneet siihen. Bluesin siirtyminen KHL:ään tyssäsi taasen Suomen jääkiekkoliiton vastustukseen. (Holopainen 16.8.2013; Backman & Carlsson 2020, 509, 516.)

Jokereista pyrittiinkin aineiston mukaan luomaan tietynlaista ”koko kansan Jokerit” -ilmiötä, jota suomalaiset voisivat kannattaa paikkakunnasta riippumatta (Teiskonlahti 26.2.2022). Tero Hakola kuvaakin osuvasti Helsingin Sanomissa, kuinka Jokereiden tulisi nauttia Suomessa suurta suosiota, jotta ”Jokerit toisi KHL:lle hyvää ja toimisi pehmeän vallan välineenä”. Jokereiden suuri suosio taasen edesauttaisi kuvaa KHL:stä suosittuna sarjana. (Hakola 3.9.2020.) Ilta-Sanomien kommentissa Mika Koskinen kuvaa KHL:n ja Jokereiden suosion merkitystä yhden runkosarjaottelun kontekstissa:

Urheilun varjolla Kreml muokkaa itselleen suotuisaa maaperää, mikä taas edistää Kremlin valtapyrkimyksiä niin Venäjällä kuin maan rajojen ulkopuolella. Samaa hiljaista, vaikeasti havaittava mielenmuokkausta Kreml toteuttaa trollitehtaissaan. [...] koko sirkus oli viritetty niin, että antaa suomalaisten juhlia. Jää hyvä mieli sekä KHL:stä että Venäjästä, viime kädessä ne ovat sama asia. Kun poistuin Pasilasta, päälimmäisenä mielessä oli ajatus siitä, että asiat eivät olleet sitä, miltä ne näyttivät. Niinhän se tuppaa Venäjällä usein olemaan. (Koskinen 21.11.2014.)

Koskinen samassa kommentissa kuvaa myös, miten konkreettisesti Venäjän imagoon voidaan vaikuttaa suoraan normaalissa yksittäisessä KHL:n urheilutapahtumassa:

Jo ottelutapahtuman alku oli kammottava. Kun ”Suuri ja mahtava” alkoi soida ja Venäjän värit täyttivät Hartwall areenan valotaulut, koin Venäjän etupiirikseen mieltämän maan asukkina tuulahduksen tymeä venäläistä nationalismia. Tätä on urheilun varjolla tehtävä propaganda. (Koskinen 21.11.2014.)

Jussi Konttinen toteaa artikkelissaan osuvasti, kuinka ”KHL-otteluiden väliajoilla ei tietenkään soiteta Putinin tai Lukašenkan puheita, mutta ei ole tarpeenkaan.” (Konttinen 4.9.2020). Tästä erinomaisen esimerkin tarjoaa yllä oleva Koskisen kuvaus ottelutapahtuman alusta, jossa hän kokee ”tymeä venäläistä nationalismia” Venäjän kansallislaulun soidessa.

Sami Sillanpää kuvaa, miten aitona jääkiekkokomaan joukkueena Jokerit toi sarjaan uskottavuutta, ja se lisäsi kansainvälisten sponsoreiden mielenkiintoa sarjaa kohtaan (Sillanpää 1.9.2018). Jokereiden entinen osaomistaja Vladimir Potanin kuvasi itse Helsingin Sanomien haastattelussa, miten Jokereiden rooli sarjassa on ”poliittiselta kannalta tärkeä”, painottaen, kuinka Jokerit tuo sarjalle lisää ”särmää” (Miettinen 10.9.2020). Lisäksi KHL:n silloinen markkinoinnista vastaava toimitusjohtaja Sergei Dobrohvalov kertoi Helsingin Sanomille, että ”KHL tarvitsee enemmän Jokereita kuin Jokerit KHL:ää” (Miettinen 10.3.2016). Näin ollen voidaan todeta, että myös KHL:ssä valtaa käyttävät tahot ovat tunnistaneet ja tunnustaneet Jokereiden merkittävän imagohyödyn sarjalle.

Aineisto antaa hyvän esimerkin, miten Jokereiden avulla KHL pyrkii vaikuttamaan selkeästi suoraan Venäjän imagoon: Ilta-Sanomat kuvaa Jokereiden markkinoivan suomalaisyrityksille Pietarissa pidettävää seminaaria, johon ”ainakin Venäjän varapääministeri Arkadi Dvorkovitsh ja varatalousministeri Sergei Beljakov olisivat osallistumassa”. Seminaarin kutsukirjeessä mainostettiin KHL:n tarjoamia verkostoitumismahdollisuuksia. Samassa artikkelissa Jokereiden silloinen toimitusjohtaja Jukka Kohonen kertoi seminaarin olevan ”normaalia jääkiekkoseuran suhdetoimintaa”. Lisäksi Kohonen ”ei osaa sanoa, osallistuuko tapahtumaan kansainvälisten pakotteiden kohteeksi joutuneita henkilöitä.” (STT 3.10.2014.) Kohosen kommenttia opponoiden, voidaan todeta, että mahdollisesti kansainvälisten pakotteiden alaisena olevien henkilöiden osallistuminen seminaariin, jota markkinoidaan jääkiekkjoukkueen kautta suomalaisyrityksille, on varsinkin suomalaisessa kontekstissa ennenkuulumatonta. Huippujääkiekkoseurat harrastavat yleisesti yrityssuhdetoimintaa, esimerkiksi järjestämällä erilaisia tilaisuuksia ja kumppanitapaamisia, mutta vieraan valtion verkostoitumismahdollisuuksien esittely on ainutlaatuista. Tämänkaltaisen seminaarin voidaan nähdä olevan kaikkea muuta kuin Kohosen kuvaamaa ”normaalia jääkiekkoseuran suhdetoimintaa”.

Nyen mukaan populaarikulttuuri, jonka sisään myös urheilu luetaan, ei tuota aina haluttua pehmeää valtaa, mikäli valtio ei kontrolloi sen toimintaa. Venäjän kontrollin voidaan todeta olevan KHL:ssä vahva, joten se pystyy tuottamaan ja julkituomaan haluttua imagoa populaarikulttuurin, eli KHL:n avulla. Poliittiset viestit voidaan välittää urheilujoukkueiden kautta, kun informaation ja viihteen rajapinta on usein häilyvä. (Nye 2004, 47, 52.) Venäjän valtiojohdon KHL:n kautta harjoittama imagonhallinta on myös kulttuurista vaikuttamista, kun KHL voidaan luokitella kulttuurituotteeksi. Nye kuvaa pehmeän vallan teorioissaan kulttuurin

olevan yksi kolmesta pehmeän vallan resursseista, kun sillä pyritään houkuttelemaan muita valtioita ja sen kansalaisia (Nye 2011, 84). Kulttuurinen vaikuttaminen on osa julkisuusdiplomatiaa ja kulttuuridiplomatiaa, joten se on myös osa pehmeän vallan strategioita. Julkisen diplomatian professori Nicholas J. Cull määrittelee kulttuuridiplomatian olevan harjoitettavaa yritystä hallita kansainvälistä ympäristöä tekemällä kulttuuriaan ja saavutuksiaan tunnetuksi ulkomailla, sekä helpottamalla kulttuurin leviämistä ulkomaille (Cull 2008, 33).

Helsingin Sanomien artikkelissa Forsberg kuvaa, kuinka Venäjän valtiojohto on tiedostanut kulttuurisen vaikuttamisen olevan iso osa maailmanpolitiikkaa. Artikkelissa Forsberg mieltää Venäjän harjoittavan KHL:n kautta tietynlaista kulttuurista vaikuttamista, jolla Forsberg tarkoittaa: ”ylhäältä johdettua valtion politiikkaa, jonka avulla levitetään maan kulttuuria, kuten koulutusta, taidetta, elokuvia ja urheilua.” (Sillanpää 1.9.2018.)

On syytä pohtia syitä siihen, miksi imagonhallintaa ja kulttuurivaikuttamista pyritään harjoittamaan Venäjällä valtiojohtoisesti. Tähän vaikuttaa osaltaan kylmän sodan aiheuttama trauma, missä Yhdysvaltojen harjoittama pehmeä valta murskasi Neuvostoliiton harjoittaman pehmeän vallan. Tämä oli merkittävä osasy syy Neuvostoliiton hajoamiseen. Nye kuvaa pehmeää valtaa käsitellessään, kuinka Neuvostoliiton valtiojohtoinen propaganda ja kulttuuriohjelmat eivät pystyneet kilpailemaan Yhdysvaltojen kaupallisen populaarikulttuurin kanssa muiden valtioiden ja niiden kansalaisten silmissä houkuttelevuudesta. (Nye 2004, 49.) Lopulta kun Neuvostoliiton harjoittama sensuuri alkoi heikentyä, oli Yhdysvaltojen kylmän sodan täydellinen voittaminen välttämätöntä. Entisen itäblokin väri vallankumouksista seurannut Venäjän vaikutusvallan väheneminen osoitti, että Venäjän pelko pehmeän vallan vaikutusvallan menettämisestä on edelleen aiheellinen myös 2000-luvun kontekstissa. Tämä on taas pakottanut Venäjän reagoimaan muuttuvaan tilanteeseen panostamalla juuri pehmeän vallan strategioihin voimakkaalla tavalla, jotta se tarjoaisi houkuttelevaa länsimaiselle ja amerikkalaisvetoiselle pehmeälle vallalle oman kilpailukykyisen vastineen.

Venäjän valtiojohtoon voidaan todeta pyrkivän vaikuttamaan maan imagoon KHL:n kautta länsimaissa, mutta imagovaikuttaminen kohdistuu myös aineiston diskursseissa Venäjän sisälle. Esimerkiksi Helsingin Sanomien artikkelissa historian tutkija Jokisipilä kuvaa, kuinka urheilunationalismin kautta ”Putinin Venäjällä Neuvostoliiton saavutuksiin viittaaminen on keskeinen väline kansallisen identiteetin muodostamisessa.” (Himanen 31.10.2014).

Voidaan todeta, kuinka Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkueen, eli punakoneen perintö elää Venäjällä edelleen erittäin vahvana ja sen saavutuksia halutaan tuoda esille myös KHL:n kautta.

Punakoneen saavutuksien ylistämisen ja jääkiekon erityisaseman luominen venäläisessä urheilussa voidaan tulkita viestivän kansalaisille vahvasta valtiosta. Samalla sillä pyritään kasvattamaan venäläisten kansallistunnetta. Neuvostonostalgia kuuluu KHL:n ja Venäjän harjoittamaan neuvostoperinteen ylläpitämiseen. Esimerkiksi KHL:n eri divisioonat ovat nimetty legendaaristen neuvostokiekkovaikuttajien mukaan, sekä KHL:n mestaruuspokaali on nimetty kosmonauttina tunnetuksi tulleen jääkiekkofanin Juri Gagarinin mukaan Gagarin Cupiksi. (Jokisipilä 2014, 316–319; KHL.ru.) Markku Jokisipilä ja Hannu Salmi tutkimusartikkelissaan esittävätkin, kuinka punakoneen saavutuksien ympärille Venäjällä on Putinin johdolla kehittynyt vahvan patrioottisen ylpeyden kautta ”ikonisoivan nostalgian kyllästämä muistelukulttuuri”, samaan tapaan kuin Hitlerin Saksaa vastaan käydyn suuren isänmaallisen sodan ympärille (Salmi & Jokisipilä 2022, 65). Näin ollen jääkiekosta on tullut Venäjällä nostalgisoinnin kohde ja historiapolitiikan väline (emt., 66).

Neuvostoliittolainen symbolismi tietyissä KHL-seuroissa elää edelleen vahvana. Esimerkiksi Juha Hiitellä Ilta-Sanomien kommentissaan osoittaa, kuinka osa KHL:n joukkueista edelleen symbolisoi neuvostoliittolaisuutta ja jopa militaristisuutta:

Molempien seurojen [SKA ja TsSKA] logossa on punainen tähti. Se oli Neuvostoliiton aikana puna-armeijan symboli, mutta on edelleen muun muassa Venäjän ilmavoimien tunnus, joka maalataan jokaisen lentokoneen ja helikopterin kylkeen. Venäläisille SKA ja TsSKA symboloivat edelleen armeijaa, vaikka joukkueiden rahat tulevatkin Vladimir Putinin lähipiiriin kuuluvilta oligarkeilta. (Hiitellä 4.4.2022.)

Ilta-Sanomien Vesa Rantanen kuvaa artikkelissaan, kuinka ”Urheilun yksi tarkoitus Putinin Venäjällä on kasvattaa kansallistunnetta ja tarjota kansalle muuta pohdittavaa kuin surkea elin- ja demokratian taso sekä terveysjärjestelmän ongelmat” (Rantanen 2.9.2020). Rantanen kuvaa tällä, että urheilunationalismin avulla pyritään kääntämään kansalaisten katseet pois todellisista ongelmista ja sillä pidetään kansalaiset tyytyväisenä. Sillanpää taas kuvaa Helsingin Sanomien artikkelissa, kuinka ”KHL toimii viestinä myös sisäänpäin, siis venäläisille itselleen. Kansainvälinen liiga kertoo kansalle, ettei Venäjää ole poliittisista kiistoista huolimatta täysin eristetty.” (Sillanpää 1.9.2018.) Voidaan tulkita, että Venäjän valtiojohto pyrkii kasvattamaan suosiotaan KHL:n avulla, kun kansalaisille tarjotaan huippulaatuista jääkiekkoa, jonka laatuun pystyy vastaamaan vain pohjoisamerikkalainen NHL. Venäjän imagonhallinnan voidaan siis sanoa kohdistuvan myös maan sisälle, sen omiin kansalaisiin. Nämä tulkinnat tukevat myös teoriaosiossa käsiteltyjä Grixin ja Kramarevan teoretisointeja siitä, miten Venäjän pehmeän vallan strategiat pyrkivät muiden valtioiden kansalaisten viehättävyyden lisäämisen ohella

vaikuttamaan Venäjän kansalaisten ja muiden valtioiden venäläisvähemmistöjen kansalliseen itsetuntoon ja patrioottisuuteen.

Oman ulottuvuutensa KHL:ään tuo kiinalaisjoukkue Kunlun Red Star, jonka kuvataan olevan Kiinan projekti Pekingin vuoden 2022 talviolympialaisia varten. Projektin tarkoituksena on ollut haalia ulkomailta pelaajia Kiinaan, jotta maa suoriutuisi paremmin olympiakaukalossa. Projektin tuloksena lopullisen Kiinan olympiajääkiekkjoukkueen 25 pelaajasta 19 on ulkomailla kasvaneita, joista osan kytkös Kiinaan on hyvin vähäinen. Teemu Suvinen Helsingin Sanomissa kuvaakin, kuinka ”Kiinan maajoukkue olympiaturnauksessa ei varsinaisesti ole Kiinan maajoukkue vaan KHL-seura Kunlun Red Star.” (Suvinen 12.2.2022.) Red Starin voidaankin katsoa olevan osa kiinalaista pehmeän vallan urheilustrategiaa, jossa parempien urheilutuloksien toivotaan ja oletetaan tuovan maalle lisää viehättävyyttä. Kovatasoisessa KHL:ssä Red Star pystyy kehittämään pelaajiaan, jolloin heidän suoritustasonsa myös kansainvälisellä kentällä Kiinan maajoukkuepaidassa kasvaa. Hongxin Li ja John Nauright tutkimusartikkelissaan käsittelevät samaa teemaa, kuvaten miten Kiinan valtiojohdon käynnistämänä projektina Kunlun Red Star pyrkii haalimaan ulkomaalaisia pelaajia pelaamaan Kiinan maajoukkuepaidan alaisuuteen. Pelaajien odotetaan luopuvan kansalaisuudestaan, ja ottamaan Kiinan kansalaisuuden, jotta he voivat edustaa Kiinan jääkiekkomaajoukkuetta. (Li & Nauright 2018, 1189.)

6.3. KHL Venäjän suurvalta-aseman palauttajana

Kuten Venäjää ja pehmeää valtaa käsittelevässä teoriaosiossa esittelin, Putinin aikakaudella Venäjä on pyrkinyt panostamaan suuriin urheilutapahtumiin ja niitä onkin järjestetty maassa huomattavan paljon. Kansainvälisyyteen pyrkivien urheilusarjojen perustaminen ja suurten urheilutapahtumien haalimisen voidaan nähdä olevan osa Venäjän valtiojohdon poliittista strategiaa. Venäjän valtiojohdon voidaan siis nähdä pyrkivän käyttämään urheilua omaksi poliittiseksi hyödykseen. Tämän hyödyn voidaan nähdä olevan pehmeän vallan tavoittelu, jolla pyritään parantamaan Venäjän suurvalta-asemaa ja osittain palauttamaan sitä Neuvostoliiton vastaavalle tasolle. Aineistossa KHL:ää käsitellään myös osana isompaa Venäjän urheilustrategiaa, jossa maa hankkii suuria urheilutapahtumia korostaakseen kansainvälistä painoarvoaan. KHL:n voidaan nähdä olevan osa kyseisiä Venäjän urheiludiplomatian työkaluja.

Aineisto käsittelee Putinin lausuntoja sarjan synnystä ja siitä, kuinka hän keksi sarjan, ”koska mielestäni jääkiekko on menettänyt paljon sen jälkeen, kun vastakkainasettelu pohjoisamerikkalaisen ja neuvostojääkiekon välillä päättyi.” (Konttinen & Rantanen 19.10.2014; Konttinen 4.9.2020). Putinin kerrotaan lisäksi luonnehtineen KHL:ää sarjaksi ”joka antaa meille [Venäjälle] mahdollisuuden vakavasti pohtia yhtenäisen humanitäärisen tilan palauttamista entisen Neuvostoliiton alueella” (Nieminen 22.12.2021).

Ottaen laajemman maailmanpoliittisen kontekstin ja Venäjän kehityksen huomioon, Putinin hallinnon tietynlainen valtiollinen strategia on ollut lännen haastaminen erinäisillä vastakkaisasettelun keinoilla, samalla kun globaalin vallan uusjako on käynnissä. Tämän vastakkainasettelun tärkeä teema on ollut Venäjän suurvaltastatuksen palauttaminen. Näin ollen Putinin neuvostonostalgisen haikailun kylmän sodan aikaisen vastakkainasettelun perään jääkiekossa voidaan nähdä olevan osa laajempia poliittisia prosessia.

Urheilulla on keskeinen rooli Venäjän hallinnon nationalismia edistävissä strategioissa, ja Venäjän voidaan nähdä tietoisesti nostavan Neuvostoliiton perintöä urheilun avulla esikuvakseen. Urheilu Venäjällä toimii patrioottisuuden lähteenä, sekä Venäjän suurvaltastatuksen symbolina, kun se yhdistetään Neuvostoliiton menneisyyteen. Venäjän kuvataankin pyrkivän elvyttämään Neuvostoliiton ”punakonetta” jääkiekon parissa. (Arnold 2018, 130, 133, 138–139.) Esimerkiksi Venäjän maajoukkue pelasi vuonna 2021 Suomea vastaan maaottelun perinteisissä Neuvostoliiton CCCP-paidoissa kunnioittaakseen Neuvostokiekon perintöä, jonka voidaan nähdä olevan selvä osoitus neuvostonostalgiaa (ks. Virtanen 21.12.2021).

Ilta-Sanomien kommentissa Juha Hiitelä teoretisoi samaa teemaa kuvaten, miten Venäjän jääkiekkomaajoukkue ja KHL ovat vain jatkumoa aikaisemmalle Neuvostoliiton kiekkopropagandalle (Hiitelä 15.8.2015). Myös Jokisipilä Helsingin Sanomissa tulkitsee Putinin esiintuoman eräänlaisen ”uusiovastakkainasettelun” pohjoisamerikkalaisen ja neuvostojääkiekon välillä kertovan siitä, miten ”Putin hyödyntää sitä kieltä, jonka neuvostojääkiekon vahvat perinteet Neuvostoliiton alueelle loivat.” Näin Venäjä pyrkii vaivihkaa edistämään poliittisia tavoitteitaan lähialueillaan. Artikkelissa kuvataan lisäksi,

kuinka KHL:n perustaminen liittyy laajempaan strategiseen prosessiin, kun samaan aikaan Putin lanseerasi myös vision Euraasian talousunionista ³⁰. (Himanen 31.10.2014.)

Aineisto tulkitsee urheilupolitiikan olevan osa Venäjän valtiollista strategiaa vahvasti: esimerkiksi Forsberg kertoo Helsingin Sanomien artikkelissa, kuinka urheilutapahtumien systemaattinen haaliminen sai alkunsa Putinin toisella presidenttikaudella (Sillanpää 1.9.2018). KHL perustettiin Putinin toisella presidenttikaudella sekä samaan aikaan perustettiin jo teoriaosiossa esitelty venäläisjohtoinen kansainvälinen koripallosarja VTB United. Ilta-Sanomien artikkelissa Mikko Marttinen kuvaa koripallosarjalla olevan läheiset suhteet Kremliin, sekä Venäjän valtion omistavan 61 prosenttia sarjan pääsponsorista VTB-pankista. Marttisen mukaan Venäjän urheiluprojektit ovat tarkoitettu juuri pehmeän vallan hankkimiseen ja suurvalta-aseman pönkittämiseen:

Venäjä on järjestelmällisesti kasvattanut profiiliaan kansainvälisessä urheilussa judomies Putinin valtakaudella. Urheiluun syödään valtavia summia valtion rahoja, ja valtaa lähelle pyrkivät liikemiehet ohjataan kantamaan projektiin oman panoksensa. [...] Kansainvälisesti Venäjä pyrkii hankkimaan urheiluprojektien avulla pehmeää valtaa ja pönkittämään suurvalta-asemaansa (Marttinen 9.10.2014.)

Jussi Konttinen ja Lasse Rantanen artikkelissaan käsittelevät syvällisesti, miten Gazprom ja KHL linkittyy toisiinsa vahvasti: Gazprom on KHL:n suurin rahoittaja ja omistaja, sekä KHL:n entinen puheenjohtaja Aleksandr Medvedev Gazpromin hallituksen varapuheenjohtajana vastaa samanaikaisesti molempien organisaatioiden levittymisestä Eurooppaan, samalla kun yhtiöllä on ”intressejä jokaisessa läntisessä KHL-maassa.” (Konttinen & Rantanen 19.10.2014.)

Ilta-Sanomien artikkelissa Venäjän energiapolitiikan tutkija Veli-Pekka Tynkkynen kuvaa, kuinka ”Suurten energiayhtiöiden urheilurahoitus sopii hyvin energian kautta rakennettuun suurvaltaidentiteettiin, jota presidentti Vladimir Putinin hallinto rakentaa [...] Näin Gazprom voi samalla pedata mahdollista jakeluverkostonsa laajentamista Euroopassa.” (Ranta 8.10.2014.) Tällöin on helppo ymmärtää suurten valtionyhtiöiden merkittävä rooli KHL:n toiminnassa, kun ne hyötyvät KHL:n toiminnasta ja laajenemisesta. Mitä suurempi vaikutusvalta Venäjällä on kansainvälisissä asioissa, sitä enemmän myös esimerkiksi juuri Gazpromin toimintamahdollisuudet kasvavat ympäri maailmaa, ja molempien kansainvälinen painoarvo kasvaa.

³⁰ Putin lanseerasi vuonna 2011 ajatuksen Euraasian talousunionista presidentinvaalikampanjassaan (ks. Romanoff 9.11.2011). Talousunioni aloitti toimintansa vuonna 2015.

Simo Chadwick, Paul Widdop ja Nicholas Burton kuvaavatkin tutkimusartikkelissan, kuinka Venäjällä valtionyhtiö Gazprom pyrkii vaikuttamaan sponsoroimalla erilaisia urheilujoukkueita ja -tapahtumia siihen, miten Euroopan valtiot ja energiayhtiöt järjestävät ja hankkivat uusia kaasutoimituksia- ja sopimuksia. Erityisesti tämä näkyy maailman suosituimman urheilulajin, jalkapallon kautta. Esimerkiksi vuonna 2011 valmistuneen North Stream 1-putken rakentamisesta vastannut Gazprom solmi ennen rakentamisen alkamista sponsorointisopimuksen suuren saksalaisen jalkapalloseuran FC Schalke 04:n kanssa. Kyseistä sopimusta voidaan pitää osana Gazpromin ja Venäjän hallituksen yritystä käyttää pehmeää valtaa sekä saksalaisiin päättäjiin, että saksalaiseen yleisöön. Gazpromin nähdään vaikuttaneen positiivisesti saksalaisten mielikuviin Venäjästä, edustamalla Venäjää ja olemalla positiivisesti esillä sponsoroimalla suurta jalkapallojoukkuetta. Venäjän pehmeän vallan motiivit näyttää liittyvän myös energian toimitussuhteiden- ja reittien turvaamiseen. (Chadwick, Widdop & Burton 2022, 201, 205, 210.) Gazprom on ollut myös suuressa roolissa KHL:ssä sponsoroimalla esimerkiksi juuri Venäjän ulkopuolisia joukkueita Tšekistä ja Latviasta, sekä Gazpromin tytäryhtiö Gazprom-Media omistaa myös KHL:n TV-lähetys oikeudet (Forsberg 2021, 210). Näin ollen voidaan myös olettaa, että Gazpromilla ja Venäjän valtiolla on ollut energiapoliittisia motiiveja myös KHL-joukkueiden sponsoroimisessa, etenkin ulkomaalaisten joukkueiden osalta.

Kansainvälisyyteen pyrkivien urheilusarjojen perustaminen ja suurten urheilutapahtumien haalimisen voidaan nähdä olevan Venäjän valtiojohtoon poliittinen tavoite. Venäjän valtiojohtoon voidaan siis nähdä pyrkivän käyttämään urheilupoliittikkaa omaksi poliittiseksi hyödykseen. Tämän hyödyn voidaan nähdä olevan pehmeän vallan tavoittelu, jolla pyritään parantamaan Venäjän suurvalta-asemaa ja osittain palauttamaan sitä Neuvostoliiton vastaavalle tasolle. Sami Sillanpää kuvaa Helsingin Sanomissa prosessia hyvin: ”Putinin valtakauden suuri tavoite on ollut palauttaa Venäjän suurvalta-asema kaikilla tavoilla. Siihen sopi hyvin pyrkimys kilpailla taas uskottavasti jääkiekossa – kuin aikoinaan Neuvostoliitto” (Sillanpää 1.9.2018). Uskottava kilpailu jääkiekossa pohjoisamerikkalaisia vastaan on vaatinut KHL:n synnyttämistä, ja pohjoisamerikkalaisen NHL:n haastamista. Putinin ulkopoliittisten tavoitteiden kenties suurin painoarvo on visiolla, kuinka Venäjällä tulisi Yhdysvaltain sijaan olla ”määräävä” etusija Euroopan ja Keski-Aasian mantereilla. Tästä kertoo myös sarjan nimi: KHL-kirjainyhdistelmän ensimmäinen ”K” tulee sanasta ”*kontinental*”, eli mantereellinen. Sarjan nimi onkin vapaasti suomennettuna ”Mantereen jääkiekkosarja”. (Berglund 2020, 224.)

Peter Rutland ja Andrei Kazantsev tutkimusartikkelissaan kuvaavat, miten Neuvostoliiton perintö asettaa edelleen suuren varjon uudistumaan pyrkivän Venäjän brändäyskampanjoiden ylle. Venäjän ei kuitenkaan voida nähdä pyrkineen tosissaan irtautumaan Neuvostoliiton menneisyydestä, josta kertovat Putinin antamat lausunnot, joiden mukaan ”Neuvostoliiton hajoaminen oli 1900-luvun suurin poliittinen katastrofi”. Putin on kuitenkin antanut myös päinvastaisia lausuntoja, joissa hän esimerkiksi kuvaa, kuinka ”henkilöt, jotka haikailevat Neuvostoliiton palauttamista ei omista sydäntä”. Nämä kommentit kuvastavat Putinin hallinnon ristiriitaisia asenteita Neuvostoliiton jättämää perintöä kohtaan. Venäjän on vaikea hylätä Neuvostoliiton perintöä, koska se samalla vähentäisi omaa legitimitettiään neuvostovallan virallisena, suurvalta-asemaan oikeutettuna seuraajana. (Rutland & Kazantsev 2016, 400.) Mikäli Venäjä hylkäisi Neuvostoliiton jättämän perinnön, hylkäisi se samalla väistämättä oman ulkopoliittisen doktriinin, jossa Venäjän valta-asema pyritään palauttamaan Neuvostoliiton vastaavalle tasolle. Tällöin myös visio Venäjän alueellisesta etusijaisuudesta entisissä neuvostotasavalloissa menettäisi legitimitettinsä.

7. KHL:n viehätysvoimaa lisäävä diskurssi

Toisessa tulosluvussa käsittelen ja analysoin aineiston artikkeleita, jotka kuvaavat KHL:n toimintaa osana normaalia urheilua. Lähtökohtaisesti tässä diskurssissa suomalainen media ei tunnista tai tunnusta KHL:llä olevan poliittinen ulottuvuus, eikä artikkelit viesti politiikan olevan osa urheilua. Raportinomaiset kuvaukset KHL-otteluista ja niiden lopputuloksista normalisoivat KHL:n toimintaa ja KHL:stä uutisointi muuttuu osaksi tavanomaista uutisvirtaa.

Pehmeän vallan käsitteen yleistyttyä, valtiot ja niiden hallitukset ovat alkaneet uskoa median tarjoamaan potentiaaliin pehmeän vallan maksimoimisessa. Median uskotaan muokkaavan ulkomaan kansalaisten julkisia tunteita ja tunteja, jotka voivat vaikuttaa ulkomaan kansalaisten suostumukseen tai vastustukseen toisen valtion ulkopoliittisia tavoitteita kohtaan. (Szostek 2014, 463.) Nye kuvaa tiedon tuottavan valtaa, jonka seurauksena globaalin informaation määrän räjähdysmäinen kasvu on tuottanut samalla mediahuomiosta kilpaillun resurssin. Toimittajien jakaessa huomioita tästä globaalista tiedosta, pystyvät he säätelemään, mihin lukijoiden huomio ja kiinnostus tulisi keskittyä. (Nye 2008, 99–100.)

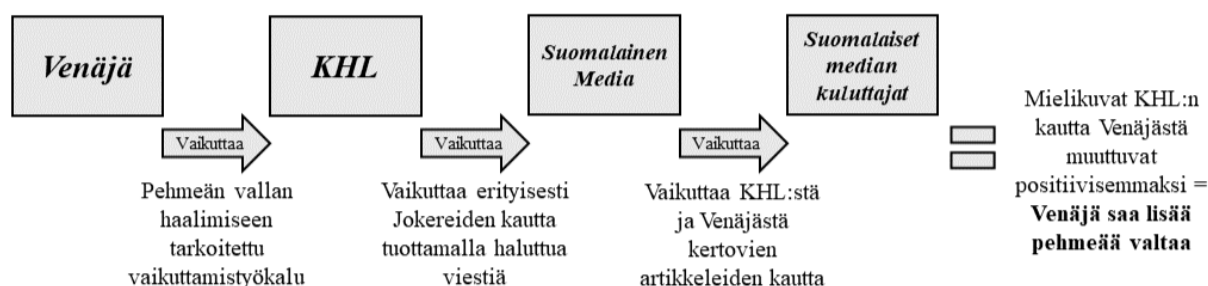
KHL:stä uutisoidessa toimittajat siis pystyvät narratiivin asettamisella säätelemään tapoja, joilla sarjaa ja sen isäntävaltiota Venäjää kuvataan. Kun media tarkastelee ja kuvaa KHL:ää

kiinnostavana sarjana, lisää se väistämättä piilevästi Venäjän pehmeää valtaa. Artikkeleiden myötä lukijoiden kiinnostus sarjaa ja Venäjää kohtaan lisääntyy. Edellisessä tulosluvussa kuvattiinkin, kuinka sarjan seuraajat oppivat KHL:n kautta Venäjästä lisää, esimerkiksi sen maantieteestä ja kulttuurista. Median käsitellessä KHL:ää NHL:n mahdollisena haastajana, lisääntyy tämän kilpailuasetelman myötä KHL:n kiinnostavuus entisestään. Erilaiset KHL:ssä olevien toimijoiden, kuten pelaajien ja valmentajien haastattelut luovat usein lukijalle houkuttelevan ja mielenkiintoisen kuvan KHL:stä, sekä niiden kautta Venäjä nähdään muun muassa eksoottisena ja mielenkiintoisena maana.

Tämän tulosluvun tarkoituksena on tarkastella ja esitellä artikkeleita, joilla Venäjälle tuotetaan KHL:n kautta *viehätysvoimaa*, joka taasen lisää maan pehmeää valtaa. Venäjän voidaan nähdä saavan pehmeää valtaa näiden artikkeleiden kautta ikään kuin piilevästi, koska artikkeleiden kirjoittajien tarkoituksena tuskin on ollut lisätä sitä. Artikkeleissa Venäjä ja KHL nähdään positiivisena ilmiönä, joka on hyväksi suomalaiselle urheilulle, koska se tuo lisää ”säpinää” suomalaiselle urheilukentälle. KHL:n tulo Suomeen nähdään positiiviseksi asiaksi myös taloudellisten mahdollisuuksien ja mahdollisten lisäinvestointien kautta.

Nyen teoretisointia mukaillen pehmeä valta toimii parhaiten, kun vallankäytön kohteena oleva henkilö ei tunnista olevansa vaikutuksen alaisena. Yleisesti ottaen urheilumediaa lukeva kuluttaja tuskin ymmärtää, kuinka KHL:llä voidaan katsoa olevan tietynlainen poliittisen vaikuttamiseen pyrkivä toimintalogiikka. Tällöin tietyt KHL:ää ja Venäjää positiivisessa valossa esittävät artikkelit pystyvät vaikuttamaan lukijan imagoon ja käsityksiin Venäjästä, jolloin KHL:n kautta tapahtuva imagonmuokkaus voidaan katsoa onnistuneeksi.

Alla oleva taulukko kuvantaa prosessimallin, jossa KHL:ään liittyvät artikkelit tuottavat Venäjälle pehmeää valtaa:

Taulukko 5. Malli, jossa Venäjä saa KHL:n ja median kautta haalittua pehmeää valtaa

7.1. Kiinnostus Venäjää ja KHL:ää kohtaan

Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat ovat uutisoineet raportinomaisia urheilutuloksia lähes jokaisesta KHL-ottelusta, joissa on ollut suomalaisväriä mukana. Ottelut, joissa on suomalaistoimijoita osallisena ovat olleet luonnollisesti suomalaisen median tarkemman kiinnostuksen kohteena kuin ottelut, joissa ei ole suomalaiselle medialle kiinnostavia toimijoita mukana. Informatiivisessa yksinkertaisuudessaan raportinomaiset ottelutapahtumien kuvaamiset lisäävät urheilukuluttajien mielenkiintoa sarjaa kohtaan, ja niiden kautta KHL tulee tutummaksi lukijoille. Näin ollen KHL:stä uutisointi tulee osaksi tavallista uutisvirtaa, ja ilmiönä se arkipäiväistyy urheilukuluttajien mieliin. Samalla sarja ottaa paikkansa seurattavien urheilusarjojen joukosta, joita varsinkin jääkiekkofanien tulisi seurata, koska esimerkiksi huomattava osa Suomen maajoukkueen pelaajista pelaa sarjassa.

Lukijoiden mielenkiintoa sarjaa kohtaan maksimoidaan artikkeleilla, jotka kuvaavat KHL-otteluiden olevan viihdearvoltaan merkittäviä. Esimerkiksi Petri Seppä kuvaa Ilta-Sanomissa Jokereiden kotiottelun olleen muun muassa ”hurja näytös”:

Jokerit järjesti hurjan näytöksen KHL:n kotiottelussaan suurseura Pietarin SKA:ta vastaan. Lähes loppuunmyyty Helsingin areena sai hurmioitua kerta toisensa jälkeen, kun Jokerit paukutteli toisessa erässä peräti viisi maalia. SKA jäi ilman maaleja, eli Jokerit voitti erän näytöstyylillä 5–0. (Seppä 3.1.2020.)

Varsinkin pudotuspeliotteluista uutisoidessaan median mielenkiinto sarjaa kohtaan kasvaa entisestään, ja trillerimäiset tapahtumat kaukalossa lisäävät toimittajien käyttämän kielen väkevyyttä. Esimerkiksi Antti Nieminen ja Jan Vilén kuvaavat Jokereiden pudotuspeliä keväällä 2018 vahvoin sanankääntein:

Tämä ottelu ei unohdu pitkään aikaan. Mika Niemi, 30-vuotias hyökkääjä, näytti, että maltti on valttia ja nosti Jokereille voittomaalin Moskovan TsSKA:n maalivahdin Ilja Sorokinin taakse jääkiekon KHL:n toisella pudotuspelikierroksella. Pelikello pysähtyi KHL:n ennätyslukemiin 142.09. Läntisen konferenssin välieräsarja oli katkolla olympiavoittajia vilisevälle TsSKA:lle, mutta Jokerit kesti mestarillisesti ja pääsi tekemään paitsi seura- myös lajihistoriaa. (Nieminen & Vilén 23.3.2018.)

Lisäksi otteluraportointiin keskittyvässä uutisoinnissa voidaan katsoa olevan myös osaltaan militaristisia teemoja, jotka näkyvät etenkin käsitellessä Neuvostoliiton armeijan entisiä keskusurheiluseuroja. Armeijan entiset urheiluseurat kuvataan tietynlaisessa neuvostonostalgiahengessä, kuten Sepän toimittamasta Ilta-Sanomien artikkelista voidaan huomata:

Jokerit oli Moskovian TsSKA:ta vastaan kuin alokas armeijassa: pelokas, arka ja sormi syvällä suussa aivan pihalla kaikesta. Armeijan keskusurheiluseura TsSKA kurmuutti pelokasta Jokereita selvästi 5–2. Tappio oli Jokereille toinen putkeen, sillä perjantaina toinen armeijan urheiluseura Pietarin SKA oli voittanut Jokerit 6–3. Jokerit pysyi vielä avauserän jotenkuten TsSKA:n kelkassa, mutta toisessa erässä moskovalaisarmeijan kovuus oli Jokereille liikaa. [...] Jokerit saa pikauusinnan armeijasta alkavalla viikolla, kun se kohtaa ensin torstaina SKA:n uudelleen ja sunnuntaina TsSKA:n – tällä kertaa kotonaan Helsingissä. Silloin nähdään, onko Jokerit kasvanut pelokkaasta alokkaasta kokeneeksi sotamieheksi. (Seppä 27.9.2015.)

Kyseiset esimerkit kuvastavat osaltaan sitä, miten niin sanotuilla normaaleilla ja raporttimaisilla ottelukuvauksilla voidaan nostattaa KHL:n painoarvoa ja lisätä lukijoiden mielenkiintoa sarjaa kohtaan. Kun artikkelin toimittajat kuvaavat KHL-otteluiden olleen ”hurja näytös” tai ”ottelu, joka ei unohdu”, saavat kyseisen artikkelin lukijat lisämotivaatiota ryhtiä kuluttamaan KHL-tuotetta erinäisillä tavoilla. Sepän artikkelin kuvailun myötä neuvostoliittolaisuus armeijan keskusseuran johdolla voidaan nähdä hyvänä asiana ja positiivisena ilmiönä. Jääkiekkjoukkueen rinnastaminen voimakkaaseen armeijaan herättää urheilukulttuurissa tunteita, jotka voivat ruokkia KHL:n suosiota. Voitokkaan venäläisjoukkueen rinnastaminen voimakkaaseen neuvostoarmeijaan taasen voi lisätä lukijoissa positiivista neuvostonostalgiisuutta, tai jopa patrioottisuutta Venäjää kohtaan. Kuten jääkiekkokulttuuria käsittelevässä osiossa teoretisoin, väkivaltaisuuden ja jopa tietynlaisen militaristisuuden voidaan nähdä kuuluvan niin sanottuun jääkiekkosanastoon. Tätä jääkiekkosanaston militaristisuutta myös aineiston toimittajat ilmentävät ja vahvistavat.³¹

Ilta-Sanomien kolumnissa Tuomas Manninen kuvaa pakinanomaisesti Jokereiden voitokkaita otteita värikkäin kuvauksin, liittämällä Jokereiden KHL-ottelut sodankaltaiseen retoriikkaan. Mannisen kolumnin kirjoitustavassa voidaan nähdä olevan Suomen sotiin viittaavaa KHL-otteluiden mytologisointia:

Suomalainen vastaa viittätoista venäläistä. Se on nyt todistettu. Ei kahta sanaa. [...] Raatteen tie tuli mieleen. Taistelu alkoi 6. syyskuuta Moskovassa. Mikäpä sen somempaa. Voittamaton sotakone eteni sen jälkeen pitkin ja poikin laajaa Venäjän maata, vetäytyi välillä kotiluolaansa, iski sielläkin, koukkasi ohi menneen Kiinan puolelle ja poikkesi Riikaan. Kukaan ei ollut turvassa. Teiden posket täytyivät sotaromusta. Sikin sokin toljattilaisia Ladoja ja tsheljabinskilaisia traktoreita. Kumit puhki, pyörät irti, penkit viillelty puhki, tuulilasit pirstaleina, sähköjohdot repsottamassa, mustiksi palaneita ja muodottomiksi rutistuneita koreja. Valtava määrä alanovgorodilaisia torpedoita oli tehty käyttökelvottomiksi ja lojui reporankoina kaduilla, kujilla, pihilla ja takapihoilla. Jekaterinburgissa kokonainen suuri parkkihalli oli täynnä kaatuneita avtomobilesteja. Tsherepovetsilainen laatuteräs oli sulanut takaisin tuomaskuonaksi ja hiilikakkaroiksi. Vladivostokin satama-altaassa kellui kymmeniä hukkuneita amiraaleja ja heidän koreita

³¹ On tosin huomattava, että militaristisuuden voidaan katsoa kuuluvan universaalisti jääkiekkokulttuuriin, eikä se kosketa ainoastaan KHL:ää ja Venäjää (ks. esim. Hpk.fi 2.12.2022; Buffalo Sabres 14.2.2024).

koppalakkejaan, joiden päällä keikkui lokkeja. [...] Kiitos Jokerit 6.9.–17.10.2017. (Manninen 1.11.2017.)

Aineistossa on nähtävillä positiivisia, niin sanottuja ”hyvän mielen” artikkeleita KHL:ään liittyen, jotka eivät kuitenkaan liity itse otteluihin. Esimerkiksi Ilta-Sanomat uutisoi Korkeasaaren eläintarhaan syntyneistä uhanalaisista amurintiikerinpennuista, joiden kummeiksi kolme KHL:n ”suomalaistiikeriä” ryhtyivät:

Uhanalaiset amurintiikerit ovat maailman pohjoisin tiikerin alalaji ja luonnossa niitä elää Itä-Siperian metsissä. [...] Korkeasaaren ja Amur Habarovskin suomalaiskolmikon välinen yhteistyö lähti [Teemu] Ramstedtin ajatuksesta. – Huomasin alkukesästä uutisen, että Korkeasaaren oli syntynyt kolme pientä amurintiikeriä. Siitä tuli ajatus, että kun meitä oli kolme suomalaista Amurin Tiikereissä pelaamassa, niin ehkä voitaisiin olla mukana suojelutyössä. [...] Tiistaina pikkuiset tiikerinpennut uskaltautuivat kolostaan ihmisten ilmoillekin, ja pelaajat pääsivät katsomaan, miltä heidän kummitiikerinpentunsa näyttävät. (Soininen 26.7.2016.)

Ilta-Sanomat uutisoi myös KHL-joukkue Vladivostok Admiralin menehtyneestä kissamaskotista ”Matroskasta”, jonka kunniaksi seura suunnittelee rakentavansa patsaan:

KHL-seura Vladivostok Admiral aikoo pystyttää Fetisov -areenansa vierelle patsaan, jossa komeilee Matroska-kissa. Seura tiedotti tiistaina symbolikseen nousseen kissan kuolleen diabetekseen. Kodittomana elellyt Matroska-kissa vei jääkiekkjoukkueen sydämen pari vuotta sitten [...] Admiral teki Matroskasta symbolinsa ja tarjosi sille kodin. – Matroska-kissa polttohaudataan. Areenaan jää kissan pieni koppi, jossa se asui. Voi olla, että siellä tulee olemaan sen tuhkauurna. Areenan viereen pystytämme Matroskalle patsaan, jotta Vladivostokissa vierailevat ihmiset voisivat ottaa kuvia sen vieressä, Admiralin viestinnästä kerrottiin R-Sportille. (Leppänen 7.6.2016.)

Edelliset artikkelit saavat lukijoissa aikaan positiivisia tuntemuksia ja hyvää mieltä, jotka voidaan liittää KHL:ään ja myös laajemmin Venäjään. Eräänlaisten söpöjen eläintarinoiden liittäminen KHL:ään lisää sarjan inhimillisyyttä. Kun KHL liitetään vahvasti venäläisyyteen ja venäläiseen kulttuuriin, liittävät eläintarinoiden teemat myös lukijoissa ”goodwillia”, eli hyvántahtoisuutta venäläisyyteen. Lähtökohtaisesti hyvántahtoisuudessa ja sen arvossa ei ole luonnollisesti sinänsä mitään pahaa, mutta lukijoissa se lisää mielihyvää käsiteltävästä aiheesta. Tällöin uutisoitava aihe tuottaessaan mielihyvää, lisää myös viehättävyyttä ja pehmeää valtaa KHL:n kautta Venäjää kohtaan.

Ilta-Sanomien Simo Holopainen kertoo artikkelissaan hieman ennen Jokereiden historian ensimmäistä KHL-ottelua, kuinka jokaisessa KHL-ottelussa soitetaan otteluosapuolten kotimaiden kansallislaulut. Artikkelissa Holopainen kuvaa Venäjän kansallislaulun historiaa sekä samaisessa artikkelissa suomennetaan Venäjän kansallislaulun ”Suuren ja mahtavan” jokainen säkeistö (Holopainen 27.8.2014.) Holopaisen artikkeli kuvaa hyvin sitä, miten

KHL:ää koskeva uutisointi mediassa tuo esiin teemoja, joita tuskin olisi mediassa ilman KHL:ää. Olisi vaikea kuvitella, että mediassa olisi kysyntää artikkeleille, jossa kerrotaan, mitä Venäjän kansallislaulussa suomeksi sanotaan, ilman että sitä soitetaan KHL-otteluissa. Samalla piilevästi Venäjän kansallislauluun syventyminen lisää venäläistä kansallistunnetta Suomessa. Perinteisesti yksi vahvimista kansallistunnetta ruokkivista asioista on juuri kansallislaulun soittaminen. Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa Holopaisen artikkeli näyttää lähinnä irvokkaalta. Mikäli KHL:n voidaan sanoa olevan jonkinlainen vaikuttamistyökalu Venäjän valtiolle, lisäävät tämän artikkelin tyyliiset kirjoitukset suoraan Venäjän pehmeää valtaa.

Myös Helsingin Sanomien artikkelissa Markku Lahti kuvaa samaa teemaa, kuinka kiinalainen KHL-joukkue Kunlun Red Star eli punatähti ”toi Hartwall-areenaan tuulahduksen eksotiikkaa. Jäälle luisteli lohikäärmetunnuksin varustettu joukkue, jota lapsikvintetti tervehti Kiinan kansallislaululla ”Vapaaehtoisten marssi””. (Lahti 12.11.2016.) Kiinalainen lohikäärme-eksotiikka ja Vapaaehtoisten marssin soittamisen voidaan nähdä artikkelin kautta positiivisena tuulahduksena idästä, joten se lisää myös kiinalaista kansallistunnetta ja tuntemusta KHL:n kautta.

Aineiston artikkeleissa voidaan nähdä teemoja, joissa Venäjää kuvataan hienona matkustuskohteena, jonne suositellaan ja jopa rohkaistaan matkustamaan. Tämänkaltaiset teemat lisäävät Venäjän kiinnostavuutta esimerkiksi mahdollisen turismin näkökulmasta. Niiden voidaan katsoa toimivan eräänlaisena tahattomana Venäjän kaupunki- ja valtiobrändäyksen osa-alueena. Osa artikkeleista antaa suoranaisia matkustus- ja matkavinkkejä KHL-turismia suunnitteleville suomalaisille, kuten Anneli Ahosen Helsingin Sanomien artikkelista voidaan nähdä:

Neuvostoajoilta tuttu, mutta ehostettu Moskva-hotelli on suomalaisten ikisuosikki. KHL:n ottelut pelataan Pietarin Jääpalatsilla, jonne pääsee helpoiten metrolla. Oranssin metrolinjan pysäkki Prospekt Bolševikov sijaitsee jäähallia vastapäätä. Metrokolikoita eli žetoneita voi ostaa metroasemien kassoilta. Yksi matka maksaa 31 ruplaa. Jäähallin läheisyydestä voi olla vaikea löytää kauppaa. Metroaseman vieressä sijaitsee ruokakauppa Perekrjostok, jossa on runsas valikoima. [...] Lähialuematkojen lisäksi kiekkoretkiä Venäjälle järjestävät esimerkiksi Aikamatkat, Saimaa Travel, Kymenmatkat ja Matka-Prima. Omatoimimatkailijan kannattaa hankkia viisumi hyvissä ajoin. Se maksaa noin 85 euroa. Lätkäturisti ottaa Pietarissa käyntikohteeksi ainakin pääkatu Nevski prospektillä sijaitsevan SKA:n ison fanikaupan. Laadukkaan hupparin saa 3 000 ruplalla (43 eurolla), pipo maksaa 700 ruplaa (10 euroa). Lippuja peliin on käytännössä aina saatavilla lippuluukulta jäähallilla, vaikka matkatoimistojen kautta tarjottavat liput olisi loppuunmyyty. (Ahonen 27.2.2015.)

Edellisessä tulosluvussa käsiteltiin tutkija Forsbergin kuvausta siitä, miten KHL on tuotu Suomeen esimerkiksi siksi, että ”täällä opittaisiin tietämään lisää asioita Venäjästä, esimerkiksi, että maassa on muitakin kuin Moskova ja Pietari.” (Lempinen 17.1.2018). KHL-otteluista raportoidessaan media vähintään nimeää venäläisiä kaupunkia, joissa on KHL-joukkue, jolloin ne tulevat väistämättä tutummaksi suomalaisille. Helsingin Sanomien artikkeli tarjoaa hyvän esimerkin siitä, miten suomalaiset oppivat KHL:n kautta lisää venäläiskaupunkeja, kun se esittelee Jokereiden vieraskiertuetta Venäjän kartan kera (Miettinen 11.9.2014). Artikkelissa esille tulevat venäläiskaupungit kuten Hanti-Mansijsk, Nižnekamsk, Tšeljabinsk ja Toljatti ovat suurelle osalle suomalaisia tuntemattomia, joten artikkelin voidaan nähdä ikään kuin piilevästi tekävän tietynlaista kaupunkibrändäystä Venäjän puolesta. Samalla artikkelin lukijat oppivat siitä, kuinka etäisyyksiltään todella suuri maa Venäjä on.

Yksi aineiston erikoisuuksista on Ilta-Sanomissa julkaistu entisen tšekkiläisen SM-liigatähden Tomas Zaborskyn kirjoittama KHL-päiväkirja. Zaborsky kuvaa päiväkirja-artikkeleissaan yleisesti elämää Venäjällä, sekä hänen KHL seuransa Avangard Omskin suorituksia. Päiväkirja kuvaa eksoottista KHL-arkea, jossa muun muassa seura palkitsee pelaajansa Dubain matkalla. (Zaborsky 8.2.2013; Zaborsky 10.3.2013.) Päiväkirjassaan Zaborsky toimii eräänlaisena KHL:n kirjeenvaihtajana, joka tuo suhteellisen tuntematonta KHL:ää lähemmäksi ja tutummaksi suomalaisille urheilukuluttajille.

KHL:ään liittyvässä uutisoinnissa on myös nähtävillä venäläisen poliittisen narratiivin toistamista, erityisesti Jokereiden venäläisten omistajien pakotteisiin liittyvässä uutisoinnissa. Venäläisen narratiivin toistamisen voidaan nähdä olevan suoraan venäläisen informaatiovaikuttamisviestin toistamista, varsinkin, kun kyse on suurvaltapoliittisista sanktioista. Venäläisen mediainformaation suora lainaaminen, ilman että artikkelissa tunnustetaan venäläisen median toistavan vallitsevan venäläisen totuuden mukaisia viestejä, on ongelmallista, koska venäläisen median ei voida nähdä pyrkivän tässä kontekstissa objektiivisuuteen. Osana EU:n Venäjän vastaisia pakotteita venäläisille tiedotusvälineille on asetettu rajoitteita ja lähetystoimintakieltoja EU:n alueella, joka osoittaa venäläisen median suoran lainaamisen olevan jokseenkin kyseenalaista (EU 2023).

Esimerkiksi Seppä Ilta-Sanomien artikkelissa lainaa venäläisten uutismedioiden Sovjetski Sportin ja Ria Novostin haastatteluja, jossa Jokereiden entinen osaomistaja Roman Rotenberg kertoo hänelle langetettujen USA:n pakotteiden olevan maalaisjärjen vastaisia. Rotenberg kertoo lisäksi olevansa huolissaan yrityksien toiminnasta, jotka ovat joutuneet pakotteiden

alaisuuteen. Artikkelissa kuvataan Rotenbergin ”ärähtäneen” pakotteista, ja Rotenbergin kommenttien kautta pakotteet voidaan nähdä epäoikeudenmukaisina ja epäreiluinä toimina. (Seppä 3.8.2015.)

7.2. NHL:n uusi haastaja

Kuten Vladimir Putin on julkisesti kuvannut, yksi KHL:n tavoitteista on pohjoisamerikkalaisen NHL:n haastaminen maailman parhaimpana jääkiekkosarjana. NHL:n haastaminen urheilukuluttajille näkyvällä tavalla tapahtuu erityisesti kahdella tavalla: sekä viihdearvossa kilpailemalla että pelaajien tasossa kilpailemalla. NHL:n viihdearvo on osoittautunut voimakkaaksi, mikä osaltaan selittää sen, miksi NHL:ää ei ole koskaan uskottavasti haastettu maailman parhaimpana jääkiekkosarjana. KHL:n perustamisen yhteydessä sarjan rakenne kopioitiin lähes suoraan NHL:stä, koska kyseinen malli on osoittautunut toimivaksi (Backman & Carlsson 2020, 508).

Pehmeän vallan näkökulmasta on tärkeää korostaa sitä, kuinka myös NHL käyttää pehmeää valtaa hyväkseen, kun se pyrkii levittämään sarjasta positiivista kuvaa ympäri maailmaa. Tällöin pääasiassa NHL-seurojen omistajat keräävät ”hyötyresurssit”, kun sarjan huomiopotentiali maksimoidaan ja taloudellinen tuotto kasvaa. Huomioitavaa on, ettei NHL tee sitä valtiojohtoisesti, kuten KHL. NHL:n toiminnassa ei myöskään ole näkyvillä tapauksia tai esimerkkejä, joissa Kanadan tai Yhdysvaltojen valtiot pyrkisivät käyttämään sarjaa näkyvästi poliittisesti hyväkseen johonkin tarkoituksensa. KHL:n tapauksessa valtiojohtoisuus on taasen kiistatta nähtävillä.

Jotta KHL voi tosissaan haastaa NHL:n, tulee KHL:n kilpailla uskottavasti urheilukuluttajien huomiosta NHL:ää vastaan. Toisaalta, kun tutkitaan jääkiekkoa käsittelevää suomalaista urheilumediaa, kilpailee KHL mediahuomiosta myös kotimaista SM-liigaa vastaan. Muut eurooppalaiset eliittisarjat eivät ole olleet Suomessa niin suosittuja, että ne voitaisiin luokitella jääkiekkosarjojen saamassa mediahuomiossa samaan kastiin kuin KHL, NHL ja SM-liiga.

Artikkelit, jotka käsittelevät tätä vastakkainasettelua tuottavat narratiivia, jossa KHL voi tosissaan haastaa NHL:n maailman parhaimpana jääkiekkosarjana. KHL-otteluiden ottelutapahtuman viihdyttävyyden kuvaaminen lisää myös luonnollisesti sarjan viehättävyyttä, ja saa lukijoita kiinnostumaan sarjasta entisestään. Uusien potentiaalisten KHL-joukkueiden ja

lukuisten uusien mahdollisten KHL-kaupunkien käsittely lisää sarjan kiinnostavuutta, vaikka ne tulisivat valtioista, jossa jääkiekon kansallinen taso on heikko.

Voidaan olettaa, että KHL:n painoarvon kasvaessa NHL:ään verrattuna, saa Venäjä KHL:n kautta kerättyä itselleen pehmeää valtaa. Tällöin urheilukuluttajat tulevat ikään kuin tietoisiksi siitä, että myös Venäjällä voidaan Pohjois-Amerikan lisäksi pelata viihdyttävää ja tasokasta jääkiekkoa. Tosin jääkiekkokuluttajat tuskin ajattelevat sarjan ja sarjojen seuraamisen olevan jonkintasoista nollasummapeliä, jossa KHL:n seuraaminen ja siitä kiinnostuminen olisi automaattisesti NHL:n seuraamisesta tai sen arvostuksesta pois. Mikäli kuitenkin jääkiekkokuluttaja on seurannut esimerkiksi aikaisemmin NHL:ää, ja innostuu seuraamaan myös uutta KHL:ää, pienenee todennäköisesti laadullisesti hänen kuluttamansa aika NHL-tuotteen parissa. Tällöin myös KHL kulttuurituotteena saa haalittua Venäjälle pehmeää valtaa, jonka voidaan nähdä olevan jollain tasolla pois NHL:ltä, sekä laajemmin myös pohjoisamerikkalaisilta.

Helsingin Sanomien artikkelissa Jussi Sippola kuvaa, kuinka monien suomalaisten jääkiekkopomojen mielestä on mahdollista, että KHL pystyy tosissaan haastamaan NHL:n. Samaisessa artikkelissa Sippola leikittelee ajatuksella, jossa KHL olisi maailman kovin jääkiekkosarja, jolloin suomalaisten ja Jokereiden kannalta ei olisi väliä, vaikka Jokereiden kotiottelut pelattaisiin ”Oligark-areenalla”:

Ajatellaanpa tilannetta, jossa KHL olisi maailman kovin jääkiekkosarja. Liiga on houkutellut NHL:stä parhaat pelaajat, suuriksi viihdetapahtumiksi räätälöidyt ottelut pyörivät ympäri Eurooppaa ja vetävät hallit täyteen. Helsingissä pelaa joka viikko maailman parhaita pelaajia. Televisiosta otteluita seuraa miljoonayleisö. Ja siellä joukossa luistelee rakennusmestari Aimo Mäkisen vuonna 1967 perustama Jokerit. Olisihan se aika hienoa. Ja vielä hienompaa, jos joukkue menestyisi. Voisi kuvitella, että se kiinnostaisi laajempaakin yleisöä kuin nykyisiä Jokeri-faneja, jotka kiukuttelevat KHL-päätöksestä sosiaalisessa mediassa. Jos Helsingissä on tarjolla maailman parasta jääkiekkoa viikosta toiseen, onko sillä väliä, vaikka pelit pelattaisiin Oligark-areenalla? (Sippola 30.6.2013.)

Erityisesti median käsitellessä KHL:n suurinta seuraa Pietarin SKA:ta, kuvataan joukkueen usein olevan NHL-joukkueen tasoinen. Ylivoimaisena joukkueena SKA:n kuvataan haastavan myös viihteellisyydessä NHL-joukkueet. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa Heikki Miettinen sekä Anneli Ahonen kuvaavat SKA:n ja sen ottelutapahtuman olevan NHL-tasoa:

SKA kuuluu KHL:n ykköskoriin ja imee kauppaansa yhtä paljon turisteja kuin paikallisia. Fanituotemyynti on kehitetty niin pitkälle, että valikoima kilpailee lähes minkä tahansa NHL-seuran kanssa. (Miettinen 26.9.2015.)

Pietarin SKA on kuin väärään sarjaan eksynyt NHL-seura. Joukkueet pelit ovat loppuunmyytyjä tai lähes täysiä. Nevski Prospektin fanimyymälä kerää valtavat määrät turisteja, varsinkin kesällä. Kauppa käy, ja tuotteita riittää. Valikoima vetää vertoja NHL-joukkueille, mutta hakkaa täysin venäläiset kilpailijansa. Pietarin SKA:n tuotteistaminen on onnistunut juuri sillä lailla kuin homma tehdään NHL:ssä. (Miettinen 11.10.2014.)

Jääkiekko on Pietarissa tarkkaan hiottua show'ta. Yleisö on täynnä lapsiperheitä, hallin käytäviä kiertävät isot SKA:n pehmomaskotit, ja turvamiehiä vilisee joka paikassa. Cheerleadereita tanssii portailla, ja hallia kiertää videotaulu, jossa hävittäjät surraavat SKA:n hyökätessä. (Ahonen 27.2.2015.)

Aineiston käsitellessä KHL-otteluiden viihteellisyyttä ja viihdearvoa, voidaan KHL:n nähdä pystyvän haastamaan viihdetuotteena NHL:ää. Ilta-Sanomien artikkelissa Eetu Ampuja kuvaa, kuinka Jokereiden entisen osaomistajan Roman Rotenbergin on tarkoitus tehdä Jokereiden kotiareenasta NHL:n tasoinen areena, jossa on ”maailmanluokan show” ”erittäin näyttävien tanssityttöjen” kera (Ampuja 28.7.2014). Myös itse pelitapahtuman taitotason viihdearvoa voidaan vertailla: Ilta-Sanomien haastattelussa Jokereiden silloinen manageri Jari Kurri kertoo, kuinka NHL:n pelin viihdearvo on ”lässähtänyt” taitotason katoamisen, ja fyysisyyden lisääntymisen myötä. Samalla Kurrin voidaan katsoa markkinoivan KHL:ää paremman viihdearvon omaavana sarjana, kuin NHL. (Lempinen 2.5.2015.) Myös Tuomas Nyholm Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa KHL-ottelutapahtuman olevan ”maailmanluokkaa”, kiinnittäen huomiota juuri ottelutapahtuman viihteellisyyteen:

Halli on täynnä. Meno on kuin meksikolaisessa ruuhkabussissa. Meteliä syntyy yleisöstä ja sitä synnytetään lisää äänentoistolaitteilla. Desibeleistä homma ei missään tapauksessa jää kiinni. Kaikille katsojille on jaettu SKA:n t-paita. Halli on sininen yleisömeri. Loppuunmyyty mökki on oivallinen lähtökohta tunnelmaa ajatellen. Vartti ennen pelin alkua valot pimenevät ja jää muuttuu audiovisuaaliseksi elämykseksi: tulta, kipinöitä, pelaajafiguureja. Kaiuttimet ovat niin kovalla, että ääni särkyy hiukan. Show on Suomen mittapuulla kiistatta erinomaisen kilpailukyinen. Maailmanluokkaa? Kyllä. (Nyholm 9.3.2014.)

Käsitellessä KHL:n palkanmaksukykyä aineisto kuvaa KHL:n suurimpien seurojen olevan samalla tasolla kuin NHL:n heikoimmat seurak. Näin ollen ainakin pelaajabudjetteja verratessa KHL:n voidaan nähdä haastavan NHL:ää:

KHL:n julkaiseman tilaston mukaan suurimpien seurojen eli Ak Bars Kazanin, Salavat Julajev Ufan ja Pietarin SKA:n palkkapotit ovat noin 24 miljoonaa euroa päivän kurssilla laskettuna. [...] Phoenix Coyotesin [NHL-seura] palkkapotti oli kuitenkin 32 miljoonaa euroa eli jo varsin lähellä KHL:n kärkiseuroja. (Hakola 15.6.2013.)

Aineiston käsitellessä suomalaisia ison statuksen KHL-pelaajia, kiinnitetään huomiota siihen, että tasonsa puolesta pelaajat voisivat hyvin pelata NHL:ssä. Pelaajat kuitenkin paremman bruttopalkan vuoksi pelaavat KHL:ssä. Voidaan sanoa, että perinteinen käsitys siitä, kuinka

”jokaisen pelaajan unelma on pelata NHL:ssä” haastetaan KHL:ssä pelaamisella. Esimerkiksi Helsingin Sanomien haastattelussa Jokereiden tanskalaishyökkääjä Peter Regin kertoo, kuinka NHL ei motivoi häntä, vaikka moni KHL-pelaaja hänen mukaansa kuuluisikin taitojensa puolesta NHL:ään (Miettinen 24.9.2015). Ilta-Sanomien artikkelissa hyökkääjä Jori Lehterä jopa vitsailee menevänsä KHL:stä NHL:ään ”jähdyttelemään”:

Leo Komarov, 26, hylkäsi [NHL-seura] Toronton tarjouksen ja meni Moskovan Dinamoon. Jori Lehterä, 25, kieltäytyi St. Louisin kosinnasta ja teki kaksivuotisen jatkopaperin Sibir Novosibirskin kanssa. Se on herättänyt suurta hämmästyä, koska yleisen käsityksen mukaan jokaisen pelaajan unelma on nimenomaan NHL. [...] Raha todellakin merkitsee, sillä huippupelaaja – jollainen Lehterä tällä hetkellä on – voi tienata KHL:ssä puhtaana käteen kaksi miljoonaa dollaria. Sisäpiiritietojen mukaan Lehterän palkka on juuri tätä luokkaa. Verotus on Pohjois-Amerikassa huomattavasti kovempaa kuin Venäjällä, jossa on kiinteä 13 prosentin tulovero ja palkat useimmiten nettosopimuksia. Näin ollen Lehterän pitäisi saada NHL:stä vähintään 3,5–4 miljoonaa taala päästäkseen edes lähelle samaa nettosummaa. [...] Ehkä mä meen NHL:ään sitten jähdyttelemään, Lehterä vitsailee. (Rantanen 12.6.2013.)

KHL:n laajentumissuunnitelmia käsitellessä aineistossa nostetaan esille uusia mahdollisia maita, jonne KHL voisi levittäytyä. Uusina mahdollisina KHL-maina aineistossa tuodaan esille muun muassa Ruotsi, Iso-Britannia, Viro, Italia, Norja ja Uzbekistan (Laitila 17.4.2014; Miettinen 16.8.2016; Seppä 13.10.2017). Suunnitelmat uusista ja osin jopa eksoottisista KHL-joukkueista lisäävät kiinnostusta KHL:n ympärillä. Käsitellessä esimerkiksi Uzbekistanin mahdollista KHL-joukkuetta, lukijat voivat innostua uudesta ja tuntemattomasta KHL-ulottuvuudesta. On kuitenkin huomattava, että lukuisista suunnitelmista huolimatta KHL ei levittäytynyt läheskään niin laajalle kuin sarjan oli alun perin tarkoitus. Jokereita ja kiinalaista Kunlun Red Staria lukuun ottamatta kaikki uutisoidut laajentumissuunnitelmat ovat epäonnistuneet ja niiden toteutumisen realistisuus on ollut hyvin kyseenalainen. Median kuvauksien perusteella kuitenkin todellisuus on näyttänyt välillä toisenlaiselta: Esimerkiksi Heikki Miettinen kuvaa Helsingin Sanomien artikkelissaan, kuinka KHL:ssä ”Uusien maiden valloittaminen vain yltyi, kun Jokerit otti paikan liigasta”, vaikka tosiasiassa sarjaan uutena KHL-maana Suomen ja Jokereiden liittymisen jälkeen liittyi ainoastaan Kiinan Kunlun Red Star (Miettinen 16.8.2016).

7.3. Positiivisten haastatteluiden vaikuttavuus

Aineistossa on useita KHL:ssä mukana olevien toimijoiden, kuten pelaajien ja valmentajien haastatteluja, joissa heidän edustamaa KHL-joukkuetta tai itse KHL-sarjaa käsitellään.

Haastattelut noudattavat suhteellisen usein samaa kaavaa: haastateltava henkilö kertoo omista negatiivisista stereotypioistaan Venäjää ja venäläistä kulttuuria kohtaan, mutta kokee että hän on todennut nämä stereotypiat sittemmin vääriksi. Usein haastateltava henkilö kuvaa vielä erikseen, kuinka ”todellisuudessa Venäjä onkin ihan kiva paikka”. Näin haastattelut antavat lukijoille kuvan Venäjästä hienona ja kehittyneenä maana, samalla rikkoen lukijoiden negatiivisia stereotypioita maata kohtaan. Samalla kyseiset haastattelut tuottavat Venäjälle tätä kautta luonnollisesti pehmeää valtaa. Haastatteluiden lukijat uskovat haastateltavan pelaajan tai valmentajan kertovan rehellisesti kokemuksistaan Venäjällä. Tällöin positiiviset kuvaukset maasta, ja sen arjesta tulevat vallitsevaksi ja todelliseksi kuvaukseksi Venäjästä lukijoiden mielissä.

Esimerkiksi Ilta-Sanomien artikkelissa hyökkääjä Teemu Ramstedt kuvaa, kuinka hänellä oli ennen KHL:ään siirtymistään ennakkoluuloja Venäjästä, jotka ovat sittemmin osoittautuneet vääriksi. Ramstedt kertoo yllättyneensä, kuinka hyvin asiat hoidetaan ja kuinka hyvin kaikki asiat Venäjällä ovat. Samassa haastattelussa Ramstedt kuvaa vielä, kuinka hänen uusi kotikaupunkinsa Pietari on hieno eurooppalainen kaupunki, ja kuinka Pietarin ”meininki ei loppujen lopuksi eroa kovinkaan paljoa Suomesta. Kaikki on vaan vähän isompaa.” (IS-STT 25.1.2013.)

Kokenut KHL-hyökkääjä Petri Kontiola kertoo Helsingin Sanomien haastattelussa, kuinka Suomessa on vallalla vääränlainen käsitys venäläisistä, ja kuinka ymmärtääkseen venäläistä kulttuuria suomalaisten tulisi nähdä ”Venäläinen meininki pintaa syvemmmältä”. Samalla Kontiola kannustaa, kuinka ”Jokaisen pitää käydä katsomassa venäläinen elämäntapa muuallakin kuin Moskovassa.” Haastattelun lopussa Kontiola painottaa vielä erikseen, kuinka KHL on ollut hänelle ”rakkautta ensi silmäyksellä”. (Miettinen 19.8.2019.)

Helsingin Sanomat lainaa KHL:n nettisivuilla julkaistua haastattelua, jossa juuri SM-liigasta KHL:ään siirtynyt hyökkääjä Robert Rooba kuvaa, kuinka paljon hän ”rakastaa KHL-juttuja”. Rooba kertoo lisäksi, kuinka rakkaus KHL:ää kohtaan tulee näkymään vielä tulevaisuudessa hänen ihollaan tatuoinnin muodossa: ”Olen melko varma siitä, että ihollani on jossain vaiheessa jotain, mikä muistuttaa minua ajastani Venäjällä”. (Moilanen 8.5.2021.) Venäläisen kulttuurin viehättävyyttä kuvataan myös jääkiekon lajikielille ominaiseen hypermaskuliiniseen tyyliin, valmentaja Karri Kiven kuvatessa vastakkaista venäläistä sukupuolta:

Myös toisenlaiset havainnot Tsheljabinskin arjesta ovat jääneet sopiva pilke silmäkulmassa kulkevan suomalaistuotsin mieleen. - No, naiset tykkäävät näköjään

käyttää korkeita korkoja tuolla kaupungilla. Kyllä sellainen piristää kummasti hektistä arkea, kun tuolla kadulla kävelee. Ilman muuta positiivinen yllätys tämäkin. (Tuominen 13.9.2014.)

Myös venäläisiä kaupunkeja ja venäläistä maantiedettä käsitellään positiivisesti haastatteluiden kautta. Tietynlaisen positiivisen eksoottisuuden voidaan nähdä olevan artikkeleissa läsnä. Positiivisen eksoottisuuden voidaan nähdä lisäävän lukijoissa viehättävyyttä ja kiinnostusta venäläisyyttä ja venäläisiä kaupunkeja kohtaan. Esimerkiksi kokeneen suomalaisvalmentajan Jari Kaarelan Helsingin Sanomien haastattelussa kuvataan hänen joukkueidensa kotikaupunkeja: ”Venäjän ainoassa subtrooppisessa vyöhykkeessä sijaitsevassa Sotšissa palmut huojuvat läpi vuoden”, kun taas Siperian Novosibirskissä ”pakkanen paukkuu tunnetusti”. Hienon paikan lisäksi se on ”yli miljoonan asukkaan hullu lätkäkaupunki”. (Suikki & STT 1.7.2020.) Maalivahti Juho Olkinuoran haastattelussa kuvataan hänen kotikaupunkiaan Vladivostokia myös eksoottiseksi paikaksi: ”Tyynenmeren sotilastukikohta oli aikoinaan suljettu kaupunki, mutta esirippu on raottunut. Kaunis satama, jossa on paljon siltoja ja saaristoa. Satamassa näkyy useita sotilassukellusveneitä ja laivoja. On tosi siistiä.” (Miettinen 5.11.2019.)

Maalivahti Mikko Koskinen Helsingin Sanomien haastattelussa antaa ”turvalliseen ja eurooppalaiseen suurkaupunkiin” Pietariin matkaaville suomalaisturisteille matkustusvinkkejä:

Pietarin SKA:ssa pelaavalle Koskiselle residenssin kulmat ovat tuttuja, sillä hän käy koiran kanssa lenkillä läheisessä Taurian puistossa. Se on Pietarin keskustan isoimpia puistoja, jossa ihmiset ottavat aurinkoa nurmikolla, pelaavat ja istuskelevat lampien rannoilla. Suomalaisfaneja hän innostaa lähtemään kanavaristeilyille. ”Tai puistoihin, Taurian puistoon ja Kesäpuistoon. Pietarhovin palatsi on myös makea”, hän sanoi. ”Pietari on turvallinen kaupunki, jossa on kaikki palvelut. Erona muihin eurooppalaisiin suurkaupunkeihin ovat vain kyrilliset kirjaimet.” (Ahonen 10.5.2016.)

Taasen Jarno Koskirannan haastatteluissa kuvataan hänen joukkueensa Pietarin SKA:n suuria mestaruusjuhlia:

SKA voitti KHL:n mestaruuden eli Gagarin Cupin 2017, ja juhlat olivat sen mukaiset. Sotilassoittokunta marssi joukkueen bussin edellä, kun kulkue eteni pitkin täyteen pakattua Pietarin pääkatua Nevski prospektia. Vahvoista sanoituksistaan tunnettu punkhenkinen Leningrad-yhtye soitti mestaruusjuhlissa, samoin Venäjällä tunnettu räppäri L’One. (Miettinen 30.5.2020.)

Samaishessa haastattelussa Koskirantaa kuvataan ”miten hän ei mielellään puhu rahasta”, käsitellessä KHL:stä saatuja suuria palkkatuloja. Koskiranta kuitenkin kertoo ostaneensa ”jäähyväislahjana Venäjän-vuosista” 450-hevosvoimaisen Mercedes-Benzin CLS:n, joka artikkelin toimittajan mukaan ”kiiltelee kilpaa kevätauringon kanssa”. (Miettinen 30.5.2020.)

Aineistossa on esillä myös Jokereiden otteluita seuraamaan tulleiden jääkiekkofanien kommentteja liittyen KHL:ään ja Jokereihin. Esimerkiksi eräs fani kuvaa, kuinka ”KHL on ollut Jokereille menestys. Pelien taso on ihan eri tasoa kuin ennen.” Haastattelijan kysyessä mielipidettä Jokereiden venäläisrahoituksesta, vastaa fani seuraavasti: ”Ei anneta politiikan häiritä. Se on muiden murhe”. (Kunnas 26.10.2018.) Helsingin Sanomien haastattelussa toinen fani taas kuvaa KHL:ää seuraavasti: ”Onhan tässä aivan erityinen värinä. Olen alusta saakka suhtautunut KHL-muuttoon positiivisesti.” (Pärnänen 4.9.2014). Voidaankin todeta, että jääkiekko-ottelua seuraamaan tullut fani tuskin kritisoi ”omaa” seuraansa, tai sarjaa, missä oma lempijoukkue pelaa. Näin ollen median haastatteluun päässyt fani ei yleisesti lähde julkisessa haastattelussa omalla nimellään käsittelemään negatiivisia asioita KHL:ään liittyen.

On kuitenkin huomionarvoista, että jääkiekkoilijoilla on yleisesti tietynlaisena kirjoittamattomana sääntönä se, ettei sopimuksen voimassa ollessa tiettyyn seuraan, kyseistä seuraa ja seuran kotikaupunkia kritisoida lähes lainkaan julkisesti mediassa. Yleisesti ottaen julkisesti tunnettu työntekijä ei usein kritisoi työnantajaansa mediassa, ja saman voidaan nähdä koskevan myös ammattiurheilijoita. Mikäli KHL:ssä pelaava pelaaja kritisoi seuraansa, tai seuran kotikaupunkia, asettaa hän todennäköisesti itsensä negatiiviseen valokeilaan Venäjällä. Ilta-Sanomien Rantanen kuvaakin kommentissaan, kuinka KHL:n toiminnassa mukana olevien ulkomaalaisten sarjaan kohdistuva kritiikki hiljennetään pelolla potkuista, palkanalennuksesta tai muusta huonosta kohtelusta (Rantanen 24.3.2020). Voidaan kuitenkin katsoa, että artikkeleiden kirjoittajat kuitenkin jollain tasolla yliampuvasti kirjoittavat pelaajien positiiviset kommentit ”täydellisinä” annettuna totuutena, ilman niiden minkäänlaista kyseenalaistamista tai suodattamista. Toimittajien olisi kuitenkin hyvä eräällä tapaa tunnistaa KHL:ssä olevien toimijoiden haastattelulogiikka, jossa lähes minkäänlaista negatiivisuutta ei haluta tuoda julkisesti esiin.

Aineistossa on kuitenkin nähtävillä päinvastaisia haastatteluartikkeleita KHL-toimijoista, joiden valossa KHL ja Venäjä näyttäytyvät hyvinkin huonossa valossa. Näiden toimijoiden KHL-sopimukset ovat usein loppuneet, ja tällöin he ovat voineet kritisoida maata ja sarjaa ilman jonkinasteista itsesensuuria tai pelkoa esimerkiksi palkanalennuksista. Tällöin myös venäläinen urheilumedia on usein ottanut herkästi kantaa pelaajan esittämään kritiikkiin. Ilta-Sanomat uutisoikin KHL:ssä pelanneen amerikkalaishyökkääjää T.J. Galiardin podcast-kommenteista KHL:ään liittyen: Galiardi muun muassa kuvasi KHL-joukkueensa kotikaupunkia Nizhekamskia ”pahimmaksi persläveksi, jossa hän on koskaan ollut. [sic]” Samaisessa

artikkelissa kerrottiin Galiardin KHL-valmentajan Andrei Nazarovin vastanneen Galiardin antamaan kritiikkiin rajusti: ”Kun ulkomaalaispelaaja tulee seuraavan kerran tänne, pidätämme hänet. Ensin 15 tunniksi. Ja panemme hänet selliin, jossa ei ole vessaa. Sen jälkeen hän ei hauku enää Venäjää”. (Leppänen 4.7.2019.) Tämän artikkelin kuvaamassa kontekstissa on ymmärrettävää, miksi esimerkiksi KHL:ssä pelanneet suomalaispelaajat eivät lähde kritisoimaan sarjaa julkisesti, vaikka he eivät siellä enää pelaisikaan.

Jokereiden entisen toimitusjohtajan Jukka Kohosen haastattelut ovat myös aineistossa selkeästi esillä, kun tarkastellaan tapaa, miten KHL:ää ja Venäjää tuodaan positiivisesti esiin julkiseen keskusteluun: Esimerkiksi Helsingin Sanomien artikkelissa Kohonen kuvaa, miten Jokerit on hyvä linkki suomalaisen yritysmaailman ja Venäjän välillä. Samalla hän kertoo kaipaavansa suomalaisilta yrityksiltä ”enemmän rohkeutta lähteä itään”. ”Me olemme ihan varmoja, että tämä on hyvä juttu”, Kohonen lisää. (Miettinen 10.3.2016.) Toisessa haastattelussa käsitellessä Jokereiden mahdollisia uusia kiinalaisomistajia Kohonen kertoo, kuinka ”olisi makeaa, jos olisi kaikenmaalaisia omistajia suomalaisessa urheilussa” (Miettinen 4.1.2017).

Kohosen haastatteluiden voidaan myös nähdä lievittävän negatiivista kuvaa ja ilmapiiriä KHL:n ympärillä. Kohosen haastattelut myös tuottavat narratiivia, jossa hänen edustamaansa KHL:ää ja Jokereita kohdellaan mediassa epäoikeudenmukaisesti. Esimerkiksi Jokereiden raskaita tappioita käsiteltäessä Kohonen kuvaa, miten ”Tappioita ei pidä suhteuttaa suomalaiseen jääkiekkobisnekseen” (Miettinen 4.1.2017). Ilta-Sanomien haastattelussa Kohonen harmittelee, miten Jokereiden venäläinen rahoitus nähdään usein negatiivisessa valossa, vaikka hänen mielestään se on ”ulkopuolista rahaa, joka koituu kaikkien suomalaisten hyödyksi lisääntyneiden verotulojen ansiosta. Ja sillä rahalla muodostetaan aika monta työpaikkaa”. (Seppä 1.11.2016.) Helsingin Sanomien haastattelussa Kohonen taas kuvaa, kuinka häntä harmittaa, miten julkisessa keskustelussa politiikka liitetään Jokereihin ja KHL:ään. Tämän Kohonen kuvaa olevan ”jeesustelua”. Kohosen mukaan poliittisen tilanteen eskaloituminen on harmittavaa, lisäksi, että ”tuskin niitä rauhanneuvotteluita Hartwall-areenalla [Jokereiden kotiareena] käytäisiin.” (Sillanpää 1.9.2018.) Toisaalta kyseisissä artikkeleissa KHL:llä ja varsinkin Jokereiden venäläisellä rahoituksella voidaan katsoa olevan jo valmiiksi negatiivinen status, kun niitä käsitellään jo lähtökohtaisesti ongelmallisena asiana. Kohosen kommenttien voidaankin katsoa lievittävän KHL:ään liittyvää kriittistä keskustelua.

Myös Jokereiden KHL-aikakauden toisen pääomistajan Suomen maajoukkuelegendan Jari Kurrin haastattelu tuottaa samaa narratiivia siitä, miten Jokereita, KHL:ää ja myös häntä

henkilökohtaisesti kohdellaan mediassa väärin. Jokereihin ja KHL:ään kohdistunut kritiikki voimistui Jokereiden viimeisinä KHL-vuosina ja sen voidaan nähdä henkilöityneen juuri Kurriin. Kurri kuvaa saamaansa mediahuomiota Ilta-Sanomien haastattelussa seuraavasti:

Kun peliura loppuu, sen jälkeen alkaa vittuilu. [sic] [...] No, se oli puoliksi tsoukki. [...] Jatkuva piikittelyä ja negatiivisuuden kautta haettuja juttuja [...] En tiedä mistä se johtuu. Onko se vain meidän suomalaisten asenteessa ja se tapa, jolla asioita halutaan katsoa. [...] KHL:ssä olen nähnyt, miten siellä kohdellaan ja arvostetaan entisiä maajoukkuepelaajia. Enkä nyt nosta tässä itseäni esille, vaan totean vain, että olemme tässä asiassa pikkuisen perässä. (Hoffrén 17.5.2020.)

Median välittämät KHL:n toiminnassa mukana olevien toimijoiden kommentit ovat merkityksellisiä, koska ne vaikuttavat lukijoiden mielikuviin Venäjästä. Median tehdessä varsinkin pelaajista julkisuuden henkilöitä, joita fanitetaan ja arvostetaan, voidaan katsoa heidän kommentteillaan olevan arvokkuutta lukijoiden mielissä. Urheilussa mukana oleva viihde, mainonta ja markkinointi voidaan tuotteistaa KHL:n kautta juuri sarjaa kuvaavien positiivisten mielikuvien kautta.

8. Menetetyn viehätysvoiman diskurssi

Kolmannessa tulosluvussani tarkastelen artikkeleita kronologisessa järjestyksessä, jolloin median suhtautumista KHL:ään voidaan tarkastella ajan mittaan kehittyneenä prosessina. Tämän tulosluvun aladiskurssit ovat jaoteltu vuosilukujen mukaan, jolloin mediadiskurssien kehitystä voidaan tarkastella mielekkäästi. Aineiston aikajanalla on nähtävillä tiettyjä tapahtumapisteitä, joiden johdosta kritiikki KHL:ää kohtaan kasvoi entisestään ja sarjan poliittisia taustavaikuttimia tuotiin laajemmin esiin. Nämä pisteet ovat selvästi yhdistettävissä suurempiin maailmanpoliittisiin tapahtumiin, joiden voidaan nähdä vaikuttaneen aineiston toimittajien käsityksiin Venäjästä, KHL:stä ja Jokereista, sekä niiden toiminnasta.

Aineiston suhtautuminen KHL:ään voidaan nähdä selvästi kehittyneen alun innostuksesta ja kritiikittömyydestä uutta sarjaa kohtaan päättyen lähes täydelliseen KHL:n leimaamiseen sarjana, joka oli ensin Putinin ”*propagandaliiga*” ja myöhemmin jopa ”*veriruplaliiga*”. Kronologinen käsittely ulottuu vuoden 2022 loppuun asti, jolloin Venäjän toimet kansainvälisessä ympäristössä ovat aiheuttaneet pehmeän vallan näkökulmasta maan lähes täydellisen viehätys- ja vetovoiman menettämisen länsimaissa. Toisin sanoen, Venäjän KHL:n kautta keräämä pehmeä valta on valunut hukkaan sen aggressiivisten ulkopoliittisten pyrkimysten vuoksi. Tällöin Nyen teoretisoinnin mukaisesti *Venäjä on menettänyt*

viehätysvoimansa. Brannaganin ja Giulianottin (2014, 2018) teoretisoima ”pehmeän voimattomuuden” käsite soveltuu tällöin hyvin tämän teeman tarkasteluun, kun tarkastellaan Venäjän menettämää pehmeää valtaa.

8.1. Jokereiden liittyminen KHL:ään ja optimismi uudesta sarjasta (2013–2016)

Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat suhtautuivat aineiston aikajakson alussa KHL:ään suhteellisen optimistisesti ja eräällä tapaa naiivisti. Aineiston voidaan nähdä pahimmillaan jopa tietyllä tapaa markkinoivan KHL:ää ja Jokereita. Naiivius on nähtävillä varsinkin teemoissa, missä KHL:n tunnistetaan olevan täysin riippuvainen Venäjän valtiosta, mutta siinä ei kyetä näkemään mitään ”pimeää” tai erikoista. Myös länsimaiden asettamien pakotteiden vuoksi ruplan arvon heikentymistä käsittelevien artikkeleiden narratiiveista ei ilmene, kuinka ruplan arvon heikentyminen on välillinen seuraus Venäjän harjoittamasta aggressiivisesta ulkopolitiikasta. Ruplan arvon heikentymistä tarkastellaan enemmänkin KHL-joukkueiden alentuneen palkanmaksukyvyn kautta. Aineiston yleinen suhtautuminen KHL:ään oli vuosina 2013–2016 selvästi innostunutta ja optimistista. Näin ollen KHL:ää kuvaavat innostuneisuuden ja optimistisuuden mediadiskurssit lisäävät positiivisuudellaan Venäjän pehmeää valtaa samalla toimintalogiikalla kuin olen edellisessä yleisiä positiivisia artikkeleja esittelevässä tulosluvussa esitellyt.

28.6.2013 järjestetty areenakaupoista ja Jokereiden omistusmuutoksista kertova tiedotustilaisuus lähetettiin suorana verkossa IS TV:n kautta saatesanoin ”IS TV lähettää suorana lähetyksenä yhden suomalaisen jääkiekkohistorian suurimmista uutisista.” (IS 28.6.2013). Heti tiedotustilaisuuden jälkeen aineiston voidaan nähdä pyrkineen kuvaamaan uudet muutokset positiiviseksi kansainvälistymiseksi. Helsingin Sanomissa Sippolan artikkelissa kuvataan, kuinka uusien muutoksien myötä myös kotimaisen SM-liigan tulisi pyrkiä enemmän kansainvälisyyteen, koska kansalliset sarjat tulevat ajan myötä ikään kuin väistämättä kuolemaan ja fuusioitumaan isompiin sarjoihin. Oletettavasti kansainvälisyydellä tässä kontekstissa tarkoitetaan nimenomaan uutta KHL:ää. (Sippola 30.6.2013.) Samaa teemaa käsitellään myös Ilta-Sanomien artikkelissa, jossa SM-liigajoukkueen HIFK:n hallituksen puheenjohtaja Timo Everi kuvaa Jokereiden siirron KHL:ään olevan ”tätä kansainvälistymistä. - Tämä on tätä päivää. Itäkin on olemassa.” Taasen Ässien urheilujohtaja Mika Toivola kuvaa

samassa artikkelissa siirron olevan positiivinen asia: ”Tämä on hieno homma suomalaiselle jääkiekkoilulle. En näe tässä mitään negatiivista.” (IS-STT 28.6.2013.)

Venäläisten tulo Hartwall Areenan pääomistajiksi ja Jokereiden osaomistajiksi nähtiin erityisesti taloudellisesta näkökulmasta merkittäväksi investoinniksi suomalaiseen urheiluun. Esimerkiksi Joose Palonen Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa, kuinka Areenan entiselle omistajalle Harkimolle syntyneet kaupat olivat taloudellinen lottovoitto, uusien venäläisomistajan tarjottua ”pelastusrenkaan” tappiolliselle areenabisnekselle (Palonen 28.6.2013). Aineistossa on myös nähtävillä puheenvuoroja, jotka pyrkivät omalta osaltaan häivyttämään KHL:ään liittyviä epäluuloja. Esimerkiksi Jan Erola Helsingin Sanomien kolumnissa kuvaa, kuinka ”suomalaisen jääkiekon ja Helsingin kannalta Pasilan venäläisinvaaasio on iloinen asia”. Erola kuvaa vielä kolumninsa lopussa, kuinka venäläisruplat ovat ainoastaan hyvä asia suomalaiselle jääkiekolle:

Toivottakaamme siis idän kiekko-osaaminen tänne avosylin vastaan. Ja muistakaamme, etteivät ruplat enää haise. Sen tunnustaa myös Manchester United, joka solmi juuri viisivuotisen, rasvaisen sponssidiilin Aeroflotin kanssa. (Erola 16.7.2013.)

Erolan kommentti on osoitus aineiston alussa nähtävästä naiiviudesta KHL:ää ja sen toiminnan mahdollistavia venäläisiä rahoittajia kohtaan, kun siinä ei kyetä tunnistamaan urheilun poliittisuutta tai urheilusponsoroinnin pimeämpää pehmeää puolta. Erolan viittaama ”rasvainen sponssidiili” jalkapalloseura Manchester Unitedin ja Aeroflotin kanssa purettiin vuonna 2022 Unitedin aloitteesta, vastatoimena Venäjän hyökättyä Ukrainaan (Kay & Whitwell 25.2.2022).

Jokereiden historian ensimmäisen KHL-kauden lähestyessä aineistossa kiinnitettiin huomiota erityisesti Jokereiden venäläisosaomistajan Roman Rotenbergin suuriin visioihin, joissa Jokereista tehtäisiin KHL:ssä maailmanluokan viihdettä tarjoava tuote. Samalla Jokereiden kotihallissa tultaisiin näkemään ”maailmanluokan show”. (Nyholm 9.3.2014; Ampuja 28.7.2014.) Juuri ennen kauden alkua mediassa uutisoitiin KHL:n käytännöstä, jossa ennen jokaisen ottelun alkua soitetaan molempien joukkueiden kotivalttioiden kansallislaulut. Tästä innostuneena molemmissa aineistolähteissä julkaistiin artikkelit, joissa suomennettiin Venäjän kansallislaulu ”Suuri ja mahtava”. Helsingin Sanomien artikkelissa vielä erikseen ikään kuin yllytettiin suomalaiskatsojia osallistumaan Venäjän kansallislaulun laulamiseen sanoin: ”Tässä Venäjän kansallishymnin sanat suomeksi ja venäjäksi niille Jokerien kannattajille, jotka haluavat osallistua lauluun.” (HS 26.8.2014; Holopainen 27.8.2014.)

Huomattavaa on, että tässä vaiheessa Venäjä oli miehittänyt täysimittaisesti Krimin niemimaan, sekä harjoittanut niin sanottua proxy-sotaa, eli sijaissotaa³² Itä-Ukrainassa. Myös tässä vaiheessa Jokereiden venäläiset osaomistajat Timtšenko sekä Rotenbergit olivat asetettuna Yhdysvaltain pakotelistalle, johon aineistossa tässä ajankohdassa ei vielä kiinnitetty paljoakaan huomiota. Ensimmäisille pakotelistoille joutuivat juuri vahvimmat Putinin lähipiirin tukijat ja toimijat, joka kertoo Timtšenkon ja Rotenbergien merkittävistä rooleista Putinin taustalla. Tässä kontekstissa kehottaminen laulamaan Venäjän kansallislaulua kuvaa hyvin sitä, miten Ilta-Sanomien ja Helsingin Sanomien urheilutoimituksessa ei olla kyetty tarkastelemaan sarjan toimintaa lähes minkäänlaisena poliittisena toimijana tai vaikuttamistyökaluna. Oletuksena voidaan kuitenkin pitää sitä, että kyseisten artikkeleiden toimittajilla ja kirjoittajilla ei ole ollut tarkoituksena antaa edes välillistä tukeaan Venäjän harjoittamalle aggressiiviselle ulkopoliitille, jota Venäjän kansallislaulun laulamisen silloisessa maailmatilanteessa voidaan katsoa tukevan.

Jokereiden synnyttämä ensimmäisien kausien KHL-innostus näkyy aineistossa esimerkiksi uutisointina Jokereiden kotiotteluiden hyvistä yleisömääristä ja vastaavasti kotimaisen SM-liigan huonosta kiinnostavuudesta. Esimerkiksi Ilta-Sanomissa uutisoidaan, kuinka yksittäisessä Jokereiden kotiottelussa oli enemmän katsoja kuin koko SM-liigakierroksella yhteensä (Marttinen 23.9.2014). Lisäksi Miettinen Helsingin Sanomissa kuvaa, kuinka KHL-Jokerit positiivisena ilmiönä ”on ikävä piikki kotimaisen Liigan pohkeessa.”, josta SM-liigajoukkueiden tulisi ottaa mallia (Miettinen 30.1.2015). KHL:n kuvataan myös synnyttäneen ”valtavan uutuuden viehätyksen”, joka yllätti myös SM-liigan viihteellisyydessään. (Miettinen 5.8.2015). KHL-innostuksen myötä myös suomalaiset jääkiekkoseuraajat matkustivat katsomaan KHL-otteluita Jokereiden perässä Venäjälle. Ahonen Helsingin Sanomissa kuvaakin, kuinka ”Jääkiekko vetää faneja Venäjälle” (Ahonen 27.2.2015).

Miettinen Helsingin Sanomien kolumnissa menee vielä astetta pidemmälle kuvaten, miten KHL:stä kiinnostuneiden kuluttajien tulisi kiinnittää huomionsa Jokereiden menestykseen, eikä sarjan epäselviin taustatekijöihin. Miettinen vertaa samalla KHL:n rahoitusta halpalentoyhtiöllä lentämiseen:

³² Proxy-sodalla tässä kontekstissa tarkoitetaan Venäjän harjoittamaa Itä-Ukrainan kapinallisten ja separatistien sotilaallista tukemista sekä omien joukkojen, niin sanottujen ”vihreiden miehen” käyttämistä sotilaallisissa toimitissa. Tosin on mainittava, että myös esimerkiksi Yhdysvallat Venäjän ohella vähintään rahoitti jo tässä vaiheessa sodan osapuolia.

Unohtakaa vähäksi aikaa entiset KGB-agentit, presidentti Vladimir Putinin ystävät, kaasus- ja öljymiljoonat ja kääntäkää katse jääkiekkokaukaloon. Jokerit tarjoaa Suomen parasta jääkiekkoviihdettä [...] KHL:n rahoitusrakennetta voi pohtia yhtä paljon kuin halpalentoyhtiöllä lentämistä. Harva suomalainen tuntee sielussaan puristusta, kun hän hyppää halpalentoyhtiön siivelle. Jos haluaa nauttia hyvästä jääkiekosta, taitavista vierasjoukkueista ja nimekkästä kotiryhmästä, on hankala saada parempaa tuotetta tarjolle. (Miettinen 20.10.2014.)

Krimin valtauksen jälkeen Venäjälle asetettujen pakotteiden myötä heikentynyt Venäjän talous ja siitä seurannut ruplan arvon heikentyminen vaikutti KHL:ään ja sen joukkueiden toimintaan merkittävästi. Helsingin Sanomat uutisoikin elokuussa 2015, kuinka 11 KHL-joukkuetta on ongelmissa palkanmaksussaan (Miller 19.8.2015). Tapio Keskitalo Helsingin Sanomien artikkelissa kuvaa yllättävästi, kuinka Jokerit saattaa hyötyä ruplan arvon romahtamisesta, koska muun muassa ”Ruplan romahduksen myötä majoitukset ja kuljetukset todennäköisesti kääntyvät Suomesta tuleville vieraille aiempaa edullisemmiksi.” (Keskitalo 17.12.2014). Ilta-Sanomat uutisoi kuitenkin myöhemmin, kuinka pakotteiden vuoksi myös Jokereiden palkanmaksuliikenne jumittui, koska venäläisvähemmistöomistajien rahansiirto Jokereiden suomalaisille pankkitileille oli vaikeutunut huomattavasti (Lempinen 28.10.2016). Huomattavaa kyseisissä artikkeleissa on, että niissä ei syvennytä lainkaan siihen, miksi ruplan arvon heikentymisen aiheuttamat pakotteet on ylipäänsä asetettu Venäjää kohtaan. Pakotteet on asetettu Venäjän aggressiivisen ulkopoliittikan vuoksi.

Joska Saarinen Helsingin Sanomien kommentissa kuvaa Jokereiden ensimmäisen kauden olleen ”paradoksaalinen menestystarina” viitaten joukkueen menestykseen ja muuttuneeseen maailmapoliittiseen tilanteeseen. Saarinen tunnistaa kuitenkin urheilullisen menestyksen ohella sarjaan liittyviä ongelmakohtia, joiden kautta Jokereiden taival KHL:ssä voidaan nähdä ristiriitaisena:

Jokereiden taival oli urheilullinen menestys, mutta kytkökset Venäjään sekä Itä-Ukrainassa vallitseva sotatilanne varjostivat kautta koko matkan ajan. [...] Mitä KHL-seikkailun ensimmäisestä kaudesta jää mieleen? Ainakin loistavat yleisömäärät [ja] paras Suomessa koskaan nähty ottelutapahtuma [...] Mieleen jää myös kolikon varjopuoli. Jokerien venäläisomistajien kytkökset Venäjän presidentti Vladimir Putiniin, Itä-Ukrainan sota, jonka kanssa Roman Rotenbergin perheellä ei ole herran puheiden mukaan mitään tekemistä ja niin edelleen. Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa Jokerit on paradoksaalinen menestystarina. Putinin lähipiiriin kuuluvat liikemiehet ovat luoneet viime vuosien upeimman suomalaisen joukkueurheilun ilmiön. (Saarinen 19.3.2015.)

Vaikka yleisesti voidaan sanoa Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien suhtautumisen KHL:ään ja sen toimintaan olleen aineiston alkuvaiheessa naiivi, on aineistossa nähtävillä yksittäisiä artikkeleita, jotka käsittelevät kriittisesti KHL:ää ja tuovat esille sarjan mahdollista pehmeän

vallan ulottuvuutta. Esimerkiksi Konttinen ja Rantanen Helsingin Sanomissa tarkastelevat syvällisesti sarjan epäselviä tausta- ja omistajakuvioita, sekä sarjan poliittista merkitystä Venäjälle, kuvaten, kuinka ”Putinin KHL on muutakin kuin jääkiekkoa” (Konttinen & Rantanen 19.10.2014). Myös Arja Paananen Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa, miten Jokerit on uusien venäläisomistajiensa kautta ”Putinin tarkkaan mietittyä strategiaa”, jossa alati laajeneva KHL on yksi tärkeä osa Venäjän uuden suuruuden ’pehmeämpää’ voimannäyttöprojektia.” (Paananen 20.3.2014).

KHL:ää koskevan uutisoinnin journalistista kattavuutta Helsingin Sanomien urheilutoimituksessa tutkineet Särkivuori ja Laine ovat samoilla linjoilla. Heidän mukaansa KHL:n alkuvaiheen uutisoinnissa suhtauduttiin selvästi positiivisesti uuteen jääkiekkoulottuvuuteen, keskittyen lähinnä suomalais-venäläisen jääkiekkoyhteistyön tarjoamiin mahdollisuuksiin. (Särkivuori & Laine 2024, 6.) Särkivuoren ja Laineen tutkimusartikkelissa haastatellaan lisäksi Helsingin Sanomissa KHL:ää seuranneita ja sarjasta uutisoineita urheilutoimittajia luvallisesti ilman anonymiteettiä. Haastateltavista urheilutoimittajista muun muassa Heikki Miettinen kuvaa, kuinka hän lähestyi KHL:ää aluksi vain urheilullisista näkökulmista, vaikka oli tietoinen Putinin tuesta sarjalle:

Putin ei ollut niin suuri hirviö lännessä tuolloin. Halusin antaa mielenkiintoiselle uudelle liigalle mahdollisuuden. Asioiden edetessä silmäni avautuivat ja kirjoituksen sävy muuttui. [suom. oma] (Emt.)

Miettinen samaisessa tutkimusartikkelissa tunnustaa ja tunnistaa, kuinka urheilujournalistit suhtautuivat Jokereihin ja KHL:ään naiivisti, varsinkin Jokereiden KHL-matkan alussa:

Nykyisellä tietämykselläni ja kokemuksellani voin toki sanoa, että Jokereista ja KHL:stä olisi pitänyt kirjoittaa kriittisemmin alusta alkaen. Nyt se on helppo sanoa, mutta ehkä olin silloin hieman naiivi. [suom. oma] (Emt., 9.)

Juuri Miettisen toimittamat artikkelit ovat merkittävässä roolissa, kun tarkastellaan artikkeleita, joiden voidaan nähdä tuottaneen Venäjälle pehmeää valtaa. Ilman syventymistä Miettinen henkilökohtaisiin motiiveihin KHL:stä kirjoittaessa, voidaan todeta, että hänen kirjoituksissaan on nähtävillä ”fanijournalismin” kaltainen ilmiö, mikä on varsinkin urheilujournalismissa yleisesti valitettavan tuttu. Fanijournalismissa korostuu toimittajan kriiikkittömyys kirjoitettavaa ilmiötä kohtaan, jonka näkyy tietynlaisen faniuden kautta.

Antti Laineen ja Rikka Turtiaisen mukaan urheilujournalismia on leimannut kuva alan merkityksettömyydestä, ja alaa on perinteisesti syytetty kriiikkittömyydestä. Urheilujournalismille ”neljäntenä valtiomahtina” toimiminen ei ole luonteenomaista, koska

alan pyrkimyksenä samaan aikaan ovat suorituksien glorifiointi, sekä objektiivinen uutisointi. (Laine & Turtiainen 2018, 282–283.) Voidaan todeta, että kritiikittömyyttä on selvästi ja kiistattomasti nähtävillä aineistossa KHL:ää koskevassa käsittelyssä.

Kuten tämän tulosluvun alussa ja edellisessä tulosluvussa olen kuvannut, tuottavat KHL:ää positiivisesti kuvaavat ja käsittelevät artikkelit Venäjälle pehmeää valtaa, kun Venäjä KHL:n kautta näyttäytyy houkuttelevalta ja viehättävältä maalta. Näin ollen myös tämän aladiskurssin tarkastelun mukaisesti voidaan todeta, että yleisesti vuosien 2013–2016 aikana aineiston voidaan nähdä tuottaneen Venäjälle KHL:n kautta pehmeää valtaa.

8.2. Jokereiden kriisit ja koventunut suurvaltapoliittinen ilmapiiri (2017–2020)

Tämän aladiskurssin aineiston aikajanalla on selvästi nähtävillä KHL:n toiminnan arkipäiväistymistä, jonka myötä myös innostus uutta sarjaa kohtaan alkoi hiljalleen vähenemään. Innostuneisuuden vähenemisestä kertoivat myös Jokereiden kotiotteluiden heikentyneet katsojaluvut. Hakola kuvaakin Helsingin Sanomissa, kuinka Jokerit on urheilullisesti menestynyt, mutta menestys ei näy katsomoissa, vaikka ottelutapahtuma ja puitteet ovat muuten valioluokkaa (Hakola 18.9.2018).

Helsingin Sanomat julkaisi 1.9.2018 laajan tutkivan artikkelin, jossa Sami Sillanpää tarkastelee KHL:n poliittisia motiiveja ja laajemmin KHL:ään liittyviä ongelmakohtia huomattavan kriittisellä otteella, jollaista ei ollut nähty aiemmin. Artikkelissa Sillanpää muun muassa tarkastelee Jokereiden osaomistajan Gennadi Timtšenkon merkittävää roolia Putinin lähipiirissä. Artikkelin onkin otsikoitu osuvasti, kuinka ”Gennadi Timtšenko on Putinin jokeri” (Sillanpää 1.9.2018.) Sillanpään artikkelin jälkeen KHL:n ja Jokereiden käsittely, sekä niihin suhtautuminen muuttui selvästi mediassa yleisesti kriittisemmäksi. Myös Särkivuori ja Laine kuvaavat Sillanpään artikkelin olleen merkittävä kriittinen käännekohta Jokereita koskevassa uutisoinnissa (Särkivuori & Laine 2024, 7).

Samassa ajankohdassa Ilta-Sanomissa julkaistiin Juha Hiitelän kommentti, jossa osoitettiin Jokereiden 4-vuoden KHL-ajanjakson pettäneen kaikki lupaukset ja toiveet, jotka projektin ympärille vuonna 2013 liitettiin. Hiitelä kuvaa, kuinka ajanjakso on ollut ”urheilullinen, taloudellinen ja poliittinen fiasko”. Hiitelän mukaan suomalaispelaajat eivät ole kehittyneet

Jokereissa ja taloudelliset tappiot ovat olleet hurjat. Poliittista fiaskoa Hiitelä perustelea seuraavasti:

KHL:stä ei ole tullut venäläisten pehmeän vaikuttamisen työkalua siinä mittakaavassa kuin Kremlissä ja sen lähipiirissä toivottiin. [...] Venäläiset [eivät] ole päässeet Harkimon kautta edes uimaan presidentti Sauli Niinistön lähipiiriin, mikä oli yksi koko projektin tavoitteista. (Hiitelä 4.9.2018.)

Hiitelän väite Jokereiden ja Harkimon kautta Niinistön lähipiiriin uivista venäläisistä vaikuttajista on suhteellisen radikaali. Väitteen todellisuusperäisyyden tasoa ei voi tutkia primäärilähteiden olemattomuudesta johtuen, mutta sitä ei voi samalla luonnollisestikaan poissulkea. Joka tapauksessa Sillanpään artikkelista lähtenyt ja alati koventunut yhteiskunnallinen kritiikki KHL:ään ja Jokereihin liittyen on syksystä 2018 lähtien selvästi noussut aineistossa esiin.

Myös Rantanen Ilta-Sanomien kommentissaan tarkastelee Jokereiden KHL-aikaa, kuvaten sen olevan ”surullinen luku suomalaisen urheiluhistoriaan”. Rantasen mukaan Jokereiden heikon menestyksen ja myöhemmän kiinnostamattomuuden vuoksi joukkueen epäselviin taustakuvioihin ei ole ”jaksettu” kiinnittää tarpeeksi huomiota. Kommenttinsa lopussa Rantanen ennakoii Harkimon myyvän Jokerit, lisäten, kuinka uuden mahdollisen alun ei tulisi enää rakentua valheille, joissa KHL-Jokereista luvataan utopistisia kehittämislupauksia. (Rantanen 8.3.2019.)

Rantasen ennakoima Harkimon Jokeriomistuksen myyminen muuttui realismiksi, kun Harkimon ja myös Rotenbergien ja Timtšenkon osuudet Jokereista osti kiekkolegenda Jari Kurri. Kurri oli hetken aikaa seuran ainoa omistaja 100 prosentin osuudella, mutta hän myi osuuksista hieman tämän jälkeen 40 prosenttia Nornickel Harjavalta Oy:lle. Nornickel Harjavallan emoyhtiö Nornickel on venäläinen konserni, jonka pääomistajana toimii Putiniin läheiset suhteet omaava oligarkki Vladimir Potanin. Tästä huolimatta Kurri ja Jokerit painottivat mediassa, kuinka ”venäläinen raha on pois” Jokereista, vedoten siihen, kuinka Nornickelin Harjavallan yksikkö on ”suomalainen yritys” (Miettinen 7.6.2019). Kurri vielä korosti erikseen uuden merkittävän ”suomalaisen” omistajan suomalaisuutta muun muassa Jokereiden verkkosivuilla (Moilanen 17.6.2019). Ennen uuden Jokereiden venäläisomistuksen ”paljastumista” aineistossa suhtauduttiin positiivisesti uuteen ”täysin suomalaiseen” omistuspohjaan. Esimerkiksi Helsingin Sanomien haastattelussa Jokereiden kannattajayhdistyksen jäsen kuvasi, kuinka sataprosenttisesti suomalainen omistus on

imagollisesti merkittävä asia ja tuo ”lisäbuustia” sekä menetettyä kiinnostusta joukkueen toimintaan (Moilanen 25.5.2019).

Median paljastettua Jokereiden täysin suomalaisen omistuspohjan olleen valheellinen väite, aineistossa uutta omistuskuviota käsitellään hyvinkin kriittisesti: Esimerkiksi Marko Lempinen Ilta-Sanomissa kuvaa, kuinka Nornickel Harjavalta on täysin sataprosenttisesti suomalaisen yhtiön sijaan venäläinen yhtiö. Lempisen mukaan Jokereiden omistuspohjan uudistaminen on ollut vain keino kiertää edellisiin omistajiin kohdistuneita talouspakotteita. (Lempinen 8.6.2019.) Lempinen kuvaa myös toisessa Ilta-Sanomien kommentissa, kuinka Jokereiden taustalla vaihtuu ainoastaan ”bulvaani”, eikä venäläisten rooli seuran taustalla muutu. Lempisen mukaan Kurri ei ole sijoittamassa seuraan omia rahojaan, vaan toimii ikään kuin suomalaisena julkisivuna tosiasiaa piilossa oleville ”oikeille” venäläispääomistajille. (Lempinen 24.5.2019.)

Myös Nordnetin osakestrategi Jukka Oksaharju Ilta-Sanomien haastattelussa kyseenalaistaa Nornickelin sponsorointimotiivien tarkoituksen: yhtiön Harjavallan yksikkö ei tee kuluttajamyyntiä lainkaan, joten sponsoroinnin intressin ”on oltava jokin muu kuin taloudellinen tuotto.” (Oivio 19.6.2019). Kun yhtiö ei tee kuluttajamyyntiä, miksi se kuluttaa rahaa yhtiönsä mainostamiseen urheilukuluttajille, jotka eivät voi heidän tuotteitaan ostaa? Kurrin ja Jokereiden ulosanti olikin vähintään salamyhkäistä ja arveluttavaa uutta omistuspohjaa käsittelevässä julkisessa keskustelussa. Esimerkiksi Jokereiden tuottaman narratiivin ”uudesta täysin suomalaisesta” omistajasta voidaan katsoa olleen tarkoituksellisesti harhaanjohtavaa ja jopa suoraan valheellinen. Aiemmin käsitelty Rantasen Ilta-Sanomien kommentissaan peräänkuuluttama vaade siitä, kuinka Jokereiden toiminnan ei enää tulisi ”rakentua valheille” murentui huomattavan nopeasti. Huomionarvoista onkin, että seuran toimitusjohtajan Jukka Kohosen kuvataan irtisanoutuneen tehtävästään, koska hänen vaatimuksilleen avoimemmasta markkinointi- ja viestintästrategioista ei omistajien puolelta nähty tarvetta (Lempinen 20.6.2019).

Hieman yli vuosi myöhemmin Jokerit ajautui mediajulkisuudessa suurimpaan kriisiinsä, johon aineistossa kiinnitettiin laajasti kriittistä huomiota. Jokereiden oli tarkoitus pelata kauden 2020–21 avausottelunsa Minskissä Dinamo Minskiä vastaan suurmielenosoitusten keskellä. Väkivaltaiset mielenosoitukset henkilöityivät presidenttidiktaattori Lukašenkan vastustamiseen ja häntä syytettiin muun muassa vaalivilpistä ja lukuisista ihmisoikeusrikkomuksista. Dinamo Minsk on jääkiekkofanina tunnetun Lukašenkan lempijoukkue sekä joukkue on Lukašenkalle

eräänlainen ”lempilapsi”. Pelaamalla ottelun normaalisti Jokerit olisi osoittanut välillisesti tukensa Lukašenkalle samaan aikaan, kun Lukašenkan hallinto tukahdutti väkivaltaisesti mielenosoituksia. Jokereiden edustajat kuvasivat eri medioissa, kuinka urheilua ja politiikka ei tulisi sekoittaa keskenään, mikä aiheutti hämmästyksiä. (Ks. esim. Konttinen 4.9.2020.) Asiaan otti kantaa huolestuneena muun muassa silloinen urheiluasioista vastaava ministeri Annika Saarikko, jääkiekkoilijoiden pelaajayhdistys ja monet muut urheiluvaikuttajat (Hakola 3.9.2020).

Ottelu peruttiin viime tingassa pelaajien turvallisuuteen vedoten. KHL lopulta tuomitsi Jokereille ottelusta 0–5 tappion, eikä asiaa koskevissa tiedotteissaan KHL kertonut siihen muuta syytä kuin, että ottelua ei Jokereiden vuoksi pelattu suunnitellusti (KHL.ru 3.9.2020a; KHL.ru 3.9.2020b). Tästä voidaan tulkita tapahtumien peittelyn olevan systemaattista koko KHL:n tasolla. Kyseisten tapahtumien jälkeen suomalaismedia alkoi jälleen yhä laajemmassa ja kovenevassa mittakaavassa kyseenalaistamaan KHL:n toimintaa ja tarkoitusta. Ilta-Sanomien kommentissaan Rantanen kuvaa tapahtumia osuvasti seuraavin sanankääntein:

[KHL:n] etu on, että Jokerit pelaa Valko-Venäjällä määrätysti ja hyvässä urheiluhengessä. Putinin toive on, että Lukashenka pysyy Valko-Venäjän johdossa. Putin ei halua nähdä ympärysvallloissa kansannousujen aaltoa, ja Valko-Venäjä on eräänlainen vaa’ankieli. [...] Episodi on nyt hitaimmillekin paljastanut, kenen etua ja mitä tarkoitusta Jokerien yli 50 miljoonan euron tappiot tuottanut seikkailu Putinin liigassa palvelee. Jokerit on osa pehmeän vallankäytön koneistoa, joka valjastetaan täysimääräisesti käyttöön, kun yksinvaltioiden asemaa uhataan. Valko-Venäjän kriisi, siihen elimellisesti kytkeytyvä Putinin henkilökohtainen intohimo ja hänen yksi pr-instrumenttinsa KHL muodostavat yhtälön, jonka johdosta Jokerit liihottaa sinivalkeisiin siivin Minskiin tarkoituksenaan unohtaa politiikka ja keskittyä vain jääkiekkoon. Irvokasta. (Rantanen 2.9.2020.)

Rantasen kommentin mukaan KHL pyrki käyttämään Jokereiden ottelua hyödykseen rauhoittaakseen Valko-Venäjän mellakoita, joka olisi taas tukenut Putinin poliittisia intressejä. Yksi Venäjän KHL:n kautta havitteleman pehmeän vallan tavoitteista voidaan tulkita olleen se, että suomalainen media ja suomalaiset olisivat hyväksyneet ottelun pelaamisen, eivätkä olisi nähneet siinä poliittista ulottuvuutta. Kun KHL huomasi tapauksen aiheuttavan Suomessa niin suurta kohua, että jopa maan urheiluasioista vastaava ministeri Saarikko otti siihen kantaa, ottelu peruutettiin. Peruutus tapahtui, jottei tapaus aiheuttaisi KHL:lle enempää negatiivista julkisuutta ja sitä kautta heikennä Venäjän pehmeää valtaa.

Vaikka Jokereiden toiveesta Minskin ottelu saatiinkin peruutettua, kuvaa Sami Hoffrén Ilta-Sanomien kommentissaan, kuinka Jokereiden ”erävoitosta” huolimatta isossa kuvassa Jokereiden ja KHL:n välinen suhde on hyvin ongelmallinen:

Kurri ja Jokerit olivat puun ja kuoren välissä alusta asti. Vaikka seura esitti selkeästi toiveensa KHL:n suuntaan, Kurri ei voinut asettua poikkitelein KHL:ää vastaan. Jokerit on KHL:n vanki. Siksi Jokerien pelaajat olivat eilen normaalisti lähdössä lentokentälle ennen peruutusilmoitusta, vaikka kaikki varmasti tiesivät, ettei se olisi ollut oikein. Jokerit otti erävoiton, mutta mikään ei ole muuttunut isossa kuvassa. Siitä ikään kuin pienenä muistutuksena KHL tuomitsi Jokereille teknisen 0–5-tappion. Jokerit on alusta asti ollut, ja on jatkossakin, osa Vladimir Putinin pehmeän vallankäytön koneistoa. (Hoffrén 4.9.2020.)

Myös Jussi Konttinen Helsingin Sanomien laajassa artikkelissaan käsittelee samaa teemaa kuvaten, kuinka Jokereiden otteluperuutus ei poista itse varsinaista ongelmaa, vaan pikemminkin lykkää sitä. Ongelmalla Konttisen voidaan tulkita tarkoittavan sarjan poliittista ulottuvuutta, jonka nojalla Jokerit tarvittaessa mobilisoidaan eräänlaiseksi työkaluksi, jotta se osoittaisi välillisen tukensa Valko-Venäjän hallinnolle:

”Ilmaista juustoa ei ole”, sanotaan Venäjällä. Jokereihin ei ole pumpattu kymmeniä miljoonia euroja muuten vain, vaan juuri siksi, että se olisi pelaamalla näyttänyt kaiken olevan normaalisti. Nyt Jokerit on pettänyt omistajiensa odotukset, jotka eivät alun alkaenkaan olleet yksin urheilullisia. (Konttinen 4.9.2020.)

Jenni Jeskanen Helsingin Sanomien artikkelissa uutisoi Venäjän jääkiekkoliiton johtajan Vladislav Tretjakin kommentteista tapaukseen liittyen: Tretjakin mukaan ”urheilun pitää olla politiikan ulkopuolella.” Kyseinen vaatimus on yksi Kremlin tuottaman narratiivin kuluneimmista ja käytetyimmistä mantroista. Tretjakin kommentin voidaan nähdä kertovan siitä, miten Venäjä ei halua KHL-joukkueiden muodostavan itsenäisiä mielipiteitä eettismoraalisista arvokysymyksistä, johon Valko-Venäjän mellakat liittyvät. Lisäksi Jeskanen artikkelissa kerrotaan, kuinka tiedotusvastuu pelimatkan peruuntumisesta on siirretty Jokereilta KHL:lle. (Jeskanen 3.9.2020.) Tiedottamisvastuun siirtäminen kertoo siitä, miten KHL:n voidaan nähdä pyrkivän hiljentämään joukkueiden, pelaajien ja niiden taustaorganisaatioiden mielipiteet esillä olevista ongelmallisista teemoista. Toisin sanoen, KHL:n voidaan nähdä pyrkivän hallitsemaan ja muokkaamaan yleisesti mediajulkisuudessa olevia teemoja, jotka ovat sarjalle itselleen ja myös sen isäntävaltiolle Venäjälle ongelmallisia.

Jos Venäjä pyrkii käyttämään KHL:n kautta kerättyä pehmeää valtaa höydykseen, olisi sillä myös todennäköisesti oletuksia siitä, miten nämä KHL:n kautta toimivat ”toimija-agentit”, eli sarjan joukkueet toimivat Venäjän edun mukaisesti. Tässä tapauksessa Minskin tapahtumista hiljentymisen ja niiden peittely voidaan nähdä Venäjän edun mukaiseksi toiminnaksi. Konttinen Helsingin Sanomissa kuvaa tätä dilemmaa osuvasti: ”Jokereihin ei ole pumpattu kymmeniä miljoonia euroja muuten vain, vaan juuri siksi, että se olisi pelaamalla näyttänyt kaiken olevan normaalisti.” (Konttinen 4.9.2020.)

Vuosien 2017–2020 aikana aineiston diskurssit KHL:ää ja Jokereita kohtaan jyrkentyi huomattavan paljon kriittisemmäksi. Tällä ajanjaksolla suomalainen media maailmanpoliittisten tapahtumien johdosta tunnisti urheilun poliittisen ulottuvuuden, jonka myötä myös urheilujournalismiin keskittyvät urheilutoimittajat käsittelivät artikkeleissaan vuosien 2013–2016 ajanjaksosta poiketen KHL:n toimintaan liittyviä yhteiskunnallisia ja poliittisia ongelmakohtia.

KHL:ään kohdistuvasta kriittisyydestä huolimatta tämän alaluvun diskurssin aikajanalla voidaan selvästi myös nähdä artikkeleita, jotka tuottavat Venäjälle KHL:n kautta pehmeää valtaa: Esimerkiksi Mannisen (1.11.2017) Ilta-Sanomien kolumnissa ylistettiin Jokereiden voittoputkea erikoistyyllisesti militaristisen retoriikan kautta, sekä Miettisen (19.8.2019; 30.5.2020) Helsingin Sanomien pelaajahaastatteluissa KHL:n kuvattiin olevan muun muassa ”rakas sarja” ja venäläistä kulttuuria esiteltiin hyvinkin positiiviseen sävyyn. Edellisessä alaluvussa esillä ollut fanijournalismin ilmiö ja sen aiheuttama kritiikkittömyys sarjaa kohtaan ei kuitenkaan ollut enää niin selvästi nähtävillä tässä alaluvussa.

Varsinkin verrattuna edelliseen alalukuun, jossa aineisto pääosin tuotti positiivisilla ja optimistisilla diskursseilla Venäjälle KHL:n kautta pehmeää valtaa, voidaan tämän alaluvun diskurssin nähdä pääosin vähentäneen Venäjän pehmeää valtaa. Median käsitellessä kriittisesti KHL:n ongelmallisia ulottuvuuksia, sekä tuomalla esiin sarjan poliittista ulottuvuutta, vähenee Venäjän pehmeä valta ja pehmeän vallan viehättävyys, kun mahdollinen vaikuttamistoiminta tuodaan lukijoille esiin. Kun lukijoille kerrotaan, että KHL:n avulla heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan Venäjästä voidaan pyrkiä muokkaamaan, tulee lukijoille negatiivinen käsitys sarjan toiminnasta, jolloin sarjaa ei yleisesti enää nähdä viehättävänä tai houkuttelevana. Pikemminkin lukijat näkevät sarjan enemmänkin epämiellyttävänä toimijana, ja yhteiskunnallisena ongelmana.

Brannaganin ja Giulianottin teoretisoima ”pehmeän voimattomuuden” käsite sopii kuvaamaan KHL:n kautta Venäjän haalimaa pehmeää valtaa, kun Venäjän oletettu strategia KHL:stä pehmeää valtaa tuottavana lähteenä alkoikin tosiasiaassa toimimaan päinvastoin, eli heikentämään Venäjän pehmeää valtaa. Varsinkin Suomen kontekstissa suomalaisessa mediassa Valko-Venäjän tapahtumat ja Jokereiden kriisit näyttivät KHL:n ja Venäjän huomattavasti totuttua enemmän negatiivisemmassa ja epäviehättävässä valossa, eikä alun positiivissävytteisestä ilmiöstä ollut enää jälkeäkään. Voidaankin todeta, että KHL oli saanut eräänlaisen yhteiskunnallisen ongelman leiman viimeistään Valko-Venäjän tapahtumien

yhteydessä. Brannagan ja Giulianotti esittävätkin, kuinka pehmeää voimattomuutta aiheuttaa toiminta, jolla on kielteisiä ja suoria vaikutuksia muihin yksittäisiin kansoihin, kansainvälisten sopimusten ja normien rikkomukset ja yleisesti humanitaarisuuden väheksyminen (Brannagan & Giulianotti 2018, 1153–1154). Venäjän voidaan nähdä harjoittaneen kyseisiä pehmeälle vallalle negatiivisia toimia kansainvälisessä kontekstissa, huomattavan aggressiiviseen ja alati kovenemaan tyyliin. Tästä esimerkkinä toimii juuri Valko-Venäjän mellakat, jossa Venäjä oli yhtenä osapuolena. Aineisto osuvasti tunnisti Venäjän ja KHL:n roolin kyseisissä tapahtumissa, jonka seurauksena haalittu pehmeä valta ja sen viehättävyys muuttui ikään kuin ratkaisevasti negatiiviseen epäviehättävyyden ja pehmeän voimattomuuden suuntaan.

Rutland ja Kazantsev teoretisoivat, kuinka pehmeän vallan voidaan katsoa toimivan ikään kuin kolesterolin tavoin. Siinä missä on ”hyvää” kolesterolia, on olemassa myös ”pahaa” kolesterolia. Samaa voidaan sanoa pehmeästä vallasta, jota voi olla yhtä lailla hyvää ja pahaa, varsinkin kun tarkastellaan mediajulkisuutta ja median tuottamia mielikuvia. (Rutland & Kazantsev 2016, 405.) Tässä kontekstissa maailmanpoliittiset tapahtumat ovat tuottaneet Venäjälle ”pahaa” pehmeää valtaa, kun niistä on uutisoitu laajasti länsimaissa. Venäjän keräämä negatiivinen tai paha pehmeä valta on vaikuttanut myös selvästi sen hallitsemaan jääkiekkosarjaan, eli KHL:ää käsitteleviin uutisiin ja artikkeleihin.

8.3. Propagandaliigasta veriruplaliigaksi (2021–2022)

Jokereiden uusien omistuskuvioiden ja Minskin peruutetun ottelutapahtuman käsittelyn jälkeen aineiston kriittisyys KHL:n toimintaa kohtaan laantui hieman, kun Jokereiden ympärille ei muodostunut laajempia kohuja mediassa. Silti Valko-Venäjän tapahtumat varjostivat Jokereiden julkisuuskuvaa mediassa edelleen. KHL:n voidaan katsoa saaneen Valko-Venäjän tapahtumien jälkeen aineistossa yleisesti maineen ”propagandaliigana”. Esimerkiksi Mika Moilanen Helsingin Sanomien kommentissa kuvaa Dinamo Minskin saapumista Jokereiden vieraaksi Helsinkiin kiusalliseksi, samalla kun ”Jokerit yrittää tasapainoilla Putinin propagandaliigassa monin tavoin haastavassa tilanteessa”:

Jokereille tilanne on kiusallinen, vaikka ottelun ympärillä ei olekaan samanlaista kohua kuin elo-syyskuun vaihteessa. Se on ihan ymmärrettävää, sillä venäläisomisteisen hallin kaukalossa kohtaavat illalla rumasti sanottuna oligarkin leikkikalua sekä diktaattorin lempilapsi. Yhä harvempi jaksaa enää kiinnostua. [...] Sen [Jokereiden] kädet ovat sidotut sarjassa, joka on luotu Venäjän pehmeän propagandan välineeksi. (Moilanen 18.2.2021.)

Pienimuotoinen kohu Jokereiden ympärille syntyi alkuvuodesta 2021, kun julkisuuteen tuli tieto Jokereiden saamasta puolen miljoonan Valtionkonttorin kustannustuesta koronapandemian aiheuttamiin taloudellisiin menetyksiin. Samana päivänä Jokereiden venäläinen osaomistaja Vladimir Potanin nousi Venäjän kaikkien aikojen rikkaimmaksi mieheksi. Tämä aiheutti ymmärrettävästi kriittistä keskustelua kustannustuen todellisesta tarpeellisuudesta Jokereille. Samalla Jokereiden toimitusjohtaja Eveliina Mikkola kieltäytyi vastaamasta kriittisiin kysymyksiin koronatuesta. (Pirinen 19.2.2021.) Janne Oivio Ilta-Sanomien kommentissaan käsittelee teemaa kuvaten, kuinka Jokereiden toiminta koettelee oikeustajua, kun se käyttää koronatukijärjestelmää tarkoituksella hyväksi, vaikka venäläiset oligarkit joka tapauksessa kuittaavat huomattavat tappiot:

Irvokkaan tilanteesta tekee siis se, että Jokerien koko operaatio on suunniteltu sen varaan, että seura pystyy takomaan vuodesta toiseen yli 10 miljoonan euron tappioita. Näin siksi, että vuoroin joku itärajan takaa löytyvä oligarkki panee miljoonat riviin, jotta Vladimir Putinin propagandaliigalla olisi uskottava läntinen ulottuvuus. [...] Teknisesti Jokerit tai areenayhtiö eivät ole tehneet mitään väärää. Moraalisesti toiminta sen sijaan haisee yhtä kauas kuin... no, koko muukin Jokerien KHL-seikkailu. (Oivio 17.2.2021.)

Joulukuussa 2021 maailmanpoliittinen tilanne koventui huomattavasti, kun presidentti Putin ilmoitti vaativansa kirjallisia ja juridisesti päteviä takuita siitä, ettei läntinen sotilasliitto Nato laajenisi syvemmälle itään. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että Putin ilmaisi eräänlaisen etupiirijaon vaatimuksen, jossa Naton ja idän välinen raja määriteltäisiin. Samaan aikaan julkisuudessa uutisoitiin Venäjän vahvistavan sotilastoimintaansa huomattavan paljon Ukrainan vastaisella rajallaan. Tapio Sadeoja Ilta-Sanomien kolumnissaan käsittelee teemaa kuvaten, kuinka Jokereiden ongelma KHL:ssä ei ole enää vain Minskin tapahtumien kiusallisena osapuolena oleminen vaan se, että joukkue pelaa sarjassa, jonka ”isäntä uhkaa Eurooppaa sodalla”:

Kun Jokerit myytiin KHL:ään, maailma oli toisenlainen. KHL tiedettiin Venäjän ulkopolitiikan jatkeeksi, pehmeäksi vaikuttamiseksi, mutta silloin se aiheutti vielä aika vähän huolta. Nyt Venäjän ulkopolitiikassa ei ole mitään pehmeää jäljellä. Ja jos oli, niin siitä katosi viimeisetkin rippeet, kun Putin nosti keskiöön turvatakuut ja etupiirijaon, johon Suomikin tuon ajattelun mukaan kuuluu. [...] Sarjaa isännöivä Venäjä uhkaa Eurooppaa sodalla ja esittää vaatimuksia etupiirijaosta, joka toteutuessaan loukkaisi myös Suomen itsenäisyyttä. Ja Jokerit pelaa liigassa, jota pyörittää tuon vaatimuksen esittäjän lähipiiri. Jokainen itse päättäkööt, onko tässä ongelma. (Sadeoja 15.12.2021.)

Myös Tommi Nieminen Helsingin Sanomien kommentissaan käsittelee samaa teemaa, lisäten miten ongelmien juurisyy on vuodessa 2014, jolloin Harkimo vei Jokerit ”Venäjän valtiollista ’softpoweria’, pehmeää globaalia vallankäyttöä edustavaan” KHL:ään. Samalla Niemisen mukaan Jokereiden ”liikkumatila” KHL:ssä alkaa olemaan vähäinen:

Tuon radikaalin päätöksen hinta vain nousee. Mitä pahemmaksi kasvaa Venäjän ja demokraattisen lännen konflikti – ja voi taivas, mihin se voikaan lähikuukausina ajautua –, sitä kurjempi on Jokerien status. Yksikään Jokerien moraalisisista ongelmista ei poistu niin kauan, kun seura edustaa KHL:ää ja Venäjä pysyy epädemokraattisena ja sotilaallisesti aggressiivisena. Ei ole kerta kaikkiaan liikkumatilaa. (Nieminen 22.12.2021.)

Vuoden 2022 helmikuun lopussa tulehtunut tilanne Venäjän ja Ukrainan välillä roihahti, kun Venäjä tunnusti Ukrainan alueella olevien Donetskin ja Luhanskin separatistialueiden itsenäisyyden. Venäjä hyökkäsi laajamittaisesti Ukrainaankahta päivää myöhemmin. Samalla monet Jokereiden sponsoreista irtisanoutui sponsorointisopimuksistaan. Esimerkiksi KHL-otteluiden televisiointioikeuksia hallussaan pitänyt Discovery lopetti KHL-otteluiden lähettämisen välittömästi kaikissa palveluissaan (Teiskonlahti 24.2.2022; Myllykoski 25.2.2022). Venäjän hyökkäyssodan alettua Jokerit ilmoitti vetäytyvänsä pian alkavista KHL:n pudotuspeleistä. KHL omassa tiedonannossaan kertoi Jokereiden jäävän pois pudotuspeleistä ”valitettavasti ei urheilullisista, vaan poliittisista syistä.” Poliittisia syitä KHL ei tiedonannossaan avannut sen enempää. (KHL.ru 25.2.2022.) Käytännössä Jokereiden matka KHL:ssä loppui tähän ilmoitukseen, vaikka siinä ei vielä suoraan kerrottukaan Jokereiden jättäytymistä kokonaan pois KHL:n toiminnasta. KHL ei muutenkaan virallisissa julkaisuissaan huomioinut sodan tai venäläisittäin ”erikoisoperaation” syttymistä millään lailla. Tosin Helsingin Sanomissa uutisoitiin, että Venäjän jääkiekkoliitto kehotti eräänlaisella velvoittavalla ohjekirjeellä kaikkia KHL-joukkueita tukemaan ”Venäjän armeijaa yhdessä fanien kanssa” (Kalmari 14.3.2022). Suurin osa suomalaista KHL-pelaajista pyrki ja pääsi poistumaan Venäjältä sodan alettua. Kuitenkin pieni osa pelaajista jäi Venäjälle erinäisten syiden takia jatkamaan kesken jääneet pudotuspelit loppuun.

Hyökkäyssodan alkamisen jälkeen aineiston ja yleisesti koko suomalaisen median yhteinen konsensus Ilta-Sanomien Sami Hoffrénin kommenttia mukaillen oli se, kuinka Venäjän aloittama hyökkäyssota paljasti karmealla tavalla KHL:n todelliset kasvot. Hoffrénin kommentissaan kuvailema lause ”on selvää, että kuluvan kauden jälkeen yhdelläkään suomalaispelaajalla ei ole enää mitään asiaa siirtyä KHL:ään vuolemaan veriruplia” kuvaa myös hyvin ilmapiirin koventumista ja muutosta sodan syttymisen jälkeisessä KHL:ään liittyvässä keskustelussa. (Hoffrén 1.3.2022). Kriittisen keskustelun sävy KHL:stä ”*propagandaliigana*”, muuttui huomattavan nopeasti voimakkaammaksi ”*veriruplaliigaksi*”, jota suomalaisten urheilukuluttajien ja myös urheilijoiden tulisi boikotoida. Veriruplilla viitataan juuri Putinin hallinnon aloittamaan veriseen hyökkäyssotaan Ukrainassa.

Aineistossa huomio kiinnittyi myös siihen, kuinka Putinin Venäjän kymmenien vuosien kehittämä ja huimia summia maksanut projektihanke urheilun systemaattisesta hyväksikäytöstä propagandistiseen tarkoitukseen oltiin valmiina ”heittämään hukkaan” aloitetun hyökkäyssodan vuoksi yllättävän nopeasti ja helposti. Lähes kahden viikon sisällä sotatoimien aloittamisesta Venäjä, sen eri maajoukkueet, venäläiset seurajoukkueet ja kansallisen symbolin alla urheilevat venäläiset oli suljettu pääosin kaikkien suosittujen urheilulajien, urheilukisojen ja urheilusarjojen toiminnasta pois. Helsingin Sanomien haastattelussa Jokisipilä kuvaakin, kuinka Putinin suhtautuminen urheilun avulla haalittuun pehmeään valtaan vaikuttaa muuttuneen radikaalisti:

Urheilulla ei näyttäisi olevan enää merkitystä presidentti Vladimir Putinille [...] Nyt lähes yhdessä yössä kaikki mainehyödyt, mitä urheilulla on saatu 20 vuodessa, vedettiin vessanpöntöstä alas. Putin näyttää tulleen johtopäätökseen, että pehmeällä vallankäytöllä ei enää saavuteta tavoitteita ja urheilu on muuttunut vähämerkitykselliseksi. (Teiskonlahti 3.3.2022.)

Myös Lempinen Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa, miten merkityksetön Venäjälle KHL:n kautta havittelema pehmeä valta loppupelissä oli. Samalla Lempinen hahmottelee, miten venäläinen kleptokratia on toiminut:

KHL [ei] ole ollut Venäjän johtajille edes mikään elämän ja kuoleman kysymys. Kaikkeaa muuta. Kuten nyt on maan Ukrainassa käymän hyökkäyssodan myötä nähty, tiukassa paikassa siihen liittyvä propaganda on sylkäisty sivuun yksittäisen räkäklimpin lailla. Kun kerran jo merkityksettömien mielikuvien luontiin on uponnut käsittämättömästi kahisevaa, miten absurdi onkaan se potti, jonka Putin on käyttänyt itsensä, hallintonsa ja talutusnuorassaan kulkevien oligarkkien rikastuttamiseen sekä omien sotapakkomielteidensä tyydyttämiseen? (Lempinen 18.5.2022.)

Kun aineisto kuvaa KHL:n olevan sarja, joka toimii ”veriruplilla” on täysin selvää, että tällöin aineiston artikkelit vähentävät Venäjän KHL:n kautta samaa pehmeää valtaa. Toisaalta hyökkäyssodan alkamisen jälkeen Venäjän pehmeän vallan määrä ja sen ”arvo” on romahtanut länsimaissa täysin pohjamutiin. Tällöin voidaan todeta, että aineiston tulkinnat KHL:stä ja myös yleisesti Venäjästä noudattavat tätä samaa kaavaa. Hyökkäyssodan käynnistyttyä aineistossa ei ole nähtävissä enää ainuttakaan artikkelia, jonka voisi tulkita tuottavan Venäjälle KHL:n kautta pehmeää valtaa. Tässä kontekstissa Brannaganin ja Giulianottin pehmeän voimattomuuden prosessin etenemisen hahmottelu onkin hieman turhahkoa, koska Venäjän imago ja viehättävyys romahti jo valmiiksi huonosta tilanteesta, erittäin merkityksettömään tilaan sodan alettua.

Noin kuukausi sodan syttymisestä aineistossa ryhdyttiin käymään keskustelua ja niin sanottua ”jälkipyykkiä” Jokereiden KHL-matkasta ja sen tarkoituksesta. Aineiston yksipuolinen mielipide oli, että Jokereiden siirtyminen KHL:ään oli merkittävän luokan virhe. Esimerkiksi Rantanen Ilta-Sanomien kommentissaan tiivistää Jokereiden KHL-aikaa leimanneen naiivius, hyväuskoisuus ja ahneus:

Kun konkurssin vaanima Harry Harkimo kauppasi sekä Jokerit että areenan venäläisille liikemiehille kahdeksan kautta sitten, hyvin harva kehtasi ottaa puheeksi KHL:n poliittista ulottuvuutta tai sen sairasta talousrakennetta. Ennen Krimin valtausta vuonna 2014 oltiin niin naiiveja ja hyväuskoisia, ehkä ahneitakin, ettei oikeastaan millään elämänalueella kyseenalaistettu venäläisen pääoman alkuperää tai sen tarkoitusta. Pääasia oli, että massia tuli. Nyt oligarkkien ja Putinin kuviosta tiedetään aiempaa enemmän. [...] Jossain määrin ymmärrettiin että ne kymmenet miljoonat, jotka Timtshenko ja Rotenbergin perhe pumpppasivat Jokereihin vuosien saatossa, tuoksahivat. Vasta Venäjän sairaan sodan jälkeen tajutaan, miten likaisia ne olivatkaan. Ne olivat totaalisen hirmuhallinnon kansalta varastamia rahoja, joilla ei niinkään urheiltu kuin ostettiin strategista maa-aluetta ja harjoitettiin pehmeää poliittista vaikuttamista. (Rantanen 26.4.2022.)

Aineiston Jokereiden KHL-ajan jälkipyykissä keskityttiin tarkastelemaan keskeisten Jokereiden toiminnasta vastanneiden henkilöiden toimintaa ja todellisia motiiveja muun muassa Jokereiden tappiollisen toiminnan rahoittamisessa. Muun muassa Timo Riihentupa Ilta-Sanomissa tarkasteli Gennadi Timtšenkon toimintaa ja sitä, miten hän oli vuosien aja ”merkittävä urheiluvaikuttaja Suomessa” (Riihentupa 7.5.2022). Salla Vuorikoski Helsingin Sanomien artikkelissa kuvaa, miten Yhdysvaltain pakotelistalle joutuneet venäläis-suomalaiset oligarkit Timtshenko ja Boris Rotenberg välttivät EU:n pakotelistauksen vuosina 2014-2022 Suomen kansalaisuuden ja Jokereiden jääkiekkobisneksen avulla, vaikka molemmat olivat vahvasti Putinin läheisintä sisäpiiriä. Vuorikoski väittää myös, että Suomi on tietyllä tapaa suojannut kyseisiä oligarkkeja pakotteilta. KGB-taustainen Timtshenko oli Vuorikosken mukaan saanut ”junailtua” myöhemmin erittäin arvokkaaksi osoittautuneen Suomen kansalaisuuden ”erikoisia reittejä pitkin” jopa Suojelupoliisin ohi. (Vuorikoski 5.9.2022.)

Rantanen Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa, miten Jari Kurri ”upposi viime vuosina syvälle verisen oligarkkirahan syövereihin”, lisäten miten Kurrin selitykset Jokereiden rahoitus- ja omistajakuvioista olivat hyvin epäuskottavia siitä lähtien, kun hän saapui Jokereiden ”nukkeomistajaksi” vuonna 2019 (Rantanen 13.7.2022). Taasen Paavo Teittinen, Tuomo Pietiläinen, Emil Elo ja Mika Holopainen Helsingin Sanomien laajassa artikkelissaan esittävät, miten myös Harkimo oli lähellä joutua Yhdysvaltain hallinnoimalle pakotelistalle, Jokereiden ja KHL:n kautta tulleiden läheisten oligarkkisuhteiden vuoksi. Artikkelissa Harkimolla kuvataan olleen ”tiivis yhteys venäläisen vallan ytimeen”. Artikkelikielenkiintoisesti spekuloi

Harkimolla olleen eräänlainen ”kaksoisrooli”, kun eduskunnassa talousvaliokunnan jäsenenä ollut Harkimo on käsitellyt pakotteisiin liittyviä asioita. Periaatteessa Harkimo olisi voinut olla siis käsittelemässä asioita, jotka liittyvät häneen itseensä, sekä hänelle läheisiin venäläisiin oligarkkeihin. (Teittinen, Pietiläinen, Elo & Holopainen 4.9.2022.)

Aineistossa KHL:ää käsittelevä jälkipyykki kohdistui myös suomalaisiin KHL-pelaajiin. Esimerkiksi Hiitelä Ilta-Sanomien kommentissaan käsittelee Ukrainan Butšan alueella tapahtunutta venäläissotilaiden suorittamaa siviileihin kohdistunutta massateloitusta, liittäen sen KHL:ään sodan jälkeen pelaamaan jääneisiin pelaajiin Mikko Lehtoseen ja Leo Komaroviin. Hiitelän mukaan kaksikko ei KHL:ään jäädessään ole enää tervetullut Suomen maajoukkueeseen:

Komarov ja Lehtonen ovat päättäneet jäädä Pietariin. Syitä ja motiiveja voimme vain arvailla. [...] Komarov ja Lehtonen ovat päättäneet vaieta. Samalla he ovat sementoineet roolinsa osana Putinin pehmeän urheilupropagandan kärkijoukkoa. Sille urheilupropagandalle ne ulkomaalaiset, jotka vielä jatkavat Venäjällä, ovat nyt aiempaakin tärkeämpiä työkaluja. [...] On kyse sodasta, sotarikoksista, siviilien surmaamisesta. Pelaamalla yhä KHL:ssä Komarov ja Lehtonen ovat osa Venäjän propagandaa. Silloin heillä ei ole asiaa Leijoniin. (Hiitelä 4.4.2022.)

Hiitelän vastustelusta huolimatta puolustaja Mikko Lehtonen valittiin mukaan kultaa voittaneeseen Suomen MM-joukkueeseen. Lehtosen valinta maajoukkueeseen herätti myös kriittistä keskustelua. Esimerkiksi Rantanen Ilta-Sanomien kommentissaan kuvaa, kuinka Lehtonen ”takoi ruplia armeijan joukkueena tunnetun Pietarin SKA:n riveissä kauden hamaan loppuun saakka Venäjän armeijan tappaessa siviilejä Ukrainassa.” Tämän vuoksi Lehtosta ei Rantasen mukaan pitäisi eettismoraalisista syistä päästää maajoukkueeseen. (Rantanen 26.4.2022.)

Lempinen Ilta-Sanomien kommentissaan käsittelee myös pelaajien asemaa ja merkitystä KHL:stä tienattujen suurten palkkatulojen kontekstissa, kuvaten miten KHL:ssä tienatuissa palkoissa on ollut ”verinen leima”. Lempinen kuitenkin osuvasti muistuttaa, miten pelaajien moralisointi tässä yhteydessä olisi turhaa kaksinaismoralismia, koska ”kenelle tahansa tavalliselle suomalaiselle olisivat todennäköisesti kelvanneet Putinin sotakassan kahisevat muodossa jos toisessa.” Venäjältä ja KHL:stä tienattuja rahoja ei juurikaan paheksuttu, koska ylipäänsä keskustelu palkkojen ja rahojen alkuperästä oli olematonta hyökkäyssodan alkamiseen asti. (Lempinen 18.5.2022.)

Varsinkin jälkikäteen tarkasteltuna ennen suurhyökkäyksen alkamista julkinen keskustelemattomuus venäläisen rahan alkuperästä oli ilmeistä. Venäläisen rahan alkuperään olisi pitänyt kiinnittää laajemmin koko suomalaisessa yhteiskunnassa enemmän huomiota, koska huomattava osa venäläisestä rahasta oli ollut hyvin pitkän aikaa pakotteiden piirissä. Toisin sanoen venäläisen rahan olisi voinut olettaa olevan jollain tasolla sidoksissa Venäjän harjoittamaan, vuonna 2014 laajasti alkaneeseen aggressiiviseen ulkopolitiikkaan, varsinkin sellaisten henkilöiden rahojen kohdalla, joiden voitiin olettaa olevan hyvin vahvasti sidoksissa Putinin hallintoon.

Myös Juha Kanerva Ilta-Sanomien kommentissaan käsittelee muun muassa Venäjälle suurhyökkäyksen jälkeen jääneitä ammattiaan harjoittaneita suomalaisurheilijoita, kuvaten miten he eivät välttämättä ymmärrä mitä he ovat tekemässä. Kanervan mukaan ”Venäläisten verirahojen”, eli urheilijoiden tienaan palkan taakka on suurempi kuin kyseiset urheilijat luulevat. Kanerva perustelee väitettään sillä, miten Putin on korostanut urheilun ja sen pr-arvon merkitystä nyky-Venäjän suuruuden peruspilarina, jolloin urheilua ja urheilijoita käytetään kuvaamaan myös Venäjän suuruutta. (Kanerva 24.9.2022.) Näin olleen nykyisessä maailmantilanteessa myös hyökkäyssodan aloittamisen jälkeen Venäjälle jääneiden ulkomaalaisten urheilijoiden voidaan nähdä antavan vähintään hiljaisen hyväksyntänsä Putinille ja hyökkäyssodalle. Sodan jälkeen Venäjälle jääneiden ulkomaalaisten pelaajien imagollisen arvon voidaan katsoa olevan Venäjälle ja venäläisille myös merkittävä, koska se osoittaa, miten kaikki ulkomaalaiset eivät ”erikoisoperaatiosta” huolimatta ole hylänneet maata ainakaan työpaikkana. Imagoarvo korostuu varsinkin sellaisten kansallisuuksien kohdalla, joiden kotivaltiot ja sen kansalaiset ovat kollektiivisesti tuominneet Venäjän hyökkäyssodan.

Yleisesti aineiston Jokereiden KHL-ajan jälkipyykistä ei tahdo löytyvän yhtään KHL:ään ja sen toimintaan liittyvää positiivista seikkaa. On kuitenkin selvää, että suomalainen jääkiekko on hyötynyt urheilullisesti KHL:stä. Urheilullisen hyödyn osoittaa kiistattomasti Suomen maajoukkueen saavuttama menestys kansainvälisissä arvoturnauksissa, joissa juuri suomalaisten KHL-pelaajien rooli on ollut merkittävä. KHL:n myötä Suomen maajoukkueella on ollut käytettävissään enemmän tasokkaampia pelaajia, jotka ovat päässeet KHL-kauden loppumisen jälkeen jokakeväisiin MM-kisoihin. Mikäli KHL:ää ei olisi ollut, olisi osa KHL:ssä pelanneista suomalaisista kilpailemassa pelipaikasta Pohjois-Amerikan NHL:ssä. NHL:n pitkäkestoisen sarjajärjestelmän vuoksi Pohjois-Amerikassa pelaavat pelaajat harvemmin pääsevät osallistumaan MM-kisoihin. Voidaankin sanoa, että Suomen maajoukkueen

suoritusason kannalta katsottuna on ollut jopa toivottavaa, että KHL:ssä on pelannut mahdollisimman paljon tasokkaita suomalaispelaajia.

9. Johtopäätökset

Olen tässä tutkielmassa käsitellyt ja tarkastellut tulkitsevilla diskurssianalyttisellä menetelmällä sitä, miten Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat kuvasivat KHL:ää ja sen toimintaa pehmeän vallan näkökulmista tarkasteltuna vuosina 2013–2022. Olen vastannut tutkimuskysymykseen kolmen erillisen diskurssin avulla, joita ovat *tiedostetun valtatyökalun ja vaikuttamisen diskurssi*, *KHL:n viehätysvoimaa lisäävä diskurssi* sekä *menetetyn viehätysvoiman diskurssi*. Lisäksi olen teoretisoinut ja pohtinut kyseisiä diskursseja pehmeän vallan teorioiden näkökulmista.

Ensimmäisessä tulosluvussa tarkastelin sitä, miten aineisto tiedostaa KHL:llä olevan jonkinlainen poliittinen ulottuvuus, kuvaten sen tietynlaisena valta- ja vaikuttamistyökaluna. Aineisto kyseenalaistaa KHL:n perimmäisen tarkoituksen ja KHL:n legitimizeetti toiminnalleen näyttää olevan epäselvä. KHL-joukkueiden omistajat ovat mukana sarjassa epämääräisen bisnesmahdollisuuden vuoksi, vaikka joukkueet tuottavat merkittäviä mittavia tappioita. Aineisto kuvaa Vladimir Putinin roolin olevan hyvin merkittävä sarjan taustalla ja sarjalla näyttää olevan hyvin läheinen kytkös Venäjän poliittiseen johtoon. Aineiston tulkintojen mukaan KHL:n kautta pyritään vaikuttamaan imagollisesti ja kulttuurisesti KHL:n seuraajiin, jolloin he tulevat tietoisemmaksi Venäjästä ja venäläisestä kulttuurista. Samalla Venäjä pyrkii raikastamaan imagoaan sarjan avulla, jonka seurauksena Venäjä voidaan nähdä houkuttelevampana maana. KHL voidaan nähdä myös osana laajempaa prosessia, jossa Venäjä pyrkii urheilun avulla kasvattamaan painoarvoaan kansainvälisellä kentällä. Tällöin KHL:llä voidaan nähdä olevan myös oma osuutensa Venäjän suurvalta-aseman palauttamisen, suurvaltaidentiteetin ja vastakkainasetteluiden prosesseissa, kun se pyrkii haastamaan pohjoisamerikkalaisen NHL:n maailman parhaimpana jääkiekkosarjana.

Toisessa tulosluvussa tarkastelin sitä, miten aineisto on tuottanut artikkeleita ja teemoja, joiden voidaan tulkita tuottavan Venäjälle KHL:n avulla pehmeää valtaa. Aineiston kuvatessa ja uutisoidessa Venäjä kiinnostavana maana ja KHL kiinnostavana sarjana, arkipäiväistyy KHL ilmiönä mediajulkisuudessa. Samalla kuluttajat voivat kiinnostua molemmista entiteeteistä. Aineiston tarkastellessa ja vahvistaessa KHL:n ja NHL:n välistä kilpailuasetelmaa, tukee se

venäläisen poliittisen johdon ja Putinin tavoitetta, jossa KHL haastaa tosissaan NHL:ää maailman parhaimpana jääkiekkosarjana. Aineistossa olevat haastatteluartikkelit, jotka kuvaavat KHL:ää ja Venäjää positiivisessa ja eksoottisessa valossa näyttävät Venäjän ja sen kulttuurin houkuttelevana, viehättävänä ja vetovoimaisena. Samalla lukijoiden yleiset negatiiviset stereotypiat Venäjästä rikkoutuvat ja mielikuvat muuttuvat positiivisemmiksi.

Kolmannessa tulosluvussa tarkastelin aineiston suhtautumista KHL:ään ja Venäjään kronologissa järjestyksessä, jolloin aineiston suhtautumista voidaan tarkastella ajan mittaan kehittyneenä prosessina. Aineiston aikajanalla on nähtävissä selkeitä tapahtumapisteitä, jotka ovat vaikuttaneet sen kasvavaan kriittisyyteen KHL:ää kohtaan. Tapahtumapisteistä seuranneen kriittisyyden johdosta Venäjä ja KHL ovat menettäneet viehätysvoimansa, jonka kautta pehmeää valtaa kerätään. Vuosina 2013–2016 aineisto suhtautui uuteen urheilulottuvuuteen innostuneesti, optimistisesti ja naiivisti, eikä sarjan vahvaa poliittista ulottuvuutta tunnistettu, vaikka siitä oli näkyvissä selviä merkkejä. Venäjälle asetettujen pakotteiden vaikutusta KHL:n toimintaan pohdittiin laajasti, mutta aineistossa ei syvennytty siihen, miksi kyseiset pakotteet oli ylipäänsä asetettu Venäjää kohtaan. Vuosien 2017–2020 aikana Jokereiden kriisit ja koventunut suurvaltapolitiittinen ilmapiiri vaikutti huomattavasti aineiston kriittisyyteen Venäjää ja KHL:ää kohtaan. Kriittistä käsittelyä vauhdittaneina tapahtumapisteinä oli muun muassa Minskin mellakoista seurannut julkinen keskustelu ja Jokereiden uusien omistajakuvioiden hämäryys ja peittely. Vuosien 2020–2022 aikana aineiston jo valmiiksi kriittinen suhtautuminen KHL:ään ”propagandaliigana” muuttui Venäjän hyökkäyssodan alettua vieläkin kriittisemmäksi ”veriruplaliigaksi”. Venäjän hyökättyä Ukraina ja Jokereiden poistuttua sarjasta, aineistossa ei tahdottu löytää enää mitään positiivista liittyen Venäjään ja KHL:ään, vaikka muun muassa Suomen miesten A-maajoukkue on kiistattomasti hyötynyt positiivisesti KHL:stä.

Tutkielman tuloksista voidaan päätellä, että aineisto tuotti Venäjälle pehmeää valtaa Jokereiden KHL-ajan alussa. Kuitenkin suhtautuminen muuttui pikkuhiljaa ristiriitaisemmaksi ja kriittisemmäksi, kun erityisesti mediayhtiöiden poliittisen toimituksen osastoilla ryhdyttiin kiinnittämään enemmän huomiota KHL:n poliittiseen ulottuvuuteen. Toisaalta aineiston urheilutoimituksen osastoilla kesti KHL:n poliittisen ulottuvuuden tunnistaminen suhteellisen kauan. Urheilutoimituksien pehmeän vallan ulottuvuuden tunnistamattomuus ilmenee siinä, miten esimerkiksi Minskin mellakoiden aikaan Jokereiden riippuvaisuus ja kytkeytyneisyys venäläiseen rahaan näytti tulevan jonkintasoisena yllätyksenä osalle artikkeleiden toimittajista.

Tarkastellessa aineiston artikkeleita, joiden voidaan nähdä tuottavan KHL:n kautta Venäjälle pehmeää valtaa, on huomionarvoista, että suurin osa kyseisistä artikkeleista on tuotettu urheilutoimituksien osastoilla. Antti Pärnänen käsittelee urheilujournalismin dilemmaa osuvasti Journalisti-lehden artikkelissa, kuvaten, kuinka suomalainen urheilujournalismi ei täytä uskottavasti tiedonvälityksen ohella sivistyksellisiä tehtäviään, jossa sen tulisi avata ja selittää kehityskulkuja, syy-seuraussuhteita ja monisyisiä kokonaisuuksia. Esimerkkinä tästä Pärnänen kuvaa juuri Jokereiden Valko-Venäjän tapausta, jossa julkiseen keskusteluun nousi aivan viime metreillä ennen otteluajankohtaa ymmärrys siitä, miten pahasti Jokerit ja sen toiminta ovat todellisuudessa riippuvaisia venäläisestä rahoituksesta. Tässä vaiheessa Jokerit oli ollut mukana KHL:ssä kuusi vuotta riippuvaisena venäläisestä rahoituksesta, joka edelleen yllätti monet julkiset keskustelijat. (Pärnänen 12.11.2020.)

Myös Särkivuori ja Laine toteavat tutkimuksessaan, kuinka Minskin tapahtumien yhteydessä urheilujournalistit ikään kuin vain ”hyppäsivät liikkuvaan junaan”, kun KHL-kriitikkoja ilmeni ensin muun journalismin osastoilta. Itsekritiikin sijaan urheilutoimittajat keskittyivät kritisoimaan Jokereiden toimijoiden kommentointia, vaikka toimittajat olivat itse tarkastelleet ja tuoneet julkiseen keskusteluun hyvin niukasti KHL:n geopoliittisia pyrkimyksiä. Urheilutoimittajat tunnistivat KHL:n poliittisen ulottuvuuden, mutta päättivät olla kirjoittamatta siitä, koska aihetta ei pidetty tarpeeksi kiinnostavana. Asenteet Venäjää kohtaan olivat tähän aikaan huomattavasti neutraalimpia, jonka nähdään vaikuttaneen toimittajien kritiikittömyyteen. Samalla Särkivuori ja Laine väittävät, että Jokereiden talouslukuihin ja hämäriin omistajakuvioihin kiinnitettiin auttamatta liian vähän huomiota. (Särkivuori & Laine 2024, 9–10.)

Vaikka KHL:ää ja siihen liitettyjä valtapoliittisia vaikuttamisoperaatioita on käsitelty suomalaisessa mediassa Venäjän hyökättyä Ukraina suhteellisen laajasti ja monipuolisesti, on Jokereiden ja sen suomalaistoimijoiden roolin todellinen selvittäminen jäänyt taka-alalle. Kumpikaan niin sanotuista ”pääomistajista”, eli Jari Kurri ja Hjallis Harkimo eivät ole julkisuudessa avanneet rooliaan ja toimintaansa osana mahdollista venäläistä vaikuttamisoperaatiota useista haastattelupyynnöistä huolimatta. Entiset pääomistajat ovat olleet haluttomia kommentoimaan julkisesti heidän ja Jokereiden roolia keskusteluissa, jossa niitä on käsitelty osana Venäjän pehmeän vallan vaikuttamisoperaatiota. Aiheen yhteiskunnallisen merkityksellisyyden vuoksi olisi toivottavaa, että Kurri ja Harkimo tulisivat esiin julkisuuteen tämän aiheen tiimoilta. Tällöin olisi myös mahdollista, että myös tässä

tutkielmassa esitetyt avoimet kysymykset KHL:stä, Jokereista ja Venäjän urheiluvaikuttamisesta saivat edes jonkinlaisia vastauksia.

Esimerkiksi Teittinen, Pietiläinen, Elo ja Holopainen artikkelissaan kuvaavat, miten Harkimo on ollut hyvin haluton ”käymään läpi toimintaansa venäläisten kanssa”, sekä sitä miten Harkimo ”arvioi omaa rooliaan Putinin valtapolitiikan edistäjänä ja oligarkkien apurina” (Teittinen, Pietiläinen, Elo & Holopainen 4.9.2022). Myös Venäjän hyökättyä Ukrainaan, Harkimo kieltäytyi kommentoimasta Jokereiden tilannetta sanoin ”Olen 28 vuotta kommentoinut Jokereita. Enää en kommentoi” (Pusa 25.2.2022). Harkimo oli myös ehdolla presidentinvaaleissa 2024, mutta keskustelu hänen roolistaan venäläisessä vaikuttamisessa jäi valitettavan vähäiseksi, vaikka Venäjä oli muuten vaalikeskusteluissa johtavana teemana. Taasen Kurri on pitänyt ”mediahiljaisuutta” yllä vuoden 2024 helmikuuhun asti, jolloin hän MTV Urheilun haastattelussa kuvasi Jokereiden KHL-aikaa tiivistetysti sanoilla ”jälkeenpäin on helppo viisastella”. Samaisessa haastattelussa Kurri harmitteli, kuinka Venäjän jääkiekkomaajoukkueet on suljettu kansainvälisistä arvokisoista ulos. (Shemeikka & Hyytiä 29.2.2024.) Helmikuun jälkeen Kurri ei ole enää palannut julkisuudessa tämän aiheen pariin.

Tässä tutkielmassa on esitetty ja tarkasteltu useita erilaisia skenaarioita ja teemoja liittyen KHL:n perimmäiseen tarkoitukseen ja Jokereiden rooliin sarjassa. Vaikka aineiston tulkinnat kyseisistä kysymyksistä ovat olleet spekulatiivisia, voidaan todeta, että KHL:llä ja Jokereilla on ollut jonkintasoinen poliittinen tarkoitus Venäjän strategisten etujen edistäjänä. Jokereiden ja KHL:n ympärille ei Suomessa missään vaiheessa KHL-aikakautta muodostunut tietynlaista Venäjän tai venäläisyyden kannatusilmiötä kuin esimerkiksi samaan tapaan, miten englantilaisen jalkapallojoukkueen Chelsea ympärille syntyi. Chelsea omisti vuosina 2003–2022 venäläinen oligarkki Roman Abramovitš. Abramovitšin edustama venäläisyys Chelsea kannatuskulttuurissa näkyi vielä vahvana Venäjän hyökkäyssodan aloittamisen jälkeen: Chelsea fanit muun muassa keskeyttivät Ukrainalle osoitetun tukihetken laulamalla Abramovitšin nimeä. (Ks. esim. Descalsota 8.3.2022; Garside 14.3.2022.)

Jokereiden brändille KHL-matkasta ei jäänyt oikein mitään konkreettista jäljelle: Jokerit katkaisi kaikki taloudelliset ja omistajuuteen liittyvät kytkökset KHL:ään ja venäläisomistukseen. KHL-aikakauden jälkeen Jokerit ja sen edustusjoukkue on jatkanut jääkiekkotoimintaansa Suomen toiseksi korkeimmalla sarjatasolla Mestiksessä täysin uudella pelaajistolla ja taustatoimijoilla. Myös venäläisomistuksessa edelleen oleva Jokereiden kotihalli Helsinki-halli on ollut käyttämättömänä helmikuusta 2022 lähtien. Helsingin kaupunki

onkin aloittanut toimet, joilla halli voitaisiin pakkolunastaa, ja palauttaa takaisin suomalaiseseen omistukseen sekä Jokereiden käyttöön (ks. esim. Westerlund 17.4.2024).

Lopuksi voidaan todeta, että viimeistään vuoden 2022 aikana Venäjä on eräällä tapaa luopunut perinteisistä pehmeän vallan strategioistaan länsimaisessa kontekstissa, kun niitä tarkastellaan Nyen alkuperäisen teoretisoinnin kautta. Venäjän harjoittama pehmeän vallan valjastaminen osaksi niin sanottua hybridisotaa on ristiriidassa Nyen alkuperäisen pehmeän vallan konseptin kanssa, jossa tarkoituksena oli nimenomaan tarkastella kovaa ja pehmeää valtaa sekä sitä, miten ne toimivat erillään toisistaan. Kun Venäjällä pehmeän vallan toiminnot on yhdistetty kovan vallan tavoitteisiin, voidaan huomata, että Venäjän vetovoima ja viehättävyys on heikentynyt. Venäjä aggressiivisilla ja kansainvälisen oikeuden vastaisilla ulkopoliittisilla toimillaan on hylännyt Nyen esittelemät pehmeän vallan voimakkaimmat valtaresurssit, joilla tarkoitetaan vetovoimaisia liberaalidemokraattisia arvoja. Venäjä ei ole kyennyt asettamaan pehmeän ja kovan vallan volyymiä tasapainoon. Nyen teoretisointiin peilattuna Venäjä ei ole onnistunut käyttämään ”älykästä valtaa” kovin hyvin hyödykseen. Osa Venäjän vaikuttamisstrategioista, kuten erilaisten ääriiliikkeiden tukeminen ja internet-trollien organisointi ovat suoraa jatkoa neuvostoaikaisille disinformaatiotaktikoille, eikä niillä ole enää mitään tekemistä Nyen alkuperäisen pehmeän vallan käsitteellistämisen kanssa. (Rutland & Kazantsev 2016, 403, 408–409.) Seow T. Lee tutkimuksessaan osoittaa, miten Venäjän hyökkäyksen uhriksi joutunut Ukraina on vahvistanut hyökkäyksen seurauksena maan imagoa ja saanut täten lisää pehmeää valtaa (Lee 2023). Ukrainan keräämän pehmeän vallan voidaan katsoa olevan vastareaktio Venäjän epälegitiimille kansainvälisen oikeuden vastaiselle toiminnalle.

On toki huomioitava, että tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että Venäjä olisi kokonaan globaalisti menettänyt vetovoimansa. Tutkimuskirjallisuudessa tulisikin keskittyä enemmän siihen, miten alati muuttuvissa kansainvälisissä valtapoliittisissa suhteissa esimerkiksi BRICS-maat suhtautuvat Venäjän ”uuteen” aggressiiviseen imagoon. Voiko Venäjän uusi imago olla nouseville talouksille jopa houkutteleva ja viehättävä, kun se ikään kuin häpeilemättä ”haastaa” länsimaita erinäisin tavoin ja käyttää pehmeän vallan ”houkuttelun” sijaan kovan vallan keinoja? Esimerkiksi Ilan Manor ja Guy J. Golan teoretisoi, kuinka Venäjän Lähi-Idässä käyttämät kovan vallankäytön toimet ovat vahvistaneet Venäjän vaikutusvaltaa alueella, vaikka pehmeän vallan teorioiden mukaan Venäjän olisi päinvastoin tullut menettää vaikutusvaltaansa. Venäjän käyttämä kova valta Lähi-Idässä on myös lähentänyt valtion suhdetta muun muassa Libanoniin, Irakiin ja Israeliin. (Manor & Golan 2020, 2.) Nämä tulkinnat aiheuttavat pehmeän vallan teorioiden kyseenalaistamista silloin, kun tarkastellaan valtiosuhteita tietynlaisen

reaalipolitiikan kautta. Joka tapauksessa Venäjän vetovoiman osittainen menettäminen vähintään länsimaissa voidaan katsoa kiistattomaksi faktaksi.

Lähteet

Aineisto

Ahonen, Anneli (10.5.2016) Leijona-maalivahti Koskinen: Pari poikapainia nähtiin voitonpäivänä Pietarissa. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002900516.html> (haettu 4.6.2024).

Ahonen, Anneli (27.2.2015) Jääkiekko vetää faneja Venäjälle. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002804342.html> (haettu 14.5.2024).

Ampuja, Eetu (28.7.2014) Mitä seuraavaksi, Roman Rotenberg? – ”Uusi halli ja 20 kaunista naista”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekkokko/art-20000000787313.html> (haettu 27.5.2024).

Erola, Jan (16.7.2013) Punaista mattoa vanjoille. Kolumni. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002661808.html> (haettu 14.5.2024).

Hakola, Tero (15.6.2013) KHL:n huippuseuroissa kymmeniä euromiljonäärejä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002645715.html> (haettu 24.5.2024).

Hakola, Tero (18.9.2018) Jokereilla on paras myyntivaltti, mutta miksi Hartwall-areenan katsomoissa on tyhjää? *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005832550.html> (haettu 20.6.2024).

Hakola, Tero (3.9.2020) Asiantuntija: KHL haluaisi puhtoiset Jokerit, mutta PR-vahinko on jo tapahtunut. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006623114.html> (haettu 8.5.2024).

Hiitelä, Juha (15.8.2015) Kommentti: Kiekkoleijonia valjastetaan propagandatyöhön. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-20000000976585.html> (haettu 6.5.2024).

Hiitelä, Juha (17.2.2016) Roman Rotenberg kommentoi maalilaulukohua – kovaa palautetta Jokerien kannattajille. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000001120674.html> (haettu 6.5.2024).

Hiitelä, Juha (4.4.2022) Kommentti: Viimeistään Butshan kauheuksien valjettua yksi asia on selvää – näillä suomalaiskiekkoliigoilla ei ole mitään asiaa Leijoniin. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekko/art-2000008726543.html> (haettu 8.5.2024).

Hiitelä, Juha (4.9.2018) Kommentti: Jokerit on ollut KHL:ssä täysi urheilullinen, taloudellinen ja poliittinen fiasko – yksikään lupaus ei ole täyttynyt. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000005815054.html> (haettu 11.6.2024).

Himanen, Jari (31.10.2014) Historioitsija: Punakoneen henki elää nyt KHL:ssä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002773805.html> (haettu 8.5.2024).

Hoffrén, Sami (1.3.2022) Kommentti: Sota paljasti karnealla tavalla KHL:n todelliset kasvot – suomalaispelaajien on aika palata idästä kotiin. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000008651875.html> (haettu 11.7.2024).

Hoffrén, Sami (17.5.2020) Jari Kurri täyttää 60 vuotta – lataa nyt suorat sanat kritisoijilleen KHL-Jokereissa: ”Kun peliura loppuu, silloin alkaa vittuilu”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/urheilulehti/parhaat/art-2000006510449.html> (haettu 7.6.2024).

Hoffrén, Sami (4.9.2020) Kommentti: Minskin matkan peruminen oli Jokereille erävoitto – mutta isossa kuvassa mikään ei ole muuttunut. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006623457.html> (haettu 29.6.2024).

Holopainen, Simo (27.8.2014) Suuri ja mahtava kaikuu Jokereiden kotipeleissä - mitä siinä oikeasti lauletaan? *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000799377.html> (haettu 14.5.2024).

HS (26.8.2014) Jokerien pelit alkavat Venäjän kansallislaululla – ota tästä sanat talteen. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002756379.html> (haettu 15.6.2024).

IS (28.6.2013) IS TV LIVE: Jokerien historiallinen tiedotustilaisuus. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekko/art-2000000634817.html> (haettu 14.6.2024).

IS-STT (25.1.2013) Suomalaiskiekkoilija myöntää: Venäjästä oli vähän ennakkoluuloja. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000578985.html> (haettu 31.5.2024).

IS-STT (28.6.2013) Ässäpomo Jokerien KHL-siirrosta: "Tämä on hieno homma". *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000000634908.html> (haettu 14.6.2024).

Jeskanen, Jenni (3.9.2020) Venäläiset urheilulehdet: Jokerit kieltäytyi pelimatkastasta ja taipui kotimaansa julkisen paineen alla – ”Kuin sylkisi meitä kaikkia naamaan”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006623073.html> (haettu 24.6.2024).

Kalmari, Viljami (14.3.2022) Venäläissivusto kertoo kylmäävästä kirjeestä: KHL-seuroja käsketään tukemaan sotaa. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008679625.html> (haettu 12.7.2024).

Kanerva, Juha (24.9.2022) Kommentti: Putinin verirahoja valuu yhä suomalaistähdille – tajuavatko he, millaisen taakan ruplapinot tuovat? *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/urheilu/art-2000009086385.html> (haettu 18.7.2024).

Keskitalo, Tapio (17.12.2014) Jokerit saattaa hyötyä ruplan romahduksesta. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002786264.html> (haettu 17.6.2024).

Konttinen, Jussi & Rantanen, Lasse (19.10.2014) Vakoojia, valtapolitiikkaa ja välistävetäjiä – Putinin KHL on muutakin kuin jääkiekkoa. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002770547.html> (haettu 6.5.2024).

Konttinen, Jussi (4.9.2020) Jokerit teki ratkaisun, jonka takana voi seistä – varsinaista ongelmaa se ei kuitenkaan poista. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006623363.html> (haettu 6.5.2024).

Koskinen, Mika (21.11.2014) Jokereiden KHL-ottelu jätti tympeän maun. Kommentti. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000838822.html> (haettu 6.5.2024).

Kunnas, Kaja (26.10.2018) Jokerit kaatoi Spartakin tuhansien suomalais-fanien edessä Tallinnassa – ”Kannatan Jokereita”, sanoi pöytä-jääkiekon virolainen Euroopan mestari. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005878807.html> (haettu 7.6.2024).

Lahti, Markku (12.11.2016) Kiinalainen lohikäärme-eksotiikka ei häikäissyt Jokereita. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002930008.html> (haettu 14.5.2024).

Laitila, Johannes (17.4.2014) Oslolainen Vålerenga haluaa KHL:ään. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002724799.html> (haettu 27.5.2024).

Lempinen, Marko (17.1.2018) Onko Jokerit osa Venäjän propagandakoneistoa? Suomalaisutkijalla selvä näkemys miksi KHL:ää pelataan Helsingissä. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000005527854.html> (haettu 11.5.2024).

Lempinen, Marko (18.5.2022) Kommentti: KHL:n maksamat ökypalkat paljastavat Putinin järjestömän kansanryöstön mittasuhteet. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekk/art-2000008819086.html> (haettu 15.7.2024).

Lempinen, Marko (2.5.2015) Nyt tulee kovaa tekstiä Jari Kurrilta: "NHL:n pelin taso on heikentynyt dramaattisesti". *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/nhl/art-2000000919153.html> (haettu 3.6.2024).

Lempinen, Marko (20.6.2019) Jokerien toimitusjohtaja otti ja lähti – tässä syy. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006149189.html> (haettu 24.6.2019).

Lempinen, Marko (24.5.2019) Kommentti: Jari Kurri on venäläisten bulvaani Jokereissa – Teemu Selänne tulossa narrien taustavaikuttajaksi. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006117992.html> (haettu 24.6.2024).

Lempinen, Marko (28.10.2016) Jokereilla taas palkkarästejä – ”Rahaliikenteemme on ollut jumissa”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000001940931.html> (haettu 17.6.2024).

Lempinen, Marko (8.6.2019) Jokerien rahoitus tulee yhä Venäjältä – tämän vuoksi rahahanat idästä pysyvät auki: ”Venäläiset ovat valmiita tekemään mitä tahansa taatakseen sen”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006135778.html> (haettu 24.6.2024).

Leppänen, Jelena (1.3.2018) Kova väite: KHL muutti oudosti pudotuspelien ohjelmaa Putinin kampanjatilaisuuksien vuoksi. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000005586204.html> (haettu 16.5.2024).

Leppänen, Jelena (4.7.2019) Piikki pakaraan päätti pyristelyt – entinen NHL-pelaaja järkyttyi kokemuksistaan KHL:ssä, valmentaja uhkasi nyt uusilla kärsimyksillä. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006162580.html> (haettu 7.6.2024).

Leppänen, Jelena (7.6.2016) KHL-joukkueen rakas kissa menehtyi – seuralta kaunis ele. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000001195596.html> (haettu 14.5.2024).

Manninen, Tuomas (1.11.2017) Jokereilla riittää sotasaalista: traktoreita ja Ladoja, torpedoita ja dynamoita, punatähtiä – ja ZSKA:n viiri! Kolumni. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000005432495.html> (haettu 14.5.2024).

Marttinen, Mikko (23.9.2014) Jokerien hallissa enemmän yleisöä kuin illan liigapeleissä yhteensä! *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000811559.html> (haettu 16.6.2024).

Marttinen, Mikko (9.10.2014) Suomalaiset Putinin pelikentillä. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/urheilu/art-20000000818609.html> (haettu 9.5.2024).

Miettinen, Heikki (10.3.2016) Toimitusjohtajan mielestä taloudelliset tappiot ovat omistajien investointeja – ”Jokerit lisää KHL:n brändiuskottavuutta”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002890446.html> (haettu 6.5.2024).

Miettinen, Heikki (10.9.2020) Suurrahoittaja ja miljardööri Vladimir Potanin paljastaa, kuinka paljon rahaa Jokerit Venäjältä saa ja miksi. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006631060.html> (haettu 7.5.2024).

Miettinen, Heikki (11.10.2014) Pietarin SKA kuin väärässä sarjassa. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002768590.html> (haettu 24.5.2024).

Miettinen, Heikki (11.9.2014) Jokereilla viikon vierasmatka – viisi lentoa ja neljä ottelua. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002760461.html> (haettu 14.5.2024).

Miettinen, Heikki (16.8.2016) KHL:n puheenjohtaja: Tappiot eivät ongelma, emme voi kuvitella sarjaa ilman Jokereita. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002916114.html> (haettu 27.5.2024).

Miettinen, Heikki (19.8.2019) Huippusentteri Petri Kontiolalla selvä käsitys jääkiekkoliiga KHL:stä: ”Se oli rakkautta ensi silmäyksellä”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006209370.html> (haettu 31.5.2024).

Miettinen, Heikki (20.10.2014) Kiinnostaako peli vai KHL:n rahoitus? Kolumni. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002770742.html> (haettu 16.6.2024).

Miettinen, Heikki (24.9.2015) Jokerien Peter Regin uskoo: Monet meidän pelaajat voisivat kiekkoilla NHL:ssä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002854779.html> (haettu 3.6.2024).

Miettinen, Heikki (26.9.2015) KHL-mestarin alkukausi nikottelee. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002855341.html> (haettu 24.5.2024).

Miettinen, Heikki (30.1.2015) Jokerit on ikävä piikki kotimaisen Liigan pohkeessa. Kommentti. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002796906.html> (haettu 16.6.2024).

Miettinen, Heikki (30.5.2020) SaiPa sai tähtien sentterin. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006523053.html> (haettu 4.6.2024).

Miettinen, Heikki (4.1.2017) Jokerien Kohonen ei säikähtäisi kiinalaisomistusta: ”Meillä ei ole mitään sitä vastaan. Ei me sitä murehdita”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005032466.html> (haettu 3.6.2024).

Miettinen, Heikki (5.11.2019) Maalivahti Juho Olkinuora saa tiukkaa KHL-oppia, basassa kuulemma testosteroniarvot nousevat. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006297629.html> (haettu 4.6.2024).

Miettinen, Heikki (5.8.2015) KHL:n tulo Helsinkiin sai hetkeksi Liigan sekaisin. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002842913.html> (haettu 16.6.2024).

Miettinen, Heikki (7.6.2019) Jari Kurri pysyy hyvin niukkasanaaisena Jokerien uusista rahoituskuvioista. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006135435.html> (haettu 24.6.2024).

Miller, Karolina (19.8.2015) Kurjistunut talous koettelee KHL:ssä – huippupelaajia valuu NHL:ään. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002846215.html> (haettu 20.1.2024).

Moilanen, Mika (17.6.2019) Jokereille uusi suuromistaja ja toimitusjohtaja: rahoittajan taustalla venäläinen oligarkki. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006145725.html> (haettu 24.6.2024).

Moilanen, Mika (18.2.2021) Juhlapäivä, julistaa Jokerit, kun diktaattorin lempilapsi saapuu kylään. Kommentti. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000007811230.html> (haettu 9.7.2024).

Moilanen, Mika (25.5.2019) Jokerien kannattajat pitävät omistajanvaihdosta positiivisena: ”Ihan ehdottomasti hyvä asia”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006118640.html> (haettu 30.6.2024).

Moilanen, Mika (8.5.2021) Jypin tähti Robert Rooba kertoi, kuinka purki sopimuksensa siirtyäkseen KHL:ään – aikoo ottaa ihoonsa pysyvän muiston Venäjältä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000007966209.html> (haettu 4.6.2024).

Myllykoski, Tatu (25.2.2022) Venäjän KHL-liigan televisiointi päättyy Suomessa heti. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000008641956.html> (haettu 12.7.2024).

Nieminen, Antti & Vilén, Jan (23.3.2018) Jokerit voitti kaikkien aikojen pisimmän KHL-ottelun – ”Ihmiskroppa pystyy isoihin juttuihin, kun mieli on mukana”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005614659.html> (haettu 12.5.2024).

Nieminen, Antti (4.8.2014) Liigan puheenjohtaja Puttonen pitää KHL-liigaa riski Putinin pätemisvälineenä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002750738.html> (haettu 6.5.2024).

Nieminen, Tommi (22.12.2021) Terveisiä Jokereille Valko-Venäjän 941 poliittisen vangin puolesta. Kommentti. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000008494575.html> (haettu 6.5.2024).

Nyholm, Tuomas (9.3.2014) Hyvät naiset ja herrat: The Roman Rotenberg Show. Kommentti. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000000726015.html> (haettu 27.5.2024).

Oivio, Janne (17.2.2021) Kommentti: Jokerien saama massiivinen valtiontuki koettelee oikeustajua – mihin venäläismiljardööri tarvitsee suomalaisten rahoja? *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000007808826.html> (haettu 10.7.2024).

Oivio, Janne (19.6.2019) Yrityselämän asiantuntija listaa outouksia Jokereiden ja venäläisfirman liitossa – ”Summa on aivan hurja lukema”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006148195.html> (haettu 24.6.2024).

Paananen, Arja (20.3.2014) Suomi oli osa Putinin miesten strategiaa. Kommentti. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000731798.html> (haettu 13.6.2024).

Palonen, Joose (28.6.2013) Harkimolle lottovoitto! Kommentti. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000635037.html> (haettu 14.6.2024).

Pirinen, Harri (19.2.2021) Kommentti: Jokerit harmittelee negatiivista julkisuutta – toimitusjohtaja kieltäytyy vastaamasta kysymyksiin koronatuon käyttötarkoituksesta: ”En katso aiheelliseksi vastata”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000007814987.html> (haettu 10.7.2024).

Pusa, Ari (25.2.2022) Jokerien toimitusjohtaja Sami Kauhanen jäi sanattomaksi – Harry Harkimolta nostalginen kommentti. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008642173.html> (haettu 16.7.2024).

Pärnänen, Antti (4.9.2014) Jokerit aloitti KHL:ssä ilotulittein – ”Onneksi ei ole rahasta kiinni”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000803147.html> (haettu 7.6.2024).

Ranta, Elina (8.10.2014) Venäjä pelaa pehmeästi urheilubisneksessä. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001852303.html> (haettu 10.5.2024).

Rantanen, Vesa (12.6.2013) Jori Lehterä perustelee kohuratkaisuaan: ”Menen NHL:ään sitten jäädyttelemään”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000620951.html> (haettu 24.5.2024).

Rantanen, Vesa (13.7.2022) Kommentti: SM-liiga sulki Jari Kurtilta tyyliä oven – ryvettymisen oligarkkirahassa katkaisi kiekkolegendaan uran Suomessa. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000008941727.html> (haettu 16.7.2024).

Rantanen, Vesa (2.9.2020) Kommentti: Jari Kurin reaktio paljastaa hitaimmillekin, kenen etua ja mitä tarkoitusta Jokerien miljoonaseikkailu Putinin liigassa oikeasti palvelee. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006621436.html> (haettu 6.5.2024).

Rantanen, Vesa (20.1.2022) Kommentti: Roman Rotenberg shokeerasi ryhtymällä KHL:n ökyseuran päävalmentajaksi – vielä irvokkaampi taustakuvio ulottuu suoraan Putiniin. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/urheilu/art-2000008553103.html> (haettu 6.5.2024).

Rantanen, Vesa (24.3.2020) Kommentti: KHL pitää suomalaispelaajia nyt panttivankinaan Venäjällä – kahleina toimivat raha ja pelko. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006450945.html> (haettu 31.5.2024).

Rantanen, Vesa (26.4.2022) Kommentti: Jari Kurrin ja Jokerien paapominen paljastaa häpeällisen asian – urheiluväen ymmärrys on karmealla tasolla. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekko/art-2000008772049.html> (haettu 14.7.2024).

Rantanen, Vesa (8.3.2019) Kommentti: Jokerien viisivuotinen taaperrus KHL:ssä on surullinen luku suomalaiseen urheiluhistoriaan. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006028994.html> (haettu 16.5.2024).

Riihentupa, Timo (7.5.2022) Vladimir Putinin ”lähiystävä” Gennadi Timtshenko oli vuosia merkittävä urheiluvaikuttaja Suomessa – lennätti maailmantähtiä Helsinkiin. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/urheilulehti/parhaat/art-2000008795163.html> (haettu 6.5.2024).

Saarinen, Joska (19.3.2015) Kommentti: Venäjä ja Jokerit on paradoksaalinen menestystarina. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002810077.html> (haettu 16.6.2024).

Sadeoja, Tapio (15.12.2021) Tapio Sadeojan kolumni: Jokereiden ongelma ei ole yksi peli Minskissä – seura pelaa sarjassa, jonka isäntä uhkaa Eurooppaa sodalla. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekko/art-2000008475377.html> (haettu 11.7.2024).

Seppä, Petri (1.11.2016) Iloisia uutisia Jokerien leiristä – ”Rahat on saatu liikkeelle”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000001944013.html> (haettu 4.6.2024).

Seppä, Petri (13.10.2017) KHL:ään on viritteillä todella eksoottinen laajennus – Göran Stubb: ”Ei mitään järkeä”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000005407302.html> (haettu 27.5.2024).

Seppä, Petri (27.9.2015) Jälleen tappio: Jokerit oli kuin alokas armeijassa. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000999653.html> (haettu 12.5.2024).

Seppä, Petri (3.1.2020) Jokerit pommitti historiaa KHL:n suurseuraa vastaan. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006362697.html> (haettu 12.5.2024).

Seppä, Petri (3.8.2015) Roman Rotenberg ärähti pakotteista: ”Ei tässä ole lainkaan logiikkaa!”. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000971048.html> (haettu 14.5.2024).

Sillanpää, Sami (1.9.2018) Gennadi Timtšenko on Putinin jokeri. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000005807929.html> (haettu 6.5.2024).

Sippola, Jussi (30.6.2013) Harkimo katsoo itään, SM-liiga länteen. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000002658668.html> (haettu 24.5.2024).

Soininen, Maisa (26.7.2016) Kuvat ja video: Söpöysvaroitusta! Korkeasaaren suloiset tiikerinpennut hurmasivat kiekkotähtikumminsa. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000001227637.html> (haettu 14.5.2024).

STT (3.10.2014) TS: Jokerit tarjoaa seminaaria venäläisvaikuttajien kanssa. *Ilta-Sanomat*.
<https://www.is.fi/jaakiekkokko/art-2000000815774.html> (haettu 7.5.2024).

Suikki, Reijo & STT (1.7.2020) KHL:n kokenein suomalaisvalmentaja Jari Kaarela muuttaa Siperiaan: ”Sotšin varustekassilla siellä ei pärjää”. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006558773.html> (haettu 4.6.2024).

Suvinen, Teemu (12.2.2022) Kiinan pelaaja luetteli imelän vastauksen kuin suoraan paperista – kohutun kiekkjoukkueen kommentista paistaa sensuuri. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008608899.html> (haettu 10.5.2024).

Teiskonlahti, Riku (24.2.2022) Yhteistyökumppanit kaikkoon Jokereilta, myös Hartwall tutkii mahdollisuutta irtautua sopimuksestaan. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008640183.html> (haettu 12.7.2024).

Teiskonlahti, Riku (26.2.2022) Jokerien KHL-matkan pää hämmöttää. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008642700.html> (haettu 6.5.2024).

Teiskonlahti, Riku (3.3.2022) Urheilulla ei ole enää merkitystä Putinille, arvioi historioitsija: ”Kaikki mainehyödyt vedettiin vessanpöntöstä alas”. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008650084.html> (haettu 6.5.2024).

Teittinen, Paavo; Pietiläinen, Tuomo; Elo, Emil & Holopainen, Mika (4.9.2022) Kuka pelasti Harry Harkimon? *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/feature/art-2000009029076.html> (haettu 16.5.2024).

Tervo, Jari (31.1.2021) Putin rakastaa ökyä ja blingia. Kolumni. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000007770534.html> (haettu 6.5.2024).

Tuominen, Eero (13.9.2014) Suomalainen KHL-luotsi herkuttelee: "Naisten korkeat korot piristävät hektistä arkea". *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000806879.html> (haettu 4.6.2024).

Virtanen, Ari (21.12.2021) Oliko Venäjän jääkiekko-maajoukkueen CCCP-paidoissa piiloviesti? Tutkijoiden mielestä se oli tarkoitettu kotimaiselle yleisölle. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008487753.html> (haettu 8.5.2024).

Vuorikoski, Salla (5.9.2022) Suomi suojaasi oligarkkeja pakotteilta – Viron entinen presidentti HS:lle: ”Aina voi löytää juridisen syyn”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/feature/art-2000009049414.html> (haettu 16.7.2024).

Zaborsky, Tomas (10.3.2013) Tomas Zaborskyn KHL-päiväkirja: Vaikeuksien kautta voittoon. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000592812.html> (haettu 12.5.2024).

Zaborsky, Tomas (8.2.2013) Tomas Zaborskyn päiväkirja: Joukkueen piikkiin Dubaihin! *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000000582666.html> (haettu 12.5.2024).

Kirjallisuus

Aaltola, Mika (2019) *Poutasään jälkeen*. Jyväskylä: Docendo.

Alafuzoff, Georgij; Blom, Anders; Kurvinen, Mihail; Pyykönen, Juha; Luoma-aho, Vilma & Tsetsura, Katerina (2020) *Govorit Moskva – Moskova puhuu: Venäjän strategisen viestinnän erityispiirteet* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja, 2020:16).

Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162201> (haettu 15.4.2024).

Allison, Lincoln & Monnington, Terry (2005) Sport, prestige and international relations. Teoksessa Lincoln Allison (toim.) *The Global Politics of Sport: The role of global institutions in sport*. Lontoo & New York: Routledge: 5–23.

Allison, Lincoln (2005) Sport and globalisation. Teoksessa Lincoln Allison (toim.) *The Global Politics of Sport: The role of global institutions in sport*. Lontoo & New York: Routledge: 1–4.

Alsarve, Daniel (2021) The need for a violence prevention programme in ice hockey: a case study on how hegemonic masculinity supports and challenges violent behaviour in Swedish ice hockey. *European Sport Management Quarterly* 21:2, 218–236.

<https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1737956> (haettu 10.4.2024).

Altukhov, Sergey; Mason, Daniel & Osokin, Nikita (2020) Organizational hybridity and the evolution of the Kontinental Hockey League. *Sport in Society* 23:3, 484–504.

<https://doi.org/10.1080/17430437.2020.1696533> (haettu 11.4.2024).

Andrijiw, Andre M. & Richardson F. Michelle (2023) Navigating a White, Male Space: The Lived Experiences of Black, Female Ice Hockey Fans. *Journal of Sport Management* 37:1, 39–50. <https://doi.org/10.1123/jsm.2021-0351> (haettu 21.8.2024).

Appel, Ross (2011) Let's Make a Deal: Examining the Contentious Relationship Between the National Hockey League and Kontinental Hockey League. *Arizona State Sports and Entertainment Law Journal* 1:2, 149–188. <https://asuselj.org/wp-content/uploads/2020/08/Full-Volume-1-Issue-2.pdf> (haettu 24.4.2024).

Arnold, Richard (2018) Sport and Official Nationalism in Modern Russia. *Problems of Post-Communism* 65:2, 129–141. <https://doi.org/10.1080/10758216.2018.1425093> (haettu 15.4.2024).

Backman, Jyri & Carlsson, Bo (2020) Jokerit's move to KHL: an odd momentum in the commercialization of Nordic elite ice hockey. *Sport in Society* 23:3, 505–522.

<https://doi.org/10.1080/17430437.2020.1696537> (haettu 31.4.2024).

Barrer, Peter (2007) 'Šatan is God!': Re-imagining Contemporary Slovak National Identity through Sport. *Sport in Society* 10:2, 223–238. <https://doi.org/10.1080/17430430601147062> (haettu 11.4.2024).

Bebawi, Saba (2017) The cultural imperative: News production and soft power. Teoksessa Naren Chitty, Li Ji, Gary D. Rawnsley & Craig Hayden (toim.) *The Routledge Handbook of Soft Power*. Lontoo & New York: Routledge, 157–165.

<https://doi.org/10.4324/9781315671185> (haettu 23.4.2024).

Beck, Peter J. (2013) 'War Minus the Shooting': George Orwell on International Sport and the Olympics. *Sport in History* 33:1, 72–94. <https://doi.org/10.1080/17460263.2012.761150> (haettu 16.4.2024).

Berglund, Bruce (2020) *The Fastest Game in the World: Hockey and the Globalization of Sports* (Sport in World History vol. 6). Oakland: University of California Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1bhg2r6> (haettu 28.5.2024).

Black, David (2014) Megas for Strivers: The Politics of Second-Order Events. Teoksessa Jonathan Grix (toim.) *Leveraging Legacies from Sports Mega-Events: Concepts and Cases*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 13–23.

Bolin, Göran & Miazhevich, Galina (2018) The soft power of commercialised nationalist symbols: Using media analysis to understand nation branding campaigns. *European Journal of Cultural Studies* 21:5, 527–542. <https://doi.org/10.1177/1367549417751153> (haettu 18.1.2024).

Bolin, Göran & Ståhlberg, Per (2015) Mediating the Nation-State: Agency and the Media in Nation-Branding Campaigns. *International Journal of Communication* 9:1, 3065–3083. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/3557/1471> (haettu 18.1.2024).

Brannagan, Paul Michael & Giulianotti, Richard (2014) Qatar Sport and the 2022 FIFA World Cup. Teoksessa Jonathan Grix (toim.) *Leveraging Legacies from Sports Mega-Events: Concepts and Cases*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 154–165.

Brannagan, Paul Michael & Giulianotti, Richard (2018) The soft power–soft disempowerment nexus: the case of Qatar. *International Affairs* 94:5, 1139–1157. <https://doi.org/10.1093/ia/iyy125> (haettu 18.1.2024).

Carlton, Dennis W.; Frankel, Alan S. & Landes, Elisabeth M. (2004) The Control of Externalities in Sports Leagues: An Analysis of Restrictions in the National Hockey League. *Journal of Political Economy* 112:S1, S268–S288. <https://doi.org/10.1086/379945> (haettu 21.8.2024).

e Castro, Andreia Soares (2018) The 2018 FIFA World Cup: The Gains and Constraints of Russia's Soft Power of Attraction Through Football and Sports. *Rising Powers Quarterly - Public Diplomacy of Rising and Regional Powers* 3:3, 17–38.

<https://risingpowersproject.com/public-diplomacy-of-rising-and-regional-powers/> (haettu 17.1.2024).

Chadwick, Simon; Widdop, Paul & Burton, Nicholas (2022) Soft Power Sports Sponsorship – A Social Network Analysis of a New Sponsorship Form. *Journal of Political Marketing* 21:2, 196–217. <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1723781> (haettu 20.1.2024).

Crawford, Garry & Gosling, Victoria K. (2004) The Myth of the 'Puck Bunny': Female Fans and Men's Ice Hockey. *Sociology* 38:3, 477–493. <https://doi.org/10.1177/0038038504043214> (haettu 21.8.2024).

Crawford, Garry (2001) Characteristics of a British Ice Hockey Audience: Major Findings of the 1998 and 1999 Manchester Storm Ice Hockey Club Supporter Surveys. *International Review for the Sociology of Sport* 36:1, 71–81. <https://doi.org/10.1177/101269001036001007> (haettu 21.8.2024).

Cull, Nicholas J. (2008) Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616:1, 31–54. <https://doi.org/10.1177/0002716207311952> (haettu 8.5.2024).

Dahlberg, Olli (2016) *Suomalaisuus yleisönä, meinä ja muina: suomalaisuuden diskursiivinen rakentuminen Ilta-Sanomien ja Urheilulehden miesten jääkiekon MM-kisauutisoinnissa 2011*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201604132192> (haettu 22.4.2024).

DiCarlo, Danielle (2016) Playing like a girl? The negotiation of gender and sexual identity among female ice hockey athletes on male teams. *Sport in Society* 19:8–9, 1363–1373. <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1096260> (haettu 21.8.2024).

Dichter, Heather L. (2014) “A Game of Political Ice Hockey”: NATO Restrictions on East German Sport Travel in the Aftermath of the Berlin Wall. Teoksessa Heather L. Dichter & Andrew L. Johns (toim.) *Diplomatic Games: Sport, Statecraft and International Relations since 1945*. Lexington: The University Press of Kentucky, 19–52.

Dubinsky, Yoav (2019) From soft power to sports diplomacy: a theoretical and conceptual discussion. *Place Branding and Public Diplomacy* 15:3, 156–164.

<https://doi.org/10.1057/s41254-019-00116-8> (haettu 21.1.2024).

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Flew, Terry (2016) Entertainment media, cultural power, and post-globalization: The case of China's international media expansion and the discourse of soft power. *Global Media and China* 1:4, 278–294. <https://doi.org/10.1177/2059436416662037> (haettu 18.1.2024).

Forsberg, Tuomas & Mäkinen, Sirke (2021) Introduction: Russia's cultural statecraft. Teoksessa Tuomas Forsberg & Sirke Mäkinen (toim.) *Russia's Cultural Statecraft*. Lontoo & New York: Routledge, 1–25. <https://doi.org/10.4324/9781003141785> (haettu 11.4.2024).

Forsberg, Tuomas & Smith, Hanna (2016) Russian Cultural Statecraft in the Eurasian Space. *Problems of Post-Communism* 63:3, 129–134.

<https://doi.org/10.1080/10758216.2016.1174023> (haettu 16.1.2024).

Forsberg, Tuomas (2021) Sport as cultural statecraft: Russia and the Kontinental Hockey League. Teoksessa Tuomas Forsberg & Sirke Mäkinen (toim.) *Russia's Cultural Statecraft*. Lontoo & New York: Routledge, 206–225. <https://doi.org/10.4324/9781003141785> (haettu 9.1.2024).

Foucault, Michel (1978) *The History of Sexuality - Volume 1: An Introduction* (First American Edition). New York: Pantheon Books.

Foxall, Andrew (2013) Photographing Vladimir Putin: Masculinity, Nationalism and Visuality in Russian Political Culture. *Geopolitics* 18:1, 132–156.

<https://doi.org/10.1080/14650045.2012.713245> (haettu 12.6.2024).

Fuks, Konstantin (2013) *The Rebirth of Dinamo Riga: From the Glorious Soviet Past to the Kontinental Hockey League*. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201311287476> (haettu 1.4.2024).

Golubchikov, Oleg & Slepukhina, Irina (2014) Russia – Showcasing a ‘Re-Emerging’ State? Teoksessa Jonathan Grix (toim.) *Leveraging Legacies from Sports Mega-Events: Concepts and Cases*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 166–177.

Grix, Jonathan & Brannagan, Paul Michael (2016) Of Mechanisms and Myths: Conceptualising States' "Soft Power" Strategies through Sports Mega-Events. *Diplomacy and statecraft* 27:2, 251–271. <https://doi.org/10.1080/09592296.2016.1169791> (haettu 17.1.2024).

Grix, Jonathan & Houlihan, Barrie (2014) Sports Mega-Events as Part of a Nation's Soft Power Strategy: The Cases of Germany (2006) and the UK (2012). *The British Journal of Politics and International Relations* 16:4, 572–596. <https://doi.org/10.1111/1467-856X.12017> (haettu 30.1.2024).

Grix, Jonathan & Kramareva, Nina (2017) The Sochi Winter Olympics and Russia's unique soft power strategy. *Sport in Society* 20:4, 461–475. <https://doi.org/10.1080/17430437.2015.1100890> (haettu 31.1.2024).

Grix, Jonathan; Brannagan, Paul Michael & Houlihan, Barrie (2015) Interrogating States' Soft Power Strategies: A Case Study of Sports Mega-Events in Brazil and the UK. *Global Society* 29:3, 463–479. <https://doi.org/10.1080/13600826.2015.1047743> (haettu 20.1.2024).

Grix, Jonathan; Brannagan, Paul Michael & Lee, Donna (2019) *Entering the Global Arena - Emerging States, Soft Power Strategies and Sports Mega-Events*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-7952-9> (haettu 21.1.2024).

Harris, Spencer & Dowling, Mathew (2020) The influence of power and politics in sport. Teoksessa Annelise Goslin, Darlene Kluka, Rosa López de D'Amico & Karen Danylchuk (toim.) *Managing Sport Across Borders*. Lontoo & New York: Routledge, 101–126. <https://doi.org/10.4324/9780429316036-5> (haettu 5.2.2024).

Heinilä, Kalevi (2000a) Mikä on urheilun viihteellinen merkitys? Teoksessa Mari Miettinen (toim.) *Haasteena humisen hyvinvointi – Miten liikunta lisää mahdollisuuksia?* (Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124). Helsinki: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö, 287–308.

Heinilä, Kalevi (2000b) Millainen rooli urheilujournalismilla on yhteiskunnassa? Teoksessa Mari Miettinen (toim.) *Haasteena humisen hyvinvointi – Miten liikunta lisää mahdollisuuksia?* (Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124). Helsinki: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö, 273–286.

Hemmi, Annastiina (2019) *Suomen Liigasta idän pikajunaan: jääkiekon KHL-joukkue Jokereiden kotiyleisön sosiodemografia sekä näkemykset kotiottelutapahtumista ja seuran KHL:ään siirtymisestä*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202002172077> (haettu 22.4.2024).

Henne, Peter S. (2022) What We Talk About When We Talk About Soft Power. *International Studies Perspectives* 23:1, 94–111. <https://doi.org/10.1093/isp/ekab007> (haettu 11.4.2024).

Heracleous, Loizos & Barrett, Michael (2001) Organizational Change as Discourse: Communicative Actions and Deep Structures in the Context of Information Technology Implementation. *Academy of Management Journal* 44:4, 755–778.
<https://www.jstor.org/stable/3069414> (haettu 2.5.2024).

Hocking, Brian (2005) Rethinking the 'New' Public Diplomacy. Teoksessa Jan Melissen (toim.) *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 28–43.

Houlihan, Barrie (1997) *Sport, Policy and Politics: A comparative analysis*. Lontoo & New York: Routledge.

Hyppölä, Lauri (2014) *Urheilujournalismin kliseet, kaavat ja vakiintuneet jutunrakentamisen tavat: Tutkimus jääkiekon MM-kisojen 2013 uutisoinnista*. Pro gradu -tutkielma, Aalto-yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201405251909> (haettu 22.4.2024).

Högnäs, Jonas (2016) *Metaforat jääkiekkoartikkeleissa: Metaforien käyttö väkivaltaista taklausta käsittelevissä artikkeleissa*. Pro gradu -tutkielma, Åbo Akademi.

Isotalo, Kimmo (2021) *Luonnonjäiltä areenoille ja kansallislajiksi: Suomalainen jääkiekkoilu liikunta- ja urheilukulttuuristen sekä yhteiskunnallisten muutosten ilmentäjänä* (Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 242). Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-3715-5> (haettu 21.4.2024).

Jiménez-Martínez, César (2021) Soft power and media power: western foreign correspondents and the making of Brazil's image overseas. *Place Branding and Public Diplomacy* 19:1, 103–113. <https://doi.org/10.1057/s41254-021-00247-x> (haettu 18.1.2024).

Jokisipilä, Markku (2014) *Punakone ja vaahteranlehti*. Helsinki: Otava.

Jokisipilä, Markku (2022) *Huippu-urheilu osana suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2022:28). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-784-0> (haettu 27.1.2024).

Juhila, Kirsi (1999) Tutkijan positiot. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 201–232.

Kari, Martti J. & Hellgren, Riku (2021) Case study: Finland as a Target of Russian Information Influence. Teoksessa Klaus Ilmonen & Panu Moilanen (toim.) *The Political Analyst's Field Guide to Finland* (JYU Reports 10). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 155–173. <https://doi.org/10.17011/jyureports/2021/10> (haettu 1.5.2024).

Karjalainen, Reetta (2007) *SM-liigaseurojen talousahdinko – Tarvitaanko Suomessakin palkkakatto?* Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-17540> (haettu 21.1.2024).

Keating, Vincent Charles & Kaczmarek, Katarzyna (2019) Conservative soft power: liberal soft power bias and the 'hidden' attraction of Russia. *Journal of International Relations and Development* 22:1, 1–27. <https://doi.org/10.1057/s41268-017-0100-6> (haettu 18.1.2024).

Kiseleva, Yulia (2015) Russia's Soft Power Discourse: Identity, Status and the Attraction of Power. *Politics* 35:3–4, 316–329. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12100> (haettu 1.4.2024).

Kivinen, Osmo; Mesikämnen, Jani & Metsä-Tokila, Timo (2000) *Kylmä kiekkosota: Kaksi mannerta, kaksi kulttuuria* (Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 151). Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Kolamo, Sami (2019) Valtiopropagandan paluu Venäjän jalkapallon MM-kisoissa. *Idäntutkimus* 26:1, 3–22. <https://journal.fi/idantutkimus/article/view/81963> (haettu 31.5.2024).

Krieger, Jörg; Hao, Andrew Y. & Gering, Tabea (2023) International Sport Federations as Forums to Initiate Soft Power Processes: The Case of Russia. *Asian Journal of Sport History & Culture* 2:1, 1–24. <https://doi.org/10.1080/27690148.2023.2196268> (haettu 8.1.2024).

Lahti, Laura (2022) *Naisleijonat: sankareita vai työnhupakoita? Uutisointi Helsingin Sanomissa naisten ja miesten jääkiekkomaajoukkueesta maailmanmestaruus- ja olympiaturnausten aikana vuosina 1990–2019*. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022060743887> (haettu 22.4.2024).

Laine, Antti & Turtiainen, Riikka (2018) Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. *Media & viestintä* 41:4, 280–301. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77461> (haettu 4.7.2024).

Large, David (2007) *Nazi Games: The Olympics of 1936*. New York: W.W. Norton.

Laukkanen, Markus (2017) *Helping Customers Win: Creating Customer Understanding in an International B2B Sponsorship Network: Case - Helsingin Jokerit*. Pro gradu -tutkielma, LUT-yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2017111650755> (haettu 26.1.2024).

Lee, Seow Ting (2023) A battle for foreign perceptions: Ukraine's country image in the 2022 war with Russia. *Place Branding and Public Diplomacy* 19:3, 345–358. <https://doi.org/10.1057/s41254-022-00284-0> (haettu 6.6.2024).

Lehtonen, Jaakko (2002) *Julkisuuden riskit*. Helsinki: Mainostajien liitto.

Leinonen, Johanna (2015) Miesten ja naisten lätkä. Teoksessa Benita Heiskanen & Hannu Salmi (toim.) *Kiekkokansa*. Helsinki: Teos, 181–209.

Lekakis, Nikos (2019) The Limits of Soft Power-Sports Diplomacy Templates in IR Research. *E-International Relations*. <https://www.e-ir.info/2019/06/23/the-limits-of-soft-power-sports-diplomacy-templates-in-ir-research/> (haettu 21.1.2024).

Li, Hongxin & Nauright, John (2018) Boosting ice hockey in China: political economy, mega-events and community. *Sport in Society* 21:8, 1185–1195. <https://doi.org/10.1080/17430437.2018.1442198> (haettu 11.6.2024).

Livingston, Steven (2002) The New Media and Transparency: What Are the Consequences for Diplomacy? Teoksessa Evan H. Potter (toim.) *Cyber-Diplomacy: Managing Foreign Policy in the Twenty-first Century*. Montreal: McGill-Queen's University Press, 110–127. <https://doi.org/10.2307/j.ctt7zt0w.9> (haettu 30.1.2024).

Makarychev, Andrey & Yatsyk, Alexandra (2014) The Four Pillars of Russia's Power Narrative. *The International Spectator* 49:4, 62–75. <https://doi.org/10.1080/03932729.2014.954185> (haettu 22.5.2024).

Makarychev, Andrey (2016) From Sochi—2014 to FIFA—2018: The Crisis of Sovereignty and the Challenges of Globalization. Teoksessa Andrey Makarychev & Alexandra Yatsyk (toim.) *Mega Events in Post-Soviet Eurasia: Shifting Borderlines of Inclusion and Exclusion*. New York: Palgrave Macmillan, 195–214. https://doi.org/10.1057/978-1-137-49095-7_10 (haettu 6.2.2024).

Mangan, J.A. (1999) Prologue. Teoksessa J.A. Mangan (toim.) *Sport in Europe: Politics, Class, Gender*. Lontoo: Frank Cass, i–ix.

Manor, Ilan & Golan, Guy J. (2020) The Irrelevance of Soft Power. *E-International Relations*. <https://www.e-ir.info/2020/10/19/the-irrelevance-of-soft-power/> (haettu 12.8.2024).

Mason, Daniel S. (2002) Get the Puck Outta Here! Media Transnationalism and Canadian Identity. *Journal of Sport & Social Issues* 26:2, 140–167. <https://doi.org/10.1177/0193723502262003> (haettu 16.1.2024).

Medvedev, Sergei (2021) In search of past glory: Russia's cultural statecraft in the age of decline. Teoksessa Tuomas Forsberg & Sirke Mäkinen (toim.) *Russia's Cultural Statecraft*. Lontoo: Routledge, 226–238. <https://doi.org/10.4324/9781003141785> (haettu 18.1.2024).

Melissen, Jan (2005) The New Public Diplomacy: Between theory and Practice. Teoksessa Jan Melissen (toim.) *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 3–27.

Morrison, Scott (2022) *1972: The Series That Changed Hockey Forever*. New York: Simon & Schuster.

- Mähkä, Rami (2015) Urheilua ja kulttuuria. Teoksessa Benita Heiskanen & Hannu Salmi (toim.) *Kiekkokansa*. Helsinki: Teos, 102–128.
- Nye, Joseph Samuel Jr. (2004) *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs.
- Nye, Joseph Samuel Jr. (2008) Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616:1, 94–109.
<https://doi.org/10.1177/0002716207311699> (haettu 18.1.2024).
- Nye, Joseph Samuel Jr. (2011) *The Future of Power*. New York: PublicAffairs.
- Nye, Joseph Samuel Jr. (2021) Soft power: the evolution of a concept. *Journal of Political Power* 14:1, 196–208. <https://doi.org/10.1080/2158379X.2021.1879572> (haettu 18.1.2024).
- Nye, Joseph Samuel Jr. (29.4.2013) What China and Russia Don't Get About Soft Power. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2013/04/29/what-china-and-russia-dont-get-about-soft-power/> (haettu 28.4.2024).
- Nygård, Håvard Mokleiv & Gates, Scott (2013) Soft power at home and abroad: Sport diplomacy, politics and peace-building. *International Area Studies Review* 16:3, 235–243.
<https://doi.org/10.1177/2233865913502971> (haettu 17.1.2024).
- Ojajärvi, Sanna; Valtonen, Sanna & Pyykkönen, Teijo (2013) *Liikuntalaiva tietomerellä: navigointia politiikan ja julkisuuden tuulissa* (Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi nro 27). Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
https://www.lts.fi/media/lts_julkaisut/impulssit/imp27_liiklaiva_tietom_netti.pdf (haettu 2.5.2024).
- Ojala, Anna-Liisa (2021) *Kaukalossa kasvaneet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Osipova, Yelena (2017) Indigenizing soft power in Russia. Teoksessa Naren Chitty, Li Ji, Gary D. Rawnsley & Craig Hayden (toim.) *The Routledge Handbook of Soft Power*. Lontoo & New York: Routledge, 346–357. <https://doi.org/10.4324/9781315671185> (haettu 11.4.2024).
- Palonen, Joose (2011) Jäästä herännyt kansa: Urheilijalla politikointia Québecissä ja Kanadassa. *Politiikka* 53:2, 81–94.

Pappas, Nick T.; McKenry, Patrick C. & Catlett, Beth Skilken (2004) Athlete Aggression on the Rink and off the Ice: Athlete Violence and Aggression in Hockey and Interpersonal Relationships. *Men and Masculinities* 6:3, 291–312.

<https://doi.org/10.1177/1097184X03257433> (haettu 10.1.2024).

Pennanen, Henna-Riikka & Jouhki, Jukka (2016) Näkökulmia länteen. Teoksessa Jukka Jouhki & Henna-Riikka Pennanen (toim.) *Länsi: käsite, kertomus ja maailmankuva*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 12–40.

Penttinen, Elina (2013) *Kultapoikia, pilkkuvirheitä ja Suomi-teemaa: jääkiekon maailmanmestaruuskisojen 2012 mediajulkisuus Helsingin Sanomissa*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201302141220> (haettu 22.4.2024).

Pesola, Arto (2009) *Jääkiekon lajiansalyysi ja fyysisten ominaisuuksien valmennuksen ohjelmointi*. Valmentajaseminaarityö, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201006242156> (haettu 21.8.2024).

Phillips, Nelson & Hardy, Cynthia (2002) *Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction*. Sage Publications: Thousand Oaks, Kalifornia.

Plassche, Grace C.; Fortney, Thomas A.; Morrisette, Cole; Korzelius, John F. & Popkin, Charles A. (2023) Fighting in professional ice hockey: it's time for a change. *The Physician and Sportsmedicine* 51:5, 405–413. <https://doi.org/10.1080/00913847.2022.2078170> (haettu 10.1.2024).

Pynnönen, Anu (2013) *Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen* (Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working Paper N:o 379). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5471-0> (haettu 14.4.2024).

Ramshaw, Gregory (2014) Too Much Nostalgia? A Decennial Reflection on the Heritage Classic Ice Hockey Event. *Event Management* 18:4, 473–477. <https://doi.org/10.3727/152599514X14143427352319> (haettu 21.8.2024).

Van Reybrouck, David (2016) *Against Elections: The Case for Democracy*. Lontoo: The Bodley Head.

Riordan, James (1998) Introduction. Teoksessa Pierre Arnaud & James Riordan (toim.) *Sport and International Politics*. Lontoo & New York: E & FN Spon/Routledge, 1–2.

<https://doi.org/10.4324/9780203476581> (haettu 8.2.2024).

Rouvali, Tommi (2014) *Jääkiekon lajiansalyysi ja valmennuksen ohjelmointi*.

Valmentajaseminaarityö, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201405071634> (haettu 21.8.2024).

Rutland, Peter & Kazantsev, Andrei (2016) The limits of Russia's 'soft power'. *Journal of political power* 9:3, 395–413. <https://doi.org/10.1080/2158379X.2016.1232287> (haettu 17.1.2024).

Saarinen, Kasper (2019) ”Jääkiekko on meitä suomalaisia yhdistävä asia” – Suomalaisien nuorten perustelut jääkiekosta kansallisena symbolina. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201906152023> (haettu 27.1.2024).

Salmi, Hannu & Jokisipilä, Markku (2022) Punakoneen telaketjujen alta sen kaatajaksi: Neuvostojääkiekon kuva Suomessa. Teoksessa Anna Helle & Pia Koivunen (toim.) *Neuvostoliitto muistoissa ja mielikuvissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 48–71. <https://doi.org/10.21435/skst.1480> (haettu 23.8.2024).

Sergunin, Alexander & Karabeshkin, Leonid (2015) Understanding Russia’s Soft Power Strategy. *Politics* 35:3–4, 347–363. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12109> (haettu 31.1.2024).

Sharp, Linda; Moorman, Anita M. & Claussen, Cathryn (2010) *Sport Law: A Managerial Approach*. Scottsdale: Holcomb Hatchaway Publishers.

Soares, John (2014) “Our Way of Life against Theirs” - Ice Hockey and the Cold War. Teoksessa Heather L. Dichter & Andrew L. Johns (toim.) *Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations Since 1945*. Lexington: University Press of Kentucky, 251–296.

Suoninen, Eero (1999) Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 17–37.

Szostek, Joanna (2014) *Russia and the News Media in Ukraine: A Case of “Soft Power”?* *East European Politics and Societies* 28:3, 463–486.

<https://doi.org/10.1177/0888325414537297> (haettu 2.6.2024).

Särkivuori, Joakim & Laine, Antti (2024) *Journalistic Framing of Finnish Ice Hockey Club Jokerit in the Russian-Led Kontinental Hockey League. Media and Communication* (julkaisematon numero vol. 12, artikkeli 8120, 1–17). <https://doi.org/10.17645/mac.8120> (haettu 13.6.2024).

Talja, Ari-Santeri (2018) *Kiekkoa Stadissa, lätkää lähiöissä. HIFK:n, HJK:n, Jokereiden ja Karhu-Kissojen seura- ja paikallisidentiteetit helsinkiläisen jääkiekkoilun murroskaudella 1967–1974*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/236362> (haettu 20.1.2024).

Toivanen, Mari (2015) ”Kiekkokansa” – mikä maa, mikä kansa. Teoksessa Benita Heiskanen & Hannu Salmi (toim.) *Kiekkokansa*. Helsinki: Teos, 210–233.

Toivo, Anssi (2019) *”Paisti kypsyy Tapparän ahmittavaksi”: metaforat jääkiekkouutisoinnissa*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201905141636> (haettu 5.1.2024).

Trusdell, Brian (2015) *Greatest Events in Sports History: Miracle on Ice*. Minnesota: Abdo Publishing Company.

Virtanen, Vinski (2021) *Valko-Venäjälle vai ei? Valtapelin näyttäytyminen urheilujournalismissa jääkiekon miesten MM-kisojen 2021 isännöiden siirron eri vaiheissa*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202105124889> (haettu 22.4.2024).

Vladimirova, Alexandra (2020) *Sport as part of the state propaganda system in Russia*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sport-part-state-propaganda-system-russia> (haettu 8.2.2024).

Vuolle, Pauli (1998) *Sport in Social Context by Kalevi Heinilä: Commemorative Book in Honour of Professor Kalevi Heinilä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Välimäki, Susanna (2015) Nyt huudetaan! Teoksessa Benita Heiskanen & Hannu Salmi (toim.) *Kiekkokansa*. Helsinki: Teos, 234–255.

Wilson, Jeanne L. (2015) Russia and China Respond to Soft Power: Interpretation and Readaptation of a Western Construct. *Politics* 35:3–4, 287–300.

<https://doi.org/10.1111/1467-9256.12095> (haettu 19.1.2024).

Muut lähteet

Arponen, Miika (3.9.2020) Sisäpiirilähde: Pelaajat saivat Jokerien koneen pysymään maassa. *Jarkoaika.com*. <https://www.jarkoaika.com/Uutiset/Sis%C3%A4piiril%C3%A4hde-Pelaajat-saivat-Jokerien-koneen-pysym%C3%A4%C3%A4n-maassa/224073> (haettu 26.1.2024).

Basket.fi (20.7.2014) *Bisons ja Koposen Himki samaan lohkoon VTB-liigassa*. <https://www.basket.fi/basket/uutiset/bisons-ja-koposen-himki-samaan-lohkoon-vtb-liigassa/> (haettu 2.6.2024).

BOFIT/Suomen Pankin nousevien talouksien tutkimuslaitos (22.12.2022) *EU ja Yhdysvallat laajensivat Venäjään kohdistuvia talouspakotteitaan*. https://www.bofit.fi/fi/seuranta/viikkokatsaus/2022/vw202251_3/ (haettu 11.6.2024).

Buffalo Sabres (14.2.2024) *What to expect on Military Appreciation Night*. <https://www.nhl.com/sabres/news/buffalo-sabres-what-to-expect-on-military-appreciation-night-february-15-2024-vs-florida-panthers> (haettu 12.8.2024).

Byrne, Kerry J. (22.2.2024) On this day in history, February 22, 1980, US Olympic men's hockey team shocks Soviets in 'Miracle on Ice'. *Fox News*. <https://www.foxnews.com/lifestyle/this-day-history-feb-22-1980-us-olympic-mens-hockey-team-shocks-soviets-miracle-ice> (haettu 20.6.2024).

Descalsota, Marielle (21.3.2022) Meet Vladimir Potanin, the richest man in Russia. He's worth \$25 billion, plays ice hockey with Vladimir Putin, and hasn't been sanctioned by the West. *Business Insider*. <https://www.businessinsider.com/vladimir-potanin-richest-man-russia-daughter-net-worth-yachts-lifestyle-2019-4?r=US&IR=T> (haettu 25.1.2024).

Descalsota, Marielle (8.3.2022) Chelsea fans chanted Russian oligarch and owner Roman Abramovich's name during a soccer game, interrupting applause for Ukraine. *Business Insider*. <https://www.businessinsider.com/chelsea-fans-chant-roman-abramovich-interrupt-applause-for-ukraine-2022-3> (haettu 14.7.2024).

EU/Euroopan unioni (2023) *EU:n Venäjän vastaiset Ukraina-pakotteet*. <https://www.consilium.europa.eu/fi/infographics/eu-sanctions-against-russia-over-ukraine/> (haettu 30.6.2024).

Garside, Kevin (14.3.2022) Not all Chelsea fans are prepared to criticise Roman Abramovich or give him up. *I News*. <https://inews.co.uk/sport/football/chelsae-fans-roman-abramovich-premier-league-sanctions-1514735> (haettu 14.7.2024).

Helfrick, Eugene (3.7.2023) Top 10 Best Ice Hockey Leagues. *The Hockey Writers*. <https://thehockeywriters.com/top-10-best-ice-hockey-leagues/> (haettu 10.1.2024).

Hoffrén, Sami (3.9.2020) Tästä syystä Jokerien ottelu Valko-Venäjällä peruuntui – taustalla KHL:n päätös. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/khl/art-2000006622861.html> (haettu 26.1.2024).

Holopainen, Pekka (16.8.2013) Raju väite: Kummola esti Bluesin KHL-pelit. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000000648585.html> (haettu 11.6.2024).

Hpk.fi (2.12.2022) *HPK-KalPa 3.12.2022 pelataan sotiemme veteraanien ja naisten muistolle ja hyväksi*. <https://hpk.fi/hpk-kalpa-3-12-2022-pelataan-sotiemme-veteraanien-ja-naisten-muistolle-ja-hyvaksi/> (haettu 23.4.2024).

Huttunen, Sasha (15.11.2010) Harkimo: ”Meidän on päästävä ulkomaille”. *Jatkoaika.com*. <https://www.jatkoaika.com/Artikkeli/harkimo-%E2%80%9Dmeid%C3%A4n-p%C3%A4st%C3%A4v%C3%A4st%C3%A4v%C3%A4-ulkomaille%E2%80%9D/63412> (haettu 21.1.2024).

IIHF/Kansainvälinen Jääkiekkoliitto (26.4.2022) IIHF to move 2023 World Championship. *International Ice Hockey Federation*. https://www.iihf.com/en/news/33098/iihf_to_move_2023_world_championship (haettu 2.2.2024).

Isokoski, Riku (5.4.2022) Jokerit poistui virallisesti KHL:stä. *Jatkoaika.com*.

<https://www.jatkoaika.com/Uutiset/Jokerit-poistui-virallisesti-KHLst%C3%A4/240491>

(haettu 27.1.2024).

IS-STT (28.6.2013) Hartwall-areena kelpasi kovan luokan bisnesmiehille. *Ilta-Sanomat*.

<https://www.is.fi/khl/art-2000000634910.html> (haettu 23.1.2024).

Kay, Oliver & Whitwell, Laurie (25.2.2022) Manchester United end sponsorship deal with Russian state airline Aeroflot. *The Athletic/New York Times*.

<https://www.nytimes.com/athletic/3510834/2022/02/25/manchester-united-end-sponsorship-deal-with-russian-state-airline-aeroflot/> (haettu 15.6.2024).

Keltanen, Petri (22.11.2013) Raapaisu venäläiseen urheilujohtamiseen. *Jatkoaika.com*.

<https://www.jatkoaika.com/Artikkeli/raapaisu-ven%C3%A4l%C3%A4iseen-urheilujohtamiseen/152500> (haettu 5.5.2024).

Khan, Ansar (27.10.2020) Scotty Bowman recalls Red Wings' Russian Five: 'A special group'. *MLive.com*. <https://www.mlive.com/redwings/2020/10/scotty-bowman-recalls-red-wings-russian-five-a-special-group.html> (haettu 12.8.2024).

KHL.ru (25.2.2022) *Jokerit to miss 2021–2022 KHL playoffs*.

<https://en.khl.ru/news/2022/02/25/496618.html> (haettu 11.7.2024).

KHL.ru (3.9.2020a) *Dinamo Minsk vs Jokerit will not take place today*.

https://www.khl.ru/news/2020/09/03/472193.html?_ga=2.5460475.971982208.1674071973-200749305.1660498601 (haettu 24.6.2024).

KHL.ru (3.9.2020b) *Jokerit forfeits Minsk fixture*.

https://en.khl.ru/news/2020/09/03/472196.html?_ga=2.5460475.971982208.1674071973-200749305.1660498601&year=2020&month=09&day=03&ELEMENT_ID=472196&%3F_ga=2.5460475.971982208.1674071973-200749305.1660498601 (haettu 25.6.2024).

KHL.ru. *About KHL: Gagarin Cup*. <https://en.khl.ru/official/gagarin-cup/> (haettu 8.5.2024).

Koskinen, Anu Leena (28.10.2019) Ilves ja TPS ottavat kantaa ja pelaavat pelin sateenkaaren väreissä: "Jääkiekkoon ei kuulu minkäänlainen syrjintä ja poissulkeminen". *Yle*.

<https://yle.fi/a/3-11039848> (haettu 23.4.2024).

Kosunen, Janne (1.5.2024) Suomen ainoa KHL-pelaaja sai lähtöpassin. *Ilta-Sanomat*.

<https://www.is.fi/jaakiekkko/art-2000010398431.html> (haettu 29.5.2024).

Lahtinen, Matias (25.2.2022) Jokerit vahvisti vetäytyvänsä pudotuspeleistä: "Maailmassa eletään juuri nyt todella vaikeita aikoja". *Jatkoaika.com*.

<https://www.jatkoaika.com/Uutiset/Jokerit-vahvisti-vet%C3%A4ytyv%C3%A4ns%C3%A4-pudotuspeleist%C3%A4-Maailmassa-elet%C3%A4n-juuri-nyt-todella-vaikeita-aikoja/239338> (haettu 27.1.2024).

Leijonat.fi/Suomen Jääkiekkoliitto. *Suomi-kiekon historia pähkinäkuoressa*.

<http://www.leijonat.fi/index.php/sarjat/suomi-sarja/item/13512-historia> (haettu 18.1.2024).

Lempinen, Marko (1.7.2022) Jokerien tilinpäätökset hämmentävät – asiantuntija:

”Rahanpesun mahdollisuutta ei voi poissulkea”. *Ilta-Sanomat/Urheilulehden parhaat*.

<https://www.is.fi/urheilulehti/parhaat/art-2000008912319.html> (haettu 25.1.2024).

Lempinen, Marko (29.4.2010) Arkistojen helmiä: Matti Virmanen - mies vailla tulevaisuutta.

Ilta-Sanomat. <https://www.is.fi/jaakiekkko/art-2000000031407.html> (haettu 12.6.2024).

Luckhurst, Toby (27.6.2019) Honduras v El Salvador: The football match that kicked off a war. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-48673853> (haettu 29.1.2024).

Miettinen, Heikki (16.11.2010) Euroopan liiga saa taas tukea. *Helsingin Sanomat*.

<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000004769515.html> (haettu 21.1.2024).

Moilanen, Mika & Teiskonlahti, Riku (23.2.2022) Ministeri Kurvinen kommentoi Jokerien tilannetta varovasti: ”Ministeriön toimivalta ei anna mahdollisuuksia”. *Helsingin Sanomat*.

<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000008637250.html> (haettu 27.1.2024).

Paananen, Arja (9.3.2014) 12 ilmiötä - näin Venäjä luo jännitteitä Suomelle. *Ilta-Sanomat*.

<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000000726164.html> (haettu 12.3.2024).

Palomäki, Ilkka (10.9.2009) Näkökulma: KHL on kova - mutta kuinka kova? *Yle*.

<https://yle.fi/urheilu/3-5490132> (haettu 10.1.2024).

President of Russia (3.2.2022) *Interview with China Media Group*.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/67695> (haettu 12.8.2024).

Pärnänen, Antti (12.11.2020) Näkökulma: Suomalainen urheilujournalismi ei täytä sivistystehtäväänsä. *Journalisti*. <https://journalisti.fi/nakokulmat/2020/11/nkkulma-suomalainen-urheilujournalismi-ei-tyt-sivistystehtvns/> (haettu 18.7.2024).

Romanoff, Karoliina/Yle Uutiset (9.11.2011) Putin puuhaa Euraasian unionia. *Yle*. <https://yle.fi/a/3-5450672> (haettu 12.8.2024).

Saipa.fi (21.9.2023) *SaiPan tulevan lauantain kotiottelu pelataan Roosa Nauha-teemalla*. <https://saipa.fi/fi-fi/article/uutiset/saipan-tulevan-lauantain-kotiottelu-pelataan-roosa-nauha-teemalla/8164/> (haettu 23.4.2024).

Sanoma (2023) *Vuosikertomus 2023*. <https://www.sanoma.com/globalassets/sanoma-group/investors/reports-and-presentations/2024/sanoma-oyj-vuosikertomus-2023.pdf> (haettu 19.5.2024).

Shemeikka, Anssi & Hyytiä, Mikko (29.2.2024) Jari Kurri palasi julkisuuteen MTV Urheilun haastattelussa – kommentoi Venäjä-puheita ja latasi vision SM-liigan sarjajärjestelmästä. *MTV Uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/jari-kurri-palasi-julkisuuteen-mtv-urheilun-haastattelussa-komentoi-venaja-puheita-ja-latasi-vision-sm-liigan-sarjajarjestelmasta/8887860#gs.d27dsu> (haettu 2.8.2024).

Sponsor Insight Finland (14.3.2024) *Sponsor Navigator 2024: Wilma Murto suomalaisten suosikkiurheilija*. <https://www.sponsorinsight.fi/post/sponsor-navigator-2024-wilma-murto-suomalaisten-suosikkiurheilija> (haettu 19.4.2024).

Sponsor Insight Finland (25.3.2024) *Sponsor Navigator 2024: Jääkiekko- ja jalkapallosarjat kiinnostavat suomalaisia – NBA nousussa*. <https://www.sponsorinsight.fi/post/sponsor-navigator-2024-j%C3%A4%C3%A4kiekko-ja-jalkapallosarjat-kiinnostavat-suomalaisia-nba-nousussa> (haettu 12.8.2024).

Suopuro, Micke (17.6.2017) Jääkiekon ylivalta ei taitu – tässä ovat Suomen tunnetuimmat urheilubrändit. *Kauppalehti*. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/jaakiekon-ylivalta-ei-taitu-tassa-ovat-suomen-tunnetuimmat-urheilubrandit/bb78bed2-7998-3a96-a9bb-48d284912acc> (haettu 26.1.2024).

Suvinen, Teemu (8.11.2023) Jari Kurri rohmusi läjäpäin oligarkkien rahaa – nyt kävi köpelösti. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/jaakiekk/art-2000009976087.html> (haettu 11.6.2024).

Taloussanomat (6.8.2015) Yle: Jokerit siirtänyt rahaliikenteensä Sveitsiin. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001883671.html> (haettu 25.1.2024).

Teiskonlahti, Riku & Hakola, Tero (9.9.2023) Supercell-miljonäärien kärsivällisyys lopussa – hirveät tappiot. *Ilta-Sanomat*. <https://www.is.fi/sm-liiga/art-2000009843391.html> (haettu 12.8.2024).

Uusitupa, Ismo (6.9.2019) KHL jakoi vähemmän tv-rahaa kuin kotimainen Liiga, Jokerit sai tv-suosikkina toiseksi suurimman potin. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006230301.html> (haettu 13.6.2024).

Uusitupa, Ismo (8.11.2022) Kumpi oli suositumpaa tv-urheilua, hiihdon Suomen cup vai NHL-pelit Tampereella? Tulos voi yllättää. Kommentti. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000009187712.html> (haettu 19.4.2024).

Vilmusenaho, Jaakko (6.9.2022) Putin allekirjoitti asetuksen "venäläisen maailman ihanteiden suojelemiseksi". *Keskisuomalainen*. <https://www.ksml.fi/uutissuomalainen/4962380> (haettu 10.6.2024).

Westerlund, Jenna (17.4.2024) MTV: Kerava jää taakse – Jokerit pelaa ensi kauden kotiottelunsa Helsingissä. *Jatkoaika.com*. <https://www.jatkoaika.com/Uutiset/MTV-Kerava-j%C3%A4%C3%A4-taakse-%E2%80%93-Jokerit-pelaa-ensi-kauden-kotiottelunsa-Helsingiss%C3%A4/256280> (haettu 25.8.2024).

YK/Yhdistyneet kansakunnat (2005) Resolution adopted by the General Assembly on 16 September 2005, A/RES/60/1.